CONSTANCE BERESFORD - HOWE

EVLİLİK CENNETİNDEN KAÇIŞ

ROMAN

GENDAŞ KÜLTÜR

CONSTANCE BERESFORD HOWE

Constance Beresford Howe Montreal'de doğdu ve McGill Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Brown Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. İlk romanı, The Unreasoning Heart, daha öğrenciyken yayımlandı. O günden sonra, *The Book of Eve (Evlilik Cennetinden Kaçış)*, *A Population of One*, *The Marriage Bed*, *Prospero's Daughter*, *Night Studies* ve *A Serious Widow*'la birlikte sekiz roman daha yazdı.

Constance Beresford-Howe zamanını artık Kanada'da ve İngiltere'de geçiriyor.

GENDAŞ KÜLTÜR

The Book of Eve
Evlilik Cennetinden Kaçış
Constance Beresford Howe
Yeni Seri: 454
Dünya Edebiyatı: 80

Editör: Zerrin Yılmaz
Redaksiyon: Duygu Çelik
Kapak Tasarımı: Nevruz Kıran

Birinci Baskı: Ocak 2005

ISBN 975-308-650-4

Kapak, iç baskı ve cilt: Kaya Matbacılık (0212) 656 62 20

Gendaş A.Ş., Çatalçeşme Sk. No: 19 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 33 86 - 512 94 67 (Pbx) Faks: 520 82 12
e-posta: gendaskultur@yahoo.com

Constance Beresford Howe

Evlilik Cennetinden Kaçış

İngilizceden çeviren:
Gülcay Teniker

ROMAN

Sevgili "Adem"im Christopher'a

Asıl sürpriz yaptığım şey değil sonrasında nasıl hissettiğimdi, en azından benim için. Şaşkındım elbette, ama suçluluk duymuyordum. Bir kadın, hasta ve suçsuz bir kocayı kırk yıldan sonra terk ederse şaşkınlık duyması normaldir, diyebilirsiniz, bunu söylemekte haklı da olursunuz. Ancak, hiçbir suçluluk duymamanın –hatta rahatlama ve sevinç dışında gerçekten hiçbir şey hissetmemenin– tuhaf göründüğü söylenebilir en azından. Sonuçta Havva kovulmayı beklemeden, önündeki incir yaprağıyla cenneti terk edip suçluluk sancılarını da geride bıraksaydı bu durum, Tanrı için –Adem'i artık siz düşünün– nasıl da can sıkıcı olurdu!

Her neyse, öylece çıktım gittim. Burt'le kavga falan etmemiştik. Hiçbir münakaşa olmamıştı. Saat dokuz buçuğu vurdu. Üzerinde bir elmayla bir fincan kakao bulunan kahvaltı tepsisini salondaki masaya özenle yerleştirdikten sonra, odama giderek eşyalarımı topladım. Hiç kimseye, kendime bile, bir özür ya da bir üzüntü belirten tek söz dahi etmedim. Neden? Neden tam da o an? İşin aslı, adım Eva[1] olmasına rağmen sebebini ben de hâ-

[1] İng. *Eve(Eva)*: Havva. Ç.N.

lâ tam olarak bilmiyorum.

Evimiz, hışırdayarak kendi önemlerini vurgulayan ve kilisede kibarlıktan kırılarak öksüren insanları çağrıştıran saatlerle doluydu – saatlerin bu olanlarla bir ilgisi vardı. Bir gün önce bir kehanet gibi ortaya çıkan ilk emeklilik maaşımın da bununla bir ilgisi vardı, ama beni asıl durduran şey, elimde tepsiyle üst kata çıkarken merdiven sahanlığının tavan penceresinden içeri dolan soğuk beyaz sonbahar güneşiydi. Sahanlığı, aşırı aydınlık bir hücre gibi ağartmıştı. Önceki gece televizyonda Vietnam ya da oraya benzer bir yerde politik mahkûmlar için yapılmış öyle hücreler görmüştüm. Onları dar kafeslerin dibine çömelmiş, kafalarını kaldırmış, yukarıdaki ışığa bakarken gösterirlerdi. Politikadan sıkılmayı saymazsanız hayatım boyunca politik bir suç işlememiştim ama işte ben de tıpkı onlar gibiydim. Parmaklıkların altındaydım.

Yatak odası kapısının ardından Burt'ün kuru, sinirli öksürüğü duyuldu. Birkaç dakika içinde sabah ağrısının aksileştirdiği tiz sesiyle beni çağıracaktı. Tepsideki kakaonun köpüğü, kabararak, bir an fincanın ağzının kıyısında duraksadıktan sonra, tabağa doğru aktı. Burt, iğrenerek dudaklarını büzecek, çileden çıkmış bir halde, "Bir kere de şunu dökmesen..." diyecekti.

Eşyalarımı toplarken (ki toparlanmam sadece on dakika sürmüştü) ilk olarak *Uğultulu Tepeler*'i ve yatağımın yanındaki rafta duran şiir antolojisini aldım, oyuncak ayıyı da unutmadım; tansiyon haplarımı, gözlüklerimi, saç fırçamı, sıcacık tutan paçalı nine-donlarımı da. Son dakikada, Neil'in bana doğum günümde almış olduğu küçük radyonun fişini çektim ve onu da koltuğumun altına sıkıştırdım.

Hepsi buydu. Odadan çıktım. Fincanın yanından geçerken soğuyan kakaonun üzerinde, büzüşmüş gri bir kaymak tabakası olduğunu gördüm. Merdivenlerdeyken Burt'ün tiz bir sesle

"Eva!" diye seslendiğini duydum, hemen sonra kapıyı çekip çıktım.

Monkland Caddesi'nde taksi bulmakta zorlanmadım. Kuru, gri bir Ekim günü, kırağının donduran dokunuşları. Tanıdık kimseye rastlamadım. Tüm bu kaçışın en zor tarafı tüm malvarlığımı –radyoyu, bavulu, oyuncak ayının koca kıçını– hiç bozuntuya vermeden taksiye atabilmekti. Şoför düşüncelere dalmış, bunun nasıl büyük bir mücadele olduğunu fark etmemiş gibi yaptı. Koltuğa yerleşip soluklanır soluklanmaz paramı saymak için duraksadım. Maaş çekimin yanında, ev parasından aldığım on dört dolar seksen dokuz sent vardı sadece. Kendi kendinizi kaçırıyorsanız çok büyük bir para değil, orası kesin, ama yeter.

Şoför, "Ne tarafa, bayan?" diye sordu.

İşte o anda dizlerim titremeye başladı. Titreme hızla kemiklerime, oradan da tüm vücuduma yayıldı. Bir an, bir ağlama krizine kapılacağımı ya da bayılacağımı sandım; sonra buz kesmiş ellerimle ağzımda tuttuğum şeyin dışarı çıkmaya çabalayan bir kahkaha olduğunu fark edince daha da şaşırdım. Şoför gözleri trafiğe takılı, yüzünde ilgisiz bir ifadeyle bekledi.

İroni anlayışımın üzerine bir kâğıt mendil bastırarak, "Şey, bunu bana siz söyleyin," dedim. Adam bana ihtiyatlı bir bakış fırlattı, ben de kahkahaya engel olmak için burnumu sildim. Utanç verici. Her açıdan şaşırtıcı bir davranış biçimi. Peki, ne tarafa bayan? Gerçekten, ne tarafa? Bunu hiç düşünmemiştim. Neil'le, o karısı olacak şık kaltağının yanına gidemezdim elbette. Hayatta olduklarının bile farkında olmayan, Arizona'daki üç beş arkadaşlarımıza da gidemezdim; ya mahcup olurlar ya rezalet çıkarırlar ya da her ikisi birden olurdu. Hayır; yalnız devam edecektim, bir de ne kadar uzağa gidersem o kadar iyiydi ama insan, toplam doksan dokuz dolar ve seksen dokuz sentle çok da

uzağa gidemez elbette, üstelik kışlık yeni bir palto alınca bankadaki paralarım da neredeyse suyunu çekmişti. Rastgele bir otobüse mi binmeli? Yoksa işlerimi yoluna koyuncaya kadar bir ya da iki günlüğüne buralarda bir otelde mi kalmalı?

Hayır, Murray'in pişirdiği yemekler ve kapılarında kurallar listesi asılı olan, örneğin Laurentien Oteli gibi bir yerde işleri yoluna koymak, kısaca aynı noktaya geri dönmek anlamına gelir.

Yüksek sesle, "Hayır," dedim ve kâğıt mendili bir kenara bıraktım. Şoför bezmiş bir ifadeyle bekledi. "Çarşıya doğru sürer misiniz, lütfen?" Motor dişlerini gıcırdattı ve bir fişek gibi ileri atıldık. "Doğruca çarşıya – St. Lawrence Anayolu'na yakın bir yerlere." Artık yavaş yavaş, aklımı başıma topluyordum, Notre Dame de Grâce'li biri için Montreal şehrinin diğer ucunun kusursuz bir saklanma yeri olacağının farkına vardım. Şehrin doğu ucundaki kalabalık Fransız kesiminde kendime bir yer bulabilirdim, işte bu harika olurdu. Ondan sonra ve daha da sonra ne yapacağım konusunda ise en ufak bir fikrim bile yoktu. Aracın yıpranmış koltuk döşemelerine yaslandım ve bebek arabalarını sürmek, kuru yaprakları tırmıkla temizlemek, kolları uzaya uzaya alışveriş poşetlerini taşımak gibi rutin kadınlık görevlerini yerine getiren kibar bayanlarla dolu, düzenli, varlıklı çok sayıdaki apartman sıralarının yanından geçtik. Suçluluk duygusunun baş göstermesini, yaptığım şey yüzünden dehşete düşmeyi bekledim, oysa içimde bundan sonra ne olacağı konusunda oldukça nesnel bir meraktan başka hiçbir kıpırdanma yoktu. Ne yapabileceğim –ya da başıma nelerin geleceği– konusunda en ufak bir fikrimin bile olmaması alışılmışın dışında, yeni, ilginç ve tamamen kendine özgü bir deneyimdi.

Bir süre sonra; diş macunu, yedek ayakkabılar ve ortopedik bel kuşağı gibi tüm gerekli şeyleri unutmuş olduğum ortaya çıktı elbette. Demek ki kendime yakıştırdığım kadar soğukkanlı ve nesnel değildim ama bu kadar kötücül bir şey yaptığım için kendimi takdir etmeden de duramıyordum. Bunu herkes yapamazdı, hele İngiliz Kilisesi'nin katı kurallarıyla yetiştirilen benim gibi biri. Böyle sapkınlıkların kaydını tutuyorsa, Tanrı kim bilir ne kadar bozulmuştur. Üstelik O'nun bunu yapan türden biri olması çok olasıydı. Bindiğim taksiyi kullanan şu herif gibi birisi; bu taksi kapma oyununu -üstelik bu süreç olmadan kendi varlığı anlamını yitirecek bile olsa- beğenmeyen düğme gözlü adam gibi biri.

Dün gece hiç uyuyamadım, öyle olmasaydı şimdi Tanrı'nın doğası üzerine tahminlerde bulunuyor olmazdım. Doğrusu sevgili dostum tansiyondan kaynaklanan baş ağrısı, alnımı yalarken yatakta öylece uzanıp düşünmek, hatta sinirli bir bitkinlikle titremek ve cebimde ne kadar az para kaldığını gerçek bir dehşetle hesap etmek hiç de rahatsız edici değildi. Genç bir kız kadar heyecanlıydım, mutluluktan neredeyse uçuyordum.

Bir kere, saklanacak yer bulmada şansım yaver gitmişti, N.D.G[2]'den kuş uçuşu topu topu iki mil uzakta ama bambaşka bir dünyaydı burası. İçine dalıp görünmez olabilirdiniz. Rue de la Visitation, izin ver içinde gizleneyim.

Bu bölgede, Sherbrooke'un aşağısındaki tüm sokaklar, dik eğimli masalsı çatılarının altındaki kirli çatı katı pencerelerinden insanı gözetlermiş gibi görünen bunak, eksantrik ev sıralarıyla doluydu. Metal danteller ve kale surları gibi süslenmiş gülünç kulelerle taçlandırılmışlardı; en az bir nesildir boyanmamışlardı

---

[2] Notre Dame de Grâce. Ç.N.

ve bunu pek de önemsemiyorlardı. Giriş kat pencerelerinin her birinde sarı bir tabela asılıydı: "Appartements à louer."[3]

Zili çaldığımda, kaba tel örgüden dışarıyı gözetlemek için pencere pervazına sıçrayan sarman kediden başka kimse görünmedi ortalıkta. Radyoyu acemice bir koltuğumun altına yerleştirmiş, kapıya arkamı dönmek üzereydim ki sonunda içeriden sürgü, zincir ve anahtarların takırtısı duyuldu, kapı hafifçe aralandı. Aralıktan hiç kimse görünmüyordu, içerden hafifçe itilince kapı zincire takılarak durdu.

Birisi, kulak tırmalayan bir İskoç aksanıyla ters ters, "Ne var?" diye sordu.

Sesin kaynağını görmek için baktığımda yerden yüz yirmi santim kadar yukarıda boncuk gibi parlayan bir göz gördüm. Kapı aralığından dışarı güçlü bir sabun kokusu yayılıyordu.

"Kiralık odanız mı var?" diye sordum.

Ses, "Hayır," der demez, göz kayboldu.

"Ama bir dakika –tabelanızdaki yazı–"

"Oğlum tabelayı indirmeyi unutmuş. Odamız yok."

Ancak göz yeniden belirmiş, yeni paltomu inceliyordu -yakası koyu renk vizondan Blin&Blin marka- belli ki aklına sonradan gelen düşünceleri tartıyordu.

İhtiyatla, "Aslında," dedi, "bodrum kattaki girişi, ayrı daire şu anda boş... ama daire istemiyorsunuz herhalde?"

Kelimeyi duyar duymaz istediğim şeyin kesinlikle o olduğunu anladım. Hasretini çektiğim şey ayrı olmak, özgür olmaktı. Neye benzerse benzesin onu istiyordum. "Evet isterim. Daireyi görebilir miyim?"

Tereddüt ederek, "Size ayda elli beş dolara mal olur," dedi. "Doğalgaz ve elektrik de sizden."

---

[3] Fr. Kiralık Daireler. Ç.N.

"Peki... bir göreyim."

Çok yavaşça kapıyı dizgininden kurtardı ve içerideki sabun kokusu, bir köpek gibi üstüme saldırdı. Koridora adımımı attıktan ve gözlerim loş ışığa alıştıktan sonra, Bayan MacNab'in boyunun, yüz yirmi santimden biraz daha uzun olduğu ve ilk anda düşündüğüm gibi dizlerinin üzerinde duran uzun boylu bir kadın olmadığı ortaya çıktı. Seyrek kır saçlarını eliyle geri attığında, vahşi, küçük solgun bir yüz ortaya çıktı. Tahta göğüslü vücudu, mutfak önlüğüyle sıkı sıkıya bağlanarak iyice paketlenmiş gibiydi. Holün eprimiş muşambası ve kadının arkasında kalan üst kata uzanan merdivenin sahanlığı daha yeni ovulduğundan hâlâ nemliydi. Tahta bezlerinden ve süpürgelerden oluşan bir yığın temizlik malzemesi koyu renkli, lekeli duvara yaslanmış duruyordu; kadın bana yol vermek için sabunlu su dolu koca bir kovayı kaldırıp kenara çekti.

"Anahtarı almam gerek," dedi, benim kovayı çalacağımdan korkmuşçasına bir an duraksadıktan sonra, evin arka kısmına doğru seğirtti. Çılgın bir deniz kazası karmaşasını tasvir eden "Derinliklerden" adlı gravür baskı bir resimle birkaç dakikalığına baş başa kaldım. Pekâlâ. Sadece Bayan M. gibi, hayattan nefret eden biri, bir yeri bu kadar temiz tutar.

"Beni takip edin – eskiden arkada dairenin ayrı bir girişi vardı ama yıllardır kapalı, kapı sıkışmış, zaten ön kapıyı kullanmanız sizin için daha iyi olur. Burada iki oda var, bir de banyo, karışanınız görüşeniniz olmaz."

Basamakların arkasındaki bir kapının kilidini açtı, karanlığı yerinden oynatamayacak kadar az ışık veren bir lamba yaktı; bodrum kata inen çıplak basamaklar boyunca önde o, arkada ben yol aldık ve bir kapının önünde durduk, arkamızdaki büyük kapının ardından kalorifer kazanının homurtusu geliyordu. Etrafta ne olduğunu görmek pek mümkün değildi, ama ortam ku-

ru ve temiz kokuyor, insanın içi ısınıyordu.

Birkaç düğme daha açılınca ortaya, iki yüksek bodrum penceresi ve kenarlarında sütunlu raflarıyla oldukça heybetli bir şöminesi olan geniş bir oda çıktı. Tavana doğru yükselen ocak yerinin işgal ettiği salonun diğer ucundaysa, katlanabilen bir masa ve narin bacaklı bir gaz ocağıyla donatılmış –büyük olasılıkla ilk üretilen modellerdendir– küçük bir hazır mutfak vardı. Hemen yanında da, aslan ayaklı dev bir küvetin neredeyse tamamını kapladığı bir banyo. Evden hoşlanmıştım. Onu ilk görüşte, hem de çok sevmiştim. Bu bir tür itiraf da sayılabilir, çünkü o an –neredeyse öğle vakti– gerçekten de feci halde yorgun olmasaydım, böylesi bir delikte yaşamayı aklımdan bile geçirmezdim. Ancak taşıdığım bavuldan belim neredeyse kopmuş, tansiyonum fırlamış, her tarafım zonkluyordu, bu sebeple, "Size daire için ayda elli dolar vereceğim," dedim.

Bayan M. hemen, "Ayda bir dolar elli sent de su vergisi var," dedi. Ne kansız kadındı ama! Böylece anlaştık, daire artık benimdi.

Sonra maaş çekimi nakite çevirip kalan meblağı koparabilmek için uzun süren şüpheli pazarlıklar yaşandı. Daha sonra gaz ocağının sadece bir gözünün çalıştığını fark ettiğimde de aramızda kısa bir çekişme oldu, nihayetinde mutlu ve ilâhi yalnızlığa kavuşmuştum. Bu mekân benim imparatorluğumdu. Kapı kilitliydi. Ayakkabılarımı çıkarıp attım, buruşmuş Blin& Blin'i üzerimden çıkarmadan kanepenin üzerine öylece uzandım. Uzunca bir süre her yanım zonkladı. Sonra, doğruyu söylemek gerekirse, uyuyakalmışım.

Bu şartlar altında, bir doğum günü çocuğu kadar mutlu uyanmanın mümkün olabileceğine kim inanır ki? Gözlerimi kusursuz, geçmişi ya da geleceği olmayan ben merkezli bir mutluluğa açtım ve gördüğüm her şeyden haz duydum. Hiçbir şeyin canımı sıkmasına izin vermeden, yeni evimin her bir santimini inceledikten sonra paramı –yani paramdan geriye kalanı– saymak için doğruldum. Bu bile canımı sıkmadı. Uzun bir alışveriş listesi yaptım ve gerekenleri almak için dışarı çıkmaya hazırlandım. Ayakkabılarımı tekrar giydim, el yordamıyla elektrik düğmesini epeyce aradıktan sonra kendi kapımı kendi anahtarımla kilitledim, bodrum merdivenlerinden yukarı çıktım.

Yokuşun dibinde çeşitli renklerle ve sebze kokularıyla dolu, içi karmakarışık küçük bir Çin bakkalı vardı. Craig Caddesi'nde de bir tuhafiye. Birkaç saat sonra tekrar evdeydim, yerleştirilmesi gereken iki koca torba dolusu malzemeyle oflaya puflaya içeri girip kapıyı arkamdan kilitledim. Mutluluk. İki güçlü ampul, temizlik malzemesi (şüphesiz MacNab etkisi), tuvalet kâğıdı, uzun saplı bir tencere, Japon işi bir çatal bıçak takımı, bir konserve açacağı, bir tabak ile kupa, el ve yüz havlusu, ocak için kibrit; tuz, şeker, hazır çorbalar, yumurta, margarin, süt ve ekmek gibi birkaç şey almıştım. Başbakana, bir sonraki maaş çekimi nereye göndereceğini bildirmek için kartpostalla pul bir de. Tüm bunlar cüzdanımda inanılmaz boyutlarda bir delik açmıştı. Umursamadım. Bir şişe ucuz İspanyol şarabı bile almıştım, ne kötü bir müsriflik ve ahmaklık. Geriye sadece iki dolar doksan sentim kalması canımı hiç de sıkmıyordu. Hiçbir şey canımı sıkmıyordu. Mutfak tezgâhının çekmecesinde bir tirbuşonla bir ekmek bıçağı; eviyenin altında da bir tava bir de temizlik fırçası buldum. Evcilik oynayan bir çocuk gibi neşeliydim. Güneş sırıtarak tepedeki kirli pencereden içeri bakıyordu. Kanepenin altını açtığımda iki battaniye saklandıkları yerden çıktılar, koltuk

minderinin altında bir çeyreklik, bir tane *Playboy* dergisi ve bir dolmakalem buldum. Salonun diğer yanında kalorifer kazanı, uykusunda horlayan bir canavar gibi huzur içinde homurdanıyordu. MacNab'ın koşuşturmalarının, mırıldanan bir televizyonun, bir ara bir çocuk ağlamasının, köpek havlamasının ve bir kapı tokmağının derinlerden gelen gürültülerinin dışında ses yoktu. Hepsi başka bir gezegendeki sesler gibi uzaktı. Gerçekten huzur verici.

Kitaplarımı bir sehpanın üzerine yerleştirdim, radyomu fişe taktım ve açtım. Mozart çalıyordu. Bir kavanoz buldum, onu kullanarak hatırı sayılır miktarda İspanyol şarabı içtim. Alacakaranlık pencereleri opak bir maviye boyadığında, çorba yapıp içtim, sonra banyoyu ovdum, küveti doldurdum, *Playboy*'la memnuniyet verici, uzun bir banyo yaptım. Sonrasında dişlerimi fırçalayıp yatağa girdim. Temiz, mutlu ve bir kuzu kadar masumdum. Birkaç saat boyunca karanlığın fersahlarca dibinde rüyasız bir uyku uyudum.

Sonra uyandım ve kalbimin gümbürtüsünü duydum. O vakit hesap yapmaya ve düşünmeye başladım. İkisi de büyük hatalardı.

Sorun şu ki, erdemli bir yetiştiriliş tarzı asla peşinizi bırakmazdı. Şimdilik amacıma ulaşmıştım – tekrar yakalanması hiç de kolay olmayan kaçak bir mahkûmdum. Dahası, Burt ya da Neil'e bir açıklama yapmak ya da özür dilemek için içimde en ufak bir dürtü dahi yoktu. Ancak, seçimlerimin haklı gerekçelerini gene de birileriyle –Tanrı'yla belki de– paylaşmak istiyordum çünkü, aslında düşününce, O'ndan başka kimse beni tanımıyordu. O'nunla senli benli olmak biraz haddini aşmak olabilirdi belki; keşke ona bir mektup yazabilseydim.

Muhterem Beyefendi:
Dün Sizin on emrinizden birçoğuna karşı geldiğim için (gerçi o kurallardan bazılarını Musa'nın da dilediği gibi uygulayıp uygulamadığını hep merak ederdim), size bir tür açıklama borçlu olduğumu düşünüyorum.
Görüyorsunuz ya, sırf Burt'e sunduğum hemşirelik hizmetinden, evi çekip çevirmekten, alışveriş ve temizlikle uğraşmaktan ve tüm bu sıkıcı rutin yüzünden evden kaçmadığımın anlaşılmasını istiyorum. Hatta, eve hapsolmak da tek başına kaçış sebebim değildi, gerçi o da kötüydü. Sizin de bildiğiniz gibi, Burt yangın korkusunu kafasına takmış, benim ufak tefek işleri yapmak için dışarı çıktığım kısa sürelerde bile evde yalnız kalmaktan nefret eder olmuştu. Kış aylarında tek başına asla dışarı çıkamazdı. Bir taraftan acıyla kıvranırken diğer taraftan uyumlu davranmayı başarabilmek onun için çok zordu elbette ama benim zevk aldığım nadir şeylerden biri antikacı dükkânlarında gezinmekti; özellikle de Neil evlendikten sonraki yıllarda, antika küçük piyanom, bir Lismer tablosu, Belleek marka bir çay takımı gibi Burt'ün bile pek şikâyet edemeyeceği kadar kelepir olan hazineleri bulduğum yerlerdi antikacı dükkânları; ancak, son birkaç yıl içinde bu ufak avlar için birkaç saatliğine dışarı çıkmayı her istediğimde, Burt bana o kadar eziyet etti ki sonunda hepsinden vazgeçmek zorunda kaldım. O küçük özel zevkim de elimden alınınca gücenerek içten içe çürüdüm. Pek erdemli bir davranış olduğunu iddia etmesem de, aslında her şey iç dünyamda olup bitiyordu; tartışmayı göze alamıyordum.
"Burt, birileri gelip birkaç saatliğine seninle kalabilir.

Yan komşumuz Janet defalarca teklif etti."
"Komşulara borçlu kalmak istemiyorum."
"Peki, neden sana bakacak birilerini..."
"Evimizin içinde bir yabancı mı istiyorsun?..."
Görüyorsunuz. Tartışmak faydasızdı. Öfkeye kapılıp patlamak da. İşte bu yüzden hiçbir şey söylemedim, sadece içten içe çürüdüm. Teselli ve zevki yemekte aradım. Hâlâ güçlükle taşıdığım ve vücudumun çevresindeki ikinci bir hapishaneye benzeyen yağlı, gevşek ve ağır bir et tabakasıyla günden güne şiştim. Doktor beni uyardı ve yüksek tansiyon için ilaçlar yazdı; işe yaramadı. Yedim, yedim – gün boyu, bir bağımlı gibi, öğünleri çikolatayla birbirine bağladım; tereyağlı reçelli sıcak gözlemeler, kaymaklı turta dilimleri yedim; geceleri yatakta kitap okurken yemek için yanıma, tartlar ya da dondurmalı kek dilimleri aldım.
Bir süre sonra, tüm bu yağlarla kılık değiştirmişim gibi hissetmeye başladım. Kimse beni tanımıyordu. Burt örneğin, beni her gün gördüğü halde zaten en az tanıyan kişi. Beni nadiren gören Neil'in, dört çocuğunu da içine alan kendi endişeleri vardı, bu sebeple de benim hakkımda bildiklerini anımsamaktan kaçındı. Zaten başka kimse de yoktu.
Benim gibi kadınların ne tür gizli kimliklere sahip olabildiklerinin, bize hiçbir şekilde kendimizi ifade etme şansı vermeyen bir yaşam tarafından ne kadar bastırılmış ve sindirilmiş olduğumuzun bilmiyorum farkında mısınız? Sonuçta Kadın Özgürlüğü Hareketi'ne mensup kadınların iddia ettiği gibi, gerçekten bir "kadın" değilseniz, birbirini takip eden yıllar boyunca görünmez olmanın ne demek olduğunu Siz bile bilemezsiniz. Ya da kilit altında yaşa-

manın, asla kendi varlığını tadamamanın anlamını. Asla bağımsız olmamak. Herkesin bildiği o küfrü kullanma konusunda bile asla özgür olamamak. Bize öğretildiğine göre dişilerin asıl görevi, toplumun olanaklarını araştırmak değil, kısıtlamalarına uymaktı.

Yani benim kasvetli çilemi, ölümün ta kendisinden ayırt etmek oldukça zordu. Ah, kahretsin –ifademi bağışlayın– sözlerim kulağa biraz duygusal ve abartılı geliyor belki ama neyi kastettiğimi Siz biliyorsunuz. Tanrım, sızlananlardan nefret ederim, Sizinle bile olsa ağlamaklı ve kendine acıyarak konuşmayacağım.

Burt'ün eklem iltihabına yakalanmasından önceki hayatım renkli, neşeli, sevgi ve şefkatle dopdolu olsaydı her şey farklı olabilirdi. Oysa benim tüm bu şeylerdeki, sözlerimi gene bağışlayın ama, lanet olası payım da küçücüktü, hatta benim payım o kadar azdı ki yetmişlerime merdiven dayadığımda hem aldatılmış hem de korkuya kapılmış hissetmekten kendimi alamıyordum.

İşte, benim durumum budur. Size bir şey ifade ediyor mu? Umarım ediyordur, çünkü, Efendim, beni onaylamasanız bile bana saygı duymanızı isterim. Ayrıca özgürlüğümle ne yapacağım konusunda da bana bir parça tavsiyede bulunabilirseniz minnettar kalacağım, çünkü şimdi ona sahibim. Yakında Sizden haber almak umuduyla,

Bekliyorum,
Asi kulunuz,
Eva.

Tanrı kazara mektuplarına cevap verse her şey düzelebilirdi.

Elektrikler geldiğinde doğal olarak yağmur yağıyordu. Baş ağrım nadide bir bitki gibi çiçek açmış, sırt kaslarım her hareketimde hafif bir çığlık atmaya başlamıştı. Hareket etmemek iyi gelebilirdi ama dümdüz yatmak önceki düşünme ve sorgulama sürecini yeniden başlatıyor, bu da daha fazla sıkıntı yaratıyordu. Artık kurtulduğumu düşündüğüm küskün suçluluk duyguları kendilerini toparlama fırsatı buluyor, dillerini çıkarıp bana uzatıyorlardı. Hepsinden kötüsü de sağduyunun dırdırcı sesiydi; hadi evden geçtim tüm o ceviz ya da maun mobilyaları, özellikle de güzelim köşe vitrinini ve küçük piyanoyu nasıl terk edebildin, gibi sorular soruyordu durmadan... Lawren Harris'i, Lismer tablosunu, gümüş çatal bıçak takımını, hatta hâlâ parlayan yıpranmış doğu işi kilimlerini, tüm bunları nasıl terk edebildin? Ya bir eş, anne ve babaanne olarak saygı duyulan sosyal statünü? Kimliğini bile çöp gibi arkanda bıraktın. Sinir krizi gibi bir şey geçirmiş olmalısın mutlaka.

Orada, ayaklarım buz kesmiş yatarken, "Tüm bunlar doğru. Evine dön, seni kaçık yaşlı manda. Herkese üzgün olduğunu söyle. Yapmaya kalkıştığın şey imkânsız. Bu berbat bodrum katında ne yaptığını sanıyorsun ki?" diye düşündüm.

Sonra elbette, Burt'ün kılı kırk yaran ses tonuyla muhasebeci bakış açısından fikirlerini dinleyecektim. "Ayda yetmiş sekiz dolarla yaşayabileceğini nasıl hayal edebilirsin ki? Yani benim, tek söz etmeden öylece çekip giden senin gibi bir eşe yardım etmemi bekleyemezsin, öyle değil mi? Bozulma ama bu evi satıp komik bir kiraya karton kutulara benzeyen o dairelerden birine taşınmayacağım. Sende hep gizli bir şeyler vardı zaten. Para konusunda da ahmaktın. Burada kalırsan görürsün, önümüzdeki on yıl içinde bu ev değerini ikiye katlayacak. Ayrıca Quebec ka-

nunları sayesinde benim çatım altında yaşamadığın sürece sana maddi açıdan destek olmak zorunda da değilim. Eh, emekli aylığınla yaşayamazsın, senin yaşında iş bulmak da zor. Hayatın boyunca şımartılıp korundun. Ayda yetmiş sekiz dolarla yaşamak! Peki ayakkabıların, ilaçların ve diş tedavi masrafların ne olacak? Belki bazı insanlar bununla başa çıkabilir ama sen çıkamazsın."

Tüm bunların doğruluğunu uysallıkla kabul ettim. Ayrıca artık bu dairenin kendi evimden daha sefil olduğunu da kabul edebilirdim. Dün gece bir böceğin çaktırmadan mutfak lavabosunun deliğinden aşağı doğru gittiğini (görmemiş gibi davranmaya çalışsam da) ayan beyan gördüm. Yıllarca şimdi benim başımın üzerinde duran pencereden sızmış olan yağmur, duvarda kocaman paslı bir leke bırakmıştı. Ortalık toz, erkek kedi ve kalorifer yağı kokuyordu. Gün ışığında oda, hırpalanmış mobilyalarıyla, cehennem girişindeki bir bekleme odası gibi sefil görünüyordu. Daireyi adam etmek –birkaç bin dolarınız varsa– mümkün olabilirdi ama benim hesabımda tam olarak otuz dokuz dolar vardı. Satmak için birkaç parça mücevherimi yanımda getirmeyi bile akıl edememiştim. (Ama belki Burt onları bana gönderebilirdi... sonuçta onlar benimdi. Hem belki ayakkabılarımdan bazılarını da...)

Saat daha yediydi, ama kalktım, her an daha da kötüleşen baş ağrım ve tutulan belim yüzünden çok yavaş hareketlerle giyinmeye başladım. Eşyalarımı toparlayıp eve telefon açmak birkaç dakikamı alırdı. Burt, bana karşı huysuz ve kindar davranırdı ama bunda şaşılacak ne vardı ki? Kırk yılı aşkın süredir zaten böyleydi.

"Hayır Burt, senden hiç hoşlanmadım," dedi içimdeki şaşkın, kaba ve zayıf bir ses. "Seninle evlendim çünkü hem evlenmeyi hem de çocuk sahibi olmayı istiyordum. Yüzüğü, yatağı ve ev-

liliğin getirdiği güveni hissetmek istiyordum. Gerçekte senden hiç hoşlanmadım. Üstelik aynı şeyin senin için de geçerli olabileceğini düşünüyorum. Bizi bu kadar zaman bir arada tutan şey sadece alışkanlık, sürükleniş ya da korkaklıktı." Çoraplarımı giymek için el yordamıyla bir sandalye aradım. Kasvet, bir kurşun gibi üstüme çöküyordu. "Bir de Burt daima, insanların iyi koca, ailesine iyi bakan eş dediği türden biri olmuştu. Tamamen sadık. Somut ve önemsiz konularda daima haklı. Tutumlu. Nazik. Bazı yönleriyle bonkör. Aslında şimdi, belki... belki de... sadece elmas yüzükleri bana gönderse, hatta sadece büyükanneminkileri, en az beş yüz dolar ederler... sonuçta onlar benim, onları alıkoyamaz ya, öyle değil mi?"

"Elbette alıkoyabilir. İstediği her şeyi yapabilir."

Öyleyse ben de istediğimi yapabilirim.

Baş ağrım bu düşünce üzerine, kapatma düğmesine basılmış gibi aniden kayboldu. Dimdik ayağa kalktım, giyinme işini bitirdim. Yarın ya da yağmur ne zaman dinerse, otobüse atlayıp bankaya gidecektim. Böcek ilacı, cam macunu ve süpürge bir servete mal olmazdı ya. Bir telefon açmak da. Burt'e değil. Sırtım hâlâ ağrıyordu ve Burt'le yapılacak ufak bir sohbet düşüncesi bile daha yeni dinen baş ağrımı başlatmaya yeterdi. Neil'i arayacaktım. Zavallı çocuk. Onu buna bulaştırmak acı vericiydi ama başka şansım da yoktu. O, benden daha çok şey koparmayı başarabilirdi babasından. Denemeye değerdi. En azından ikisine de iyi olduğumu bildirmek zorundaydım.

"Neil?" (Karısı olacak kaltağın hiddetiyle karşılaşma olasılığı yüzünden oğlumu evden değil de ofisten aradım.)

"Anne, Tanrı aşkına, sen misin? Neredesin?"

"Şimdi bir saniye..."

"Bir saniye anne. Shelia, rahatsız edilmek istemiyorum. Kalmer'a beklemesini söyle. Evet anne. İyi misin?"

Sevgili Neil, ağır basan endişesine rağmen sesi şefkatli. Bunu ona yapmak zorunda olmam gerçekten de acı vericiydi.

"İyiyim hayatım. Endişelendiysen üzgünüm. Neil, sana sormak istediğim..."

"Anne, endişeden az daha hasta olacaktım. Hangi cehennemdesin? Dün gece, aklıma gelen herkesi aradım, kimse hiçbir şey bilmiyordu, polise gitmeyi de kendime yediremedim. Babamı sorarsan, şu anda yatağa bağlanmaya bile razı."

Daha çok mahcup bir sırıtış. "Eminim öyledir."

"Sen *neredesin*? Kavga falan mı ettiniz? Kimseye tek bir söz söylemeden öylece çekip gitmenin sebebi ne?"

"Gerçekten bilmiyorum. Neil sana sormak istediğim..."

"Peki tamam, babamla aranızın hiçbir zaman çok iyi olmadığını biliyorum elbette ama aklımdan asla... Yani demek istediğim bunca yıldan sonra..."

"İşte belki sorun da bu, tatlım. Onca yıl."

"Ama anne, o gerçekten yıkıldı. Durumunu hayal edebileceğini sanmıyorum – onu hiç böyle görmemiştim. Hastalığı ağırlaştı elbette; bu sabah eve bir hemşire getirmek zorunda kaldım. Asıl konu şu, sorun her neyse kesinlikle düzeltilebilir. O, sana çok önem veriyor, bunu unutmamalısın."

Bu konuşmayı somut gerçeklerle sınırlı tutmak niyetinde ama, ameliyat masasındaki ilk hastasının başında duran cerrah gibi koltuk altları terliyor.

"Neil, her şeyi iyice deşmek istemiyorum. Bunun gerçekten de hiçbir anlamı yok. Söylemek istediğim tek şey geri dönmeye niyetimin olmadığı. Arama sebebimse, iyi olduğumu, henüz ölmediğimi ya da başıma başka bir şey gelmediğini sana bildir-

mekti. Bir de gidip evden birkaç parça eşyamı benim için alabilir misin diye soracaktım."

"Birkaç parça eşyan mı! Ama anne..."

"Evet, ayakkabılarım örneğin..."

"Ama anne..."

"Tatlım, ikide bir 'Ama anne,' diye vaklamaya bir son vermeni gerçekten istiyorum. Baban, pratik bir hemşire ya da yardımcı ile oldukça iyi anlaşacaktır. Ücret canına okuyacaktır ama buna engel olamam. Geri dönmeyeceğim. Son sözüm budur. Yedek ayakkabılarım gibi bazı eşyalarıma feci halde ihtiyacım var, bir de birkaç parça mücevherimi de alabilirsen..."

"Anne, dinle beni, birkaç gün içinde kendini bambaşka hissedeceksin, eminim. Babam dayanılmaz birisi, acı sözler söylüyor ama sen de çok iyi biliyorsun ki o... Senin ihtiyacın olan şey kesinlikle biraz değişiklik ve tatil. Neden bir iki haftalığına New York'a gidip parlak ışıkları seyretmiyorsun mesela? Florida'da hızlı bir tur da atabilirsin? Yıllardır gerçekten de adam gibi bir tatil yapmadın. Sana koltuk çıkmaktan memnun..."

"Hayır. Hayır teşekkürler." İçten içe huysuzlanarak, neden dedim kendi kendime, neden benim oğlum gibi gerçekten iyi insanlar sadece klişelerle konuşabilirmiş gibi görünürler?

"Ama anne..."

İç çekiş. "Neil, tek istediğim ayakkabılarım."

"Ama anne, öylece çekip – bir saniye, neredesin sahi sen? Gelip seni alayım, gidip hem öğle yemeği yer hem de..."

"Hayır. Teşekkür ederim tatlım, ama olmaz."

Telefonun diğer ucunda bir bocalama. İki tarafın da güçlerini toparlaması.

"Hoşuna gitse de gitmese de seni görmek zorundayım anne, hem bu olayları da tartışmalıyız. Nerede olduğunu neden bana söylemiyorsun? Bu yaptığın hiç mantıklı değil. Hem sen..."

"Evet, mantıklı olmadığını biliyorum. Üzgünüm, Neil."

"Bir saniye. Tanrı aşkına sakın telefonu kapatma. Paran pulun kaldı mı?"

"Ah, yastık altında üç beş kuruşum vardı, bankada duruyor. Bir süre için yeter." Sözlerim kulağa çok heybetli gelmişti; oldukça havalı ve güvenli.

"Bir süre için. Peki sonra ne olacak? Sahip olduğun tek şey emekli aylığın. Onunla yaşaman da pek mümkün değil. Hem babam sensiz nasıl idare edecek? Yüreğin nasıl buna izin verebiliyor."

Tamam, Neil'in, Burt'ün oğlu olduğunu hatırladığım zamanlar da oluyor.

"Burada yürekten mi paradan mı bahsediyoruz? Eğer konumuz paraysa, babanı her ay bana bir miktar para göndermek konusunda ikna edebilirsin belki diye ümit ediyordum, ama vermezse de başımın çaresine bakmak için başka yollar bulacağım. Parasız da kalsam başka sorunlar da yaşasam ona geri dönmeyeceğim."

Bir duraksama daha.

"Babamla bu konuyu elbette konuşacağım ama sanmıyorum ki o..."

"Hayır, biliyorum. Yasal bir ayrılık işlemi ya da her neyse onu başlatabilecek kadar param yok; ama neyin adil olduğuna aramızda karar verebileceğimizi düşünüyorum gerçekten de. Sonuçta onun eklem iltihabına yakalanmasından sonraki son on sekiz yıldır adamın hizmetine amadeydim, karşılığında odam ve yiyeceğimden başka bir şeycik de almadım. Sana sızlanmayacağım, anlattıklarımın hepsini unut. Belki küçük bir harçlık için onunla görüşebilirsin sadece. Ayda elli dolarlık bir yardım bile çok şeyi değiştirir. Bu arada söylediklerimi unutma, geri dönmeyeceğim."

Uzun konuşma. Hiç de hoş olmayan bir kalp gümbürtüsü. Telefonun diğer ucunda sessizlik. Zavallı Neil'im. Barış elçisi, daima yenilir, kibar davranan ve ödün veren herkes gibi.

"Bir de kalan kıyafetlerimi ve eşyalarımı toparlayıp en üst çekmecemdeki küçük kadife mücevher kutumu da alabilirsen..."

"Ama anne..." Dermansız son bir vaklama.

"Seni yine ararım, cuma günü diyelim." (Bu da Burt'e iki huysuzluk nöbeti geçirmesi ve toparlanması için biraz zaman verir – herhalde.)

"Bu neredeyse bir hafta demek!"

"Evet."

"Bak anne, gerçekten idare edebilir misin? Bırak en azından sana biraz nakit para vereyim, üstünde bulunsun. Tanrı aşkına bana nerede kaldığını söyle."

"Hayır, para konusunda hiçbir sorunum yok, hem böylesi daha iyi. Sen sadece babanla bir konuş, seni cuma günü arayacağım."

Barış elçilerinin de kendi silahları vardı. Ben daha telefonu kapatamadan, "Anne, bunun ona acı verdiğini, gururunu incittiğini bilmeni istiyorum, ben de üzülüyorum, umurundaysa tabi. Kim de gerçekten yıkıldı."

Ama bu haksızlık, kesinlikle adaletsizlik. Kestane rengi,uzun saçları ve utangaç gözleriyle (bir de annesinin modaya uygun olarak seçtiği o aptal köpek adıyla) on dört yaşındaki tatlı Kim'i – benim Kim'imi bu işe karıştırmak belden aşağı bir vuruştu ve yeniden başlayan titremenin dizlerimden vücuduma doğru tırmanmasına sebep oldu. İçerleyerek, benim artık yaşlı bir hippi haline geldiğimi düşünür müydü acaba?

Çabucak, "Cuma günü ararım," dedim ve telefonu kapattım.

Gözlerim, yağmurdan lekelenmiş ayakkabılarımda, bir dakika kadar sadece nefes alıp vererek havasız telefon kulübesinde

bekledim. Sonra kapıyı çekerek açtım, ayaklarımı sürüyerek yokuş yukarı yavaşça ilerledim, deliğime döndüm. Yol boyu yağmur yağdı. Bayan MacNab'in kapısını açarken, aslında Neil bir şeyi, "Yaşamının geri kalanını bu yaptığından pişmanlık duyarak geçireceksin," klişesini gerçekten de gözden kaçırdı, bu da bir şeydir, diye düşündüm. Nedense bu beni biraz neşelendirdi.

Yağmur, tüm bir hafta boyunca öyle rahmanî bir şekilde yağdı ki, hesabımı kapatmak için cuma gününe kadar bankaya gidemedim. Sinir bozucu bir iş, o tanıdık sokakta yürümek, komşularla karşılaşma korkusu. Neyse ki bankada, tanıdığım kimseyle karşılaşmadım ve sanırım paltomun yakalarını kaldırıp otobüs durağına koşturarak paçayı kıl payı kurtardım. Trafik ışıklarında önümdeki insan yığınının arasında, sırık gibi uzun boylu yan komşum Janet Gordon'ı göz ucuyla görünce yüreğim ağzıma geldi.

Derhal yan yan ilerleyerek gruptan ayrılmaya başladım ama o zaten benim bulunduğum tarafa, geriye doğru hiç bakmadı. Arkadaşıyla koyu bir sohbete dalmıştı. Kaçarken bir ara duraksadım, çünkü duyduğum kadarıyla benim hakkımda konuşuyorlardı, çok komik.

" Onca yıldan sonra... gelmiş geçmiş en sadık koca... sen de biliyorsun ki ben daima... tuhaf bir şey... hiçbir grup ya da kulübe katılmazdı... bir keresinde bana briç oynamaktansa diri diri yakılmayı yeğlediğini söylemişti. Saçmalık. Adam için gerçekten üzülüyorum, zavallıcık."

"Peki kadın nereye gitmiş?"

"Florida'ya. Tüm bağlarını koparmış."

Arkadaşı içtenlikle, "Ne korkunç," dedi.

Işık değişti, ben grubun iyice gerisinde kaldım, iki arsız oğlan çocuğunun şimdiden dikkatini çekmiş olan yüz ifademi yeniden toparlamaya çalışıyordum. Florida! Janet'ın bu kadar yaratıcı olduğu kimin aklına gelirdi ki! Şu bağlarını koparma konusuna değinmesi de mükemmeldi. Gerçeğin kendisinden çok daha etkileyici ve inandırıcı, sanatta daima olduğu gibi. Hem kim bilir – bu belki de, Janet'ın kendi rüyasıydı. Kocasının takırdayan takma dişleri ve evlerinin bodrum katında bir maket treni vardı.

Anımsama süreci uzadıkça dikkatim daha da dağıldı. Kısa süre sonra şehrin doğu yakasına giden bir otobüse bindim; hoş olmayan şeylerden, pek de hak etmediği halde, kaçınmayı başarabilmiş birinin rahatlığıyla, uzun yolculuk için koltuğa yerleştim ve rahatladım.

Daha sonra, günler uzamaya başladı; geceler daha da uzundu.

Konuşacak kimsenin olmaması en büyük değişiklikti. Burt ile aramızdaki iletişim elbette en alt takas seviyesinde gerçekleşirdi – kavgadan kaçınmak için, daima, ustaca manevralar yaparak havadan sudan konuşmaktan başka bir söz alışverişimiz olmazdı. "Bugün daha soğuk.", "Çok tuzlu olmuş, acaba... ", "Patatesimiz bitmiş.", "Gazeteci çocuk gecikti." Karşılıklı bir konuşmayı başlatmayan cümleler. Ancak, ayrıldığımdan beri birçok kez olduğu gibi bazen iki gün boyunca, yüksek sesle bir tek sözcük bile söylemeyince çok tuhaf bir şey hissediyordum, sanki unutulmuş bir adada tek başıma kalmıştım ya da sessizce başka birinin rüyasını yaşıyordum. Gerçek olup olmadığımı merak ettiğim zamanlar vardı.

MacNab evinin diğer sakinlerini neredeyse hiç görmüyordum. Ben gecenin çoğunu kitap okumak, yazı yazmak ya da düşünmek için oturarak, tüm sabahı ise uyuyarak geçirirken; onların çoğu şüphesiz her sabah kalkıp görev bilinciyle işyerlerine gidiyorlardı. Binanın ön cephesindeki odalarda çok yaşlı bir çift yaşıyordu; öğle güneşinde, uzun boylu kadın kısa boylu adamın kolunu ihtiyatla tutmuş, yaşlı yüzleri gayretle buruşmuş ağır ağır dışarı çıkıyorlardı. Hiç konuşmuyorlardı, ancak adam daima titrek elini şapkasına götürerek selam veriyordu. Her zaman acelesi olan, topuklarına kadar uzanan kemerli uzun bir palto giyinen bir başka yaşlı adam, anlaşılmaz yabancı bir dilde kendi kendine konuşarak sık sık binaya girip çıkıyordu. Bıkkın genç bir anne de, arkasında daha yeni yürümeye başlamış kir pas içindeki iki çocuğu sürükleyerek binaya girip çıkıyordu. Kadının, kontrol altına alınmış çaresiz görüntüsünün anlattıklarına bakılırsa sözlerle daha iyi ifade edebileceği hiçbir şey yoktu. El kol hareketleriyle ya da itip kakma yoluyla anlattıklarından başka, çocuklara da hiçbir şey söylemiyordu. Üst katlardan birinde şık giyimli iki eşcinsel yaşıyor; ama onlar da sadece birbirleriyle ya da sıçrayıp duran finolarıyla konuşuyorlardı.

Sonunda şaşırtıcı bir şekilde, sadece Bayan MacNab'ın sağlam bir konuşmacı olduğu ortaya çıktı, gerçi onun da topu topu iki konu başlığı vardı. Biri oğluydu, Findlay; hayatının çoğunu çöpü dışarı çıkararak geçirmiş gibi duran yaşlı çocuk. Diğeri ise onların evi idare etmek, temiz tutmak, vergileri ödemek, kiraları tahsil etmek şeklinde uzayıp giden müşterek sorun ve zorluklarıydı. Kısa süre sonra giriş çıkışlarımı Bayan MacNab'ın pis su kovalarını boşalttığı aralıklara denk getirmeyi öğrendim. Sessizlik, rastgele diyaloglara girmekten iyiydi ama bu da daha fazla kendini sorgulamaya yol açıyordu; hepten yalnız başıma kalmak da her zaman rahatlatıcı değildi.

Soyut şeyler hakkında düşünmek, hiçbir kadının isteyerek yapacağı bir şey değildir. Benim de şimdi buna başlamak gibi bir niyetim yok; ama özellikle de hava kararınca, çeşitli olay kurguları yalnızlığımla birlikte sürükleniyordu. Beni rahat orta sınıf güvenliğini terk edip bu yere getiren şeyin tam olarak ne olduğunu bir hafta sonra bile hâlâ anlamış değildim ama genel olarak yaşamın hakkında daha çok belirsiz ve karmaşık bir sürü düşünceyle boğuştum, anlamının ya da belli bir modelinin olup olmadığını anlamaya çabaladım. Her ikisini de bulmak çok zordu.

Bu yüzyıl ve ben, hemen hemen aynı yaşlardayız, bu yüzden pek doğru olmasa da, benim yirminci yüzyıla özgü, rafine ahlaki şifrelerle dolu bir ürün olduğumu söylemek yerinde olur ya da onun iki hastalığının, rahatlık ve sıkıcılığın bir kurbanı olduğumu. Bir ürün ya da kurban olmak hiç de insanın gururunu okşayan şeyler değil. Hayır, ben eğer bir ürünsem bir çok yönden henüz sona ermemiş olan on dokuzuncu yüzyıla ait olmalıyım. Hıristiyan öğretisiyle yetiştirilmiş, onun akıl almaz iddialarını şöyle böyle kabullenmiş ve yaşamı, hiçbir eğlenceli yanı olmayan muhafazakâr düsturlarla –Azmet, veya Muvaffak ol gibi şeylerle– yönetilen biri. O tutarsız şifrelere uygun olarak yaşadım elbette; kiliseye gittim, eğitim okulunu bitirdim, Burt ile evlendim; evet, Pat'e aşık olduğumu düşündüğüm tüm o karmakarışık durumların ortasında bile içime işlemiş olan ahlakî şifre beni ikiye böldü. Bu sırada beni harekete geçiren ve tutarlı sayılabilecek bir şey olduysa, o da açgözlülüktü: Biriktir, yatırım yap, sonra faizi hesapla, sanki bir gün değer denen şeyin *ne olduğu* ortaya çıkacak ben de onu satın alabilecektim.

Sonra hiçbir belirti göstermeksizin çıktım gittim. (O gün bugündür de deliler gibi param sayıp duruyorsun, seni yaşlı bunak.) O günden beri, reverans yapan güvercinlerle parklarda

oturuyorum ya da rehincilerin, ikinci el kıyafet satan mağazaların vitrinlerine bakarak ya da Çin lokantalarının pencerelerinden içeriyi gözetleyerek sokaklarda dolaşıyorum. Yüzde yüz aylaklıkla ve anlamsız geçen günler. Mutfak masasında, sırtımın kamburunu çıkarmış bir kitabın üzerine eğilerek ortalığa saçılan kırıntılara, geğirmeye ya da ağzımı şapırdattığıma aldırmadan yemek yiyorum. Saçımın bakıma ihtiyacı var ama maddi kaynaklarım bunun için çok yetersiz. Tansiyon haplarımın yenilenmesi gerekiyor, ki bunu yaparsam kalan parayla bir kürdan bile alamam. Ayakkabılarım ikinci kez sırılsıklam olduktan sonra (lanet yağmur hafta boyunca hiç durmadı) sonunda kurudu, ama artık kaskatı ve büzüşmüş durumdalar; nasırlarım çok acıyor, bu da felsefi sorgulama işlemini fazlasıyla engelliyor. Emin olduğum tek şey, tozlu bir bodrum katına böyle bir başına tıkılıp kalmanın değerli bir şey olduğu ve bir daha asla geri dönmeyeceğimdir.

Çılgın bir sonuç sanırım. Aynı zamanda zalimce. Burt'ün zihinsel, fiziksel ya da ruhsal olsun tüm acıları gerçek ve şiddetlidir mutlaka. Bir de bizim çocuğumuz ya da bizim gibi değirmentaşına benzeyen ebeveynlerin tek evladı olmayı isteyip istemediği asla sorulmamış olan Neil var. Hayır, mukaddes kitaba bakılırsa ben hiç de sağlıklı bir birey değilim. Kendisiyle buluşmam konusunda Neil beni sonunda köşeye sıkıştırırsa hiçbir şey yapamayacağım; onun her konuda haklı olduğunu baştan biliyorum. Bir zamanlar ben de, nezaketin en üstün erdem olduğundan belki onun şu anda emin olduğu kadar emindim ama artık durumun bu olmadığını biliyorum. Ne olduğunu sormayın bana, belki dürüstlüktür. Son günlerde tembellik, açgözlülük, gurur, tamah, öfke gibi konularda eskisine nazaran çok daha fazla düşünüyorum. O yüzden de, ben kimim ki fesat dışında herhangi bir konuda vaaz vereyim?

Savunulacak hiçbir şeyim yok. Tanrı'dan ya da insanlardan (mesela oğlumdan) adalet ya da bağışlanma bekleme hakkım bile yok. O zaman neden her karanlık ve uykusuz gecenin büyük kısmını, karşılaştığımızda Neil fark etmesin diye, sudan şekilleri bozulmuş ayakkabılarım ya da perması bozulmuş saçlarım sorunuyla nasıl başa çıkacağımı düşünerek geçiriyorum? Saygın bir görünüme sahip olmak çok önemli görünüyor; eğer gerçekten önemliyse benim burada ne işim var? Hiç.

Sık sık karanlıkta uyanıp el yordamıyla ışık aranıyor, sonra kendime İspanyol şarabından koca bir duble dolduruyorum. Mantığa iyi geliyor.

Sonunda çareyi gidip kendime o plastik bigudilerden satın almakta buldum, saçlarımı yıkadım ve kendi kendime yaptım. Kötü görünüyordu, ama eskisi kadar da kötü değildi. Bir de Dupuis'nin dükkânına gidip kendime ucuz ayakkabı baktım, bir tezgâhın üzerinde benim numarama yakın (Eh, birinci kalite dört dörtlük eşyaları indirimli satışlarda kolay kolay bulamazsınız zaten, hayat öyle değildir) siyah spor ayakkabıları buldum. Hareket ediyor, ben de onlarla yürüyebiliyordum, fiyatı da sadece altı dolardı. Bir de KDV'si vardı. Bacaklar ve ayaklar hâlâ iyi durumdaydı, ince ve genç. Aşağı baktığımda, yukarıdaki yaşlı kadını unutabiliyordum, bu yüzden ayakkabılar iki kat daha önemliydi.

Neil, elbette hiçbir şeyi fark etmedi. Başlangıçtaki rahat vermeyen meraklı bakışlarından sonra, bana bakmaktan bütün bütün kaçındı. Zaten buluşacağımız yeri seçtiğimde umduğum şey gerçekten de buydu. Ritz'de öğlen yemeğine gelmiş olan insanlar birbirlerine bakmazlar. Bu yapılmaz. Orada gerçekten yemek

yemekten çok, parktaki güvercinler gibi tabaklarını gagalar, üstlerini başlarını düzeltir ve kafalarını eğip dururlar. Bunu daha yeni fark ettim, gerçekten, çünkü bifteğimi (ucuz yemekle geçen bir haftadan sonra ete aç bir halde) öyle şevkli yiyordum ki Neil havadan sudan konuşmayı bitirmiş, bir kaplanla öğle yemeğine çıkmış bir adam gibi mahçup görünmeye başlamıştı. Ritz'de bir kaplanla öğlen yemeğine çıkmak pek de rahatlatıcı bir şey değildir, hele de onunla akrabaysanız.

Belki de benimle daha sert –ki bu onun tarzı değildi– konuşmaya başlamasının ve beni daha çok üzmesinin sebebi de budur, çünkü bunu beklemiyordum.

Benim kabaca cilalanmış tabağım önümden alınır alınmaz, "Şimdi, anne," diye söze başladı, "durumumuzu iyice inceleyelim. Tüm bu olanlar hakkında babamla iki üç kez konuştum, onun... onun feci halde üzgün olduğu su götürmez."

"Feci halde huysuz davranıyor demek istiyorsun."

Neil kızardı. Babasıyla asla iyi anlaşamamışlardı ve doğası gereği bu konuda da kendini suçluyordu.

"Bu durumun etkisini senin sandığından çok daha fazla hissediyor, demek istiyorum. Sonuçta onu *tanıyorsun* – herhangi bir konuda hatalı olduğunu zaten itiraf edemez, doğru olduğunu bilse bile bunu yapamaz biliyorsun. Doğru sözcükleri bulup çıkaramaz. Anne inan korkunç görünüyor – yaşlı ve zavallı. Senin için bir yük olduğunu biliyor. Dürüst olmak gerekirse, o sana bu kadar ihtiyaç duyarken senin bunu ona nasıl yapabildiğini bilmiyorum. Sana nereden ulaşılacağını da bilmemek – "

Karşılık vermedim, bu da Neil'in kendine güvenini yerine getirdi.

"Onun şu kadarını söylemesini –ki onun için bu kadarı bile fazla– sağlayabildim; geri döndüğünde sana hiçbir şey söylemeyecek. Bir tek söz bile. Ne demeye çalıştığını görebiliyorsun,

değil mi? Tanrı aşkına, anne onunla kırk yıl yaşadın."

Buna da karşılığım yoktu. Hepsi doğru.

"Şimdi benim önerim şu, anne. Güneş yüzü görmek için New York'a ya da Atlantic City'ye gidersin ve orada küçük bir tatil yaparsın. Bir değişikliğe ve biraz dinlenmeye ihtiyacın var. Birkaç hafta sonra sen bile kendini tanıyamazsın. Babam dün gece, masrafı karşılayacağını söyledi."

Neil, elindeki en büyük kozu oynamış bir edayla geri yaslanarak muzaffer bir ifadeyle piposunu yaktı ama ben hiçbir şey söylemeden orada öylece oturup ellerime bakmaya (hâlâ ayaklarım kadar ince ve zarif olmaları benim için bir teselliydi) devam edince, fazla ikna edici davrandığını ve gözyaşlarımın yanaklarımı ıslatmasını engellemiş olabileceğini düşünür gibiydi. Aceleyle sözlerine devam etti, "Hemen bugün, öğleden sonra uçak biletini ayırtmamızda bir sorun olmaz, ne dersin?... Hem belki orada kendine bir iki kıyafet almak isteyebilirsin. Değişiklik olsun diye birkaç güzel şey yapabilirsin. Harcaman için sana küçük bir hediyem var."

Bu, az daha işe yarıyordu. Sevgili oğlum, Neil'im ve onun o nazik kalbinde nadiren parlayan kavrayış kıvılcımları ya da sakar mücadele taktikleri. Düşman, Burt değil oydu, tatlılığı ve aklıyla asıl tehdit oydu. Yaşamı boyunca Neil'i fazla sevmemek için savaş vermiştim, şu anda işime yarayan tek şey de verdiğim bu savaştı.

"Hayır, tatlım. New York'a ya da Florida'ya gitmiyorum. Babana geri de dönmüyorum. Yani önerilerinin hepsi bu kadarsa, konuyu burada kapatabiliriz; sen de ofisine dönebilirsin."

Otelin kül tablasına pek de uygun olmayan piposunu tablanın içinde dikkatle yan yatırdı. Bazı ifade ya da ışık değişikliklerinde daha yaşlı görünüyor; temiz ve tatlı yüzünde yıpranmış ve endişeli orta yaşlarının izleri seçilebiliyordu. Sonuçta o da artık

otuz sekiz yaşındaydı.

"Anne, ciddi olamazsın. Yani, nasıl idare edebilirsin ki, görünen gerçekle yüzleşelim artık, o emekli aylığıyla yaşayamazsın."

"Baban bana yardım konusunda anlayış göstermeyecek o zaman."

"Şey, sanırım o... yani konuyu ilk açtığımda kanı beynine sıçradı anne, bu yüzden ben de konuyu bir daha açmadım."

"Tamam, peki o zaman. Buna hakkı var."

"Ama sırf o emekli maaşınla yaşaman... "

"Sen kafana takma Neil. Başımın çaresine bakarım."

"Nasıl kafana takma diyebilirsin!" Mavi gözleri bana gerçek bir öfkeyle bakıyorlardı. "Sen bana nerede ya da nasıl yaşadığını bile söylemezken. Kafana takmaymış! Havayla yaşayamazsın ya. Babam yardım etmez, sen de ayrı yaşamakta diretirsen ihtiyacın olanı benim karşılamam gerekecek. Çocukların hepsi lanet olası pahalı okullarda okuyor ve diş teli takıyor, bu yüzden aklımın yarısını zaten kaybetmemiş olsam sana seve seve yardım ederdim. Gerçek bu işte."

Şimdi feci halde yorgun hissettim işte. Duygu diye bir şey kalmadı geride, sadece yorgunluk. Kaçma isteği.

"Durumu biliyorum, zaten senden bir kuruş bile almam Neil, bunu biliyorsun."

Kaşlarını çatıp bardağındaki suya baktı ve onu baldıran içer gibi bir dikişte tüketti. "Zamanında Okul İdare Heyeti ikramiyeni nakit çekip kullanmış olman ne kötü, bilirsin; on beş yıl sonra faiziyle birlikte çok işine yarayabilirdi... "

"Şey, paranın çoğu Notre Dame de Grace'deki o evin kaparo ödemesine harcandı, ki bu da o evin yarısını benim yapar elbette. Bunu hiç düşünmüş mü, merak ediyorum? Sen bundan bahsedebilirdin, belki fırsat bulursan ileride."

"Evet, ama biliyorsun ki ev onun üstüne; hiçbir evlilik sözleşmesi yapmadınız, yani yasal olarak evin hiçbir parçasının senin olduğunu iddia edemezsin."

"Ah, tüm bunları biliyorum."

Belki o da yorulmuştu, uyku vakti gelmiş bir çocuk gibi gözlerini ovuşturuyordu. Başka hiçbir şey söylemeden orada öyle bir dakika daha oturduk. Sonra o çok büyük bir hata yaptı.

"Tüm bunları elbette Rosemary ile de konuştum, o da diyor ki..."

"Tatlım, Rosemary'nin ne düşündüğünü zerre kadar umursamıyorum."

Sanki onu ısırmışım gibi bozularak kafasını şiddetle geri attı. Sonuçta söz konusu olan, Sezar'ın karısı.

Montreal'in, böyle bir çırpıda gözden çıkarılamayacak kadar kibar olan ürünü. Neil'in karısına da onunla ilgili olarak diğer insanlara da hep titizlikle kibar davranmışımdır –işte bastırılmış sayısız sıkıntımdan biri daha– bu yüzden şimdi gerçek duygularımı öğrenmek Neil'i gerçekten sarsıyor.

"Niyetinin iyi olduğunu biliyorum tatlım, ama bunun bir yararı yok, artık ayrılabiliriz. Fikrimi değiştirmeyeceğim, bunu biliyorsun. Belki bir hafta içinde falan seni yine ararım. Bu arada sen gene de üzülme sakın, ben çok iyiyim, yaşamak için ucuz ve rahat bir yer buldum, iyi olacağım. Endişelenmene ya da babanın başının etini yemene gerek yok. Sonuçta, bu yaşta, " koca bir kahkaha patlatarak etraftaki birkaç başın bize dönmesine sebep oldum, ikimiz de bu ani kahkahaya şaşırmıştık, "İşte, sen de görüyorsun ki gayet iyiyim."

Ancak, zoraki gülümsemesi, aniden onun o konuda sadece ne kadar kuşku duyduğunu gösterdi. Birkaç dakika sonra vedalaşırken ses tonu hoşgörülüydü, sanki hasta biriyle şakalaşıyor ve korkusunu saklamak için kendini zorluyordu. Elime taksi için

on dolar sıkıştırdıktan sonra endişeyle beni bir taksiye bindirdi. Oturmak ne büyük bir rahatlamaydı, yeni ayakkabılarla yürümekse tam bir işkence.

"Hafta sonundan önce beni mutlaka ara anne, unutma. Şimdi söz ver. Bu arada ben babamı göreceğim elbette. Kendine dikkat et. İhtiyacın olan her şeyi aldığından emin misin?"

'Annem sanki biraz kilo vermiş olabilir mi? Peki, ben ne yapacağım şimdi?' diyen o yumuşak gözlerdeki belirgin endişeden yeterince hızlı uzaklaşamadım.

Yani buluşma beni altüst etti, yalan yok. Beklediğimden hem daha kötü hem de farklı yerlerdeydi. Eve (ister inanın ister inanmayın ama, beni takip etmediğinden emin olmak için sinirli sinirli tüm yol boyunca arkayı kontrol ederek) varıp da kapıyı içeriden güvenli bir biçimde kilitleyince, kendimi yatağa atıp damarlarımı rahatlatmaya çalıştım. Bu konuda da pek şansım yoktu.

O gece kötüydü. Rüyamda babam bir tekerlekli sandalyede oturuyor, ayağa kalkmasına izin vermediğim için ağlıyordu. Bana sesleniyor, durmadan beni çağırıyordu. Etkisinden kurtulmak için uzunca bir süre kitap okumam gerekti. Neil'in sözleri kıça atılan şaplak gibi, ertesi gün bile hâlâ acıtıyordu.

Gene de, ertesi sabah kendimi daha iyi hissettim ve aklıma, daireyi şöyle köşe bucak iyice bir temizlemenin iyi bir fikir olabileceği geldi. Tahtaları iyice zımparalayıp cilalamakla ya da mobilyaları parlatmakla burası yüz kat iyi görünürdü. Bayan M.'nin elektrikli süpürgesini ödünç alır, eski ve hüzünlü perdeleri yıkayıp kolalar, hatta belki koltuk minderini kaplamak için ucuz bir kumaş parçası bile bulabilirim. Hiç kimsenin benim için üzülmesine gerek yok. Hiç kimsenin benim bir tür bunaklık

dönemecinden geçtiğimi ima etmesine gerek yok. Burası, Neil'e göstermeye utandığım bir delik değil de, oldukça nezih görünümlü bir yer haline getirilebilir.

Bunun bana verdiği enerji ve seferberliği planlamanın verdiği zevk şaşırtıcıydı. Neil'in verdiği onluktan kalan parayla doğruca markete, bir çanta dolusu temizlik malzemesi almaya koştum. Hepsini neşeyle eve sürükledim, sonra da elektrik süpürgesini istemek için hantal hantal yukarı çıktım. Tüm öğleden sonra ve akşam geç saatlere kadar çalıştım. Bir parça cilanın, bir parça limon yağı kokusunun mekânda yaptığı değişiklik şaşırtıcıydı. Belim ağrımaya başladıktan sonra da uzun süre çalışmaya devam ettim, sonunda artık dayanamayacağım noktada kendime bir içki aldım, bir sandalyeye yığıldım ve sanki bağışlanmışım gibi, kendimi iyi hissettim.

Ertesi gün MacNab hastalığı belirtileri. Erken uyandım, kalbimin müthiş acelesi vardı, mide bulantısı, bacaklarımda su üstünde duruyormuşum gibi komik bir his. Lanet olası ahmak, diye düşündüm, iyi halt ettin. Gerçekten çok kötüydü. Korkutucu, çünkü kırıklık öyle geneldi ki insan, onu herhangi bir noktaya ya da sebebe bağlayamıyordu. O kadar güçsüz ve tuhaftım ki şöyle bir ayağa kalkmayı denemeye bile korktum. Güneş ışıklarının duvardaki hareketini seyrettim, uykuyla uyanıklık arasında gidip geldim; ama damarlarımda duyduğum işgüzar bir fısıltı, kalıcı olabileceği ihtimali yüzünden uykudan korkmama sebep oldu. Bu da beni *timor mortis*[4] ile, yani asla hoş karşılanmayan o misafirle baş başa bıraktı. Daha önce sadece bir ya da iki kez

[4] Lat. Ölüm korkusu. Ç.N.

karşılaşmış ve o zaman da ondan hoşlanmamıştım.

Yaşamım boyunca bir alabalık kadar sağlıklıydım; hatta, Neil doğuncaya kadar acının ne olduğundan dahi haberim yoktu. O sırada bile tek nefret ettiğim, doğum yapmak kadar önemli bir olayda benim yapabileceğim neredeyse hiçbir şey olmamasıydı. Sancılar, başlamaya karar verdikleri zaman (bir Mary Pickword filminin tam ortasında) başladılar, kendi adımlarına göre hızlandılar veya yoğunluklarını artırdılar, kaslar, bebeğe ya da bana hiçbir şey sormadan onu dışarı ittiler. Onun rahmime düşüşünde olduğu gibi, her şey (şöyle söyleyeyim neredeyse her şey) irade dışı bir ya da birkaç süreç tarafından kontrol ediliyordu; ben de buna bozuluyordum, çünkü tüm bu evrim olgusu sonucunda, bizler sorumlulukları paylaşma hakkını kazanmıyor muyduk? Neşeyle sigarasını yakan doktor, Burt'le sermaye piyasasını çekiştirirken, orada öylece yatan ben, acının düzenli saldırılarına maruz kalarak kendimi belli bir hedefe varmak için yaratılmış bir araç gibi hissetmiştim. Elbette sonunda, kloroformla uyutularak tüm bu hikâyenin dışına çıkarılmaktan son derece hoşnut oldum. Birkaç yıl sonra bir düşük yaptığımda, konu hakkında söz sahibi olmamama çok daha fazla bozuldum, bu kez kan ve gözyaşlarıyla yaşam verilmemiş, aksine geri alınmıştı. (Belki Burt'ün bu konuda kendine özgü tuhaf duyguları vardı – daha sonra Doktor Baird bana, Burt'ün fetusu görmek istediğini ve görünce de ağlayarak üstüne kapandığını söylemişti. Üstelik Burt, o kadar çabuk iğrenen bir adamdır ki parmağına batan bir kıymığı çıkarmaya bile dayanamaz. Böyle bir şeyi istemesi çok tuhaftı, daha da tuhaf olanı duygularını bu kadar açık ifade etmesiydi. Onu gerçek anlamda hiç anlamadım.)

Gene de, apandisitim alındıktan sonra evde dinlenirken May –Burt, May'i asla sevmedi, sanırım May'in çılgın mizah anlayışı onu sinirlendiriyordu, ne zaman gelse aralarında bir gerginlik

yaşanıyordu– beni ziyaret ettiğinde onu yeterince anladım. Burt konusu açıldığında havadan sudan konuşuyorduk, May son derece kibar, Burt'ün oldukça zor bir insan olduğunu söyledi. Tanrı biliyor, hiç de abartmıyordu doğrusu. Ben de onun bazı duygularını geliştirme, bazılarınıysa kontrol etmeyi asla öğrenmediğini, bunun da elbette onu kendisi için bile birlikte yaşanılması zor bir insan haline getirdiğini –ya da buna benzer bir şeyler işte– söyledim. Şey, Burt üst katta kapı arkasından bizi dinlemese de bir şekilde konuşulanlara kulak misafiri olmuştu. Şiddetli bir huysuzluk nöbetine kapılarak patladı, Neil'i korkutacak kadar yüksek bir sesle haykırarak beni hem sadakatsizlikle hem de bir sürü başka şeyle suçladı. O gece ateşim yükseldi, ameliyat yaram kötüleşti. İlk kez o an, onunla evlenerek ikimize de yaptığım kötülüğün farkına vardım. Durmadan ağladım. Burt, iki hafta boyunca benimle konuşmadı..Psikosomatik ilaçlar konusundaki ilk dersim.

Evet, zavallı yaşlı Burt, eklem iltihabıyla geçen o uzun işkence süreci onun gerçekle yüzleşmesinin başlangıcı oldu. Bu süreç, tüm o acı ve kötürüm yıllarında ona da binlerce kez gerçeği, içsel hastalıklarımızın bedenimize ne yaptığı gerçeğini göstermiş olmalı ama bunu anlamış olsa bile hiç dile getirmedi. Sanki her şeye rağmen kendisi olmaya –hatta daha da beterine– devam etmekte kararlı; sadece giderek daha kötü huylu, eleştirel, alıngan, dar kafalı, geçimsiz, zorlayıcı, titiz ve zalim biri haline geldi.

Güneş ışığı tavanın bir köşesine doğru yan yan hareket ederek yavaşça bir duvarı tırmandı ve kayarak uzaklaştı. Susadım. Ayaklarım soğuktan ağrıyordu. Yatakta doğrulmaya çalışmak başımı o kadar döndürdü ki, hafifçe paniğe kapılarak tekrar yattım. Duvarı yumruklamayı ya da "imdat" diye bağırmayı bile düşündüm ama bir şeyler bana engel oldu. Burt'ün inatçı guru-

runun bir kısmı belki de. Hem beni kim duyacaktı ve birileri duysa bile cevap verecek miydi? Evin kiracılarının bir tekinin bile, bırakın kim olduğunu, yüzünü dahi hatırlayamıyordum.

Akşamın alacakaranlığında çok da nahoş olmayan bir umursamazlık içinde sürükleniyordum. Sonuçta belki de böylesi daha iyiydi. Şu anda kimin bana ihtiyacı vardı, ya da kim benimle ilgileniyordu ki? Ben; yaşlı şişko parazit, artık üçüncü cinsin bir üyesi olan, insan ırkı için konu dışı lüzumsuz bir ayrıntı olan ben ne işe yarıyordum? Ölümün çok nadiren uğrayan bir dost olduğu huzurevlerinde görülebilen o uzatmalı, korkunç can çekişmelerin aksine hızlı bir çıkışın en azından asaleti vardı. Hayır, en iyisi o dostu şimdi ağırlamak ve gitmek.

Neil'in doğumunda öğrendiğim şeyi aklımdan çıkarmamalıydım elbette; özel kararlar ana merkezde alınır. Bize fikrimiz bile sorulmaz. Hava karardıkça susuzluk tam bir işkence haline geldi. Sonunda bin bir güçlükle, baş döndürücü aşamalar sonrasında yaşlı ve titrek gövdemi yataktan çıkarmayı başarabildim, odayı boydan boya kat ettim ve kalorifer kazanının kaygısız gürültüsünün duyulduğu salondan çıktım. Nefes nefese, banyo lavabosuna tutunarak suyu açıp içtim. Bir an tereddüt ettikten sonra kapattım. Ayaklarımı sürüyerek yavaşça geri döndüm ama kendimi bir parça daha güçlü ve muzaffer hissettim.

Ertesi günün tamamı da Araf'ta geçti. Yağmur yüksek pencerelerde hışırdayarak ışığı gölgelendirdi. Bir süre kestirdim, uykuyla uyanıklık arasında gerçek bir sınır yok, üşüyen ayaklarım dışında bir sıkıntım da yoktu. Sabah erken saatlerde feci halde çişim geldi, gene güçlükle banyoya doğru yollandım ama yarı yolda kendimi hasta ve halsiz hissettim, geri dönmek için

uzun süre çaba sarf ettim. Nihayet yatakta, feci halde bitkin ve umarsız, demek böyle oluyormuş, diye düşündüm. Karmaşık ve paramparça düşüncelerle ilerleyen zamanın hışırtısından başka hiçbir şey yoktu.

Gecenin zifiri karanlığı çöktüğünde bazı şeyler netleşmeye başladı. Lamba düğmesini bulmak için budalaca hareketler yaptım. Sonra paltomun asılı olduğu sandalyeye doğru (görevli herhangi bir güce karşı kabahat işlememek için büyük bir itinayla) birkaç adım sürüklendim ve paltomu da alarak ayaklarımı örtmek üzere yatağa götürdüm. Bir süre sonra, memnuniyet verici bir sıcaklık duydum. Biraz daha berraklaşmış bir kafa. Midem bomboştu. Biraz sıcak çorba, oda servisini aramak. Biraz sonra mutfağa doğru çıkılacak ikinci bir çetrefil safarinin gerekliliğinin farkına vardım. Paltoyu (zavallı Blin&Blin) üstüme aldım, önceden kalma çorbayı bir kaba koyarak ısıtmayı becerebildim ve yemek için mutfak masasına oturdum. Tüm bu sürede ıslak bir köpek gibi titredim, yine de sakindim. Sonunda vücut kendine geldi. Tekrar yatağa döndüğümde bacaklarım hâlâ biraz tuhaf ve uyuşuk olsalar da kendimi çok aklı başında ve uyanık hissettim.

Şey bu noktada artık bir şey yeterince açıktı. Kilerdeki bir fare gibi yalnız yaşamak –ya da yalnız ölmek– geri kalan her şeyi kötü bir şakaya dönüştürüyordu. Yani tüm o samimi güveni, tüm o çabayı. Kilise Okulu'nun güzel yazı derslerinin alıştırma kitapçıklarında güzel harflerle tane tane yazılmış vecizeler: İnsan, Başarılarının Toplamıdır; kırmızı kurdeleli bir yüksek lisans diploması ("Bir kızın böylesi bir şeye aslında hiç ihtiyacı yok ama, gene de çok güzel tatlım," – 1922); kırmızı dolmakalemle düzeltilerek haritaya dönmüş lise makaleleri; bebek bezinin uzun yapışkanları, dizi dizi kuşüzümü marmeladı kavanozu; birkaç makale daha: "Kleopatra, bir aspirin ısırığı yüzünden öldü,"; her hafta ütülenen on dört gömlek; gece dersleri, tozlu derslik-

lerde uykuyla yapılan savaş ("Doktora diplomasını ne halt etmeye istiyorsun ki? Doktorasını bitirenler bu günlerde bir kap yemek için sokakları süpürüyorlar.") Para biriktirmek. Yağ, kâğıt ve şişe stoklamak, pansuman yapmak, diz çöküp 'Neil doğmadan önce sıkıntılar bitsin' diye dua etmek... tepsileri taşımak, düğüm düğüm olmuş zayıf omuzlara masaj yapmak, ilaçların dozlarını ayarlamak, bankaya, manava, eve, bakkala, kuru temizleyiciye koşuşturmak ("Niye bu kadar geciktin, hangi cehennemdeydin? Farkındasın değil mi, burada yangın çıksa..."). Hepsi bunun için mi? Çılgınlık. Al birini vur ötekine. Hepsi bir yana da, bana bakacak birisi başarılarımın toplamı olabilirdi. Yatırımlara harcanmış onca çabadan sonra bana bir bardak su getirecek kimse olmadan bu delikte ölmenin hiçbir anlamı yoktu.

Bu yorumlardan bitkin düşerek uzunca bir süre uyudum.

Sabah parlaklığı. Mavi bir gök yangını. Güneş ışıklarının, duvarda bir fotoğraf makinesinin flaşı gibi patlayıp kaybolmasına sebep olan rüzgâr. Yavaş adımlarla mutfağa giderek çay içtim, titremem durulmaya başlamış gibiydi. Düşündüm, bavulu nereye koymuştum? Telaş yok. Belki bugün öğleden sonra üstümü giyip eşyalarımı toparlayabilirdim. Şişenin dibinde azıcık İspanyol şarabı kalmıştı, ikinci fincana onu da kattım. Boş gözlerle mutfağın temiz muşambalarını (tüm o kir ve pas gidince ortaya mavi ve beyaz kareler çıkmıştı), ışıkla dolu temiz pencereyi (orada artık bir bitki yetiştirilebilirdi), pas ve böcekten arındırılmış lavaboyu inceledim –ama bir saniye şuradaki– ıyy evet, Tanrım. Tamamı arındırılamamış. Çirkin hayvan ve onun arsızlığı. Narin bacaklar ilerliyor, belli ki keyfi bir keşif. Hatta bir duraksama, sanki kafasını kaldırıp güneşe bir bakış atıyor. Suyu aç ve onu lavabonun deliğinden aşağı gönder. Elim muslukta, ama yapmadım. Arka kısmı parlak, gittikçe incelen şekli işlevsel, zarif, hareketi geçici – beni algıladı, korktu belki de? Sonuçta bir

ya da iki böceğin kime ne zararı dokunurdu ki? Dünyada ikimiz için de yeterince yer yok muydu? Onun da yaşamaya mutlaka benim kadar hakkı vardı. Onun yaşamı daha anlamlı hiç değilse. Ahmakça bir sürü soru sormuyor mesela. Sadece yaşıyordu. Sadece yaşıyordu.

Ertesi gün dizlerimde hâlâ hafif bir titreme olsa da biraz daha güçlüydüm. Bavulu elbette aramadım bile. Onun yerine, dışarıda günün aydınlığı akıp giderken ben yatakta düşünerek saatlerce yattım, dinlendim. Belki de ölüm geri çekildiğinden aşk hakkında düşünmeye koyuldum. Bir de elbette seks hakkında. Yani, ben, aşk, seks ve Patrick. Sonunda her şeyi olduğu gibi anımsamak için yeterince zamanım var gibi görünüyordu. Dünyanın tüm zamanları.

Pat'le olan ilişkim doğru sıralamayı izlese, şu filmlerdeki gibi, abartılı müzikle ("Rosalie, I Love You") gösterilen büyük tutku ateşiyle başlar, asil bir vazgeçişten sonra kapının şiddetle çarpılmasıyla da biterdi, ama yaşam o kadar dağınık bir prodüksiyondu ki olaylar hiç de öyle gelişmiyordu. Bana aniden o –niyeti belli ama aynı zamanda şaşkın mavi gözlerle– dikkatli bakışı atıp beni akşam yemeğine davet ettiğinde, onunla belki de beş altı aydır tanışıyorduk. Bu, MGM[5] için olmasa da Protestan Okul İdare Heyeti için oldukça kabul edilebilir bir senaryo, çünkü alt kademeden bayan öğretmenler şeflerle nadiren yakınlaşırlardı. Aslında, sınıfımda meydana gelen ve benim nasıl başa çıkılacağını bilemeyecek kadar deneyimsiz olduğum bir eser hırsızlığı olayı olmasaydı hiçbir şey olmayabilirdi de. Olaydan

[5] Ünlü prodüksiyon şirketi, Metro Goldwyn Mayer. Ç.N.

sonra müdürle bir randevu talebinde bulunmuştum. Nerdeyse yüz yaşındaki sekreteri Bayan Chew, istemeye istemeye bana randevuyu ayarlamış; Pat ile benim bir odada ilk baş başa kalışımız, Ana Sevgisi konulu bir Onuncu Sınıf *Okur Özeti* makalesi üzerine olmuştu. Pat, benden de makaleden de aynı derecede sıkılmıştı, kafası önümüzdeki saat başlayacak olan bir heyet toplantısıyla meşguldü ve ikide bir saatine bakıyordu.

Bense onun ne kadar çekici bir yaratık olduğunu düşündüm – kuzguni saçlar, beyaz ten, masmavi gözlerin üst kısmında bir noktada buluşan düz kalın kaşlar, kabarık göğüs ve omuzlar, kısa bacaklar; çarpık ön dişlerini gösteren oldukça utangaç ve belli belirsiz bir gülümseme. Doğrusu ilk katıldığım toplantıda birisi bana kürsüde onu işaret ettiğinde, onu çok yakışıklı bulmuştum. Daha da doğrusu, aslında *Özet* makale konusunda onu görmem de gerekmiyordu – heyetin eser hırsızlığı konusundaki politikasının ne olduğunu zaten çok iyi biliyordum, olayı tek başıma da halledebilirdim. Ama işte...

"Bu kadar acele ettiğim için gerçekten çok üzgünüm, ama şu toplantı... Siz bu oğlana sert bir uyarıda bulunursanız eminim olay çözülür –sonuçta ilk kez böyle bir şey yapıyor– tabi ondan sonra herhangi bir sorun çıkarırsa doğruca bana gönderirsiniz."

Bana boşuna Eva dememişler, değil mi. Bir bölüm komisyonuna girdim, alt personelin heyet temsilcisi seçildim ve toplantılarda ona yakın oturdum. Yürüttüğü çalışmalardan birinde ona yardımcı olmaya başladım. Okul idare çemberinde romantizm denilen şey budur. Nihayet bana öğle yemeği (kantinde) teklifinde bile bulundu. Bunu hak etmiştim, inanın bana. Şube başkanı oydu ve ben sıkıntıdan patladığım İnsani Dayanışma Cemiyeti toplantılarına uzun süre katlanmıştım. Bir keresinde mikrofondan ona teşekkür etmiştim. Bana o an aklımdan ne geçtiğini sormayın. O zamanlar Roger adında saçları erken yaşta dökül-

meye başlamış, tıknaz bir adamla görüşüyordum, hatta onunla evlenebileceğimi düşünüyordum belli belirsiz, çünkü çok parası vardı. Ben dahil herkes Pat'in evli olduğunu biliyordu.

Eski bir gösteri şakası:

M.C.: "Bayan 'Arriet 'Awkins, şimdi Sadık ve Dürüst şarkısını söyleyecek."

TANRILARIN SESLERİ: "'Arriet 'Awkins bir 'rospu!"

M.C.: "Bayan 'Arriet 'Awkins *gene de*, şimdi Sadık ve Dürüst şarkısını söyleyecek."

Böylece, gene de (özellikle uzun ve sıkıcı bir Heyet toplantısının ardından) sonunda –oldukça gergin bir fısıltıyla karısının şehir dışında olduğunu açıklayarak– bana akşam yemeğine çıkmayı teklif ettiğinde derhal kabul ettim, kalbim pıt pıt atarken, o kısacık zamanda kendimi mümkün olduğunca çekici gösterebilmek için Bayanlar Tuvaleti'ne doğru seğirttim. Gerçi o günlerde hiç de kötü görünmüyordum – küt kesilmiş, altın sarısıyla kahverengi arası kısacık saçlar, körpe bir cilt, uzun güzel bacaklı sıkı bir vücut, ince bir bel (aman işte, eskidendi), modaya uygun küçük göğüsler.

"Hadi okuldan mümkün olduğunca uzak bir yere gidelim," demişti. "Mesela Chez Son Père'e gitmeye ne dersin?"

Bana uyardı. Sıfır derecede bir akşam, dalından koparılmamış bir erik kadar parlak, şehrin kara binaları ışığı hapsetmiş, hava o kadar soğuk ki kana karıştığında insanı sanki ısırıyor. Kaldırım döşeli okul bahçesini geçtik; soğuk, bacaklarımızı tırmalarken park alanına vardık. Reo marka arabasının içindeyken bile nefeslerimiz buğuluydu, ellerimiz sigarayı bile tutamayacak kadar üşüdüğü için gülüştük. İşte onun bana "Seni istiyorum," diyen o basit, doğrudan erkek bakışıyla ilk bakışı o zaman olmuştu. Bana gelince, ben ne istediğimi bilmiyordum, sadece kanım kaynıyordu.

Akşam yemeği; ortam fazlasıyla kalabalıktı, Fransızca bir uğultu vardı; konuşmak zordu. Onun tekneler konusundaki uzun bir söylevinden gizliden gizliye sıkıldığımı anımsıyorum – tatilde kullandığı üç direkli bir yelkenlisi vardı. Mavi gömleğinin kolalı yakasında bir iplik söküğü. Tıknaz yapısıyla tezat oluşturan, uzun parmaklı ve oval tırnaklı o çok güzel eller.

Nihayet gözlerimiz buluştu.

"Hadi çıkalım buradan," dedi ansızın.

Gece fazlasıyla kara ve durgun, soğuktan yanıyordu. Tek bir kelime etmeden arabayı dağa, Montreal'li tüm âşıkların manzarayı seyretmek dışında amaçlarla bugün de hâlâ gittiği gözlemevine doğru sürdü. Park edildi, sigaralar yakıldı, arabanın camlarındaki opak buz kristalleri inceleniyormuş gibi davranıldı.

Aniden, "Karım beni terk etti, biliyorsun," dedi. Ona baktım. Kalbim şaşkınlıkla yerinden hoplamıştı.

"Zaten muhtemelen biliyorsundur. Herkes duymuş olmalı."

"Duymadım. Kimse bana bir şey söylemedi."

"O, sadece... Sakın bunun kendine acıma olduğunu düşünme, sadece bilmeni istedim. Başka biriyle olmak için beni terk etti, hepsi bu."

Rahatsız edici bir duraksama yaşandı. "Üzüldüm."

"Ben de üzüldüm. İşte gerçek bu."

"Siz ne zamandır..."

"Altı yıldır."

"Şeyy, belki geri döner."

"Sanmıyorum. Şu anda New York'ta. Adam orada çalışan bir doktor. Karım ona ilk kez ayaklarındaki siğiller için gitmişti." Aniden gürültülü bir kahkaha patlattı. Akşam yemeğinde bir şişe şarap içmiş, üzerine de iki kanyak yuvarlamıştık, o pek kendine hakim değildi ama ben hakimdim. Istırap çeken benmişim gibi acıyla gülümsedim.

"Hayır, geri gelmeyecek," dedi.

Sigarayı parmaklarımın arasından aldı ve dışarı attı. Sonra beni öptü, başlangıçta dudakları çok kararsız, neredeyse utangaçtı, onu reddedeceğimden korkar gibi bir hali vardı. Yanağıma dokunan burnunun ucu o kadar soğuktu ki ben gülmeye başladım ama o, kafamı geri yatırarak beni tekrar öptü, artık kendinden emin, diliyle ağzımı açılmaya zorluyordu. Hünerli elleri paltomun bir ya da iki düğmesini açmış, zevkten hafifçe inleyerek göğüslerimden birini kavramıştı. Tüm bunlar beni memnun etse de, ona karşı sevgiyle karışık şefkat dışında özel bir tutku hissetmiyor olmam gerçekten tuhaftı. O da kendinden geçmiş değildi zaten. Kısa süre sonra direksiyonun arkasında tekrar doğruldu.

"Sanırım, bu kadarı yeter," dedi. "Nerede oturuyorsun?"

"Batı Montreal'de."

"Yalnız mı?"

"Hayır. Ailemle kalıyorum."

Gülümsedi ve yanağıma şefkatle hafifçe dokundu, bu hareketlerin anlamını kısa süre sonra çok iyi öğrenecektim. "Seni evine bırakayım artık."

Bizim sokağa ulaşıp da arabayı durdurduğunda, kapıyı açmadan önce bir an duraksadı, yansıyan loş ışıkta ser' kara kirpiklerinin koruduğu gözlerini gördüm; karanlık ve yalnız gözleri, bilgi, sevecenlik ve kederle dopdoluydu. Sanki adamın iç benliğinin en mahrem kısımlarını görebiliyordum – benim benliğim, yirmi üç yıldır kış uykusunda olan benim benliğim de şaşkın ve endişeli bir hayata yeniden doğdu.

"Pat..."

"Bu gece için sana teşekkür ederim."

Anlamsız bir sessizlik.

"İçeri gelip bir kahve içmek ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim tatlım. Geç oldu."
"Evet, sanırım haklısın."
"Sen eve girene kadar burada bekleyeceğim."
"Peki."

Yanağımdan hafifçe öperek bana iyi geceler diledi. Kendimi içeri attım ve ayaklarımı sürüyerek üst kata çıktım. Uzunca bir süre, karmakarışık çılgın umutların ve diğer hayallerin girdabında tüm vücudum karıncalanırken yatakta öylece yattım. Bu daha başlangıçtı, evet yüce Tanrım, sadece bir başlangıç.

Orada, bodrum katındaki yatağımda yatmış tüm bunları anımsarken bana öyle geldi ki, bellek patikalarında dolaşmak benim için bir maymunun pire arayışı kadar cezbediciydi; insan arayışa bir kez başladı mı üzerinde duracak bir sürü şey buluyordu. Kafamı başka şeylerle meşgul etmek için insanüstü bir çaba gösterdim, örneğin Süveyş Kanalı ya da enflasyonu düşünmeye çalıştım ama bunlar işe yaramadı elbette. Boşanan, kaniş köpeği olan ya da ülsere yakalanmış tanıdıkları saymak da işe yaramadı. Hiçbir yararı yoktu.

Pat'i tekrar gördüğümde, ilk görüşmemizin üzerinden üç haftadan fazla zaman geçmişti. Her saati bir yıl kadar uzun gelen bir süre. Aşkın tüm düşkünlüklerini –umutsuz beklenti, saplantılı anılar, aç bir bekleyiş– baştan sona yaşamaya yetecek kadar uzun bir zaman. Tüm bunların en küçük düşürücü yanı da gizliden gizliye yaşanan o sebepsiz neşeydi. O üç haftalık arada, birilerinin nişan partisinde Burt'le tanışmıştım. Solgun ince yüzü

ve kafasındaki dik kumral saçlarıyla uzun ince bir adam. Onun kâğıttan kesilip çıkarılmış bir adama benzediğini düşünmüştüm, ama sonradan çok iyi bir dansçı olduğu ortaya çıkmıştı, zaten o akşam sürekli fox-trot dansı yaparak Roger'ı bıktırmıştım.

Kara mart sürünerek uzaklaşmış ve ıslak nisan başlamıştı. Evladiyelik bir tür eşyaymışçasına, müdürden müdüre nesillerce aktarılmış olan, ama sonunda emekliye ayrılarak herkesin içini rahatlatan yaşlı Bayan Chew onuruna personel arasında düzenlenen bir veda partisi. Bayan Chew işte orada, üzerinde kalıp gibi duran yeni bir elbisenin içinde, göğsündeki koca buketin sarı güllerinin arkasında sırıtıyor. Çenesindeki sert kıllar hafifçe titriyordu, çünkü bu aslında onun yaşamının sonuydu, ben bile bunu anımsayamayacak kadar genç ya da duygusuz değildim. Benim için, devasa avizeleri olan kalabalık otel salonu, gürültü, oldukça kötü kokteyller, sonunda süslü bir saat hediye edilen konuşma; başka deyişle her şey, düğme deliğine kırmızı bir karanfil iliştirilmiş gri takım giyen ve La Chew'e resmi bir öpücük vermekte olan Pat'ti – May'e, kadın şüphesiz ilk kez öpülüyor, diye mırıldandım. Sonra kalabalıkta gözden kayboldu, bizse oradan uzaklaşamamış, baş belası bir çalışanın –matematik bölümünden, koyu bir İskoç aksanıyla konuşan ve gülerken anıran şişman bir adamın– eline düşmüştük. Adamın etrafındaki herkes, cüzamlı birinden kaçarcasına çabucak ortadan kaybolmuş ama biz yirmi dakika boyunca kapana kısılmıştık.

Sonra, hiçbir uyarı olmaksızın, arkamdan bir el benimkini yakalayıp çıplak kolum boyunca mahsus kayarak yukarı doğru ilerledi. Pat'in mavi gözleri bize sert ve resmi bir tavırla baktı. "Bayan Daly, benimle gelip Güney Sahili Heyeti'nden bir konukla tanışmanızı istiyorum; belki siz ona yarın okulu gezdirebilirsiniz."

"Evet, elbette," dedim, o kadar ustaca ve süratle kurtarılmış-

tım ki, ancak kendimi lobide bulduğumda ağzımı açıp bir şey söyleyebildim.

"Güney Sahili Heyeti'nin canı cehenneme," dedi. "Canın bir şeyler yemek istiyor mu? Hadi o zaman paltonu al da çıkalım."

Sudan çıkmış bir balık gibi çırpınan kalbim. Dışarıdaki karanlıkta titreşen yağmur, ıslak yolda akan renkli uzun sicimler. Yağmurun uzun oklarının arasında kafamızı sakınarak kendimizi arabaya attık.

"Nereye gitmek istersin?"

"Le Provençal denen şu küçük yere ne dersin?"

"Hayır, biz... Orası pek iyi değil bence."

"Ah." Etimin derinliklerine saplanan bir acı ve öfke kancası. Bir an için hiçbir şey söyleyemedim.

"Neşelen biraz. Toby'nin bifteği muhteşemdir." Reo'yu kaygısız bir süratle, ağır ağır ilerleyen bir tramvayın etrafından dolaştırdı. "Bu arada sen nasılsın? Sence de parti, korkunç değil miydi? Zavallı yaşlı Chew, bize ne biçim şeyler yaşattı; mektuplara kendi istediğim şekilde cevap verebilmek için onları sinsice eve götürmek zorunda kalırdım. Benden önce görev yapan Dan Larsen örneğin, kadın onun zona hastalığına yakalanıp erken emekliye ayrılmasına sebep oldu, bunu biliyor muydun?"

Yanıt yok. Belli belirsiz istemdışı gülümsememe bile engel oldum. Bana yandan bir bakış attı ve elimin üzerine yatıştırmak için hafifçe vurdu. Ben aniden gerçekten sinirlenerek, "Tüm bu zaman boyunca nerelerdeydin?" dedim.

Yüzü derhal karardı.

"Orada burada. Geçen hafta Ottawa'da bir konferansta birkaç gün geçirdim."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Ah."

"Ne aptalca bir soru bu, hayatım. Eğer gerçekten bilmek istiyorsan söyleyeyim, tam bir cehennem hayatı yaşıyordum."

Ona bakar bakmaz salt gerçeği söylediğini anladım. Kederden hiçbir şey söyleyemeyecek halde, elimi dizinin üzerinde anladığımı ifade edercesine hafifçe gezdirdim, gözlerinin bir gülümsemeyle kısıldığını görünce rahatladım.

"Yanımızda bir şişe de Burgonya şarabı olacak," dedi.

Sonrasında onun tek söylediği, "Benim evde bir içkiye ne dersin?" oldu, bense hiçbir şey söylemedim. Okulun yakınındaki sarp bir tepede tuğladan yapılmış yeni bir apartman. İçeri girmeden önce etrafa kısaca bir göz gezdirip komşuları kontrol etmesi bana acı bir ilaç yutmak gibi geldi. Bu, genç olmanın sonunun başlangıcıydı; bilgi ağacının acı meyvesi.

İçeride, şömine rafının üzerinde kitaplar ve bir kitara, toprak saksılarda bir sürü sarmaşık ve ağaç benzeri şey; karısı gideli aylar geçmiş olmasına rağmen tüm bitkilere büyük özen gösterildiği belli oluyordu. Çevik bir hareketle paltomu aldı, gramofonu çalıştırdı ve gözlerimi takıldıkları bu sık ormandan kurtarmak için boynuma hafif bir öpücük kondurdu. Ben, "Nasıl yani, elma yok mu?" deyince ne demek istediğimi anlamadı. Boş konuşmalarla zaman kaybetmek de istemiyordu. İçkilerimizin daha yarısına gelmiştik ki o, elbisemin siyah dantelli korsajını sessizce açmaya ve eteğimi yukarı kaydırarak hayranlıkla bacaklarıma dokunmaya başlamıştı. "Oh, sen çok tatlısın," diye mırıldandı. "Çok, çok tatlısın."

O kadar el değmemiş bir bakireydim ki, pozisyonumuzu (kanepenin üzerindeydik) rahatsız ve küçük düşürücü bulmam beni gerçekten şaşırtmış, hatta biraz şok etmişti. Bunu saklama çabası zevk almama hiç fırsat vermiyordu ama onunla çıplak yatmak güzeldi, kesinlikle sonuna kadar gitmek niyetindeydim. Gözlerim kapalı (şu lanet bitkiler), kollarımı onun o geniş omuzlu sı-

cak gövdesine dolayıp bekledim.

"Pat, seni tüm kalbimle seviyorum," dedim.

Şey, sorun bu ya da onun tam da o anda karşılaştığı teknik başka bir sorundu –hangisi bilemiyorum; kızlar o günlerde pek bilgili olmuyorlardı– her neyse, aniden durdu.

"Ah Tanrım, bak, sen bunu daha önce hiç yapmadın, değil mi?" endişeli gözlerle yüzüme baktı.

"Bu, neyi değiştirir ki?"

"Çok şeyi, gerçekten."

Cevap vermedim. Bir dakika sonra homurdanarak üzerimden kalktı. "Bu beni bir alçak mı yoksa bir kahraman mı yapar bilmiyorum," diyerek kıpırdamadan yattı. İşi sonuna kadar götürmeyeceğini anlamam bir dakikamı aldı.

"Bana kızmamaya çalış Eva. Kendine de kızma. Sadece bunu kabul edemem... haksızlık olur. Senden on yaş büyüğüm ve bu konularda senden çok daha fazla şey biliyorum. Bildiklerimden biri de senin hayatını karıştırmaya hakkımın olmadığı. En az senin kadar hoş biriyle evlenecek, bir sürü çocuğun ve kocanla mutlu olacaksın. Şu anda ben tüm bunların dışındayım. Belki de hep dışında olacağım."

Gözlerimi kuruladı, elbiselerimden oluşan yerdeki kara yığını özenle kaldırdı ve içkimi bitirmemi bekledi. Bezgin bezgin kıyafetlerini giydi ve elinde yeni bir bardak içkiyle odanın diğer ucunda oturdu. Bir süre hiçbir şey söylemedik. Yağmur pencereleri şiddetle dövüyordu.

Sonunda, "Bunu anlamakta zorlanacaksın elbette," dedi. "Senin gibi bir kıza bunu açıklamak gerçekten de çok zor ama gerçek şu ki, Lila yarın bana geri dönecek olsa, gelmiş geçmiş en mutlu koca ben olurum. Anlatabiliyor muyum? Ona hiçbir şey sormak istemem. Hiçbir şikâyette bulunmam. Hiçbir şekilde. Ben ona bağlıyım, anlıyor musun, en önemlisi de bu. Benim

için tek önemli olan şey bu. Bunu anlayabiliyor musun?"

"Evet," dedim boğuk bir sesle. "Bu konuda düşündüğünden çok şey biliyorum, çünkü ben de sana karşı dürüst davrandım. Ben artık eve gideyim."

Bu çıkışın asaleti, ayakkabımın teki için giriştiğimiz uzun süren arayışla biraz bozuldu, ayakkabı kanepenin altında ulaşılamayacak bir noktaya kaçmıştı ama nihayet üstümü giyebilmiş, neredeyse insanın üzerine çullanan yağmurda evimin yolunu tutmuştum. Birbirimize söyleyecek başka hiçbir şeyimiz kalmamış, göz çukurlarımın ardında beynimi kemiren bir ağrı baş göstermişti. Dahası beni hıçkırıklarla sarsan ciddi bir hazımsızlık sorunum (Isolde[6] ya da Juliette'in de başına böyle bir şey gelmiş miydi acaba?) vardı. Pat'in sakin ifadesi karşısında alıklaşmış, hayrete düşmüştüm; vedalaşırken omuzlarımı sıktığında bakışlarında hafif bir nükte bile vardı.

"İyi geceler tatlım. Hıçkırık için bir kaşık şeker ye ve yat," dedi.

Bu, verilebilecek en iyi öğüttü ama ben bunun için ona ne teşekkür ettim ne de söylediklerini yerine getirdim. Bu olay bana, ıstırap içinde sessiz sızlanmalarla geçecek uzun saatlere bir davet gibi göründü, gün doğuncaya kadar bu görevi layıkıyla yerine getirdim. Sonra, zonklayan bir kafa ve şişkinlikten neredeyse kapanmış gözlerle kalkıp uzunca bir süredir geciktirdiğim sınav kâğıtlarını okumak üzere okula gittim. Gerçek şu ki, yatakta kalmaktan korkmuştum. Bana öyle gelmişti ki, eğer yataktan hemen kalkmazsam, yataktan çıkma yeteneğimi hepten kaybedecektim.

---

6 Kelt efsanelerinden birine dayanan bir Ortaçağ aşk hikayesinin baş kahramanlarından biri. Ç.N.

Mağarama belli belirsiz sesler geliyordu; su altında müzik sesine benzer boğuk bir uğultu. Boru sesi, kazan dairesinin ıslığı, ön kapının çarpılması. İnsan sesleri. Rüzgâr. Akan musluklar. Arka sokakta uluyan kediler. Zamana ya da mevsime aldırmaksızın, cinsel yaşamlarının kaba ritüellerini sürdürüyorlardı. Her gece en az bir, genelde birkaç kere onların o arsız şehvet ve zafer çığlıklarıyla karanlık bölünüyordu. İçlerinden birini artık iyice tanımıştım; en sevdiği takılma yeri arka sokaktaki çöp tenekeleri olan, bir kulağı kesik diğeri lime lime olmuş, yaşlı azgın bir erkek kedi. Hırpalanmış siyah kürkünün bir yanında derin bir yara vardı ama bileği bükülmez, çevik ve yenilmez bir kediydi. Ondaki bir şey, özellikle hoşuma gidiyordu. Şu benim arka kapı sıkışmamış olsaydı, uykumu ve büyük aşkımın anılarını kaba sesiyle bölmüş olmasına rağmen, ona bir kap yemek artığı bile verebilirdim. O paçavraya dönmüş bıyıklarda karşı konulması güç, eril bir tür kabadayılık vardı. Çok sayıdaki kraliçelerinin üstlerine binmek konusunda bağışlanma, kafa karışıklığı ya da içsel çözümleme derdinin olmadığı su götürmezdi. Bir keresinde mutfak penceremin pervazına atlayıp, sanki denkmişizcesine gözlerini dikip cesur bir biçimde bana bakmıştı. Keşke birkaç yıl önce karşılaşmış olsaydık; ondan işe yarar birkaç şey öğrenip bir sürü sıkıntıdan kaçınmış olabilirdim.

Bir sonraki yaz bana bir sürü şey öğretmişti elbette, gerçi yeterli değildi. Pat'ten geriye hiçbir şey kalmamış, kendimi o olayı –o olay her neyse– tamamen atlattığıma ve sonunda her şeyin bittiğine inandırmıştım; ama her saniyeyi bekleyerek geçiriyordum. Sadece bekliyordum, inatla ve mantıksız bir biçimde bek-

liyordum. Benimle ilgili geri kalan her şey fazlasıyla canlı ve hareketli olmasına rağmen, özünde her şey buna yoğunlaşmıştı. Bir tura katılarak, fotoğraf makinesi taşıyan bir sürü öğretmenle birlikte hayatımda ilk kez Avrupa'ya gittim. Paris'ten kartpostallar gönderdim, Atina'da dizanteriye yakalandım, sıradan bir tur. Londra'da Roger'la tanıştım ve bir gece bir otel odasında, uzun süre korunmuş olan o bekâretten büyük bir hevesle ayrıldım, artık benim için hiç de değerli bir şey değildi. Sonrasında gerçek bir kızgınlıkla o işin bütünü hakkında düşündüm. Kuşkuyla, "Hepsi bu muymuş?" dedim kendi kendime. "Vay canına, insanlar ne kadar da yalancı –özellikle de yazarlar– böylesine önemsiz bir şeyi yeri göğü sarsan bir deneyimmiş gibi gösteriyorlar. Niçin hiç kimse o gülünç seslerden ve erkeğin konsantre olmuş o komik ve boş bakışlarından bahsetmiyor? Ertesi sabah kızların fark edilir derecede değişmiş göründüklerine inandırılarak yetiştirildiğimi düşünmek ve annemin 'iyi bir kız' sözcüklerinin bir bakire anlamına geldiğini kabullenmiş olmak!" Tüm bu saçmalıklar hem feci halde canımı sıktı hem de diğer orta sınıf değerlerimin bir çoğunun da bunun kadar çürük olabileceğine dair içime bir kuşku düşürdü.

Zaman, gene de bekleyişle geçti. Bir tür içgüdü bana beklememi söylüyordu, ben de bekledim. Bana daha aşağılık stratejileri öğreten, belki de gene bu içgüdüydü. Yeni dönemin ilk personel toplantısında, oldukça yakışıklı yeni bitkibilim öğretmeninin yanındaki sandalyeyi seçtim, kendimi takdim ettim, gözlerini kamaştırmak için işe koyuldum, hepsi Pat içindi. *Onu,* bir süre sonra anımsamış gibi yaptım ve uzaktan başımı eğerek selamladım. Toplantıdan sonra yanıma gelerek rahatsız edici mavi gözleriyle bana bakıp, "Seni evine bırakmayı teklif edebilir miyim?" dediğinde kötücül bir memnuniyet hissettim.

"Ah! Evet, teşekkürler."

Arabaya bindiğimizde motoru çalıştırmadan önce direksiyonu sıkıca kavrayıp bana döndü.

"Yaz tatilin iyi geçti mi?"

"Evet, çok güzeldi. Şu cemiyet turlarından birine katıldım. Seninki nasıldı?"

"Çoğunlukla batı sahilindeydim, erkek kardeşlerimden ikisi orada yaşıyor."

"Anlıyorum."

"Toplantıda yanında oturduğun şu palyaço da kimdi? Yeni galiba, değil mi?"

"Ah, o Tom West, bitkibilimden. Çok hoş, değil mi? Çok da zeki."

"Şüphesiz. Şey yapmak, yani gelip benimle bir yerlerde bir içki içmek istemezsin herhalde ha?"

"Hayır, teşekkürler Pat, istemem."

"Peki." Motoru çalıştırdı ve arabayı park alanından geri geri çıkarmaya başladı, yüzü ifadesizdi.

"Yeni sekreterin nasıl?"

"Eh, iyi. Bir İngiliz. Çok yetenekli." Yandan bana göz kırptı. "Oldukça hoş biri. Çok da zeki."

"Bol şans," dedim ters ters.

Sırtını dikleştirdi ama sesi kontrollüydü. "Böyle davranma. Sana hiç yakışmıyor Eva."

Utançla eline sarılarak, "Üzgünüm. Gerçekten üzgünüm Pat. Seninle bir içki içmeyi de isterim," diye mırıldandım.

Gene de, gözlerindeki ihtiyatlı bakış kayboluncaya kadar, Mother Martin'de bar taburelerinin üzerinde yan yana yaklaşık bir saat geçirdik; ama ben bunu da birbirine değen ellerimize, dizlerimize ve tükettiğimiz martinilerin hatırı sayılır yardımına bağladım. Nihayet, gözleri göğüslerimde, "Akşam yemeğine ne dersin?" dedi.

"Ah, isterdim ama şey..."

"Neden olmasın? Yolun tam karşısında çok iyi bir deniz ürünleri lokantası var."

Bakışlarımı yere indirdim. Parmaklar kürdanlarla oynuyor. "Hayır, bence en iyisi... Teşekkürler, ama sanırım ben eve gitsem iyi olur."

"Neden?"

Gözlerimi gözlerine diktim. "Korkarım istemiyorum, Pat. Senin yüzünden kafamın tekrar karışmasını istemiyorum, buna artık dayanamam. Çok üzülüyorum. Çok önemsiyorum. Sebebi bu. Hadi artık gidelim."

Beni eve götürürken düşünceli görünüyordu. Evin dışında, yoldan geçenlere aldırmadan, dudaklarıma uzun ve etkileyici bir öpücük kondurdu. Sonra beni bıraktı. "Seni tatlı şıllık," diye mırıldandı. "O zaman evine git." Kazandığım zaferle ilgili rezillik ve utanç duygularını daha sonraya bıraktım. Çünkü işin aslı o gün regl olmuştum ve akşamı onunla geçirmeyişimin asıl sebebi de buydu. Gerisi stratejiydi. Kısmen farkına varmış olsa da, strateji başarılı olmuştu.

Yaklaşık iki hafta sonra, İnsani Dayanışma Cemiyeti'nin Ste. Agathe'deki bir konferansında –çoğunun orada olma sebebi aynıydı (ah tabii ya, insanlık)– Pat ve ben sevgili olduk. Tabiri caizse. Çok da uzun sürmedi. Uzun süre peşinde koşulan diğer birçok şeyde olduğu gibi, yatak konusunda tam bir hayal kırıklığı yaşadık ama bu önemli değildi. Önemli olan tek şey, sonrasında eve dönerken trende yaptığım gibi "O artık benim," diye düşünebilmemdi. Bu düşüncede derin bir haz vardı.

Onu tekrar görünceye kadar bir hafta falan geçti. Şikâyetçi

değildim. Pek de çekici olmayan ayrıntıları unutup kalanını anımsamaya yetecek kadar uzun bir süre... daha sonra yastıkların üzerinde çırılçıplak uzanıp karanlıkta konyak içmek gibi hoş ayrıntılar. Kendimi sakin, mutlu ve burnu havalarda hissettim ama çok uzun sürmedi.

Günün ilk teneffüs zilinden önce, erken saatlerde sınıfımın kapısında belirdi. Onun kapıdaki görüntüsü bir sürprizdi, ama görüntüsü şok ediciydi. Göz altlarında karanlık torbacıklar oluşmuş, yanaklarında lekeler belirmiş, geniş omuzları sarkmıştı.

Korkarak, "Ne oldu?" diye sordum.

"Yalnız mısın?" derken kapıyı arkasından özenle kapattı. "Bunu sana derhal söylemek zorundayım. Lila geri döndü. Dün gece eve döndüğümde oradaydı."

Aklıma söylenecek hiçbir şey gelmedi.

"Şey, sana söylemek zorundaydım çünkü tatlım, daha önce sana Lila hakkında söylediklerim hâlâ geçerli. Gerçekten çok üzgünüm... kendini daha iyi hissetmeni sağlar mı bilmiyorum ama insanın kendini bu kadar aşağılık hissedebileceği hiç aklıma gelmezdi, işte durum bu."

"Evet. Anlıyorum."

"Benden nefret etmezsin umarım Eva, tatlım. Bana karşı çok nazik davrandın, minnettarım."

"Evet... hayır."

Kısa sürede uzaklaşması üzerine büyük bir rahatlama hissettim. Ondan sonra, sanki beni yutması için yanıp tutuşarak günlerce dipsiz bir kuyunun içine baktım durdum. Benim için dünyanın sonunun geldiğini söyleyebilirdim ama kadınlar, iç kimyaları sayesinde çabuk iyileşen yaratıklardı: Etraflarında erkekler olduğunda yılmaz zorunluluklar, bu yeteneklerini geliştirmelerini sağlıyordu. Regl olmam gereken zaman geldi ve geçti, vesveseyle bir sürü farklı önlem aldığımız halde, günleri sayıp

tahminlerde bulunmaya başladım, böylece o gaddar ıstırabım bir parça azaldı. Ya gerçekten... ya...

Çeşitli fanteziler kurmaktan kendimi alamıyordum, belirsiz ama canlı, gerçeklikten daha gerçek hayallerdi bunlar. Pat'ten bir çocuk... Tanrım, zavallı ailem... peki o ne yapardı? Ben nereye giderdim? Biz ikimiz için...? En kötü şartlarda, o, gezgin Lila'sına sadık kalmakta ısrar ederse, ben onun çocuğunu –muhtemelen bir erkek, onun oğlunu– doğururdum ve çocuk benim olurdu. Ne olursa olsun tamamen benim olurdu.

Birileriyle konuşmam gerekiyordu, bu sebeple May ve ben birlikte öğle yemeğine çıktık, okulun kafeteryasına gittik çünkü May, okul kütüphanesindeki işinden topu topu bir saatlik izin alabiliyordu, özel bir konuşma yapmak için herhangi bir yere gidecek kadar zaman yoktu.

"Bu akşam şu lanet toplantıya gitmem gerek, annem ve babam oradayken seninle telefonda konuşamazdım..."

"Konuşmakta acele etme," dedi May, "şu köşedeki masaya geç."

"Pat Devlin'in karısını tanıyorsun, değil mi?"

"Ah. Şey, evet. Tanırdım. Lila ve ben aynı okuldaydık. Neden sordun ki?"

"Nasıl biri?"

"Tuhaf. Ama bunu biliyor olmalısın."

"Ona geri döndü, duymuş muydun?"

"Ah, evet duymuştum." Bana bakmamaya özen gösterdi. May olabilecek en iyi arkadaştı, hem anlayışlı hem de mahremiyete daima önem veren türden. Şimdi söyleyip söyleyeceği tek şey, "Adamın bu konuda neler hissettiğini merak ediyorum?" oldu.

"Zevkten dört köşe."

"Zavallı salak."

"Karısı çok mu zeki ya da göz kamaştırıcı, nedir? Onunla tanışmadım, biliyorsun. Oldukça çekici olmalı."

"Şey, bana sorarsan hiç de değil. Sadece tuhaftı. Bıyıklarıyla tam bir kedi gibiydi. Okulda her yere girer çıkardı – bazı konularda bir dâhiyken bazı konularda tam bir ahmaktı. Her şeyi denerdi. Puro içmiş, Birks'ten bir saat çalmıştı... çabucak sıkılan, rahatsız, oldukça nevrotik biriydi. Annesi ve babası zengin Amerikalılardı, boşanmışlardı, bu gibi şeyler işte. Pat'le evlenmek için evden kaçtı. Birisi bana, olur da hemen boşanmak isterlerse diye, evlenmek için kadının güneyde bir yerleri seçtiğini söylemişti."

"Pratik kızmış," dedim ters ters.

"İnsanlar ya Lila'ya katlanamazlar ya da ona taparlar, ikisinin arası yoktur. Ben ona katlanamazdım."

"Ben de."

Beş gün sonra fantezilerim aniden sona erdi ve kimseye soracak sorum kalmadı.

May'le yaptığımız konuşma, o kışı geçirmeye yetecek kadar içimi rahatlatmıştı. Keçi gibi inatçı bir umut, kar beyazı bir haftayı bitirip sonrakine geçmemi sağlıyor, gaddar bir hevesle bekliyordum. Kadın onu bir kez terk ettiyse, bir daha terk edebilirdi. Edebilirdi işte. Söylendiğine göre cıva gibi değişkendi. Hatta Pat de, o zaman... eğer dayanıp bekleyebilirsem...

Burt o kış, ağır ağır ve sebatla bana kur yapmaya başladı, biraz daha yakınlaştığımızda bile onu yeterince tanıyamadığım halde ona sırt çevirecek enerjiyi kendimde bulamadım. Her cumartesi gecesi beni sinemaya götürür, sonrasında da geç bir vakitte, daima aynı lokantada, birlikte akşam yemeğimizi yerdik. O böyleydi. Veda vakti geldiğinde beni hep aynı kısacık süre boyunca kucaklar, öper sonra da daima kararlı bir şekilde ama güçlükle dururdu. O, evlenmek niyetinde olduğu bir kızla "yo-

lun tamamını yürüdüğü" (bunlar onun muhteşem sözleriydi) için kendini asla affetmeyecek türden bir adamdı. Bir yıl içinde evlenmek, şehrin banliyö kesimindeki tek katlı bir evde yaşamak, sonra da üçü erkek beş çocuk sahibi olmak istediğini açıkça söylemişti. Ailem, Burt'ü fazlasıyla beğeniyordu. Ben de bazı yönlerden onu takdir ediyordum, dünyanın en basitleştirilmiş ve hareketleri önceden en kolay kestirilebilecek varlığıymış gibi görünüyordu bana. Onunla ilgili tek şaşırtıcı ve açıklanamaz ayrıntı, o soğuk sarışın kuru vücudundan ve soluk renkli gözlerinden aslında hiç hoşlanmamama rağmen, bir şekilde onu cinsel açıdan tahrik edici bulmamdı. Onunla ilgili başka birçok şey de beni büyülemekten uzaktı. Mali müşavir olabilmek için gece okuluna gidiyordu; bir Baptist ve Yeşilaycıydı, futboldan hoşlanıyor ve kurallarının her birini biliyordu. İnanılmaz bir şey ama tüm bunlara rağmen tek dokunuşuyla kanımı kaynatabiliyordu.

Sonra –sonunda– sabrın ödülü. Mart ayı. Yağmurun ürpertisi.

Personel odası dedikodusu. "Onu *gene* terk etmiş, inanabiliyor musun? Birisi bana kadının avukatının ona bir mektup attığını ve... diyorlar ki..."

Şehrin yaşlı ağaçlarının üzerindeki şefkatli yeşil sisi, mavi havayı, bahçelerdeki ıslak toprağın sıcaklığını ve nemini soluyarak eve kadar yürüdüm. Ertesi sabah sekreterlerden biri odanın kapısında belirdi, para topluyordu.

"Bay Devlin için. Zavallı adam hastanede. Koca bir sepet güz çiçeği göndermeyi düşündük..."

"Nesi varmış?"

"Şey, kimse tam olarak bilmiyor gibi. Kimisi sırtıyla ilgili bir sorun olduğunu söylüyor, ameliyat olması gerekiyormuş ama bana bir sinir krizi ya da ona benzer bir şey geçirdi gibi geliyor. Bence Katy Watson, ona âşık olan şu sekreter biliyor ama elbette o da söylemeyecektir. Zavallıcık, adam evinde yeterince so-

run yaşamış kesinlikle. Karısı kalkıp onu *gene* terk etmiş, biliyor muydun? Kadın aklını kaybetmiş olmalı, adam o masmavi gözleriyle çok şirin biri. Her neyse, ona biraz moral verir diye düşündük, birkaç çiçek..."

"Olabilir, ama aslında bugün cebimde kuruş yok, Doris. Üzgünüm, beni katmasanız iyi olur."

Hayır, derdi gerçekten de bel kayması bile olsa o "geçmiş olsun" katının üzerinde benim adımın olması yararsızdı. Bu durumda strateji vakti gene gelip çatmıştı, beklemeye devam ettim, tıpkı boş bir fare deliğinin başında bekleyen aptal bir köpek gibi tetikte. Sonunda ona özenle, küçücük sıradan bir mesaj gönderdim, mesajıma cevap vermedi. O yaz boyunca, rastgele birilerine arada bir onun durumunu sordum. Burt'e üzgün olduğumu ama... Darıldı (tüm o filmlerden sonra – onun için bu, uzun vadeli bir yatırımdı sonuçta) ve ortadan kayboldu. Büyük bir rahatlama. Yeni eğitim yılına heyecanla başladım. Pat, tekrar çalışmaya başladı, gergin ve solgun görünüyordu. Beni ne okulda ne de telefonla aradı. Bu şekilde haftalar geçti. Ben olanı biteni yavaşça kavrarken üzerime pis bir bitkinlik çöreklenmeye başladı. En dayanılmaz anlar, dostça bir iki laf etmek için koridorda ya da merdivenlerde duraksadıktan sonra onun neşeli bir gülümsemeyle kendi işine koşuşturduğu zamanlardı.

Gerçeği bilmeme karşın kabullenmeyi göze almam çok uzun sürdü. Ceza kararında şaşılacak bir şey yoktu – Katy Watson, personel salonunda nişan yüzüğünü, minik elmasların çevrelediği çok güzel bir lal taşını gösteriyor ve o yüksek perdeden neşeli İngiliz sesiyle, Pat'i ağustosta ailesiyle tanıştırmak için eve götürmekten bahsediyordu.

Böylece Burt bir pazar günü, babamın ilk kalp krizinin ardından onu ziyarete geldiğinde aniden, "Benimle ne zaman evleneceksin?" diye sorunca, "Ağustosta, eğer istersen," cevabını verdim.

Beti benzi öyle bir atmıştı ki, düşüp bayılacağını düşünmüştüm.

"Ciddi misin?"

"Evet. Ya sen?"

Daha da pörtlemiş soluk mavi gözleriyle güçlükle bana baktı ama başka soru sormadı, ne o anda ne de daha sonra. Burt hayal gücünden hepten de yoksun değildi.

"Peki," diye düşündüm, "hiç değilse elimde bu olacak." Hiçbir şeysiz kalmamak bana son derece önemli göründü. Bir koca, beş çocuk ve Pointe Claire'de tek katlı bir ev, tüm bunlar iyi ve sahip olmaya değer şeylerdi. Böylece mihrapta, sahip olmak ve korumak hakkındaki tüm nasihatleri onaylayarak dinledim, pürüzsüz bir ses tonuyla, "Evet, kabul ediyorum," dedim. Annemin gözyaşları bir pınar gibi aktı, May'inkiler de. Bense bir damla bile gözyaşı dökmedim.

Üstelik düğün gecemde Baptistlere, Yeşilaycılara ve mali müşavirlere hürmet etmek için sebebim vardı. Bu da sahip olmaya değerdi. Ya da o zamanlar ben öyle düşündüm.

Onca yılı Burt'ün saatleriyle yaşadıktan sonra, uyandığımda saati ya da günlerden ne olduğunu bilmemek komik ama böylesi bana çok daha iyi geldi. Geçmişe yapılan bir inceleme gezisi az çok işe yaramış gibi görünüyordu, bittiğinde kendimi yorgun ve halsiz ama çok da acıkmış hissettim. Yaşlı kadının dolabında kalan tek şey bir ekmeğin ucuyla birazcık çaydı; onları tüketip yavaşça giyindim. Fark edilir derecede küçülmüştüm, ki bu kötü bir şey değildi. Soğuk güneşin penceredeki pırıltısı göz kırparcasına, Dışarı Çık, dedi, böylece kazakları üst üste giydim ve oldukça temkinli hareket eden bir dalgıç gibi dışarıdaki aydınlık güne doğru yavaşça tırmandım. Ağız dolusu aldığım buz gibi

havanın etkisi ilk anda şok ediciydi ama sonra bir zevke dönüştü, bir yudum cin gibi. Seksen dokuz sentim ve gurmelere yaraşır bir öğle yemeği için dondurulmuş piliç satın almak gibi büyük planlarım vardı.

Ağır bir tempo ve sık duraklamalarla Çin bakkalının köşesine kadar gelebildim. Kapıda kısa bir dinlenme sırasında, basamakların birleştiği yerdeki ölü yaprakların ve döküntülerin altına yarı gizlenmiş küçük bir para kesesinin metal çıtçıtı gözüme takıldı. Onu çekip çıkardım ve beceriksiz parmaklarımla açmaya uğraştım. İçinde banknotlar halinde yedi dolar, bir pul, iki tane otobüs bileti ve ayrı bir bölmede yırtık pırtık bir kâğıt parçası vardı. Ne şans ama. Bir parça biftek, kutularla bir sürü şey, taze ekmek ve bir paket şeker alırken gülümsemekten kendimi alamadım. İspanyol şarabı bile alabilirdim, gerçi bu biraz beklemek zorundaydı – henüz o kadar uzağa yürüyemeyecek kadar bitkindim.

Soluklanmak için yol boyunca sadece bir ya da iki kez durarak yavaş koşu tekrar eve döndüm. Hatta bu civarda daha önce gördüğüm, uzun paltolu adam durup bozuk lisanıyla bana yardım etmeyi teklif etti. Sonradan onun, evin bir yerlerinde yaşayan yaşlı çocuk olduğunun farkına vardım. Keşke durmamış olsaydı; o kadar muhtaç görünmek can sıkıcı bir şey. Her neyse. Hiçbir yardım almadan eve vardım, ciğerlerimdeki hırıltının geçmesi, ayakları ve diğer dostları dinlendirmek için kısa bir süre poşetlerle öylece oturdum. Ayakkabı derdi çözümsüz, öyle görünüyordu; eskileri rezalet, yenileri tam bir işkence.

Para kesesini iyice inceleyerek şeytanca bir zevk aldım, bu kez acelem yoktu. İki otobüs yolculuğu, çok hoş küçük bir hediye. Katlanmış kâğıt parçasını açtım. "Sevgili J., her şey için minnettarım," diye başlayan bir nottu. Onu atmadım. Para bir eşyaydı ama bir mesaj mesajdır ve değeri vardır.

Ertesi gün bir şişe İspanyol şarabı satın almak için kendimi neşeyle dışarı attım. Çöp kutularının üzerinde duran bir gazete, kasım ayının yarısını geçmiş olduğumuzu göstererek beni korkuttu. Vicdanıma o anda öyle keskin bir sancı saplandı ki eve dönüş yolunda durup bir telefon kulübesinden Neil'i aradım.

"Aradan neredeyse iki *hafta* geçtiğinin farkında mısın?" diye köpürdü öfkeyle. "Anne, sen sanki hiçbir şeyi fark..."

"Şey, biraz rahatsızlandım. Grip oldum diyelim. Bu yüzden şimdiye kadar seni arayamadım. Her neyse, benim için endişelenmekten vazgeçmelisin tatlım. Şimdi iyiyim ve bir şeye ihtiyacım yok, sadece bunu söylemek için aradım seni. Kim, nasıl?"

"Ah, iyidir, ama son zamanlarda hepten içine kapalı ve zor biri haline geldi. Her şeyden önce senin için çok üzülüyor. Bak anne, seni görmek istiyorum. Bir yerlerde buluşalım. Bu böyle devam edemez."

"Elbette edebilir, Neil. Bence tartışılacak hiçbir şey yok. Baban bana her ay biraz harçlık göndermeye razı oldu mu, olmadı mı?"

"Şey, pek de... hayır, o..."

"Tamam. Pek umudum yoktu zaten."

"Anne, o çok kötü durumda. Çok acı çekiyor. Doktor ona birkaç iğne yaptı, kortizon sanırım, eve her gün bir hemşire geliyor ama..."

"Eh, üzgünüm ama bu hiçbir şeyi değiştirmez. Daha önce de kortizon kullanmıştı, onu rahatlatır. İyi olacaktır. Bana yardım etmeye gönlü yoksa böylesi daha adil, sanırım. Ben de ona yardım etmeye istekli değilim."

Bir sessizlik. Sonra ağır ağır, "Açıkçası bunu anlayamıyo-

rum. Bunca zamandan sonra... üstelik hiç de umursuyor gibi görünmüyorsun. Hiçbirimizi. Anne, bence senin bir uzmana görünmen gerekiyor. Anlamıyor musun, bu olanların hiçbiri normal değil. Sen kendinde değilsin. Sesin bile farklı geliyor... yani uzak ve duyarsız."

"Öyle mi?"

"Canım, ruhsal bir tür yıkım yaşamışsın, bunu anlamalısın. Hepimiz sana bakmak istiyoruz. Bir psikiyatr..."

"Çok naziksin Neil ama, hayır. Ruhsal bir tür yıkım yaşamanın iyi bir şey olduğunu mu sanıyorsun? Haklısın, kendimi farklı hissediyorum. Duyarsız de istersen, ama açıkçası hiç kimseye ya da hiçbir şeye ihtiyacım yok. Bu sana pek normal görünmeyebilir ama bana bilgeliğin başlangıcı gibi görünüyor ya da bir şeyin başlangıcı. Kulağa kötü ya da... hastalıklı geliyorsa üzgünüm ama lütfen bunlarla canını sıkmamaya çalış. Kim'e ve çocuklara sevgilerimi ilet, iyi olduğumu söylemeyi de unutma lütfen. Bugünlerde seni gene ararım."

Aceleyle telefonu kapattım. Elimdekilerle, telefon kulübesinden çıkabilmek için mücadele ederek telaşla oradan uzaklaştım, sanki Neil'in kuruntuları ve endişeleri beni yakalayıp geri çekebilecek sicimlerdi. Olabilirdi de.

Telaş, bacaklarıma hâlâ çabucak yorulduklarını anımsattı, bu yüzden kısa süre sonra yavaşlamak zorunda kaldım, hatta kendimi o kadar bitkin hissettim ki MacNab evine daha çabuk varabilmek için araba yollarını dikine geçerek yolu kısalttım. Caddelerden uzakta, sürüden ayrılmış bir çocukla aylak aylak gezinen bir ya da iki köpekten başka kimsenin bulunmadığı, beton kaplı dar geçitlerde kendimi daha iyi hissettim. Maaş çekimin o sabah yeni adresime ulaşmış olduğunu hatırlamak beni neşelendirdi, bu durumda kirayı ödedikten sonra bile birkaç günlüğüne zenginliğimin tadını çıkarabilirdim. Kese kâğıdındaki İspanyol şa-

rabı şişesini özenle kavradım: Bu araba yollarında bir sürü hareketli taş ve döküntü oluyordu. Eve varınca hemen bir tek atacaktım, kutlamak için. Neyi? Ruhsal bir yıkımı mı, yoksa yenilenmeyi mi? Şey, Neil'e, ikisinin de aynı kapıya çıkabileceğini söylemek isterdim.

MacNab'in arka girişine yakın duran çöp kutularının etrafında dikkatle gezindim. Bir tanesinin yanında kırılmış kil bir saksının içinde küçük bir bitki yatıyordu. Uzun zamandır orada olamazdı, çünkü kökler hâlâ toprak topaklarına sıkıca yapışmış, yapraklar canlılıklarını yitirmeye daha yeni başlamışlardı. Yapraklar oldukça hoş, parlak, zarif ve ince. Önceki gün o para cüzdanını bulmak gözlerimi keskinleştirmiş olmalı yoksa bitkiyi hiç fark etmeyebilirdim. Eşyalar bulmak güzel. Özellikle de, görünüşe göre kimsenin istemediği şeyleri bulmak.

Beni izleyen bir psikiyatr bulunmadığından emin olmak için etrafa çabucak göz gezdirdikten sonra, elimi toprağa daldırarak bitkiyi çıkardım ve bir avuç dolusu pislikle kendimi alelacele içeri attım. İzleyen herhangi biri varsa benim suçlu ya da deli olduğumu düşünmüş olabilirdi ama bu iyi bir bitkiydi, hem de atılamayacak kadar iyi. Onu bir teneke kutuya koydum ve biraz su verdim (sonra kendime de bir içki döktüm), mutfak lavabosunun üzerindeki güneşte kendine gelirdi. Belki yakın zamanda onun için, hasar görmemiş bütün bir saksı bulabilirdim. Etrafa gerçekten bakacak olursanız, bulabileceğiniz şeyler şaşırtıcıydı. İnsanlar son derece tuhaf şeyleri atıyorlardı. Bir çiçeğin atıldığını gözünüzde canlandırsanıza; hele fotoğraf albümleri, şapkalar, kürkler gibi tüm o cansız nesneler özenle saklanırken...

Hayır, şu andan itibaren bulabileceğim eşyalar için bir gözümü daima açık tutacaktım. Bir hobi. Terapi, Neil.

Kocasının ıstırabı ve oğlunun endişeleri gibi ayrıntıları bir kenara atarak, beyin yerine kökleri olan dilsiz yeşil bir yaratığı

evlat edinen bir kadında bir sorun olduğuna –hatta o kadının hasta olduğuna– şüphe yoktu. O şeyin adını bile bilmiyordum ama onun hayatının bu kadar tatmin edici olmasının sebebi de buydu. İsimsiz ve kişiliksizdi, bunların ikisi de muhteşem özelliklerdi.

Biraz İspanyol şarabı doldurdum ve bardaktaki sıvının altın rengine baktım. Elveda Burt. Elveda Neil. Her şey için teşekkürler ve elveda.

Eski bir hazır çorba kutusuna konmuş ve iyice sulanmış olan bitki ferahlamış görünüyordu. Şarabım boğazımı yakarak aşağı doğru aktı. Etrafıma baktım, nefis yalnızlığımla kendimi rahat ve müthiş hissettim.

Birkaç gün sonra gökyüzü açıldı ve kar şehrin üzerini perdelemeye başladı. Akşamın alacakaranlığı çöktüğünde, hiddetli bir rüzgâr, karın yumuşak inişini insanın içine işleyen kör edici bir tufana dönüştürdü. Küçük radyom; insanı felç eden trafik sıkışmalarını, yüzlerce çalışanın vasıtasız kaldığını ve Sherbrooke Caddesi boyunca arabaların terk edilmiş olduğunu nakletti. Aşağıda mağaramda bile, ben de üst üste bir sürü kazak giymiştim; rüzgâr ıslık çalıyor, pencerelere çarpıyordu, hatta bir tutam kar banyo penceresinin pervazından içeri hücum etmeyi başarmıştı.

Alışveriş işini önceden yaptığım ve evde bir süre yetecek kadar yemek olduğu için memnundum; çünkü kışlık ayakkabılarım olmadığından günlerce evden dışarı çıkamayabilirdim. Bu pek canımı sıkmıyordu gene de. Atwater'daki halk kütüphanesine gitmek için iki otobüs biletimi kullanmış, eve kucak dolusu kitap getirmiştim – yıllardır okumayı ya da tekrar okumayı istediğim ama bir türlü okumaya fırsat bulamadığım şeyler. Örne-

ğin *Savaş ve Barış*, *Middlemarch*[7], Thurber'ın *Seks Gerekli midir?* adlı kitabı, Chaucer, *Kral Lear* ve *Madam Bovary*. Yatağımın yanında dizili olan bu delikanlılarla kendimi bir milyoner gibi hissediyordum. Gerçi sonradan bunların pek de kaçış edebiyatı olmadığı ortaya çıktı. Başlangıçta kafamdaki şey, güzel ve rahatlatıcı bir okuma süreciydi belki, ama elimdekiler buna uymuyordu. Aslında, kafamın içinde üçüncü bir göz açılmış gibiydi, bu kitaplarda daha önce hiç farkına varmadığım şeyleri, insanı rahatlatmaktan uzak olan şeyleri, görüyordum. Auden, kitaplar bizi okur, derken haklıymış sanırım. Örneğin, *Lear*'ı daha önce okumuş ve içinde, bir sürü soruna sebep olan sinir bozucu yaşlı bir heriften başka hiçbir şey bulamamıştım ama şimdi, çoğu yazarı görünüşe göre en çok düşündüren şeyin, sorumlulukların ve kaygıların, insanları toplumda bir arada tutan, iç içe geçmiş ağı olduğunu anladım. Kitaplarımın hepsi, görev ve sorumluluk gibi genel konularda özel kişilerin ne yaptığı hakkındaymış gibi görünüyordu. Bu bana ilk kez, edebiyatın gerçek hayata rahatsız edici bir biçimde yakın olduğunu hissettirdi. İstediğim son şey Emma'nın aslında kendim olduğunu bilmekti; üstelik fırtınada çırılçıplak olan Lear'ı okumak için bu gece berbat bir seçimdi. Sahip olduğu her şeyi bir kenara atan zavallı çılgın şey; evren bu yüzden onu ölüme mahkûm etmişti. Sanırım bu arada bir insan haline geldi ama buna değer miydi? Hem ya benim gibi, her şeyle bağlantısını kesmiş ve duyarsız bir varlık –daha az insan– haline gelmiş olsaydı? Bu, onun hikâyesini bir trajedi yerine komediye çevirir miydi?

Saat on bir sularında rüzgâr artık daha da beter esiyor gibiydi, karın pencereden içeri girip girmediğini kontrol etmek için mutfağa doğru sessizce yol aldım. Çok kar girmemişti ama içe-

[7] George Eliot'ın bir eseri. Ç.N.

risi o kadar soğuktu ki böcekler bile inzivaya çekilmişlerdi. Fırtınayı incelemek için ellerimi cama dayamış bakarken, dışarıda cama yaslanmış duran yuvarlak bir şekil fark ettim, halen devam eden fırtına biraz dindiğinde orada çömelmiş kedinin, araba yolunda sıkça rastladığım kara erkek kedi olduğunu gördüm, ama bu gece *aşk meşk* işleriyle meşgul değildi, güçlükle hayatta kalmaya çabalıyordu sadece. Lear'ı minnetle unuttum ve aptal kedinin rüzgâr almayan bir kovuk bulabilecekken, sığınmak için neden bu korunmasız yeri seçmiş olduğunu merak ederek gözlerimi kısıp tekrar dışarı baktım. Kedilerin kurnaz olduklarını sanırdım. Belki de, fazla seksten keskin zekâsı körelmiş ya da bacakları güçsüz kalmıştır. Sertçe cama tıkladım.

"Evin diğer tarafına geç, seni seks manyağı," dedim ona. Parmaklarımın tıkırtısı onu uyandırmıştı; hafifçe doğrulduğunda neden pek de gezinti havasında olmadığını anladım; ön patilerinden biri şekilsiz bir kütle haline gelmişti – muhtemelen bir araba çarpmıştı. Zavallı ihtiyar. Geceyi kesinlikle atlatamazdı, o da bunu biliyor gibi görünüyordu. İçeri, bana, doğruca gözlerimin içine baktı – bir realistin hiçbir şey istemeyen ve hiçbir şey vaat etmeyen sadece, "Hiç umudum yok," diyen sert bakışları.

Gidip paltomu aldım. Bir kedi-sever değildim kesinlikle, ama burnumun dibinde ölmekte olan bir kedi varken asla uyuyamazdım. Dışarıdaki araba yoluna açılan arka kapı sıkışmıştı, kısa bir süre onu açmaya çabalayıp da açamayınca yukarı çıktım ve kendimi karşı konulmaz fırtınanın içine attım, evin yan tarafındaki kar yığınlarına bata çıka zorlukla ilerlemeye başladım. Hava inanılmaz derecede soğuktu. Rüzgâr, nefesimi ciğerlerimden zorla söküp alıyor, saçlarımı hırpalıyordu. Kalın kar tabakası dizlerime kadar bacaklarımı yutmuştu. Onca kara rağmen tuhaf bir şekilde karla kaplanmamış olan açık bir toprak parçasındaki ince bir buz tabakası, beni gürültülü ve tok bir sesle yere yı-

karak bana ucuz bir şaka yaptı. Soluğum öyle feci kesilmişti ki bir an doğrulamadım, üstelik o şaşkınlık anında altıma kaçırmıştım. Lear bile bu kadar alçalmamıştı. Kendi kendime kızarak, "İçeri geç, seni çatlak," diye söylendim.

Bu kadar uzağa gelebildiğime göre devam da edebilirim diye düşündüm. Birkaç metre sonra şiddetle esen rüzgârın arasından pencereye sokulmuş olan kediyi görebiliyordum. Yarı uyuşmuş ellerle onu tutmayı başardığımda hırlayıp tısladı, hâlâ kullanabildiği pençeleriyle üstelik paltomun önünü de yırttı, nankör piç kurusu. Tekrar eve dönmeyi ve onu aşağı getirmeyi becerdiğimde, sanki birbirimizi yıllardır tanıyormuşuz gibi birbirimizden nefret ediyorduk.

Ben üstüme kuru don ve çorap geçirirken onu mutfağa attım, tekrar yanına geldiğimde mutfakta bulabildiği en uzak köşeye geçip bana hırladı. Önüne bir kâse ılık süt koydum ama ona dokunmadı bile. Sırtındaki tüyler ayağa kalkmış, parçalanan patisinden akan kan, yıpranmış muşambanın üzerine sızıyordu. En kalın havlumu alıp onu biraz kuruladığımda gene hırladı, ama sağduyu ya da bitkinlik ona bu iyiliği kabul ettirmişti. Bu kez ona daha yakından baktım, geceyi sağ çıkaramayacak gibi görünüyordu; gözleri yarı kapalı, orada öylece yere çöktü, yenik görünüyordu.

"Peki, gerisi sana kalmış," dedim ona. "Neşelen biraz, yaşlı Romeo. Asla pes etme." Yeni lüksümün –o gece mundar bir ifrit gibi bastıran soğuğa meydan okumak amacıyla kullanmayı planladığım ucuz sıcak su torbasının– üzerine koyduğum birkaç havluyla ona oracıkta bir yatak hazırladım.

Sürünerek ayağa kalktı ve formalite icabı bir iki kez hırladıktan sonra, sonunda bunun üzerine kıvrıldı, şekerleme yapıyor gibi görünüyordu. Hatta bir süre sonra (ben emin bir şekilde odadan çıkınca) sütten azıcık içti. Nefesi hırıltılıydı. Başka hiçbir

rahatsızlık duymasa da zatürree muhtemelen yakasına yapışacaktı. Ürpererek benim başıma da aynı şeyin gelebileceğini düşündüm. Yaşlı kedi için başka bir şey yapılamazdı, bu yüzden ben de yatağa girdim. Kısa süre sonra dalmışım. Dışarıda, fırtına hâlâ çığlıklar atıyor, tutulduğu huysuzluk nöbetinde oraya buraya saldırıyordu. Şafak vaktine doğru aniden uyandığımda fırtınanın nereye kaybolduğunu merak ettim. Rüzgâr sonunda dinmişti, tamamen kötürüm olmuş ve kefenle örtülmüş şehirde bir mırıltı bile yoktu. Mutfaktan gelen, hiç dinmeyen boğuk ve hışırtılı bir mırlama duyuluyordu sadece.

İnsan kar yüzünden mahsur kalmışsa ve bir pulu varsa, sanki bir mektup yazmak gerekiyormuş gibi görünmeye başlar. Gerçi kime mektup yazacağıma karar veremedim bir süre. Kim'e bir mektup yazmak hoş olabilirdi; ilişkimize ve aradaki yarım yüzyıllık yaş farkına rağmen ona karşı yakın, açık sözlü ve tarafsız davranmak benim için hep kolay olmuştu. Hiçbir zaman birbirimize zorla roller giydirmeye kalkışmamıştık; sessizce sıcakkanlı davranmak ya da konuşmak daima mümkün olmuştu ve birbirimizin hassas bölgelerine asla izinsiz giriş yapmadık çünkü hassas bölgelerimiz aynıydı. Ama bir mektup farklıydı, kâğıt üzerindeki dil fazlaca resmi ve sıkılgan, nedense fazlaca genel bir hale gelirdi. Kim mektubu ailesine göstermek zorunda olduğunu bile düşünebilirdi. Onlar da mektubun Kim'den çok kendilerini hedef almış olduğunu düşünürlerdi elbette. O halde Kim olmazdı. Burt'e gelince, ona sessizlikten başka ne gönderebilirdim ki? Ya Pat? Ne kadar da garip bir fikir. Seneler seneler önce benim adımı unutmuş olmalı. Hem ona söyleyebileceğim şey de zaten mektupta söylenemeyecek türden bir şey-

di: "Tek sebebi gururumdu. Bir de ruh sıkıntısı vardı elbette ama adı asla aşk olmadı." Asla, gerçi bunun farkına varmam kırk yıl aldı. Üstelik şu anda aşkın ne olduğunu açıklamak için eskisine nazaran daha az hazırlıklıydım, bu yüzden ona yazmanın hiçbir anlamı yoktu.

"Sadece saygıyla, Eva."

Hayır; kendisine mektupla bir şeyler anlatabileceğim belki de tek bir kişi vardı.

Sevgili May,

Ben yeraltına gizlendim. Benimkiler, seninle bağlantı kurmayı akıl edememiş olabilirler, ikisinin de kafası biraz yavaş çalışır, öfkeyle ve haklı gazaplarıyla Neil ve Burt'ün sana çoktan ulaşmış olmaları da muhtemel gerçi. Ben kaçtım ve saklanıyorum. Şaşırdın mı? Yok canım, senin nüktedanlığın hiçbir şeye şaşırmayacak kadar gelişmiştir. Zaten senden bu kadar çok hoşlanmamın başlıca sebebi de bu olmuştur. Dürüst olmak gerekirse, onlar annelerinin ya da eşlerinin bu çılgın ve inatçı tavırları sergilemesinde komik bir şey bulmayı kendilerine yediremezler elbette. Sen ve ben çok yakın olmamıza karşın birbirimize gülebilirdik, aramızda bunun için daima bir parça uzaklık bulunurdu. Kavalyenin bir kimyager olduğu ve sana kocaman pembe bir kurdeleyle sıkıca bağlanmış mavi, kırmızı ve sarı çiçeklerden oluşan dev çiçek buketini verdiği şu okul çayında nasıl tanıştığımızı hiç unutabilir misin? Buket öyle korkunçtu ki gözlerimiz buluştuğunda ikimiz de kahkahalarımızı zorlukla bastırabilmiş, yarım saat boyunca da kızlar tuvaletine çekilmek zorunda kalmıştık.

Sende en çok takdir ettiğim şey buydu – çoğu zaman yaşamı senin için bir şaka haline getiren uzaklık duygusu.

Bu, seni koruyor; seçilmiş, dar yolunda senin mutlulukla ilerlemeni sağlıyordu. Biraz da gıptayla, senin bu kadar serinkanlı olmanı mümkün kılan şeyin evlilik olmadığını düşünürdüm. Senin yaşamınla karşılaştırıldığında, benim Burt'le olan yaşamım o kadar karmaşık, zahmetli ve ham görünüyordu ki, gülme yeteneğimi çok kısa sürede kaybettim. Görüyorsun ya, bulduğum bu yer altı mekânım işte bu yüzden cennet bahçelerinden bir köşe gibi görünüyor gözüme: Cennet bahçesinden kovulmanın, asıl cenneti yaşamak olduğunun ortaya çıkması mümkün olabilir mi?
İlk kez, hayatımın bana ait olduğunu hissediyorum gerçekten de ilk kez. Ailesiyle yaşayan yetişkin bir kızın özel hayatı yoktur. Öğretme işinin rekabetçi çarkında ve cinsellik yarışında da benim için pek bir şey yoktu – Tanrı biliyor ya, bunların hiçbirinde gerçek anlamda bir yalnızlığa ya da kendine dönmeye zaman yoktu.
Evliliğe gelince, korkunç akrabalıkları ve bağlılıkları (kazançları da var elbette) hakkında söylenecek ne var ki? Ya da o sıkıcı ve yorucu sorumluluklarıyla (bunlar daha büyük kazançlar mı?) annelik hakkında? Bunların tamamı aslında daha büyük bir makineye hizmet eden ufak dişliler. Ben artık özgürüm. Tek başınayım. Burada saklanıyorum. Bu muhteşem.
Lisedeki şu sivilceli korkunç kızı –adı Blossom mı neydi?– ve bize yaşamın anlamının müzik olduğunu söyledikten sonra, kemanının sol telinde sadece "Umudun Fısıltısı" adlı şarkıyı çalabildiğini öğrenmemiz üzerine nasıl da çılgına döndüğümüzü anımsıyor musun? Eh, bu günlerde Bloss'la duygudaş olduğumuzu düşünüyorum. Tüm sözcüklerimle neredeyse onun kadar gösterişçi ve her bir parçamla onun kadar komiğim. Yetmişlerimde yola yeni

koyuldum ve tam bir amatörüm.

Bu, bir zamanlar değer verdiklerimi öyle şiddetle reddediyor ki, çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bunun için insanın yalnız olması gerekiyor. Başka deyişle kendi haline bırakılmalı. Sahip olduğu her şeyi terk edip saklanmalı. Burası elbette sefil bir yer. Çirkin, rahatsız. Saygıdeğer değil. Ya da moral. Ya da "normal." Bu kesinlikle bencil bir varoluş biçimi, olumsuz, hatta yıkıcı. Bana bunun sonunun nereye varabileceğini sorma. Unutma, "Gel, Tatlı Ölüm" Blossom'ın ikinci şarkısıydı, ama ben yaşıyorum.

Yoksa bir tür cinnetin pençesine mi düştüm? Öyle bile olsa sen anlayış gösterirsin. Seninle konuşmayı ne çok isterdim, çok sevdiğim şu uzun gevezeliklerimizden birini yapmayı. Senin yeteneğin, Sanat ya da Yeniden Silahlanmanın Ahlâki Boyutu gibi ciddi konularda tek söz dahi etmeden marjinal yorumlar yapmaktı. Banyo musluklarını ayak parmaklarınla açabilir, boş şişelere üfleyerek "La Ci Darem La Mano" şarkısını çalabilirdin, bu gibi hünerlerin bana, küçük maceram hakkında senin doğru bakış açısına sahip olacağını hissettirdi.

Seni bir daha görmeyeceğim hayatım, ama işte sana benden sevgi dolu bir mektup.

Sayfayı özenle katladım. Sonra, tüm bunlar başladığından beri nedense ilk kez, kafamı eğip hüngür hüngür ağladım.

Kutup güneşinde tuz gibi parıldayan büyük kar yığınlarının altındaki şehir açığa çıkarılalı günler oldu. O arada, her tarafa

donmuş bir sessizlik ve durgunluk hakimdi. Her penceresi karla perdelenmiş olan benim mekânımsa artık tamamen gizliydi; ışıkları bütün gün açık tutmak zorundaydım, gecenin ne zaman bittiğini ve günün ne zaman başladığını ayrımsamak iyice zorlaşmıştı.

Bu arada yaşlı kedi şekerleme yapmaktan ve iyileşmekten yeterince hoşnuttu. Oyalanmak için iyileşmekte olan patisini yalıyor, çok yakına gidersem bana tıslıyordu. Topallayarak da olsa ayağa kalkmaya başladığında, onun için gazetenin üzerine koyduğum toprağı kullandı kullanmasına ama bunu yaparken sanki lütfedercesine bir duruşu vardı. Aşırı duygusal olduğunu düşünmeyeyim diye, ona getirdiklerimi sadece ben odanın dışındayken yedi, ikimiz o kadar uzun süre içeride kalmıştık ki onun o haşin arkadaşlığından bile memnundum. Sonuçta oldukça normal sayılabilecek insanlar bile saksıdaki sarmaşığa söyleyecek bir şeyleri olmadığında kedilerle konuşurlar.

Yiyecekler tükenmek üzereydi. Sonunda kedinin sütü bitti. Sonra, Findlay'in küreği nihayet, solgun güneş ışığında zayıf ama yiğit bir sancak gibi parladı ve banyo penceresindeki beyaz maskede bir delik belirdi. Kedi emredercesine bana miyavladı, ben de küvetin içinde durup pencereye hızla vurarak onun kıvrılıp dışarı çıkmasına yetecek büyüklükte bir delik açmayı başarabildim. Gösterişli bir kuyruk sallayışıyla karlı güne doğru zıpladı ve bana bir veda bile etmedi. Şu kediler çok hassas yaratıklar. Onlar için minnet duygusunun hiç anlamı yok, gerçekten.

Geride bana da bir parça seyahat tutkusu bırakmıştı, bu yüzden ben de sıkıca giyinerek yiyecek almak için küçük bir yolculuğa çıkmayı göze aldım. Dışarıda, göz kamaştıran yoğun bir

ışık vardı, etkisini azaltacak rüzgâr da olmayınca neredeyse hiçbir şey görmüyordum. Bu ve diğer sebeplerden, üzerime rahatsız edici bir güvensizlik duygusu yerleşti – caddelere henüz kum serpilmemişti ve yollar öldüresiye kaygandı, özellikle de kar ayakkabısı olmayan yaşlı şişman bir kadın için. İki kez düştüm, hem de feci düşüşler, paltomun dikiş yerleri yırtıldı; ikinci düşüşümde elimdeki torbalar da düştü ve içlerindeki kutular farklı yönlere doğru yuvarlandı, köşedeki birkaç genç sıpa bana kahkahalarla güldü. Eve vardığımda, oldukça nahoş bir titreme nöbetine tutuldum ve kurtulmam bayağı zaman aldı. İşin aslı ilk kez korkmuştum. Montreal'de tek mevsim kıştır. Sokaklar martın sonuna kadar böyle kalabilirdi. Alışveriş ve benzeri işler için dışarı çıkamazsam bağımsızlığım devam edemez ve yenilgiyi kabullenmek zorunda kalabilirdim. Her şeyin sona erdiğini kabullenmek. Hem de sırf lanet botlarım yok diye!

Sorun beni dürtüp duruyordu. Kötü uyuyordum. İştahım kaçmıştı. Kitaplar düzgün, dayanışık sıralarından ciddi bir ifadeyle bana baktılar. "Peki," dediler, "buna ne demeli? İnsan bir ada *değil midir*? Özgürlüğün botları yok mudur?" Sonunda kulaklarım çınlayıncaya kadar düşündüm durdum, ama hiçbir çözümü yoktu işte. Bir sonraki maaş çekine kadar yiyecek ihtiyacım için elimdeki para dört doları ancak buluyordu ve zaten o da bot almaya yetmiyordu. Kurtuluş Ordusu'nun elden düşme satış mağazasına (nerede olduğunu bilsem bile) gitmek fazladan altmış sentlik bir otobüs yolculuğu demekti. Bir eskicide ucuz lastikler ya da ayakkabıların üzerine geçirilen şu plastiklerden bulunabilirdi ama onlar da hem sıcak tutmuyor hem de kayıyorlardı, hiçbir yararı yoktu. Keşke Burt de pek çok mağazalarda açık hesabı olan yumuşak başlı kocalardan biri olsaydı, o zaman onlardan birini kullanabilirdim; ama insanı sürekli alışveriş yapmaya ittikleri gerekçesiyle böyle bir hesap açtırmaya hep karşı olmuş-

tu. İyi huylu yaşlı Burt, daima çok doğrucuydu.

Hayır, görebildiğim kadarıyla bu soruya hiçbir cevap yoktu. Uzunca bir süre radyodan müzik dinledim ama bu da pratik anlamda ya da başka bir şekilde aklıma hiçbir fikir getirmedi. Benim bu tam yalıtılmışlığım ilk kez gözüme oldukça aptalca göründü. Konuşacak herhangi birisi olsaydı aklıma bir fikir gelebilirdi belki; sarmaşığın ya da hamamböceklerinin önerebileceği işe yarar hiçbir şey olamazdı doğal olarak. Büyük bir can sıkıntısıyla, yiyecekler gene azalıncaya kadar derin düşüncelere daldım – o kadar azalmışlardı ki kısa süre sonra teslim olacağım aşikârdı. Elbette eve gidip botlarımı *alabilirdim* ama ıstırap ve sitemle sızlanacak olan Burt varken oradan tekrar kaçabileceğim konusunda kendimi kandırmanın bir anlamı yoktu. Ciddi elleriyle gözlerini kapatmış olan o saatler beni çağıracak, epinet masasının temizlenmeye ihtiyacı olacaktı; benim için gelmiş mektuplar ve kuru temizlemeden gelen kırmızı yün kıyafetlerim de oradaydı... dünyanın sonu iki kez gelemezdi.

Tek pratik alternatif Neil'i aramaktı –yardım için bir yakarış, birkaç dolar isteğini asla geri çevirmezdi– ne için istediğimi açıklayıp da onu kışkırtmaya gerek yoktu. Gerçi bu onu görmek anlamına gelirdi. Bu da bir bakıma Notre Dame de Grace'ye geri dönmek kadar kötüydü. Paltomun yırtılan yerini onarmıştım ama kedinin önüne verdiği hasar onarılacak gibi değildi, ılık günlerden birinde bir arabanın sıçrattığı tuz eteğini o kadar kötü lekelemişti ki süngerle silince de çıkmamıştı. Hem bedelini karşılayacak kadar param olsa bile o şeyi, ben de orada uyumak zorunda kalmadan, kuru temizlemeye nasıl gönderebilirdim? Kısaca, Neil'in beni bu halde görmesine izin veremezdim. Önceleri farklıydı, o zaman henüz çürüme başlamamıştı ve kendime güvenim de yerindeydi. Yaşlı cildim her nasılsa zindeydi. Neil'in benim için üzüleceğini ve başına gelenleri hak edenlere acıyanların

o tatminini yaşayacağını düşünmek beni kıvrandırıyordu. Bunun dışında herhangi bir bedeli ödeyebileceğimi hissediyordum.

Sonunda, parlak bir sabah, mutfak penceresinde hafif bir tıkırtı duydum ve geceliğimle oraya doğru seğirttim. Bu, gümüş renkli parlak sicimler oluşturarak damlayan suydu; güneş tepedeki pencerelerin pervazındaki karın kürkünü eritiyordu. Kalbim yerinden oynadı. Eğer hava o kadar ılıksa dışarı çıkabilirdim. Benim kadar becerikli birinin bile sulu karda düşmesi o kadar kolay değildi. Öğlene kadar sabırsızlıkla bekledim. Heyecanla üzerimi giyinip nemli temiz havayı hırsla soluyarak adımımı dışarı attım. Sokaklar artık kum, tuz ve eriyen kardan oluşan bir bulamaçla kaplıydı; yürümek oldukça kolaydı, gerçi bu da zavallı eski ayakkabıların telef edilmesi işlemini tamamladı.

Taşıyabileceğim bir yem torbası büyüklüğünde bir çanta satın aldım, sonra eve uzun yoldan dönmeye karar verdim, Lagauchetière'deki mağazaların önünden geçtim, ana caddelerdeki kar neredeyse tamamen erimişti artık, ayaklarım soğuktan sızlıyordu. Erkek çocuklar için kazak, çorap ve ayakkabı satılan bir mağazanın önünden geçerken hemen durdum. Vitrinde kalın lastik tabanlı, çadır bezinden ayakkabılar vardı. Keşke... kesinlikle saçmalıyorum. Bu yaşta, böyle –oğlanların giydiği açık renk koşu botları gibi– ayakkabılar giyemezsiniz, tuhaf görünür. Tuhaf görünmenin bir önemi yoksa neden giymeyeydim ki? Bağcıklarını sıkıca bağlayıp ayaklarımı sıcak tutması için içine de kalın çoraplar giyebilirdim. Dört dolarım hâlâ duruyordu. Etikette "Aubaine: 3,49$" yazıyordu. İçeri girdim. Kazaklara bakıyormuş gibi yaptım, sonra da ayakkabıları şöyle bir sordum. Evet, ellerinde bana uygun numara vardı. Torunum için dedim, sanki yasadışı ya da ahlâkdışı bir şey yapıyormuşum gibi, aceleyle parayı çıkardım.

Eh, onları asla giymeyecek bile olsam, hava şartları yüzün-

den içeride mahsur kalma ihtimaline karşı sigortam olacaklar, diye kendimi savundum. Gene de mağazadaki o hünerli manevralarını içimi kemiriyordu, kendi gururumla bir ahmak gibi oyunlar oynamak... kendimi bu gibi şeyler giyerken hayal etmek aslında olanaksızdı. O ayakkabıları giyince, bir gecede pejmürde ama unutulabilir bir görünümden çatlaklığa terfi edebilirdim. Bunu asla yapmayacaktım elbette, ama elimdeki kutuyu istiyormuş gibi görünen bir çöp bidonunun yanından geçerken ona sımsıkı sarıldım, eve varır varmaz ayakkabıları bir dolabın kuytularına sakladım ve onları unutmaya çalıştım.

Daha ılıman bir kış için dua edebilirim sadece, hepsi bu. Küçük zarif ayaklarımda bir çocuğun beyaz spor ayakkabılarıyla caddede yürüme fikrinde neredeyse müstehcen bir şeyler vardı. Hayır, ne olursa olsun bunu yapamam.

Komik ama, o ayakkabılar nedense bana, kuzenim Midge'in beyaz mezuniyet kıyafetini anımsattı, onu da ne olursa olsun kimse bana giydiremezdi. On yedi yaşımdayken daha güçlü bir tabiatım vardı ve giymemiştim.

"Anne, mezuniyete gitmeyeceğim."

Hayretle bana baktı. "Gitmemek mi? Ama herkes orada olacak!" Annem için, yaşamın düzensizliğinin ortasında tek güvenilir kural, herkesin yaptığını yapmaktı, bunu anımsayınca sinirlendim. Son derece pratik bir kadındı, onun için görüntü ve gerçeklik aynı şeylerdi. Her şey için cevabı: İtaat. Kabul. Katıl. Kalabalığa kaynaşarak kaybol. Bu sebeple erkek kardeşim ve ben kışın tek örnek kabanlar kuşanır, izci, rehber ya da okul üniforması giyer, kimseden ayırt edilemezdik –annem açısından bakıldığında bu durum sabırlı bir yönetimin zaferiydi, çünkü karde-

şim de ben de inatçı direnişçilerdik ve bu gibi kılıkların maliyeti– özellikle de babamın neredeyse trajik boyutlardaki maaşı düşünüldüğünde çok fazlaydı. Sonuç olarak annem zamanının çoğunu, onarım ve bizden yaşça büyük kuzenlerimizin eski kıyafetlerini bize göre küçültmek için harcardı. Belki de, annemin kullandığı mecazların çoğunun giyimle ilgili olmasının sebebi buydu. "O, bunun için biçilmiş kaftan sayılmaz," derdi ya da, "Bu iş sana bir beden büyük gelir." Elbette, annemin aslında giyim eşyalarının kendilerinin çok iyi birer mecaz olduklarını çok iyi bildiği, yıllar sonrasına kadar aklıma gelmedi. Midge'nin fırfırlı beyaz elbisesinin katlarının üzerinde oturmuş mezuniyet töreninde giymem için onu bana hazırlarken kaşlarını çatmıştı.

"Hayır, ben gitmiyorum."

"Tanrı aşkına Eva, neden?"

"Bu olay baştan sona aptalca. Bir sürü boş konuşma sadece."

Annem bilgece hareket ederek bu sözlerin gerçekliğini tartışmaya kalkışmadı. Sadece dişlerini iyice sıkıp, "Herkes orada olacak," diye tekrarladı.

"Ama ben orada olmayacağım."

Sessizce birkaç ilmek daha attı.

"Giyecek uygun bir şeyin yokmuş gibi sanki. Bu elbise gerçekten de *peau de soie*[8]; içinde çok sevimli görüneceksin."

"Hayır görünmeyeceğim. Biliyorsun, Midge'in kıyafetleri benim üzerimde korkunç duruyor."

"Saçma," dedi annem güvenle. Şimdi konuyu anladığını düşünüyordu. Felek Midge'e ergenlik çağında kötü bir oyun oynayarak küçük narin kızı tıknaz toparlak bir gence çevirmişti. İkimiz de biliyorduk ki, onun elbisesinin o geniş paylarını içe kıvırıp benim üzerimde gerçekten iyi görünmesini sağlayabilecek

8 Fr. İpek tenli. Ç.N.

kadar uzman değildi annem. Bununla birlikte, ilk bakışta yeterince iyi görünüyordu ve anneme göre bundan fazlası can sağlığıydı. Beyaz ipek ve fırfırlar, masum genç kızların mezuniyette giydikleri şeylerdi. İşte benimki hazırdı. Neden bu kadar mantıksız davranıyordum?

"Ben gitmiyorum," diye tekrarladım.

"O zaman babanla konuşacağım."

Bu da annemin beni, kendisininkine tam zıt bir bakış açısına karşı tartışmanın koynuna atması anlamına geliyordu – şimdiye kadar başarısızlığa hiç uğramamış bir teknik. Babam ılımlı, alim bir adamdı, aklı daima soyut şeylerle meşguldü. Onun görünüm ya da gerçeklikle ya hiç ilişkisi yoktu ya da varsa bile çok zayıftı. O ve annem, farklı muhakeme yollarından geçerek karar verseler de, çocuk yetiştirmenin belli başlı tüm konularında genc de fikir birliğine varmışlardı. Bu kez babam, okuma gözlüklerinin ardından bana baktı. Kocaman olmuş gözleri, akvaryumun camına burunlarını dayamış belirsiz iki balık gibi görünüyordu.

"Mezuniyet konusunda sorun nedir?"

"Gitmeyeceğim babacığım. Sıkıcı ve anlamsız bir şey. Eğitim fakültesine yazılacağım; sonuçta bu benim eğitimimin sonu değil ki."

"Değil, doğru."

"Tamam o zaman. Anneme dırdır etmekten vazgeçmesini söyle."

"Ama bu bir tören, Eva. Törenler her zaman anlamlıdır."

"Bu öyle değil."

İkiz balıklar hafif bir merakla bir kez daha yüzeye çıktılar. "Hım. Konuşmalar ve diğer şeyler; ne demek istediğini anlıyorum. Bunların sonrasında bir de dans var ama, değil mi?"

Böylece babam da konuyu anladığını düşündü. Elbette kimse beni dansa davet etmemişti, çünkü son iki yılı delikanlıları

küçümseyerek, gizlice oyunlar yazarak ve bir dahi olmak için çeşitli ayarlamalarda bulunarak kibirli bir akademik üstünlük havasında geçirmiştim. Çok doğal olarak, bildiğim ve sayıları bir elin parmaklarını geçmeyen çocuklar, benden bir kobra yılanıymışım gibi uzak durmuşlardı.

"Dansa gitmeyeceğim, baba. Aptalca bir vakit kaybı. Konu kapanmıştır, sadece anneme beni rahat bırakmasını söyle, olmaz mı? *Gitmeyeceğim.*"

Babam nazik bir adamdı, konuyu daha fazla tartışmadı. Babamı çok sevmiş, nezaketsizliğimle onu sıkça incitmiştim. O, benim partiye gitmemekteki asıl gerekçeme annemden çok daha fazla yaklaşmıştı, bu sebeple de kötü davranışlarım ve inatçılığımla onu cezalandırmak zorundaydım. Mezuniyet gecesi, Midge'in fırfırlı beyaz elbisesi dolapta asılı dururken, ben elimde Pirandello'nun bir cildiyle erkenden yatağıma uzanmış, başarımın keyfini çıkarıyordum. Hiç de önemsiz olmayan bir zafer kazanmıştım – dünyaya, insanlık alemine ve ebeveynlerime karşı ilk zaferimi. Böylesi zaferlerin insanı bir sonuca götürememesi ne kadar acı. Şimdi bu lanet spor ayakkabılarıyla buradaydım işte, diğer tarafta savaşıyorum, çünkü topu topu birkaç gün sonra onları giydim elbette.

Ne büyük bir şok! Gerçekten bir an kalp krizi geçireceğim zannettim. Sadece gürültü bile – bir çığ gibiydi. Hem ben nasıl olup da merdivenin başındaki o kapıyı açık bırakabilmiştim? Onu kapatmak kesinlikle çok önemli ve tatmin edici bir ayrıntıydı, böylece yeraltındaki dairemde tamamen kendi kendimle kalabiliyordum. Onu kilitlemeyi unutmuş olmam mümkün değildi, gene de, her nasılsa unutmuş olmalıyım. Kaza diye bir şe-

yin olmadığını söylerler, sinsi ve yaşlı bilinçaltı daima kendi numaralarını yaparmış, ama benimki böyle aptalca bir şeyi asla yapamazdı. Akşamın alacakaranlığında alışveriş için yaptığım küçük bir yolculuktan dönmüş, basamakların arkasında durup kapımın kilidini açmış, merdiveni inmiş, sonra da her zaman yaptığım gibi kapıyı tekrar arkamdan kilitlemiştim. Kuşkusuz? MacNab'lerin sayaçları okuyan görevliyi içeri almada kullandıklarından başka anahtar yoktu, üstelik MacNab'ler hiçbir şeyi unutmuyor, her kilidi arkalarından titizlikle kilitliyorlardı... yok ben unutmuş olamam. Bu, mümkün değil.

Tamam, yüzleşelim artık, son zamanlarda kafam biraz bulanık dolaşır oldum etrafta – birkaç gün önce manavdan çıkarken poşetimi kasada unuttum, onu almak için sonra tekrar oraya dönmek zorunda kaldım; başka bir gün, para üstünü paltomun bir cebine koydum, sonra da parayı kaybettiğimi sandım. Giderek eskiyor ve silikleşiyorum. Unuttum çünkü bu günlerde anımsamakla çok meşgulüm – sudaki gölgeler gibi, artık gözden kaybolmuş ama hâlâ boyut sahibi olan insanlar ve şeyler belleğimin üç boyutlu perdesinde hareket ediyorlar. Babam, örneğin. Gömüleli neredeyse otuz yıl oluyor ama geçen gün caddede, üzerinde beyaz atkısı ve uzun paltosuyla onu gördüğümden emindim. Bunun sebebi, son günlerde sürekli aklımda olması, uzun süren hastalık dönemindeki hep o kırılgan, çaresiz ve zavallı haliyle –nedenini bilmiyorum ama– rüyalarımda bile durmadan ortaya çıkması. Alışverişten eve döndüğümde de onu düşünüyordum ve işte; Burt'ün teklifini kabul ettiğim gün onunla yaptığımız kısa görüşmeyi tüm canlılığıyla anımsadım.

Babam erkenden ayaklarını sürüye sürüye yatak odasına doğru giderken ben banyoda dişlerimi fırçalıyordum, kapı aralıktı. Annem dışarıda toplantı için kilisede ya da ona benzer başka bir yerdeydi. Ani bir dürtüyle kapıyı iyice açarak babama seslendim.

"Baba?"

"Evet, tatlım?"

"Sen misin? Bir saniye gelir misin?" Sabahlığını, vücudunun beni husule getiren kısımlarına sararak utangaç utangaç kafasını kapıdan içeri doğru uzattı.

"Bir evlenme teklifi aldım, baba, Burt'ten."

"Öyle mi? Peki kabul edecek misin tatlım?"

"Evet."

Tuvaletin özenle kapatılmış kapağının üzerine yavaşça oturdu. Yüzünde hiçbir ifade yoktu. Geçirdiği kalp krizinden sonra, kendi kendine enerjisini her anlamda nasıl kusursuz olarak koruyacağını ve depolayacağını öğrenmişti, bu da onun yoğun duyguları kaldıramayacağı anlamına geliyordu.

Kısa bir duraksamadan sonra "Şey," dedi, "Burt hakkında iyi şeyler düşünüyorum, annen de benim gibi düşünüyor. Dengeli ve güvenilir biri; terbiyeli, özsaygısı olan genç bir adam. Mutlaka çok iyi bir eş olur."

"Evet."

"Kendini de kesinlikle sana adamış durumda. Onun da farkındayım."

"Evet."

"Peki, mutlu musun?" diye sordu sakınarak.

"Ah, evet, oldukça mutluyum, sadece gelin olma telaşı biraz erken başladı sanırım."

"Evlilik çok iyi bir şey, anlarsın ya. Annen ve ben evliliği çok sevdik. İyi bir eş, insanı çok güçlendiriyor ve rahatlatıyor."

"Ah, evet, annem yıllardır laf arasında bana artık evlenme vaktimin geldiğini hatırlatıyordu. Artık neredeyse yirmi altı yaşındayım – o dinozor Midge bile yirmisinde evlendi, bu durum annemin gerçekten canını sıkıyordu."

Babam hiçbir yorumda bulunmayarak kibarca, bu zehirli uç-

lu okun yoluna devam etmesine izin verdi.

"Elbette bu kararın hayatımızda çok büyük bir boşluk yaratacak tatlım; sandığından da büyük bir boşluk; ama sen mutluysan, bizim için en önemli olan tek şey bu."

Aynada kendime bakarken aniden yüzümü ona doğru çevirip, onun bitkinlikten ya da üzüntüden dolayı hafifçe yana yatık duran soylu kafasına çabucak bir göz gezdirerek, ebeveynlerle çocukların arasında söylenen o çıplak, tehlikeli şeylerden birini söyledim: "Hiçbir erkeği seni sevdiğim kadar çok sevmeyeceğim." Cümle ağzımdan çıkar çıkmaz ikimiz de hafif bir dehşete kapılmıştık.

"Baba, artık yatsan iyi olur. Çok yoruldun."

"Evet... sen de iyi uyu, tatlım. Oldukça uzun bir süredir zayıflamış ve solmuş görünüyorsun; annen ve ben senin için üzülüyorduk. Artık yüzünde güller açacağını umuyorum. 'Özel saksısındaki küçük bir gül gibi.'"

Gülümsedik, o dehşetli cümlenin dudaklarımın arasından su gibi dökülüvermesi, bunu söylemiş olmak beni rahatlatmıştı. Dickens, bir zeminin, eski ortak bir sevginin parçasıydı. Birbirimize güler yüzle iyi geceler dileyip ayrıldık.

Tuhaf ama doğruydu, bunu o yaşta bildiğime göre bir medyumun sezgilerine sahip olmalıyım. Gerçekten de hiçbir erkeği babamı sevdiğim kadar sevmedim. Aslında Burt'le evlenmeden önce herhangi birini sevme sanatını ya da yeteneğini kaybetmeye zaten başlamıştım. Babamın on beş yıl sonraki ölümüyse, babamı değil sadece bu gerçeği gömdü.

Şoktan titreyerek orada öylece kalakalmıştım, düşüncelerim darmadağınıktı. Orada yatan ilk bakışta tıpkı bir ceset gibi görü-

nüyordu. Merdivenlerdeki o korkunç patırtı, sonra sessizlik. Aklımı başıma toplayıp ne yapacağıma karar vermek benim için çok zordu, korku insanda konsantrasyon bırakmıyordu. O kapının nasıl açık kalmış olabileceğini bir türlü anlayamıyordum.

Şey, dediğim gibi, son zamanlarda aklım biraz fazla karışık ve bulanık, uykum rüyalarla ve ejderhalarla dolu, bazı geceler ertesi gün ayık gezecek kadar dinlenemiyorum. Babamın bana seslendiğini gördüğüm bir rüyadan terler içinde uyandım, uzun ve nahoş bir anı gözümde yeniden canlandı: Annem bir gün beni aramıştı – babamın yaşamının sonlarına doğru yardım, telkin, tavsiye ve rahatlatılma isteğiyle her gün beni defalarca arardı.

Ben tekrar yatağa doğru ilerlerken Burt terslenerek, "Gene mi?" diye sormuştu.

"Annemin canı sıkkın. Babam ilaçlarını almıyormuş."

"Burayı aramak zorunda değil ama. *Sen* ne yapabilirsin ki? Bırak doktoru arasın. Günde elli kere – bu biraz fazla."

Titrememeye çalışarak yatakta yan dönüp kıvrıldım. Neil'in yarı açık kapısından öksürük sesi geliyordu; bronşit yüzünden okula gidemediğinden bir haftadır evdeydi. Öksürük devam ederse kalkıp ona sıcak bir şeyler getirmem gerekecekti, –bazı zamanlar bir saat çocuğa işkence ediyordu– zavallı çocuk.

Burt elini kalçama koydu, hareketimin sert ve ani olmamasına özen göstererek elini ittim. Beni kendine doğru çekti, göğsü ve karnı hâlâ dümdüz ve sert, bacaklarının arasındaki et sütunu sıcaktı.

"Gerçekten çok yorgunum."

"Değilsin." Göğüslerimi kavramış olan elleri sert ve ısrarcı davranmaya başlayarak sinirlerimin tiksintiyle ayağa kalkmasına sebep oldu.

"Hayır, Burt, lütfen. Beni rahat bırak."

Sesimdeki iniltiyi taklit ederek, "Evet, Burt, lütfen," dedi.

Surat astım, başka tek bir laf etmeden taş gibi yattım. Ona karşı direnişimle ilgili bir şey onu o an öfkelendirmiş gibiydi. Ayağa kalkıp Neil'in öksürüklerine aldırmaksızın kapıyı çarptı. "Şimdi, seni lanet olası," dedi ve beni çevirerek kendine doğru çekti. Karşı gelmeye çalıştım ama kızgınlığı her saniye artarak şiddete, hatta neredeyse öldürücü bir öfkeye dönüşüyordu. Elleri bacaklarımı parçaladı, emerek ve zalim ısırıklarla meme uçlarımı çürüttü. Öfke ona, benim sahip olduğumdan daha çok güç vermişti. Kısa süre sonra bacaklarımı zorla aralayıp hayvansı bir hareketle, bir bıçak gibi içime girerek acıyla çığlık atmama sebep oldu. Ağırlığıyla hareket etmeme engel olup beni öfkeyle, tekrar tekrar süngüledi, hırıltılı nefesini kulağımda hissediyordum. Doruğa ulaştığında, korkmuş bir adam gibi terliyor ve titriyordu, karanlıkta nefes nefese "Peki ya ben? Peki ya ben?" diyen sesi suçlayıcıydı.

Sonra uzakta, yatağın kendine ait olan kısmında yüzükoyun yattı, kuru hıçkırıklarının çılgın kasılmaları dakikalarca sürdü. Ben hiç kıpırdamadan, sessizce yattım. Neil'in boğuk öksürükleri hâlâ duyuluyordu. Bir süre sonra acıdan kaskatı kesilmiş halde ayağa kalktım, elime geçirdiğim bir sabahlığa sarındım ve Neil'e gittim.

Burt ve ben, sözlü ya da başka herhangi bir şekilde, hikâyenin o bölümünü bir daha hiç anmadık; ama bu olay, aramızda asla aşılamayacak soğuk bir mesafe yarattı. Ertesi gün herhangi bir pişmanlık ya da vicdan azabı belirtisi göstermedi; kansız dudakları ve soluk mavi gözleriyle sadece eskisinden de soğuk ve gergin görünüyordu. Bana gelince, o günden sonra ona karşı hoşgörümde, özel nefretimin kekremsi tadı hiç eksik olmadı. Gene de, elbette, aynı çatıyı, ismi, bir oğlu, hatta aralıklarla zevk ritüelini paylaşarak ilişkimizi mekanik bir biçimde sürdürdük. Birkaç ay sonra babam öldüğünde hiç gözyaşı dökmedim. His-

setmeyi unutmuş gibiydim, hissetmemek ne büyük bir rahatlıktı. Devam etmeyi mümkün kılan şey buydu. Burt'ün hissettiği başka bir şeydi elbette. Ne olduğunu çok iyi biliyordum, ama bu beni gerçekten de ilgilendirmiyordu.

Adem'in düşüşü kesinlikle bundan daha görkemli olamazdı; dünyayı sarsmaya yetecek kadar korkunç bir patırtı. Birkaç dakika boyunca bunun benimle ilgisinin olmadığını düşündüm. Sonra, "Ama gürültü *benim* merdivenlerimden geldi," diye düşündüm. Bir istila fikrine kapılarak o kadar korktum ki, geceliğimle doğruca dışarı çıktım, kazan dairesini geçtim ve etrafa bakındım. Orada, merdivenlerin dibinde uzun paltosu etrafına çarşaf gibi yayılmış bir adam sere serpe yatıyordu. Yüzü görünmüyordu, bir dolar boyutundaki kelleşmiş bir noktanın etrafını saran kıvırcık siyah saçları görebiliyordum sadece. Bu noktadaki bir kesikten kan sızıyordu. Yerdeki şekil tamamen hareketsiz görünüyordu; düşüşünün muazzam velvelesinden sonra sessizlik şarkı söyler gibiydi. Çaresizlik içinde yerdeki vücuda baktım. Merdiven sahanlığının tepesindeki açık kapıdan içeri sızan üçgen bir ışık huzmesinde, Bayan MacNab'ın yüzünün yarattığı küçük dümdüz sari diski gördüm. Merdivenleri inmeye giriştiğinde ilk söylediği şey, "O yerdeki *kan* mı?" oldu elbette.

Onun arkasında evin ön kısmında yaşayan yaşlı çift ve olay yerine henüz gelen bir veya iki kafa daha gözüme çarptı, bu yüzden paltomu almak üzere içeri doğru seğirttim. Geri döndüğümde, yerde hâlâ hareketsiz yatan adamın etrafında dört ya da beş kişi topluca dikiliyordu. Çeşitli dillerde gevezelik ediliyordu.

"Onu hareket ettirmeye çalışmayın."

"Polis çağıralım."

"Ölmüş mü, ne olmuş?"
"Sarhoş, büyük ihtimalle."
"Bu, şu üst kattaki Polonyalı değil mi?"
"Kim?"
"Hani herkesin Johnny dediği adam?"
"Hayır, bu o değil."
"Evet o."
"Bir saniye, burada, bodrum katta ne işi varmış ki?" – şüpheyle.
"Ambulans çağırmak için polisi arasak iyi olur."
Bayan MacNab boş tahminlerle ya da yorumlarla enerji harcamadan, katlanmış bir gazete çıkardı ve onu kanlı kafanın altına düzgünce yerleştirdi. Kimsenin ne yapılması gerektiği konusunda bir fikri yok gibiydi, gerçi Fransızca ve İngilizce anlaşılmaz bir tartışma sürüp gidiyordu, özellikle de dehşet dolu manzaraya hevesli, tatmin olmuş gözlerle bakan yaşlı çiftin söyleyecek çok şeyi var gibiydi.
"O Çekoslovakyalı, Polonyalı değil. İkinci katta, Leblancların yanındaki odada yaşıyor. Neşeli bir adam, söylediklerinin çoğunu anlamasanız bile daima söyleyecek hoş sözleri oluyor. Bu, içkiyi ilk fazla kaçırışı değil elbette... merdivende tökezlediğini sıkça duyuyoruz... ne korkunç bir şey olur, eğer ölmüşse..."
Parmaklarımı bileğinin yan tarafına dayadım ve güçlü, sıcak nabız atışını duyunca iyice şaşırdım.
"Ölmemiş, sadece bayılmış."
"Bay Horvath," dedi Bayan MacNab yüksek sesle.
Kafa hareket etti, göz kapakları açıldı ve afallamış, koyu renkli gözler belli belirsiz bize baktı.
"Ayağa kalkmaya çalışmayın," dedim onu sertçe bastırarak, "belinizi incitmiş olabilirsiniz."
Yoğun Avrupaî bir aksanla iyice anlaşılmaz bir hale gelen

İngilizcesiyle "Siz de kimin nesisiniz?" diye sordu hiddetle. Bir elini, saçlarının taçlandırdığı yaralı kafasına doğru yavaşça kaldırdı, doğrulmaya çalıştı ve sonra çarpıcı bir çabuklukla kendi üzerine ve en alttaki basamağa kustu.

"Ah Tanrım," dedi Bayan MacNab acıyla.

Ön odadaki yaşlı bayan daha çok bir balo salonundaki akşam çayına uygun olan bir ses tonuyla "Bay Horvath," dedi, "iyi misiniz? Ben Bayan Cooper'ım. Sizin için yapabileceğim herhangi bir şey var mı? Bay Cooper ve ben sizinle birkaç ay önceki Dollar Konserlerinden birinde tanışmıştık, anımsıyor musunuz, bize Franz Liszt hakkında bir kitap vermiştiniz. Çok ilginçti."

"Nasılsınız?" dedi yerdeki adam asaletle.

Benliğimi güçlü bir kıkırdama dürtüsü sardı. Ben daha onu zaptedemeden adam doğruldu, kusmuğu, kanlı gazeteyi ve seyircileri hakiki bir asilzade edasıyla görmezden geldi. Aslında, mevcut herkesin sosyal kusurlarını görmezden gelirmiş gibi bir havası vardı.

"Biz bir tarafınızı kırıp kırmadığınızı anlayıncaya kadar ayağa kalkmaya çalışmayın sakın," dedim. "Kötü düştünüz. Kendinizi iyi hissediyor musunuz?"

"Elbette," dedi. "İyiyim." Tekrar kafasına belli belirsiz dokundu. "Bu lanet merdivenler çok karanlık, çok tehlikeli."

"Peki, bir saniye hareket etmeyin." Bir parça bez bulup getirdim ve kesiği biraz temizledim, sonra yüzünü iyice sildim. Gözlerini dikip bana baktı.

"Sen, çok iyi kadınsın," dedi. "Benimle evlenir misin?"

Gruba henüz katılmış olan Findlay hoşgörüyle, "Tamam Johnny," dedi.

"Ciddiyim. Seni seviyorum." Ona uzanan elimi kocaman sıcak ellerinden biriyle sıktı. Kalabalık çok eğleniyordu.

Gerçek ancak ne kadar kibar söylenebilirse o kadar kibar

"Siz delisiniz," dedim. Ama serbest olan öbür elim gayri ihtiyarî saçıma doğru gitti, bu da benim çaresizlikle gülümsememe neden oldu.

"Hadi kalk, Johnny," dedi birisi. "Kalkmana yardım edelim. Artık iyisin. Kalk bakalım – hop. Hadi gidelim."

İki üç kişi onu ayağa kaldırıp merdivenlerden çıkmasına yardım ettiler, götürürlerken eski askeri paltosunun uzun eteği yerde sürükleniyordu. Bayan MacNab, ağzı sımsıkı kapalı, bir kova ve paspasla yerdeki pisliğe saldırdı, kusmuk kokusunun yerini daha da tiksindirici olan temizlik sıvısının kokusu aldı. Herkes gönülsüzce dağıldı; gösteri sona ermişti. Oradan en son Cooperlar ayrıldı.

Eh, bu kadar yeter, diye düşündüm, kilitli olduğundan emin olmak için üst kapıyı iki kez kontrol ettikten sonra ben de odama çekildim. Olayın saçmalığını baştan sona anımsayarak biraz güldükten sonra olanların hepsini unuttum.

Ocak ayı dondurucuydu. Durgun, buz mavisi bir hava. Her şey ölü, buz kesmiş. Noel de sanırım her zamanki tarihinde gerçekleşti, farkına varmadım. Sıfır günleri, kara kristallerden geceler. Vardiyalı çalışan bir sürü işçinin yaşadığı bu mahallede geceyle gündüzün arasında belirgin fark yoktu, dükkânlar gece gündüz açıktı sanki, neon ışıklar sert havayı renklendiriyor, sokaklar karanlık ve insanlar tarafından terk edilmişken bile trafik işliyordu.

Gece geç vakit ya da ilk zayıf ışık dalgasının şehre aktığı sabahın erken saatlerinde dışarı çıkmayı daha uygun buluyordum. Tenis ayakkabılarını o saatlerde kimse fark etmiyordu. Gece yürüyüşü yapan diğer insanlar, sarınıp sarmalanmış, isimsiz, bir-

birlerine karşı son derece ilgisiz, az çok neşeyle rahatça ortalıkta dolaşıyorlardı. Sıkça, bir tren soyguncusu gibi, eşarbını yüzünün alt kısmına bağlayan uzun boylu bir kadınla ve kırmızı bir çocuk kukuletası takmış sırt çantalı yaşlı bir cüceyle karşılaşıyordum. Kimse umursamıyordu; Tanrıya şükürler olsun ki burası hâlâ geceleri dışarıda yürümenin yasal olduğu medeni bir şehirdi. Üstelik oldukça da güvenliydi. Gençlerin sansar kılıklı çeteleri, üzüm gözlü serseriler, kavgacı ayyaşlar, hepsi kendi çöplüklerinde –St. Lawrence ve civarında– takılıyorlardı. Sapıklar ve devrimciler başka yerlerdeki kendi uğrak mekânlarındaydılar. Yaşlı ve sessiz yan yollar, benim gibi tuhaf gece kuşlarına terk edilmişti. Bazen lastik tabanlar, karı gıcırdatarak, canlılıkla ilerlerken, ok gibi fırlayan bir-iki kediden başka hiçbir canlıya rastlamadan saatlerce yürüyordum. Kavşaklarda göz kırpan kırmızı ve yeşilden başka karşılaşılacak hiçbir göz yoktu. Harika.

En güzel vaktin, boz bulanık evlerin karda hâlâ rüya gördüğü, şehrin eski yanardağının kamburunun yaradılıştan bir sahneymişçesine karanlıktan yavaşça yükseldiği saat beşle altı arası olduğunu fark ettim. İnsan, ancak o zaman sessizliğin saf ruhunu dinleyebiliyor, gökyüzünün ne kadar engin olduğunu anlayabiliyordu. O erken saatlerde, kırağının yıkadığı puslu ışıkta, günün ilerleyen saatlerinde fark edilemeyen bir sürü şey görülebiliyordu. Vücut sıcaklığını korumak için tüylerini dışarı doğru kabartan bir kuş. Beyaz göğe doğru mavi bir sorguç şeklinde yükselen duman. Buz kristallerini, sırf eğlence olsun diye, küçük bir girdap oluşturarak püskürten havanın buz gibi üfürüşü. Göz dağı verircesine ışıldayan dev bir buz saçağı. Kısa bir süre sonra, bir şeyler bulmak için de en uygun zamanın bu olduğunun farkına vardım. Etrafta kimse olmuyordu. Rahatça dolaşabiliyordu insan. Bu saatlerde sokakta bulunabilecek şeyler hayret vericiydi. Küçük kızların taktığı gümüş tokalardan, altın zincir-

li bir tespih, bir çakmak, İtalyan malı ipek bir eşarp, üzerine "H.T." harfleri işlenmiş bir baston ve boğazına kadar kara gömülmüş yarı yarıya dolu bir şişe Scotch viski buldum. Scotch da dahil bulduklarımın çoğunu kendime sakladım elbette. Ayaklarımın altındaki buzu hesaba katınca bastonu da hoş karşıladım. Gerçi arada bir, diğerlerine oranla daha değerli olan birkaç şeyi yanıma alıp Craig Caddesi'ndeki bir rehinciye götürdüğüm de oluyordu. Bir ya da iki dolar, çok az para vermesi umurumda değildi; ne verirse versin fevkalade işe yarıyordu. Bir keresinde çöplükten kocaman bir kadın çantasını çekip çıkardım. İçi boştu elbette, ama timsah derisiydi ve neredeyse yepyeniydi. Onun için tam beş dolar aldım.

Ben mesleğe tam olarak girmemiştim, zaman zaman gördüğüm, kafalarını çöplükten çıkarmayan gerçek çöpçüler gibi değildim yani; bir şeyler bulmak benim için sadece bir eğlenceydi. Su yolundan kurtardığım pasaklı Raggedy Ann bebeği ya da rüzgârda yakaladığım, bir çocuğun alıştırma kitabının büyük titrek A'larla dolu sayfası gibi değersiz şeyleri bulmaktan da aynı oranda zevk alıyordum. Bu gibi şeyler, insan ırkıyla bağlantımı koparmamamı sağlıyordu, denilebilir, ki hiçbir zorluğu olmayan bu tür bir bağlantı tatmin ediciydi. Bulduklarımın çoğunu atmaya kıyamıyordum. Dairem oldukça karışık bir yer haline gelmeye başlamıştı. Umursamadım.

Bazen can sıkıcı bulduğum şeyler de oluyordu gerçi. Bir gece küçük bir çocuk –sekiz ya da dokuz yaşından daha büyük göstermiyordu– beni saatlerce takip etti, sonra yanımdan hızla koşarak bana bir omuz attı ve cüzdanımı çalmaya kalkıştı. Ben asıldım, o çekti, ikimiz de korkmuştuk. Kafese kapatılmış bir kuş gibi hızla soluk alıp veriyordu. Sonra bir geçitten aşağı doğru koşarak kaçtı. Aptalca ama bu beni biraz korkuttu ve o bölgeye gitmekten uzun süre kaçındım. Başka bir gece caddenin tam

köşesindeki eski bir evin önünden geçerken kafamı şöyle bir kaldırınca ışıkları yanmakta olan bir pencereye gözüm takıldı. Yaşlı, ama çok yaşlı bir adam, orada durmuş el kol hareketleri yapıyordu. Karmakarışık kır saçları olan, çılgın bir öfke ya da kederle yüzünü ekşitmiş, ağzı sonuna kadar açılmış ufak tefek bir adamdı. Çabucak kafamı çevirdim ama geç kalmıştım, o beni çoktan görmüş, sanki eski dostlarmışız gibi başıyla selamlamıştı. Bu durum, kelimelerle anlatamayacağım kadar çok canımı sıktı. Bana "kulübe hoş geldin" falan mı diyordu yoksa? Doğruca eve gittim ve günlerce dışarı çıkmadım. Nihayet dışarı çıktığımda bile o köşeden geçmemeye özen gösterdim, bir şeyler bulmak için etrafa daha fazla bakınmaya başlamamdan kısa süre önce olmuştu bu.

Hava gerçekten dondurucu bir hal aldığında, dünyanın buz kesmiş şapkasından kurtulup üzerimize yağan bir kutup rüzgârı her şeyi demir gibi sertleştirdi. Bu yüzden kapalı yerlerde kaldım, durumdan hiç de şikâyetçi değildim. Korunmuş ve sessiz. Yer kürenin artık dönmediği hareketsiz bir nokta. Yapılacak hiçbir şey yok. Hiçbir sorumluluk yok. Harekete geçirecek hiçbir şey yok. Plan yok. Muhteşem. Kendi kabuğumun içinde nasıl da huzurlu olduğumu anlatmak zor. İlk aylarda peşimi bırakmayan o tutarsız ve çoğunlukla rahatsız edici anıların hepsini artık, Tanrıya şükürler olsun, sandığa kaldırmıştım ve yaşadığım anlar lekesizdi. Saatlerce okuyabilir ya da herhangi bir Anlamlı Düşünce'ye kapılmaksızın boş boş düşünebilir; sıklıkla da aslında, ihtiyarlara mahsus bir biçimde utanmadan kestirebilirdim.

Yahutta bu kişisel dokunulmazlık içinde bazı şeyleri görebilirdim. Sadece bakmaktan değil, gerçekten görmekten bahsediyorum. Pencereden içeriye doğru bana bakan, yaşlı kedinin sağlam gözünün altın renkli çizgisini görmek örneğin. Hayvanın gözbebeğinin tam ortasında ışık değiştikçe değişen beş noktalı

bir güneş vardı. (Yaşlı ayyaş, içeri gelmek istiyordu. İzin veremezdim.) Yahutta dışarıdaki mavi gökyüzünün soğuk ışıltısına aldırmaksızın mutfak penceresinin pervazında güneşte serpilmekte olan bitki. Yaprakların narin dokusundaki yeşil yangınını sonsuza dek seyredebilir, orada hem işlevsel hem de zarafetle dolu olan damarları görebilir, ışıkta gene yeşil yeşil yanan yaprak kenarının kusursuz çizgisinin izini sürebilirdi insan. Öylece seyrederken bir ya da iki saat geçebilirdi; yani eğer saat tutuluyorsa demek istiyorum, ki ben tutmuyordum. Niye bunu dert edeyim ki? Aslında, giderek dert etmeye değer daha da az şey varmış gibi geliyordu bana. Yatağın altında tombul toz topakları avare avare yuvarlanıyordu. Temizleme ya da çarşafları değiştirme zahmetine pek nadir girdim. Lavabo bulaşık doluydu, küvetin akarı sanki koyu renkli bir bilezik takmıştı. Hiçbiri beni üzmüyordu.

Beni üzen tek şey, bodruma inen merdivenlerin başındaki kapıydı. Adem oradan düştüğünden beri, kapının kilitlendiğinden iyice emin olmak için her gece üç ya da dört kez merdivenleri çıkıyordum. Defalarca birilerinin kapıyı vurduğunu ya da kolu çevirmeye çalıştığını duydum –ya da duyduğumu sandım– ama ne zaman kontrol ettiysem kimseyi bulamadım. Kesinlikle güvendeydim ama bu durum yine de canımı sıkıyor, kilidi sık sık kontrol etmeye çok ama çok özen gösteriyordum.

Bu huzurlu kusursuz yalıtılmışlık, sonsuza dek süremeyecek kadar güzel bir şeydi elbette. Yeterince tetikte olmayı unuttum ve boz bulanık bir öğleden sonra, bir otobüs durağında bulduğum ve kayışı kopuk bir erkek saatini satmak için girdiğim rehincide kendimi doğruca Kim'in gözlerinin içine bakarken bul-

dum. Kendi yaşlarında, inanılmaz derecede uzun, karmakarışık sarı saçlı bir çocukla birlikteydi ve paspal görünüşlü deri ceket lerden oluşan bir yığına bakıyorlardı.

Sam'in müşteri kalabalığının arasından fişek gibi fırlayarak, en az Sam'in sattığı eşyalar kadar sefil ve yılgın bir halde cadde boyunca kaçtım. Yaşımın elverdiğince çevik hareketlerle, en yakın köşeyi hızla döndüm. Soluk soluğa aceleyle yoluma devam ettim, dönüp arkama bakmaya ya da yavaşlamaya cesaret edemedim. Yazık ki Kim'in beni tanıyacak zamanı olmuştu – şu anda çok farklı görünüyordum. O karanlık ve korkmuş gözler bana farkın ne kadar büyük olduğunu apaçık anlatmıştı. Artık emekliye ayrılmış bir koşucu gibi güçlükle ilerliyordum, ama sonra durmak zorunda kaldım, nefesim tıkanmıştı.

"Büyükanne! Büyükanne... bu *sensin.*" Nefesi gri havadaki bir kuştüyü gibi uçuştu. Beni durdurmak için tek parmaklı eldiveniyle yakaladığı elimi sıkıca kavradı.

"Merhaba, Kim," dedim mahçup mahçup. "Lanet olsun."

"Bir an için emin olamadım... niye bir merhaba demedin?"

"Şeyy..." duyulur duyulmaz bir sesle. Zoraki bir gülümseme.

"Büyükanne, buralarda mı *yaşıyorsun*?"

"Hayır. Ya sen?"

Hırıltılı bir biçimde kıkırdadı. "Hayır. Aslında, Martin ve ben buraya ceket almaya geldik. Annem yeni bir ceket almam için gereken parayı vermiyor, hem bunlar da düzgün, herkes bunlardan giyiyor. Bak Martin'e toz olmasını söyledim, yani sen ve ben bir yerlere gidip kahve falan içebiliriz diye düşündüm. Ne dersin?"

"Şeyy..."

"Hadi ama, burası çok soğuk."

"Yan sokakta bodrum katlardan birinde küçük bir Japon lokantası var, öyle ahım şahım bir yer değil, ama güzel çay yapıyorlar."

Bir Uzakdoğu sisinin içinde oturmak iyiydi ve kalbim yavaşça eski ritmini buldu, nefesim düzeldi. Minik plastik masanın diğer ucundaki Kim, aniden dengesini kaybetmiş gibiydi. Kulaklarını örten uzun gür saçlarına hafifçe dokunarak, at gözlükleri gibi dümdüz bir hale getirdi. Öksürerek boğazını temizledi gelgelelim söyleyecek bir şey bulamadı.

Çay söyledim ve gelen çayı küçük kâselere doldurdum. Başımdaki eşarbı çözdüm, sırtımı kamburlaştırarak yıpranmış paltoyu çıkardım, kirli keten ayakkabıların içindeki ayaklarımı masanın altında iyice büzdüm. Kısa bir an için eski kimliğime acıdım.

"Baban nasıl Kim?"

"Ha, bilirsin işte. Üzgün. Dalgın. Onun için gerçekten endişeleniyorum. Para, mevki ve üç düğmeli takım elbiseler, gerçek olduklarını düşündüğü şeylerin hepsi sadece bunlar."

"Şey, gerçekler elbette."

"Ne demek istediğimi biliyorsun. Asıl üzücü olan şey şu; babam bazen, Tanrım hata yapmış olabilir miyim, diye düşünüyor galiba – ama onun için artık çok geç sanırım."

"Hım. Şey, umarım benim için endişelenmiyordur. Bunu dikkat etmeni ve eğer endişeleniyorsa ona bunu yapmamasını söylemeni istiyorum. Ben iyiyim işte."

"Evet, elbette." Kim utanarak oturduğu yerde kıvranırken az daha çayını döküyordu.

"Gerçekten iyiyim, anlarsın ya. Daha iyi olmamıştım aslında. Görünüşüm seni endişelendiriyor... ama konu bu değil. Belki de budur. Bu hal yeni yaşam tarzıma uyuyor denebilir."

Şüpheyle sırıttı. "Şey ama Büyükanne... şaka yapmıyorum, sen feci halde zayıflamışsın, her şeyin farklı, seni az daha tanıyamıyordum. Ne *oldu*, bu arada? Babam senin nerede yaşadığını, hatta yeterli beslenip beslenmediğini bilmediğinden dolayı

köpürüyor. Annem de öyle, ama daha farklı bir biçimde. Arkadaşların arayıp da bir sürü soru sorduklarında sinirden kuduruyor. Bu konuda babamdan bile çok sıkılıyor desem yeridir. Büyükbabamı boşasaydın bununla başa çıkabilirdi ama senin bu yaptığın... Bu tavrın hiçbir şeye uymuyor, hiçbir yere oturmuyor, bu da onu sinir ediyor."

"Eminim öyledir," derken mutluydum.

"Babamın sık sık büyükbabamı, zavallı yaşlı yaratığı görmeye gitmesinden de hoşlanmıyor. Bir kez onu ziyarete gittim, bir engerek kadar acımasızdı. Aslında onu bırakıp gittiğin için seni suçlamıyorum. Sadece, elbette... şey, şimdi bir bakıcısı var, babam onu bir ajanstan buldu. Çok yaşlı bir kadın ve elinde tepsilerle merdivenleri çıkarken homurdanıp duruyor."

"Kadının neler hissettiğini biliyorum."

"Büyükanne burada ne işin var senin? Zamanını nasıl geçiriyorsun... bir iş falan bulmadın değil mi?"

"Hayır."

"Öyleyse sen..."

"Aman, Kim, öyle yuvarlanıp gidiyorum işte. Kıyafetlerimi dert ediyorsan, etme. Bir sorun yok, gerçekten."

Kördüğüm. Yaşamımın şu anda neye benzediğini, nasıl kişiye özel ve tatmin edici olduğunu anlatmak için hiçbir yöntem yok dünyada. Bir şeyler bulmanın insanı nasıl memnun ettiğini hayatta anlayamaz. Yakınlığımıza rağmen muhtemelen bunu asla anlayamayacak, ömrü ne kadar uzun olursa olsun, onu Rosemary'nin yetiştirdiği düşünülürse.

"Ama çok zavallı görünüyorsun," diye yumurtladı Kim. "Nasıl idare ediyorsun peki, yani paraya ihtiyacın vardır diyorum..."

"Hiç de değil," dedim sertçe. "İhtiyacım olan her şeye sahibim ben, kesinlikle."

"Peki sence böyle yaşamak...?"
"Ben mutluyum, Kim."
"Şey, açıkçası büyükanne, sen... öyle görünmüyorsun."
Tamam, bu geri çekilmeme sebep oldu. "Öyle görünmüyor muyum! Yani biraz pejmürdeyim, kastettiğin bu mu?"
"Yo, hayır, hiç de değil. Yani ben biraz yıpranmış eski bir deri ceket almak için buradayım, çünkü benim istediğim şey bu... gerçi annem bunu, kirli ya da pirelidir diye, eve sokmayacağını söylüyor. Onu Martin'in evinde bırakmak zorunda kalacağım. Hayır, kastettiğim şey o değil, sadece daha farklı... görünüyorsun... sanki daha yaşlı gibi... ne bileyim..."
Giderek mahçuplaştı ve sesi duyulmaz oldu. Yaşıtları gibi onun da sanki sözcükler yabancı bir ifade biçimiymişçesine, onları kullanma konusunda fazla beceriksiz oluşuna ilk kez minnettarlık duydu. Bu bölük pörçük cümlelerin ve kelimelerin arkasındaki insafsız dürüstlüğü unutmuştum.
"Yani, kim olduğunu artık umursamıyor musun büyükanne?"
"Yani, hayır umursamıyorum," dedim soğuk bir biçimde.
Sinirli elleriyle kafasının iki yanından sarkan saçlarını düzeltti. Yüzü allak bullak olmuştu. Aniden utandım.
"Bak, gel sana anlatmaya çalışayım. Evet doğru, ben şu anda ne bir eş, ne bir hizmetçi ne de bir anneyim, ama senin yaşlarında bir genç kız olduğum günlerden beri neredeyse ilk kez, ben benim." Çayın kalanını onun kâsesine doldurup kâseyi ona doğru ittim. "Bak, sana benimle ve annemle ilgili bir şey anlatacağım Kim. Ona karşı hep biraz kızgındım, geleneklerine öyle umarsızca bağlıydı ki. Kardeşim Oliver 1916'da –daha on sekizini yeni doldurmuştu– orduya katıldığında annem onunla gurur duydu, çünkü bu bir vatanseverlik göstergesiydi ve ona göre yapılacak en Doğru Şey'di. Sen, savaşların aptalca olduğunu ger-

çekten bilen ilk kuşaktansın. Benim kuşağım bundan şüphelenmeye yeni yeni başlıyordu ama henüz zamanı değildi ve bu konuda sesimizi yükseltmiyorduk. Annemin kuşağıysa, dürüst olmak gerekirse bu konuda hiçbir şey bilmiyordu. Çok sonra öğrendiler. Gidişinin üzerinden daha bir yıl geçmeden Oliver savaşta öldüğünde, annem de bu gerçekle yüzleşmek zorunda kaldı. Bir zamanlar inandığı her şeyin, tüm o yiğitlik ve onur masallarının birer yalan olduğunu, bunları ret mi edeceğine yoksa inandıkları hâlâ doğruymuş gibi mi davranacağına karar vermek zorunda olduğunu o zaman anladı..."

"Hangisini yaptı?"

"Cesurca olanı. Hâlâ doğruymuş gibi davrandı. Bu yüzden, o zamanlar onu sevebilecek kadar yüce gönüllü olamadım. Ta ki bugüne kadar."

Kim, başıyla onayladı. Ürkmüş, hülyalı bakışlar atan gözleri serinkanlıydı. Biraz rahatladım.

"Ben de diğer yolu seçtim, şu an görüyorsun işte. Değer vermek üzere yetiştirildiğim her şeyi reddettim. Tamamen bencillik gibi görünüyor, öyle de zaten. Ama bana göre doğru. Gerçekten de kolay. Sadece gururundan vazgeçiyorsun. Her neyse artık bunu seçtim ve bununla da devam edeceğim. Sonuna kadar."

Kim, tekrar boğazını temizledi. "Eh, evet, şey..." Doğrulup saçlarının bir kısmını geriye doğru attı. "Bak hava karardı. Ben artık gitsem iyi olur. Büyükanne, keşke seni bir daha görebilsem. Yani seninle konuşmak güzeldi, demek istiyorum."

"Evet. Şey, başka bir zaman gene karşılaşırız herhalde. Sam'in dükkânına sık gidiyorum... etrafa şöyle bir bakınmak için."

"Dur!... hesabı ben ödeyeceğim büyükanne."

"Hayır, ödemeyeceksin. Ben sadaka almıyorum, tatlım."

"Çok ciddiyim. Koy onu yerine."

"Kim, saçmalama..."

Onun sert ve şaşırtıcı biçimde kuvvetli eli benimkini bir kenara itti, torunum hesabı ödedi ve muzaffer bir edayla beni dışarı çıkardı. Dışarıda, tembel tembel yağan karda acınası bir ciddiyetle acemice birkaç dakika durduk.

"Seni görmek son derece güzeldi Kim."

"Kendine dikkat et, Büyükanne."

"Babana iyi olduğumu söylemeyi unutma. Birkaç güne kadar onu arayacağım."

"Tamam, sesini duymak hoşuna gidecektir."

"Tekrar görüşünceye kadar güle güle o zaman, tatlım."

"Güle güle."

Gözden iyice kaybolunca, paltomun yakasını kaldırıp karı yavaşça yararak eve doğru ilerlemeye başladım. Kendimi korkunç derecede yorgun hissediyordum, doğal olmayan derin bir yorgunluk çökmüştü üzerime. Nihayet eve varıp da kapıyı güvenli bir biçimde kilitlediğimde, tüm kıyafetlerimi çıkardım ve doğruca yatağa gittim. Kara bir bunaltı üstüme kapandı; o kadar yıkıcı, o kadar ağır bir yenilgiydi ki, sanki ölümün ta kendisiydi.

Bunun bir hastalık olduğunu baştan beri biliyordum. Önceki gibi değildi. Bu kez beni rahatlatacak fiziksel belirtileri yoktu, olsa tutunacak bir şeyler bulabilirdim belki. Televizyon seyrederek hepimiz diplomasız doktorlar haline gelmiştik, *Time*'ın 'Sağlık' sayfasını okumuşsak uzman kesiliyorduk. Hayır, bu başka bir şeydi ve bir virüsten beterdi. Öylece yattım. Bu kurşun gibi isimsiz ıstırabın geçeceğini umdum. Geçmedi. Bir keresinde paniğe kapılarak, "Çaba göstermeliyim," dedim ve üstümü giyinmeye başladım. Eski sütyenimin sırılsıklam dokunuşları ve

gözümde canlanan sonu gelmez giyinme süreci, kıyafetlerimi yere bırakmama ve tekrar yatağa tırmanmama yetti de arttı bile.

Uykum geldiğinde durum o kadar kötü olmuyordu ya ne varki uykum da nadiren geliyordu. Zamanın çoğunda her biri öbüründen müstehcen, çirkin ve acı dolu yarım yamalak düşünceler ve anıların kirli denizinde öylesine sürüklendim: Yedi yaşımdayken, bizim sokakta yaşayan bir adamın beni şekerle kandırdığı ve ağzı dikkatimi dağıtmak için canlı bir sohbetle meşgulken utanç dolu, adı konulmamış bir ıstırapla donuklaşmış gözlerle, görmeyen parmaklarla bahriyeli bluzumun önünü okşadığı zaman. Her şeye rağmen dokunuşlar bana tuhaf, rahatsız edici bir haz verirdi. Bundan asla kimseye bahsetmedim. Sütçünün, arabasından inip atını tekmelediği zaman. Kıkırdayışlarımızı zaptetmeye çalışarak zorlukla söyleyebildiğimiz telaffuzu zor bir adı olan okulun sekizinci sınıfındaki o suratı da saçı gibi yağ içindeki Musevi kız... öğretmenimiz, gözlüklü, Noxema kokulu, koroda şarkı söyleyen ve Roslyn'i iğnelemekten hoşlanan Calgary'li sıkı bir kız. "Senden şunu istesek... fazla mı olur acaba...?" derdi. "Fazla zamanını almıyoruz ya?" Sınıf neşeyle kıpırdanırdı, ben de öyle, ama ben o kadına da aynı oranda lanet okuyordum. Nasıl da nefret ediyordum ondan. Bir yeni yıl arifesi, partiden eve erken dönüp yatağının üzerine oturarak bir kız kendisine kötü davrandı diye hıçkırarak ağlayan, o zamanlar on sekiz yaşlarında yakışıklı koca bir çocuk olan erkek kardeşim. Kamyon çarptıktan sonra yarım saat boyunca bağırdığını duyduğum bir köpek görüntüsü. Annemin, Oliver'ın ölümünden sonra dünyaya sessizlikle göğüs geren, eskisine oranla farklı, ağzı sıkı ve harabeye dönmüş olan yüzü. Burt'ün, bana tecavüz ettiği geceki azap çeken soluk alıp verişleri.

Geçmişin böylesi büyüleyici olan hatıralarını devşirmediğim zamanlardaysa, boğazına kadar boka gömülmüş çaresiz biri gi-

bi şimdiki zamana dalmış yatıyordum. Kafamın üzerindeki pencere kirli karla çapaklanmıştı. Kabuk bağlamış tabak çanağın ekşi kokusunun sindiği mutfakta bir musluk damlıyordu. Dışarıdaki erkek kedi, ruhuna işkence ediliyormuşçasına çığlık atıyordu. Rüzgâr esiyordu, bir türlü dinmek bilmeyen ıssızlıkta yankılanan bir ses.

Arada bir ayaklarımı sürüyerek banyoya gittiğim ya da bir fincan çay yaptığım oldu. Üstümü giyinmedim. Herhangi bir şey yapma isteğiyle tüm bağlantılarım kopmuştu. Saçım umarsızca dolaşmıştı. Tarama konusunu kendime dert edemiyordum. Orada burada yalınayak yürümekten ayak tabanlarım kararmıştı. Yatakta toz toprak birikmişti. Bazen ağlıyordum ama bunu da pek sık yapmıyordum çünkü bunu yapmakla elime geçen yanan gözler ve acıyla şişen bir kafadan başka bir şey olmuyordu. Mutfak penceresindeki bitki kuruyup büzüştü ve rengi kahverengiye döndü. Acıyla, takıntılı bir biçimde suçlayabileceğim insanların listesini çıkardım. Annem. Burt. Hepsinden önce Kim. O çocuğa rastlamak ne büyük bir felaketti, bu karşılaşma neden tam da benim için her şey yolundayken olmuştu ki? Paltoma bakan onun o terbiyeli ve inanmaz gözleri... Onları unutamıyordum.

Neden ona bir açıklamada bulunmak kadar aptalca bir işe girişmiştim? Bu tıpkı birine çıkma teklif edip de reddedilmeye benziyordu. Kendini beğenmiş küçük cahil fahişe, onun yaşındaki birinin bana o şekilde meydan okumaya ne hakkı var? Gençler insanı dehşete düşüren dürüstlüklerine, sahip oldukları korkunç güvene, yıkıcı, serinkanlı kibirlerine nasıl olup da ayak uydurabiliyorlardı? Bu gibi araçlarla nasıl bir dünya yaratabilirlerdi ki? Kim, esasında annesi kadar soğuk ve sahte olmanın

başka bir yolunu mutlaka bulacaktı. Ona karşı duyduğum sevginin eskiden nasıl da dokunaklı olduğunu düşündükçe kıvranıyordum.

Tırnaklarım uzayıp kırılarak sefil bir hal aldı. Rüzgâr dur durak bilmeden esiyordu.

Sonra bir de rüyalar vardı. Korkunun acayip şekilleriyle dolu çılgın, kâbus serapları. Kanlı ellerle koşmak. Sırtüstü yatmış, nefesi kesilmiş, orgazm zevkinden inleyen ve sonradan Roslyn olduğu ortaya çıkan Bayan Rogers'ı hırpalamak ya da öldüresiye dövmek. Canlı bir hayvandan çekip çıkarılan uzun bir bağırsak şeridi, açıldığında içinde dil yerine koca bir kamış olduğu ortaya çıkan Pat'in gülümseyen ağzı... yumruklar, çığlıklar, koşuş ve derin bir uçurumdan düşüş, korkunç bir sıçrayışla inleyerek uyanıp hâlâ esmekte olan rüzgârın sesini duymak. Hiç ara vermeden yeniden uykuya dalmak, gene koşmak, kaçabilmek için kilitli bir kapının çıplak ellerle parçalarcasına ıstırap içinde dövülüşü, güm, güm, güm, babamı omuzlayıp geçtiğimdeki sızlanışı, güm, güm, karanlıkta peşimde koşan kötücül ve yırtıcı bir kedi, tam ben kaçarken, kilitli kapının sarsılışı, çılgın bir...

Dışarı. Çık dışarı. Kalk ve koş. Ayaklarıma taş bağlanmış gibi. Güm, güm. Karanlık, çürük kokulu, koş, sürün, güm, merdivenler, tepedeki ışık cam bir balon gibi. Bir süre kilitle boğuşma. Kapının açılışı. Işık, yeni doğmuşçasına bir şaşkınlık.

"Bayan? Hastasınız, dokuz on gündür dışarıda görmedim sizi hiç? Bu küçük hediyeyi alınız. Sizin rahatınızı kaçırdım, basamaklarınızı batırdım. Özür dilemeğe çalıştım, sıkça kapınızı çaldım, hiç açmadınız ama bunu alınız. Dilerim iyileşirsin."

Ağzım açık aval aval baktım. Uzun paltolu ayyaş, üst kattaki Çekoslovakyalı. Bir kese kâğıdını uzatmış, yüzünde umut dolu bir gülümseme. "Siz çok hasta, zavallı bayan. Size herhangi bir yardımım dokunur mu?"

"Hayır, teşekkür ederim."

Hafif bir reveransla anlayışlı bir biçimde gözden kayboldu. Kapıyı kapatıp kilitledim. El yordamıyla yavaşça aşağıya indim, biraz başım döndü, çıplak ayaklarım beton zemine eğreti basıyorlardı.

Torbayı açtım. Koyu renkli bir şarap şişesi. Mantarla, uzun süren bunaltıcı bir boğuşmadan sonra bardak gibi formaliteleri umursamadan şişeden koca bir yudum yuvarladım. Midem bu sürprizi hayretle karşıladı, ama kısacık bir kuşku anından sonra kabul etmeye karar verdi. Hoş bir sıcaklığın yayılışı. Islanmış tüyler tadında. Bir yudum daha alınca her şey berraklaştı. Kan, tembel tembel damarlarımdaki görevi için tekrar hareketlendi. Darmadağınık yatağa oturdum ve şişeyi bir kez daha kafama diktim.

Birkaç dakika sonra, çıplak ayaklarımın pisliğini ve buruş buruş olmuş geceliğimin lekelerini fark ederek şaşkınlıkla kaşlarımı çattım. Bir elimi kuru ve karışık saçlarıma götürerek düzeltmeye çalıştım. Bir yudum daha.

Sonra yavaşça banyoya gittim, her iki musluğu da sonuna kadar açtım, beklerken geceliğimi çıkardım. Dilim keçeleşmiş gibiydi. Diş macununu güçlükle sıkıp dişlerimi iyice fırçaladım. Anadan üryan, güçsüz ve titrek, suya daldım ve iyice yıkandım. Harcadığım çaba yorucuydu, güçsüzlükten başım dönüyordu, banyodan sonra tek yapabildiğim tekrar çaresizce yatağa yıkılmak oldu ama uykuya daldığımda kâbuslar artık sona ermişti.

Gücümü yeniden toplar toplamaz oda avına çıktım. İki sebep vardı: Kim'le tekrar karşılaşma olasılığından kaçınmak akıllıca bir davranıştı ve Çekoslovakyalı'nın beni ziyaretini takip eden

günlerde kapım birçok kez çalınmıştı... adam belli ki bir baş belası olacaktı. Böylece Montreal'in kuzeyinde bir yer bakmak için koltuğumun altına sıkıştırdığım uygun –"bahçeye bakan balkonlu geniş oda"– ilanlarla solgun bir sabah vakti yola koyuldum. Bacaklarım hâlâ biraz titriyordu ama o kara depresyon üstümden kalkmıştı. Dışarıdaki durgun hava nemli bisküvi gibi kokuyor, geniş gökyüzündeki zayıf güneş bir bebeğin gülümsemesi kadar ifadesiz ışıklar yayıyordu. Otobüste olmak güzeldi, rüya benzeri bir sarhoşlukla, kilometreler boyunca uzanan mağazalar, okullar, eğri büğrü giriş basamakları olan evlerin yanından sallana sallana geçerek seyahat etmek. Otobüs neredeyse boş, şoför ıslık çalıyor. Musevi kasapların hararetle işlerine koyuldukları St. Lawrence Caddesi boyunca tavuk tüyleri neşeyle uçuşuyorlardı.

Evet, köstebeklikle geçen bu aylardan sonra bir bahçe de bir balkon da hoş bir değişiklik olabilirdi. Sonuçta, bodrumda yaşamak insanın moraline iyi gelmiyor, gömülmüş olmaya fazlasıyla benziyordu.

Nihayet yerini bulduğumda, aradığım evin, top yerleştirmek için açılmış oyukları ve bir gözetleme kulesi bulunan sahte bir kale olduğu ortaya çıktı; zili çaldığımda neredeyse bir asma köprünün sarsılarak aşağı indirilmesini bekledim. Mavi önlüklü bir hizmetçi kadın beni içeri aldı, karşımdaki kaşlara ve köpek kokusuna doğru karanlıkta çabucak adımımı attım. Yakınlardaki bir radyo, melemeye benzer bir vals melodisi yayıyordu. Hizmetçi, "Madam"ı bulmak için gözden kayboldu; ben yalnız kalmış, ayaklarıma yakın bir yerdeki tırmalama ve çekiştirmenin sebebini anlamaya çalışıyordum. Yavaş yavaş görünüşe göre beyaz bir gömlek ve şort giymekte olan yaşlıca bir İskoç teriyerinin şeklini hayal meyal seçebildim. Bir dakika sonra kıyafetinin bir adamın iç çamaşırlarından yapılmış olduğunu anladım.

Madam nihayet cismanî bir bedene büründüğünde, "Egzaması var," diye açıkladı. Çok yaşlı, bir duvar kadar sağır, öyle şişman öyle pelte pelte bir kadındı ki sanki etinin katmanlarını, düğmeleri iliklenmiş yeleği ve üstüste iki ya da üç kat giyilmiş gibi görünen elbiseleri bir arada tutuyordu. Belli belirsiz bir asaletle, esir edilmiş bir balon gibi hareket ediyordu. Vals bir gümbürtüyle sona erdi. Hepimiz merdivenleri tırmanırken o ve köpeği birlikte hırıltıyla soludular. Radyo, "Az önce Robin Hood Korkestrası ve Orosu'nu dinlediniz..." diye anons etti. Merdiven sahanlığında yolumuz, uzun bir zincirin ucuna asılı, yeşil camdan yapılmış beş meme uçlu ampulü olan narin bir tavan lambasıyla aydınlatılmıştı.

Birileri merhamet edip spikeri öldürdü ve sessizlikte, Madam koridorda önümde el yordamıyla yürürken hızla salıverilen tiz sesli bir dizi küçük osuruk duyuldu.

Soluk soluğa, "Odayı Mösyö Lemieux kullanırdı," dedi, "ölünceye kadar yani, bulaşıcı bir şey yok anlarsınız, sorun taşlardı, bende de birkaç tane var, ama acı dayanılmaz olduğunda bir fincan cin içersiniz olur biter. Güzel bir oda, zevkinize uygun."

Oda mağara gibiydi ve dağınık çift kişilik yatak, odayı eski sakini hâlâ içerideymiş gibi gösteriyordu. Madam sallanarak oda boyunca ilerledi, odanın öbür ucuna vardığında tiz sesiyle rastgele yorumlarda bulunmaya devam ediyordu, Fransız stili çift kanatlı iki büyük kapıyı zorlanarak açtı, karla ve güvercin pisliklerinden oluşan inanılmaz bir koleksiyonla kaplı süslü bir geçit görüntüsündeki dar balkonu gösterdi.

"Şirin, değil mi?" diye sordu gururla. Sonra yüzercesine pencereye gitti, dantelli perdeyi açtı ve bahçeyi gösterdi. Mümkün olduğunca sert bir ifadeyle pirinç tutamaklı büyük giysi dolabına baktım, çünkü kadın bahçeyi methetmeye başlar başlamaz ara ara duyulan top ateşi gibi, bir dizi osuruk daha kaçıvermişti.

İtaatkâr bir biçimde eğilip bahçeye baktığımda, orada görüp görülebilecek tek şeyin bir çalı öbeğiyle bir çöp kutusu olduğu ortaya çıktı, bahçeye yukarıdan bakan karşıdaki geniş yapının üzerinde dev neon ışıklarıyla: "Salons funéraries[9]" yazılıydı.

Çantamdan beceriksizce bir mendil çıkardım, ağzıma tutarak bir süre gayretle öksürdüm.

"Şey, çok güzel, ama... bir süre düşünmeme izin verirsiniz herhalde... öğle saatlerinde sizi arayabilirim, ne dersiniz?"

"Ah, elbette," dedi Madam sevimli bir tavırla. Eski sakinini rahatsız etmemek için kapıyı arkamızdan dikkatle kapattı sanki. Koridor boyunca yavaş yavaş ilerlediğimiz sırada, banyo kapısının ardından suya düşen hacimli bir şeyin şapırtısı duyuldu. Hemen ardından bir gümbürtü ve boğuk bir çığlık gelmişti. Madam duraklamadan serinkanlılıkla ayaklarını sürümeye devam etti. Merdivenlerin yarısındayken yukarı koşuşturan hizmetçiyle karşılaştık.

"Sesi duymadınız mı?" diye sordu. "Lanet olsun, Albay küvette düştü gene."

Bu noktada artık çaresizlikten deliye dönmüş bir halde, kendimi hızla oradan dışarı attım, çıkar çıkmaz da koşar adım en yakın köşeye vardım, köşeyi döndüm, bir postanenin duvarına yaslandım ve bir isteri nöbetine yakalandım. Sonunda acıdan soluk alamayıncaya kadar güldüm. Gözümden yaşlar boşanıyordu. Tüm o hırıltılı ve kesik kesik soluma etrafta alışveriş yapanların bana ahmakça bakmalarına yol açsa da uzunca bir süre duramadım. Gözlerimi silip kendime hâkim olmaya çalıştım ama ani nöbetlere yakalanmaya devam ettim. Nihayet otobüs durağına ulaşmayı başardığımda çılgın bir sırıtış hâlâ ağzımın kıvrılmasına sebep oluyordu.

---

[9] Fr. Cenaze levazımatçısı. Ç.N.

Tamam, bahara kadar eski bodrum dairesinde idare edebilirdim muhtemelen. Çünkü o yeşil camdan meme uçlarının altındaki albayla iç çamaşırlı İskoç teriyeri tez vakitte sonumu getirebilir, ben de tahtalı köydeki Mösyö Lemieux'e katılabilirdim. İbrahim'in bağrında. Bu arada, yolumun üzerindeki bir markette durup ucuz minik bir bitki alacaktım.

Herkes bir yana, neden ertesi gün aklıma Harry geldi bilmiyorum ama Çekoslavaklara özgü o kapı çalışıyla çıkageldi ve otuz yıldır onu hiç düşünmediğim halde oturdukça oturdu orada. Gitmesini beklerken, "Bu adama lanet olsun," diye geçirdim içimden ama kıvırcık sarı saçları, kırık burnu ve ona üzgün bir bebek görünümü veren kırışık alnıyla Harry'nin yüzü akıl perdemde zaman zaman görünmeye devam etti.

Bizi tanıştıran, May'in bir tür eklem iltihabı olan eski arabasıydı. O şey, tam da ikimiz bir hafta sonu tatiline doğru yola çıkmışken bozulmuş, aracı en yakın garaja, Harry'nin Yeri denen bir tamirhaneye çekmiştik. Kıvırcık kafasını şevrolenin karmaşık anatomisine doğru eğip birkaç dakika oraya yoğunlaştıktan sonra kirli suratının ortasında parlayan beyaz dişleriyle neşe içinde, "Bayan, yerinizde olsaydım bu atı vururdum," dedi. Bununla birlikte sorunu anlayınca, diğer tüm müşterilerini ihmal ederek, üzerinde çalışmaya girişti. Üç saat boyunca metal takırtıları arasında yağ içinde durmadan çalıştı, tulumlu çırağını kahve almak üzere göndermek için sadece bir kez işine ara verdi.

Bu olaydan sonra, adamın tamirhanesi ters bir yerde olduğu halde May arabasını hep ona götürdü, çünkü adam iyi bir tamirci olmasının yanında çok yumuşak başlı ve yardımseverdi.

Utangaç, neşeli sırıtışı ve güvenilir İngiliz anahtarıyla adam o eski şevrolenin bir altı ay daha hayatta kalmasını sağladı. Sonra, Chester amcam ölüp de bana üç yüz dolar bıraktığında ben de bir araba almaya karar verdim ve satın alma sırasında Harry iyi bir araba bulabilmem için saatlerce benimle arabaların arasında gezindi. Eskice bir Willys ile nihayet oradan uzaklaştığımızda, kendi işleri kötüye gitse de o çocuklar kadar mutluydu, May'in söylediğine göre karısıyla da sorunları vardı. Gene de, bu iki sorunu hakkında bana hiçbir şey söylemedi.

"Ben buraya yeni bir benzin pompası alınca," derdi Harry, "senin araban da balla beslenir."

"Benim canımı sıkan sadece küçük bir ayrıntı var... ben, sadece birkaç kez, o da yanımda May varken direksiyonuna geçtim, o da kırsal alanda, şimdi bu şeyi aldım ya işin aslı ölesiye korkuyorum."

Harry güldü ve bir parça kumaşla direksiyonu sildi. "Canını sıkan tek şey bu mu? Ben sana araba kullanmayı öğretir, istersen seni birkaç haftada bir usta yaparım. Burası zaten kapanıyor, ben de rahatlayacağım; bir sürü zamanım olacak."

"Peki, olur ama bak..." dedim kuşkuyla, "emeğinin karşılığını ödememe izin vermek zorundasın."

Çabucak, "Senden para falan almam," dedi. "Yarın başlamayı ister misin? Günler uzamaya da başladı; seni altı buçuktan sonra hangi saat istersen alabilirim."

Harry baharda her akşam çalıştırarak bana araba kullanmayı öğretti. Kıvırcık saçları ıslatılıp taranmış, büyük elleri ve kolunun dirseğe kadar olan altın renkli kısmı kusursuz bir biçimde temizlenmiş olarak, kat yerlerinde ütü izleri olan daima tertemiz bir gömlekle saat yediyi vurduğunda evi arardı.

Annem huzursuz olur, "Neden araba kullanmak istediğini anlamıyorum," derdi. "Bir bayan asla böyle bir şey yapmak zorun-

da kalmaz, haksız mıyım sence? Hele de senin gibi genç bir kız?"

Annemi de birçok kez yanımıza aldık, Harry'deki bir şeyler –belki şakaları ya da kıvırcık saçları– yelkenleri suya indirmesini ve yanaklarının bir genç kızınkiler gibi pembeleşmesini sağladı. Harry bize kutu kutu şekerleme getirip onları tek bir söz etmeden çekingenlikle, koridordaki düz iskemlenin altına bırakmayı sürdürdü. Kendi ailesi yokmuş gibi görünürdü, karısındansa hiç bahsetmezdi.

Bir akşam alnındaki kırışıklıklar her zamankinden derin görünüyordu, gömleğinin cebinde de pek duran bir kâğıt parçası vardı. Birlikte; dönüşleri, geri geri gelişleri ve eğimli yerlerde duruşları çalıştıktan sonra, "Bir yerlerde benimle kahve içer misin? Sana sormak istediğim... sana şu şeyi göstermek istiyorum. Bu bir celp değil... ama ne olduğunu da bilmiyorum," dedi.

Bu bir tahliye ihbarnamesiydi. Ertesi güne kadar Gaspé Caddesi'ndeki dairesini boşaltmazsa kirasının ödenmemesi gerekçesiyle eşyalarına el konulacak, dairenin boşaltılması sırasında da bir icra memuru hazır bulunacaktı.

"Şey, bayağı hızlı hareket etmen gerekecek... Bu kâğıt ne zamandır sende? Ödenmemiş kirayı bir yerlerden ayarlamak için sadece yarına kadar zamanın var. Çok mobilya var mı? Belki kamyon sahibi olduğunu bildiğin birini ayarlayıp birkaç günlüğüne aracı sana vermesini sağlayabilirsen...?"

"Hayır, karım çocuğu alıp evi terk ettiğinde hemen her şeyi de yanında götürdü. Sadece birkaç parça elbise, bir radyo ve işte öyle ufak tefek şeyler var. Ama evden çıkmayacağım... niye çıkayım ki? Bir sözleşmem var ve şu geçen aya kadar o kira tam zamanında ödendi hep, o pi – o evsahibi olacak adamın böyle davranması beni kızdırıyor, benim tamirhanedeki eşyalarımı da haczettirceğine dair bir sürü alçakça laf söylüyor. Ben ona gösteririm. İşleri onun için elimden geldiğince zorlaştıracağım. Be-

ni o daireden sürükleyerek çıkarmaları gerekecek, hem bırak polisleri de çağırsın, artık umrumda değil."

Bir sigara yaktı ve endişeli bebek yüzüne bir gülümseme takınmaya çabaladı.

"Ama Harry... "

"Her neyse, eğer beni gerçekten hapse atarlarsa sen de artık istediğin yere park edebilirsin. Artık sürücü öğretmenine falan ihtiyacın yok."

"Bak, Harry, şimdi doğruca oraya gidip eşyalarını topluyoruz. Birkaç geceliğine sana kalacak yer verebilecek bir arkadaş ayarlıyoruz. Dairedeki eşyaların konusunda sana yardım edeceğim, onları bizim evin bodrumuna koyarız ta ki sen... yani yerleşebileceğin bir yer buluncaya kadar."

Tüm bu önerilere inatla direndi ama sonunda ikna oldu. Eve telefon açtım, taze yaprakların arasından alacakaranlıkta arabayı daireye doğru sürdük. Daire, zeminlerinde kalın bir vernik tabakası bulunan bir dizi ucuz ve küçük odaya doğru kıvrılan iğreti merdivenleriyle üç katlı bir binanın en üst katındaydı. Karısının nedense geride bıraktığı eli yüzü düzgün birkaç deri bavuluna ve çağı yakalamış modern mutfak gereçlerine –örneğin metalik parıltılar saçan bir tost makinesine– karşın dairede toplanacak fazla bir şey yoktu. Kirli mutfak masasının üzerinde, içinde kâğıttan yapılma tozlu sarı güller olan bir vazo vardı. Boş yatak odalarından birinde akıl ermez bir biçimde terk edilmiş, pedalı ve direksiyonuyla yepyeni, pahalı bir akülü araba vardı. "Oğlumun," dedi. "Karım sanırım onu merdivenlerden aşağı indirememiş. Ondan başka taşıyabildiği her şeyi almış. Oğlan, martta dört yaşını doldurmuştu. Doğum günü hediyesi olarak almıştım. Akıllı çocuk, araba kullanırken görmelisin onu. Senin kadar iyi park ediyor."

Görünüşe göre, odalardaki tozlu karton kutuları, oraya bura-

ya yayılmış eski gazeteleri, ağzına kadar dolu kül tablalarını o pek umursamıyordu ama dağınıklık beni bunalttı. Mutfak zemininde uzun bir puro tüttüren, melon şapkalı asık yüzlü bir ihtiyarın buruş buruş olmuş bir fotoğrafını buldum, Harry oldukça neşeli, "Babamın resmi. Geçen sene kanserden öldü. Öldüğünde sadece otuz iki kiloydu. Evde hepimize cehennem azabı yaşatmış olmasına rağmen Yaşlı İrlandalı için üzülmemek elimde değildi. Annemi döverdi, ona karşı çıkacak kadar büyüdüğümde kemeriyle beni de dövdü. Burnumu kırdı bir kere. Yaşım geldiğinde beni hemen kuzeydeki çiftliğe rençper olarak gönderdi, bu da bir babanın evladına yapmayacağı bir şey bence. Hastanedeyken onu birkaç kez ziyaret ettim, ondan geriye başka bir şey kalmadı, zavallı yaşlı pi – bunak, sonu gelinceye kadar oldukça kötü günler yaşadı."

"Harry, sen ne kadar iyi bir adamsın."

Mavi gözleriyle bir süre bana baktı, ama başka bir şey söylemedi. Merdivenleri defalarca inip çıkarak sonunda eşyalarının tamamını arabanın bagajına yerleştirdiğimizde, göz kamaştıran lambaların hepsini söndürdü, şefkatli bir nisan karanlığı pencerelere gelip sessiz odalara baktı. Harry, ellerimi kendi sert ellerinin arasına alarak kısa bir an için temiz gömleğine bastırdı. Sağlıklı vücudunun sıcaklığı hissediliyordu, çabucak dönüp uzaklaştı.

"Yola koyulsak iyi olur," dedi. "Burası sana göre bir yer değil. Annen merak eder. Arabayı sen mi kullanırsın yoksa ben mi kullanayım?"

Yaklaşık bir hafta sonra, Harry'nin "trafikle bütünleşme" adını verdiği bir dersin ardından bana artık ehliyet başvurusuna hazır olduğumu söyledi. "Hiçbir zorluğu yok, Birleşik Devletler'deki ya da Ontario'daki gibi değil, ama bunu sana daha önce söylemedim çünkü ehliyetini almadan önce arabayı tek başına idare edebileceğinden emin olmak istedim. Artık iyisin, ger-

çekten iyi bir şoför olacaksın."

"Öyleysem, sebebi senin iyi bir öğretmen olmandır."

"Arabayı burada bırakıp parkta biraz yürüyelim mi; Lafontaine Parkı, orayı biliyor musun? Gölette kuğuları bile var. Hava hâlâ aydınlık sayılır."

Böylece, arabayı park edip oraya doğru ağır ağır yürümeye başladık –ne komik, orası şu anda yaşadığım yere çok yakın– erken doğan ayın inci gibi parladığı bir gökyüzünün altında yürüyüş yolları boyunca rüzgârla sürüklendik durduk. Mayıs ayı için hava serindi, bankların üzerinde sarmaş dolaş, kendinden geçmiş sadece birkaç çift vardı. Biz yol boyu avare adımlarla ilerlerken Harry elimi tuttu. Gökyüzü yeşillendi. Bir ya da iki yıldız ortaya çıktı. Sonra ay, koyu gölgeli ağaçların arkasından yükseldi. Kırsal kesime özgü küçük basit bir köprüyle bir uçtan diğer uca bağlanmış olan gölet, alacakaranlıkta bir tek ışıltı yayıyordu. Bir süre köprünün parmaklıklarına yaslanarak kuğuları bekledik.

"Bu yaz gideceksin sanırım," dedi.

"Evet, kuzenlerimden birkaçı bizi deniz kıyısındaki yazlıklarına davet ettiler. Sıkıcı ama sağlıklı."

"Ben de Maine'e gidebilirim... çocuğu da alırım. Belki karımı da bizimle gelmeye ikna edebilirim."

"Bu güzel olur."

"Evet. Johnny'nin iyi vakit geçirmesini isterim. O çok şirin küçük bir çocuk."

"Umarım senin için her şey yolunda gider, Harry."

"Senin için de. Umarım yeni okulunu beğenirsin." Bunu önceki yıl çalıştığım okulu bildiği için söylemişti. Bu yıl, o solgun, iyi beslenmemiş çocuklarla dolu ve çocukların kafasında bit arayan gaddar bir şehir hemşiresinin tacizkâr ve aşağılayıcı ziyaretlerini ayda bir tekrarladığı, doğu yakasındaki asık suratlı okuldan başka bir yere nakledilmiştim. Yüksek lisans diplomamla

silahlanmış bir halde, o sonbahar Patrick Devlin'in müdür olarak görev yaptığı şehir okuluna gitmiştim, Harry'nin iyi dileğinin sonradan yerini bulması ironikti, ama elbette o zamanlar bunu ne Harry ne de ben tahmin edebilirdik. Bizi o zamanlar meşgul eden şey daha çok, kenetlenmiş ellerimizden birbirimize doğru akan sıcacık ve son derece doğal fiziksel memnuniyetle muhabbet duygusuydu... Bu, hüzünle hafifçe renklendirilmiş sessiz ama güçlü bir bağdı, çünkü bu konuda yapılabileceğimiz hiçbir şey yoktu.

Ay iyice yükselip bir gümüş gibi ışıltılar yaymaya başlayıncaya kadar oralarda dolaştığımız halde kuğular ortaya çıkmadı. Köprünün parmaklıklarının üzerinden sarkarak hayretler içerisinde, suyun yumuşak dalgalarını dinledik. Bu bizim birlikte geçireceğimiz son akşam olacaktı; ikimiz de bunu biliyor ve tartışmasız kabul ediyorduk ama birbirimize verecek bir şeylerimiz vardı ve kuğuları beklediğimiz sıradaki sessizlikte onu birbirimize verdik – Harry kendi kaybolmuş evliliğinin yalnızlığında, benim mutaassıp, kısıtlanmış ve el değmemiş gençliğimin yalnızlığına dokunuyordu. Ellerimiz birbirine kenetlenmiş halde, uzun süre oradan ayrılamadık ama kuğuların hiçbiri görünmedi. Muhtemelen orada hiç kuğu olmamıştı. Sonunda, ay yükselip iyice küçüldüğünde hiçbir şey konuşmadan yürüyerek yavaşça parktan çıktık. Her zamanki gibi ayrıldık, ama "hoşça kal" demekten kaçındık.

Ondan sonra Harry'yi bir ya da iki kez gördüm ancak hiçbirinde yalnız değildi. Sanırım başka bir şehre taşınmıştı. Onu tüm bu süre boyunca gerçekten de bir daha hiç düşünmemiştim, ama o çatlak Çekoslovakyalının kapıyı çalması, nedense onu o kadar canlı anımsamama sebep olmuştu ki, şimdi onun o üzgün bebek alnının altındaki gözlerinin mavisinin kusursuz gölgelerini bile anımsayabiliyordum.

Evet, Harry'deki yontulmamış cazibe benim için gerçekten de ellilerimde biten şeyin başlangıcıydı, ellilerimde çenemde çıkan beyaz sert kıllarla dehşete düşmüştüm ve o sıralar erkekler baktıkları halde beni artık görmemeye başlamışlardı. Buna hiç alışamadım – cinsiyetsiz olmak oldukça ürkütücü bir şey. Birileri tarafından istenmek çok farklı bir şey; sevilmekten çok daha basit ve kolay, üstelik belki de bir kadının ruhsal sağlığı için çok daha gerekli. Ağarmış şubat sabahları erken saatlerde yaptığım arama-bulma seferlerimde bu konu hakkında uzun uzun düşündüm.

Cinsel açıdan dolu olmak o zamanlar o kadar da pastoral bir durum değildi. Aslında bir sürü yakışıksız utanca ve kördüğüme yol açardı. Üstelik hayatımda beni hiç ama hiç kimsenin çekici bulmadığı zamanlar olmuştu. Genç kızlığımın çoğunda egoizm ve zekâ konusunda o kadar katıydım ki oğlanlara bir bedene sahip değilmiş gibi görünmüş bile olabilirim. Elbette sarkıntılık gibi üzücü tuhaflıkları sayamazsınız; asıl acı olan gerçek şu ki on sekiz yaşıma kadar öpülmemiştim bile, beni ilk öpen de zaten kurbağa gibi nemli elleri olan bir ilahiyat öğrencisi olmuştu. Peşimde yıllarca en olmayacak adamlar koştu durdu; çirkinliklerinden başka hiçbir ortak özellikleri bulunmayan ve psikolojik açıdan gelişmemiş farklı yaşlardan adamlar. Macdonald'da Eğitim Felsefesi dersindeki o nevrozlu çocuk örneğin: Annesine duyduğu nefretin yarattığı suçluluk yüzünden daha yirmi yaşındayken iki kez bunalıma girmişti. Ya da bana cüretkâr bakışlar atan ve bir gün yan yan giderken kalçamı yoklamaya kalkışan, şehrin gecekondu bölgesindeki okulun hademesi. Belki de koleksiyonun en iyi parçası, elinde İspanyol şarabı ve dini öğütlerle çıkagelerek babamı ziyaret eden ve kuru, sıcak ve günahkâr

parmağıyla avucumu gıdıklayan yetmişlik kilise memuruydu. Bu gibi adamlar benim o günlerde sıkça karanlık ve derin düşüncelere dalmama sebep olurlardı. Örneğin May'e, daima çekici, *normal* türden erkekler tarafından kur yapılırdı. Bu adil değildi. Benim porselen gibi bir cildim, kumral-kahverengi arası gür saçlarım, büyük olmayan çok düzgün bir kalçam vardı; peki neden bana çıkma teklif edenler hep sivilceli, tıksırıklı, vejetaryen ya da komünist oluyordu?

Gene de bu gibi teklifler gelmeye devam etti. Tüm korkunç sancılarına rağmen Pat ile aradaki uzaklaşma süreci de yaşandı ve geçti. Burt'le yaşam da aynı şekilde, gerçi ikisi de seksi, hayatın önemsiz bir detayı olarak düşünmeye alışmanın daha iyi olacağı yönündeki kuşkularımı pekiştirmiş oldu. (Bu arada, May, New York'a taşınmıştı ve karısı Albany'de olan evli bir kitap satıcısıyla haftada iki kez rahat rahat sevişiyordu. Burt ve ben, hapis hayatına dönen evliliğimizde birbirimize hırlayıp diş gösterirken onun o ilişkisi sakin bir şekilde yirmi yıl sürdü.)

Bir şemsiye; ipek üzerine turuncu, sarı ve yeşil renkli büyüleyici çiçeklerle bezeli, üstelik bir tek yerinden kırık. Bahar gibi görünüyor. Al gitsin.

Gerçi hiç şüphe yoktu ki kadınlar, erkeklerle –gümrükçülerle, doktorlarla, elektrikçilerle, taksi şoförleriyle– genel anlamda ilişki halindeyken kendilerine belli bir tür ihtimam gösterilmesine alışıyorlardı. Bu ihtimam bir noktada son bulduğunda insan kendini şaşkın ve biraz da bunalmış hissediyordu. Herkes bir yana, aynı rastgele garsonun sizin için endişelenmesi kafa karıştırıcı bir şeydi, hele de benim durumumdaki gibi, kocanız bile sizi fiziksel ya da kişisel anlamda artık ilginç bulmuyorsa.

Yok yok, Tanrı biliyor ya, bu konuda herhangi bir değişiklik olsun istemiyorum. Sabahın köründe ayakta duramayan bir sarhoş ya da gece geç vakitlerde yalnız dolaşan bir gece bekçisi be-

ni incelemek amacıyla duracak olsa, onlardan kurtuluncaya kadar sinirli bir şaşkınlıkla koşuşturuyordum. Örneğin o çılgın Çekoslavakın amacının... düşüncesi bile gülünç... bir an olsun, hatta bodrum katındaki odalarımın sessizliğinin betonu çatlatacak kadar ağırlaştığı gecelerde bile onu içeri almayı düşünmekse çılgınca.

Sadece, ne zaman yüksek basamakları çıkmakta olan bir kadının uzun bacaklarını süzen bir otobüs şoförü ya da uzun saçlı, gülümseyen bir kıza sarılmış bir çocuk görsem gözlerimi başka tarafa çevirmeme sebep olan güçlü bir hiddete kapılıyorum.

Bir pazartesi sabahı çöp bidonlarından birinin üzerinde, bir *New York Times* gazetesi buldum, sayfaları karıştırılmış ama hepsi tam bir gazete, onu kalın bir tomar halinde koltuk altıma sıkıştırarak daha sonra okumak üzere eve götürdüm. Gazete okumayalı çok olmuş, haber yayınlarını da hiç dinlememiştim. Niye canınızı sıkasınız ki; dünyada çok yeni bir şey olacağa benzemiyor, diye düşünüyordum. Dünya beni kendi halime bıraksa bu komplimana minnetle karşılık verirdim. *Times*'ın, politika, savaşlar ve borsa dışında bir sürü cazip yönü de vardı. Şık kadın giysilerinin devasa reklamları, bunlar kıskançlığa ya da şiddetli arzuya kapılmadan bakılabilecek şeylerdi. Hem insan toplumsal sayfalara daima kapılıverir – duvağının ardında yılışık yılışık sırıtan Bayan Gertrude Belch'in bir resmiyle tasvir edilen insan dileklerinin kibirliliği. Ya da *Doğumlar* başlığının altında toplanmış anlaşılmaz mucizelerle dünyadan insan manzaraları: "Merhaba! Ben Staci Mae Harukomo, iki kilo iki yüz gramını. Annem iyi, babam iyileşiyor." Ya da ölülerin neyse ki okuyamadığı şiir biçimindeki ölüm ilanları. Daha küçük haber

makalelerini, insanlığın gülünçlüklerine dair minik hikayeleri içten içe beğeniyordum. GÜNEY AFRİKA RESMİ POLİTİKA: JAPONLAR FAHRÎ BEYAZLARI İLAN ETTİ. FEMİNİST BARIŞ MİTİNGİNDE ARBEDE. Astronotların çişlerini küçük torbalar içinde nasıl ayda bıraktıklarını ya da Prenses Margaret'e kocasının uluorta, "Tanrım, yeter artık kadın," dediğini okuyabilirdiniz. Tüm bunlar sizi yorduğunda, böyle bir şey olabilirse, daha âli şeyler için kitap-inceleme kısmına bakabilirdiniz.

Baştaki makale, tamamıyla nehirler ve edebiyat hakkında karmaşık ve kapsamlı bir denemeydi. Konuyu çalışmış olan yazar, "Suyun yeni ufuklar açan imgelemi," diyordu, "Nil ve tanrılarının çevresine dayanan, bilinen en eski Mısır hikâyesiyle başlayarak bütün büyük ülkelerin yazınsal kültürüne doğru akar. Canlı bir sürekliliğin simgesi, yaşamın büyüsü ve gizemi olarak su, aktığı yerlerde..." Belli belirsiz, neredeyse utangaç bir sesin kaynağını fark ettiğimde bunlara dalmıştım. Manasız bir yılgınlıkla, bir solucan gibi kıvrılan suyun yavaşça ama kasıtlı bir biçimde yerde ilerlemekte olduğunu fark ettim.

Gazete sayfalarını bir kenara fırlatarak suyu kaynağına doğru izlemek amacıyla çabucak kalktım. Banyo zemininin birkaç santim yükseklikteki suyla kaplandığını, tuvaletin de kederli bir biçimde kendi kendine mırıldandığını gördüm. Lanet olsun. Kahretsin. Vakit geç olduğundan –gece yarısına yakındı– üstüme bir şeyler alıp Findlay'i uyandırmak zorunda kalacaktım.

MacNablerin paylaştığı arka odaya açılan kapıyı çaldıkça çaldım ama kimse cevap vermedi. Bir süre sonra yukarıdaki korkuluklarda karmaşık kıvırcık saçlı bir kafa belirdi ve bir ses, "Orada kimse yok bayan, zavallı Findlay kalbi yüzünden bugün hastaneye kaldırıldı, çok kötü felâket, annesi de onunla, bilmiyor muydunuz?"

"Hayır, bilmiyordum. Şey, bodrum katta feci su kaçağı var. Sabahı bekleyemez... suda boğulurum herhalde o vakte dek."

"Endişe etme. Ben geliyorum," dedi ses.

Az sonra, her tarafı benekli kırmızı pijamasının üzerinde uzun askeri paltosuyla Çekoslavakyalı bodrum kat basamaklarından aşağı doğru seğirtti. Artık ana koridorda ayaklarımıza doğru hafif bir gelgit oluşturmuş olan suyun durumunu beğenmeyerek söylendi.

"Bir fener, getirin. Su vanasını bulayım ben de. Bu ışık iyi değil. Feneriniz nerde Bayan?"

"Fenerim yok ki."

"Tüh!" dedi, kaşlarını öyle ciddi bir şekilde çattı ki kendimi oldukça ezilmiş hissederek ürkekçe, "Kibrit olmaz mı?" dedim.

"Evet, evet, kibrit getir. "

Kazan dairesinin çeşitli imkânsız köşelerinde mutfak sandalyesinin üzerinde dikildikten sonra nihayet vanayı buldu, ama vana sıkışmıştı ve turuncu şemsiye de dahil birçok tuhaf silahla defalarca vurduktan sonra vanayı döndürebildi.

"Niye İngiliz anahtarı yok?" diye söylendi. "Herkesin bazen İngiliz anahtarına ihtiyacı olur, sizin gibi bir bayanın bile. Herhangi bir şeyi şemsiyeler ve bastonlarla tamir etmeyi nasıl beklersin?"

Hafif bir alayla, "Üzgünüm," dedim.

Nihayet suyu kesebildi, ama su artık ayak bileklerime kadar gelmiş, oturma odası zemini suyla kaplanmıştı, odanın orta yerinde *Times*'ın ıslak sayfalarından oluşan bir öbek vardı.

Gözdağı vererek suyu zaptetmek istercesine huysuz huysuz kafa sallayarak, "Yarın ilk iş tesisatçı çağırmak," dedi. "Şimdi burayı kurutmaya yardım edeyim ben size... Yer paspasınız vardır, Bayan, herhalde? Bir de kova? Verin bana."

Pek de karşı çıkmadan, bu pisliği temizleme işine girişmesi-

ne izin verdim. Ayaklarım soğuktan sızlıyordu, bir süre sonra, benekli pijamasının neredeyse dizlerine kadar ıslanmış olduğunu görünce mutfağa gittim ve kakao hazırladım.

Tüm suyu silmek saatler sürdü. Su, eşyalarımın çoğuna ulaşmanın ve onları sırılsıklam etmenin bir yolunu bulmuştu. Adam, eşyaları kaldırıp kurutmaya başlayıncaya kadar –bulduğum ve şu ya da bu sebepten atmadığım– ne çok şey biriktirmiş olduğumun farkına varmamıştım.

Çekoslavakyalı gülerek, "Sen tam koleksiyoncu," diye belirtti. "Sevdim bunu. Eşyalar dost olabilir, bir anlamları olabilir. Goethe'nin '*die grösse Kunst, zich zu beschränken und zu isolieren...*' sözüne hiç katılmam."

"Bu ne demek?"

"Der ki; en iyi sanat kendinizi sınırlandırmak ve soyutlamak, yalnız olmaktır."

"O zaman haklıymış." Bodrum katındaki dairemde, pijamalı ve çıplak ayaklı bir göçmenin ağzından Goethe'yi dinlemek içimi gıdıkladı.

"Hayır, haksız. Etrafında bir çok şey olması ve birilerine yakın olmak, sanat budur, yaşam sanatı. Bunu biliyorsunuz siz, yoksa tüm bunlar burada olmazdı. Kitaplar da. Benim yüzlerce kitabım var, bazılarını yatağın altına koymak zorunda kaldım; istediğin zaman ödünç alırsın."

Bitirmek üzere olduğu şu ikinci kakao, ona hem filozof hem de pratik olma enerjisini vermiş gibi görünüyordu. Ben defalarca işi devralma önerisinde bulunduğum halde, mobilyaları kaldırıp altlarını silip bezi sıkarak düzenli bir biçimde sürekli çalıştı. Ortalık iyice kuruyuncaya kadar durmadı.

"Çok naziksiniz," dedim.

Silgi bezini son bir kez sıktıktan sonra, paltosunun eteklerinde kalan suyu da sıktı. Sonra, gülüşüne daha çok altı yaşındaki

bir çocuğun albenili çirkinliğini kazandıran kırık ön dişini ortaya çıkararak sırıttı.

"Size bir temizlik borçlandım. Şey, artık daha iyi görünüyor, ha? Şimdi n'oldu biliyor musunuz? Kurt gibi acıktım."

"Öyle mi? Şey, korkarım şu an için çok fazla bir şeyim yok. Bir hazır çorba yapabilirim ne dersiniz? Ben artık pek öyle boğazına düşkün sayılmam..."

Küçümser bir edayla, "Hazır çorba?" dedi. "Yok, yok. Siz burada bekleyin bayan, bende yumurta var." Bunu söyler söylemez uzun paltosunu savurarak merdivenlere fırladı. Kısa süre sonra kucağında yarım düzine yumurta, biraz çekirdekli çavdar ekmeği, bir kutu mantar, bir kavanoz acıbiber ve bir şişe kırmızı şarapla dönmüştü.

"Şimdi yiyoruz," diye belirtti ve çevik adımlarla mutfağımın yolunu tuttu. Cızırdayan yağa yumurtaları kırmadan önce sadece bir saniye duraksayarak, "İki mi üç mü?" diye sordu.

"Ah, ben yiyebileceğimi sanmıyorum ama – bir tane belki."

"Aptalca. İki tane sana. Ben çok iyi aşçıyım, biliyor musun? Güzel ocak bu. Benim yukarda sadece portatif ocak var, dolap da yok, pencere kenarı kullanmak zorunda kalıyorum hep, ama ben yemeye de bayılırım, pişirmeye de. Şimdi, sen biraz mantar ister misin bakalım? Ekmeği yağla, sonra da şarabı aç, tirbuşon var mı? Boğulmamanı kutlarız."

Neredeyse eğlenerek tabak ve çatalları çıkardım, şarap için de bir çift su bardağı buldum. Mutfağa kızarmış yumurtanın hoş kokusu yayılmıştı. O bir yandan ıslık çalarken, diğer yandan tavadaki yumurtayı ustalıkla alt üst etti, üzerine tuz ve biber serpti, kırmızı pijamalar ve uzun bir paltonun içinde acayip gülünç görünüyordu. Kıvırcık saçlarının taçlandırdığı kel bölge, tepedeki lambanın ışığını yansıtıyordu. Büyük bir gösterişle tabaklarımızı doldurdu ve bardaklara şarap döktü –iyi bir Beaujolais

görünce şaşırmıştım– oturduğumuzda minik mutfak masasının altındaki dizlerimiz neredeyse birbirine değiyordu, gerçekten de epey acıkmıştım.

"İyi ha?" diye sordu.

"Evet, çok iyi."

"İğrenç hazır çorbadan daha iyi."

"Evet, çok daha iyi."

'Alçakgönüllü kulampara seni,' diye düşündüm ama sıcak yumurtaların bu kadar iyi olması şaşırtıcıydı ve ikinci yumurtaya hayır demek niyetinde de değildim. "Ye, ye," diye üsteledi. "Kanadalılar nasıl yemek yeneceğini bilmiyorlar. İyi yemekten korkuyorlar... tüm bu zevkten korkuyorlar. Korkunç ülke. Korkunç çekingen insanlar. *Prosit*."

"Orda dur bakalım," dedim ama o coşkuyla sözlerine devam etti.

"Kışları çok soğuk, insanlarının kanlarını donduruyor ve onları sofulaştırıyor." Şarabını kafaya dikip öyle yaramaz bir göz kırpışla tüketti ki, bu hareketi onu gerçekten düşündüğüm kadar sinir bozucu bulmamı imkânsız hale getirdi.

"Peki hangi ülkedensin sen?" diye sordum. Gerçekten umursadığım için değil ama yemekten sonra insan bir şeyler konuşmak zorundaydı.

"Macar bir anne, Çek bir babadan oldum, Macaristan'da yaşadım. 1956'da isyan olduğunda geldim buraya. Önce Sovyetler yakaladı beni. Motosikletimle Nagy için önemli bir kuryeydim. Dört hafta hapis yattım. Zincirlerle, bayan. Kanada'da insanın hâlâ zincirlenip hapse atılabileceğine kimse gerçekten inanmıyor. Sonra çıktım, bu uzun hikâye, arkadaşlarım, kuzenlerim var, beni sakladılar, her gece farklı birinde... eve gitmeye cesaret edemedim elbette. Kaçmak zorundaydım, karıma ve iki oğluma veda bile etmeden hem de. Görmeyeli on iki yıl oluyor.

Oğullarımdan biri evli şimdi. Karımı ülkeden çıkaramıyorum. Ona pasaport başvurusu yapmamasını söylüyorlar, sormaya bile korkuyor o da."

"Yazık. Buraya yerleşmek –yeni bir dil öğrenmek, aslında her şey– sana çok zor gelmiş olmalı."

"Ah, yok, o kadar kötü değil. Önce Almanca ve Fransızca konuştum sonra İngilizce öğrendim. Şimdi oldukça iyi konuşuyorum. Kanada kışları çok soğuk, ama buradan hoşlanıyorum, iyi bir yaşamı olabilir insanın burda. Okul çantaları, bavullar falan üreten bir fabrikada iyi bir iş buldum. Makinelerden çok kazanabiliyorsunuz, para bazen sarhoş olmaya, kadınlara ve güzel yemeye bile yetiyor..." Bana bakarak ağzı kulaklarına vardı. "Evet, güzel yemekler yaparım ben. Biftek stroganof, gulaş[10], paprikalı tavuk. Leziz!"

"Kulağa hoş geliyor," dedim kibarca.

"Bu ev yaşamak için de güzel yer. Kimse karışmaz size. Ben şarkı söylemeyi severim, kimse şikâyet etmez."

Esnememeye çalışarak bunun da güzel olduğunu mırıldandım. Şarap çok hoştu, kendimi ısınmış ve uykulu hissediyor onun artık gitmesini istiyordum ama o, şişe son damlasına kadar tüketilinceye, bulaşıkları toparlayıncaya kadar gitmedi, tüm bunları yaparken de hiç susmadı.

"Evet, Quebec papazına göre değil burası ama, Fransızlar bile onu şimdiye kadar yakalar, Fransa'da olduğu gibi kiliseyi hepten topraklarından uzaklaştırır, o zaman iyi bir şey daha..."

"Kuşkusuz."

"Kilisenin yaptığı tek iyi şey; polisi, bu kötü kitapları satan yerlere yollamak, o kadar pis dergiler ve resimler görmüş olamazsın sen, bugünlerde genç kızlarla oğlanların iç içe geçmiş

---

[10] Macarların tas kebabı. Ç.N.

olmasında şaşılacak bir şey yok, o gazete bayilerinin hepsi yakılmalı, sıçan delikleri gibi, onlardan bile tehlikeli..."

"Evet, eminim."

"Bu pisliğe akıtılan parayı aklın almaz, hem de enflasyon paramızı pula çevirmekteyken, Ottawa'daki o profesörün, Trudeau'nun ne düşündüğünü bilmiyorum, kafasını kütüphanenin kapısından çıkarıp baksa ya iyi olur, var bu ülkede sorun, büyük bir bunalımın eşiğindeyiz bence. Adam fiyat ve maaş kontrolünü getirecek kadar cesur olsa, enflasyona engel olabiliriz, ama yapamaz çünkü büyük işler burada çok güçlü..."

"Sanırım öyle." Bu kez esnememe engel olmaya çalışmadım.

Sonunda, uzun paltosunu toparladı, elimi tutup kaldırarak sıcak ve nemli dudaklarıyla öptü, başıyla beni nazikçe selamladı.

"Sen çok büyüleyici bir kadın," dedi. "Belki gelip bir gün benim odayı görürsün, sana gerçek bir Macar yemeği pişiririm." Sıcak, koyu renkli gözleri, ben kendimi bir parça sıkılgan hissetmeye başlayıncaya kadar üzerimde gezindi.

Elimi kurtararak, "Bu geceki yardımın için teşekkürler," dedim. "Gerçekten çok iyisin... Bunu hak edecek ne yaptığımı bilmiyorum..." Bu gibi iltifatlar mırıldanarak onu merdivenlere kadar geçirdim. Başkan Drapeau ile ilgili bir dizi görüşünü gayretle sıraladığı için orada da bir süre bekledik; ama sonunda iyi geceler diledi ve arkasından kapıyı kilitleyebildim. Bitkindim, yuvama doğru ayaklarımı sürüdüm ve esneyerek yatağa girdim. Ortalık olduğu gibi, kızarmış yumurta kokuyordu.

Sabahleyin uyandığımda tüm o soğuk ve nem yüzünden vücudum romatizma ağrıları içinde kıvranıyordu, Macar'a karşı artık içten bir hoşgörü duymuyor olmam da oldukça adaletsizdi.

Aptallık edip onunla paylaştığım o küçük sevimli yemekten sonra, elini kolunu sallaya sallaya çıkıp buraya gelmeyi huy edinmesi dayanılmaz olurdu. Tüm kötü notları almaya hak kazanmıştı, tam bir can sıkıntısı. Ona karşı ne kadar hoşgörülü davrandığımı anımsamak canımı daha da sıktı.

O gün öğleden sonra tesisatçılar benim banyoda, gürültülü işlerini yaparlarken ben dışarı çıkıp gezindim, hiçbir amacım yoktu, etrafa bakınmıyordum ("Sen tam koleksiyoncu,"), sadece geç vakitlere kadar evden uzakta olmayı istiyordum, hani olur da adam uğramayı düşünürse diye. Ne melun bir belâ. İki kez sinir olmuştum – önce adama mecbur kaldığım, sonra da ondan kaçınma konusunda kendimi mahcup hissettiğim için. Eve geldiğimde, gizlice içeri sıvışmadan önce kısa bir süre sinsice ana koridoru ve merdiven sahanlığını gözetledim, sonra bodrum merdivenlerini olabildiğince sessiz inerek yuvama geldim. O gecenin kalan kısmında kapının çalınmasını beklediğimden sürekli diken üstündeydim. Ertesi gün de neredeyse önceki gün kadar kötüydü – daha da kötüydü aslında, çünkü sulusepken yağmurla karışık fırtına benim en iyi arama-bulma saatlerim boyunca evde kalmama sebep oldu, sıkıntı ve huzursuzluk yüzünden sürekli kıpırdanmaktan başka yapacak hiçbir şeyim yoktu.

Evin sıra dışı bir biçimde sessiz olması beni hayrete düşürdü. Eve bir bekleme havası hakim gibiydi. Findlay'in kürek sesleri ya da annesinin sonu gelmeyen kova takırtısı yoktu, ister istemez Findlay'in iyi olup olmadığını merak ettim, iyi değilse annesinin ne yapacağını düşündüm, içimde uyanan acıma duygusu çabucak kayboldu.

Ertesi gün parlak bir gündü, berrak mavi göğüyle nemli ama güneşli bir gün. Macardan haber yok. Biraz rahatlamaya başladım. Sonuçta tam bir baş belası olamayacak kadar çok şeyle ilgileniyordu belki de. Ben de amma hasta ruhluyum ki onun be-

nimle... hayır, elbette olmaz. Koridorda hastaneden yeni dönmüş olan Bayan MacNab'le karşılaştım ve onu bir an için tanıyamadım. Neredeyse olmayan dudaklarını kırmızı bir rujla belirginleştirmiş, tilki kürküyle süslenmiş çelik mavisi bir palto giymişti.

"Ah, Bayan MacNab, Findlay'e olanlara çok üzüldüm. Nasıl oldu?"

"İyi olacak, diyorlar. Çok rahatladım işin aslı. Sonuçta yerleri temizlemesi ve çöplerle ilgilenmesi için birini tutmak zorunda kaldım, ben zamanımın çoğunu Vic'e giderek geçirirsem bu ev pislik içinde yüzer; üst kattaki Bayan Lablanc'ın çocuklarından birinin merdivenlere bir şişe kola dökmesine izin verdiğine inanabiliyor musunuz, insanlar domuz gibiler, bilmiyorum. Bulaşık teli almak zorunda kaldım..."

Yani her şey normale dönmüştü.

Tanrıya şükür ki, Orta Avrupalı hâlâ kapımı çalmadı. Keşke uzak dursa ve beni rahat bıraksa. Buraya artık iyice yerleştim, taşınmak dayanılmaz bir şey olur. Masrafı da cabası.

O hafta sonu para, gene acil bir sorun haline geldi, çünkü zonklayan bir dişi çektirmek için on dolar harcadım, bu da bir sonraki maaş gününe bir hafta kala çulsuz kalmama sebep oldu.

Pek de canımı sıktığı söylenemez. Aslında oldukça neşeliydim (diş ağrısı gitmişti; Macar Rapsodisi bitmişti), pazartesi günü adamakıllı eşya aramak için dışarı çıktım. Bu bir meşgaleydi, kendine özgü elle tutulur ödülleri de vardı. Deneyim, beni yaratıcı ve hünerli bir bakıcı-görücü haline getirmişti artık, yani akşama doğru beni otobüs terminalinin bayanlar tuvaletine getiren şey şans değil, beceriydi. Orada, buruşturulmuş bir dolarlık banknotla, bir lavabonun arkasında gerçek safir olduğunu anladığım, mavi bir taşı olan çok güzel bir de yüzük buldum. Doğruca Sam'in dükkânına giderken kalbim bir genç kızınki gibi

çarpıyordu. Yüzük için bana en az beş dolar teklif etmezse yüzüğü kendim takar ve aç kalabilirdim. Böylesi yüzüklerden daima hoşlanmışımdır. Sam, ikimizin de büyük keyif aldığı uzun bir pazarlıktan sonra bana tam on dokuz dolar verdi.

Kendi kendime, "Artık maaşım gelinceye kadar yemeğe yetecek kadar param var, yeni bir elbise alarak kendimi ödüllendirebilirim. Sonuçta neredeyse bahar geldi. Üstelik daha ölmedim," diye düşündüm. Hayır, Tanrı aşkına, henüz ölmemiştim.

Sapsarı bir öğleden sonra, eriyen karda göz kamaştıran bir ışıltı. Berrak havada hafif bir titreyiş. Altın ışığın çarparak tekrar altın sarısı göğe yansıdığı göletleri sertleştirmiş olan buz kristalleri. Birilerinin öksürüşü. Tıkanmış ciğerlerin takırtısı, Montreal'de baharın hışırtısını daima boğar. MacNab Evi öksürenlerle doluydu, eve her girişimde ya da çıkışımda öksürük nöbetine tutulmuş birilerinin gürültüsünü mutlaka duyuyordum. Leblancların çocukları zehirli mantar rengindeydiler ve burunları her zamankinden çok akıyordu. Yaşlı Bay Cooper karısının koluna doğru daha da eğilmişti; bastonu tutan kırılgan yaşlı eli titriyordu.

Bana gelince, kendimi bu kadar iyi hissettiğim başka bir gün hatırlamıyordum. Elbise alışverişi sırasında, arada geçen sürede tam on bir buçuk kilo kaybetmiş olduğumun farkına vardım. Blin&Blin palto üzerimde çuval gibi duruyordu. Yarı fiyatına aldığım, oldukça iyi kesilmiş kurşunî yün bir elbisenin içinde neredeyse zayıf görünüyordum. Elbiseyi giyince, dolaşmış saçlarımı yıkayıp uçlarından kesme ve bir çift çorabı onarma isteği duydum. Dar yoldaki buzun çatlaklarının üzerine adımımı attığımda kendimi çevik ve genç hissettim.

Güneş, fulyalar arasından battıktan sonra içeri girdiğimde, koridorda birileri öksürüyordu elbette. Merdivenin tırabzan babasına yaslanmış, uzun paltosu yere sürünen biri. Uzun, çaresiz, kuru kuru öksüren bir şekil.

"Şimdi size bu konuda ne yapılacağını söyleyeyim, Bay Horvath," dedim. "Bir fincanda bal, sıcak su ve viskiyi karıştırıp sıcakken içiyorsunuz."

Koyu renkli gözleriyle, parmaklıkların üzerinden dik dik baktı, kederliydi. Yüzü kararmış ve şişmiş görünüyordu, burnu da parlak kırmızıydı.

"Ah, çok zor, teşekkürler," dedi boğuk bir sesle.

İçtenlikle, "Hadi ama, bunu yapabilirsiniz – sizin gibi iyi bir aşçı hele de," dedim. Aniden sitemkâr bir biçimde eskisinden de beter bir öksürük nöbetine tutuldu, soğuk algınlığına sebep olan şeyin büyük olasılıkla benim su baskını olduğunu düşününce biraz utandım.

"Peki, o zaman benimle aşağı gelirseniz, ben de sizi iyi etmek için bir şeyler hazırlayabilirim."

Kapının kilidini açtım, aşağı inerken o da arkamda, hâlâ gürültülü gürültülü öksürüyordu. İçindeki plastik şapka, el işiyle süslü deri bir erkek eldiveni ve her tarafına "Fiona" yazılmış bir çocuk şemsiyesi –günün getirdikleri– yüzünden kabarık duran alışveriş çantamı yere bıraktım. Mutfak penceresi altın bir kare. Horvath'ın sicimlerine asılmamış bir kukla gibi iki büklüm oturduğu koltuktan gelen öksürük sesleri. Evde bal yoktu, viski de yoktu elbette, ama koca bir yudum İspanyol şarabı ve kaynamış suya atılan çokça şeker de aynı işi görürdü.

Bardağı ona uzattım. "Şimdi şunu bir dene." Dumanı tüten bardağı birkaç dakika tutup somurtarak inceledi. Onun başlangıçta çok yaşlı olduğunu düşünmüş olmam, ama sonradan çok genç olduğu izlenimine kapılmam çok garip. Aslında ikisinin

arasında bir yerlerdeydi, ellilerinin başında, büyük olasılıkla. Küçük kel nokta, dolaşık kıvırcık saçlarının arasından görülebiliyordu. Ondaki keyifsizlik ve tükenmişlik, fırtına gecesi içeri aldığım erkek kediyi anımsatıyordu. İkisine de biraz kasvetli bir geri çekilme havası hakimdi. Kederle kupaya bakıp, içindekini kokladı ama tatmaya gönlü yokmuş gibiydi.

"Sıcakken iç," dedim. Kendime bir kâse çorba hazırlamak için mutfağa giderek onu orada, elindekiyle baş başa bıraktım. Bir ya da iki kez şiddetli bir öksürük nöbeti daha olduktan sonra ortalık sessizleşti. Sonra, oturma odasında bana bir mermi gibi çarparak beni olduğum yere mıhlayan o uzun ve hırıltılı horultu geldi. Uyuyakalmıştı, beceriksizce sarındığı uzun paltosunun içinde koltuğa gömülmüştü. Kafası yana kaykılmış, ağzı açılarak hiç de çekici olmayan bir dizi dişi ortaya çıkarmıştı. Uyuyunca tüm o sahte gösterişi ve kaygısızlığı kaybolmuş, makyajı silinmiş bir palyaçoya dönmüştü.

Kendi kendime, "Lanet olsun," diye söylendim. "Ne zaman öğreneceksin? Şunu kapı dışarı et."

Nedense zavallıcığı bir türlü uyandıramadım. Alnında boylu boyunca uzanan, o uyanıkken hiç dikkat etmediğim, derin bir çizgi vardı, uykusunda derin düşüncelere dalmış gibi görünüyordu, sanki rüyasında hüzünlü ve insanî şeyleri düşünüp taşınıyordu. Kendimi onu kaldırmaya ikna edinceye kadar iki saat geçti ve yankılanan, hışırdayan, melemeye benzer bir dizi uzun horultuyu böldüm. Elimle dürttüğümde kısacık bir an için boş bir korkuya kapılarak donakaldı; sonra itaat ederek aniden doğruldu, boğuk bir ses tonuyla mırıldanıp teşekkür ederek hâlâ uyku sersemi bir halde sallanarak merdivenleri çıkmaya başladı. Kapıyı arkasından kapayıp kilitlediğimde, bir kez bile öksürmeden odasına kadar çıktığını memnuniyetle fark ettim.

Tüm bunların en güzel yanı da, ödül olarak, beni kendi halime

bırakmış olmasıydı. Sonraki günlerde beni aramadı, kapımı çalmadı. Bu sebeple duyduğum saf minnet duygusuyla olsa gerek, neredeyse adamdan etkilenmeye başlamış, onunla her karşılaşmamda (kısa sürede iyileşmiş, kaygısızlığına tekrar kavuşmuştu) büyük bir samimiyetle, "İyi günler" ve "Nasılsınız?" der olmuştum. Bu, sonunda ortaya çıktığı üzere, oldukça ciddi bir hataydı.

Bir gece yürüyüşü için giyinerek dışarı adımımı atmak üzere bodrum kapısının kilidini açtım ve karlanmış bir çift bacağın üzerinde duran devasa iki kese kâğıdıyla yolumun kesilmiş olduğunu gördüm.

"Ah, evdesin," dedi güler yüzle. İri cüssesi merdivenlerde gerilememe sebep oldu. "Görüyorsun, sana ufak hoş bir şeyler getirdim, öksürük ilacın için. Hoş bayanların dışarıda yalnız gezmesi için çok geç vakit zaten. Sana gurmelere yaraşır yemek yapacağım, böyle sürprize ne dersin? Sen gir içeri, otur, her şeyi ben halledeyim. Mideyi ısıtmak için hafif içki önce, sonra şef aşçı ben olacağım. Başlangıç için *Coquilles St. Jacques*[11]'a ne dersin? Sonra da bir *Boeuf Bourguignonne*[12] mesela... bir de çok güzel taze Meksika bezelyesi buldum... Fransız ekmeği hâlâ sıcak... eski ve lezzetli Camembert[13] peyniri, biraz meyve ve kahve. Birkaç tane de iyi şarap aldım çünkü bugün borcumu ödüyorum, hoş bir bayansınız siz, ben de size hoş davranmak istiyorum, uygun olarak."

---

[11] Fr. Fransız mutfağından, istiridye kabuğunda pişirilen özel bir et yemeği. Ç.N.

[12] Fr. Burgon Biftek. Ç.N.

[13] İnek sütünden yapılma, iç kısmı fildişi renginde, dışı tüy gibi yumuşak beyaz bir tabakayla kaplı, Normandiya'ya özgü bir peynir türü. Ç.N.

"Ama, bakın, ben de tam dışarı çıkıyordum... Çok tatlısınız ama belki başka bir zaman. Gerçekten çıkmak zorundayım. "

Nefesimi boşuna harcamama gerek yoktu. Dırdırlarımın hiçbirini dikkate almayarak doğruca mutfağa gitti ve devasa yemek torbalarını boşaltmaya başladı. Paltosunu bir kenara attı, konuşmaya bir an olsun ara vermeden, bir şişe Tio Pepe'nin tıpasını açtı ve ikimize de birer bardak doldurdu. Sonra büyükçe bir bulaşık bezini önüne bağladı, beni yüksek bir tabureye oturttu ve dolap kapaklarını canlılıkla açıp kapatarak yetersiz kap kacak ordumu sıralamaya başladı. Kesme, dövme, karıştırma, tabak çanağın takırtısı, ıslık sesleri de hesaba katıldıktan sonra mutfakta yedi adam varmış gibi gürültü çıkarıyordu. Az sonra, peynirin içinde pişmekte olan minare şeklindeki istiridyelerin, sarımsaklı tereyağında pembeleşen etin ve diğerlerinin keskin kokusu ortalığa yayılmaya başlamıştı, insanı büyüleyen bu yemek kokularından ve güçlü İspanyol şarabından sonra ben de kendimi oldukça sersemlemiş hissediyordum.

O, yarım yamalak bildiği lisanla bir yandan konuşup bir yandan da yemek pişirmeye devam ederken, ben bir köşede, güvenilmez bir mutfak taburesinin üzerinde uysal uysal oturdum.

"Sen, iyi beslenmiyor, ben bunu görebiliyorum, anlıyorsun ya," dedi sertçe. "Sen güzel, ama çok zayıf. Bir süre düzgün yemek yemen gerek. Burda dolaplarda kutu kutu çorba gördüm sadece, hiç iyi değil bu. Bu kış çok hastalandınız biliyorum, ama hepsi bitti, artık şişmanlamalısınız. Bu yemek iyi bir başlangıç olabilir. Bardaklarımızı tekrar doldurun bayan. Adınız ne bu arada sizin? Bu, iyi şaraptan önce sert içki içmekten iyidir, insanın damağını tat almaya hazırlar..." Cömertçe bardakları doldurdu. İspanyol şarabı iyiydi, tuzağa düştüğüm artık iyice anlaşıldığından eldekilerin tadını çıkarmaya karar vererek bardağı kafama diktim.

Söylediklerine tekrar kulak vermeye başladığımda Liszt'ten bahsediyordu. "Yapılmış gelmiş geçmiş en fevkalâde müzik," dedi.

"Ah, size katılmıyorum, gerçekten de. Tüm o kahramanlık pozları falan..."

"Evet, tam bu işte, kahramanlık. İhtişam. Bundan korkmuyor. Sadece küçük burjuva ihtişamdan korkar, onları utandırır. Kanada'da örneğin, terbiyeli, sessiz olmak ve hiçbir şeyi fark etmemek her şeyden en önemlisi. Bu sebepten Kanada onuncu derece bir ulus olacak hep."

"Ah, hadi canım, bu saçmalık."

"Değil! De Gaulle gibi bir adamdan örnek al, büyük bir adam, bizim çağın en büyük adamlarından, o adam ihtişamı anlıyor. Kanada'yı ziyaret ediyor ama herkes *mahcup davranıyor*!"

"Elbette. Çünkü o kendini beğenmiş yaşlı bir eşek, üstüne vazife olmadığı halde bizim politikamıza karışıyor," dedim enerjik bir biçimde. İspanyol şarabı beni kızıştırmıştı, yoksa bu ahmakla tartışma zahmetine asla katlanmazdım. O daha da çenesi düşük ve taşkın bir hale gelmiş, ben de, Quebec'in bağımsızlığını kazanmasının gerekliliği konusundaki tiradla bulunduğum yere çakılıp kalmıştım. Bir noktada, tüm vücudum rahat oturamamaktan karıncalanarak, tabureden inerek asil bir biçimde mutfağı terk etmeye kalkıştım, ama işin aslı o, uzun bir kaşıkla bana gözdağı verdi. Tekrar oturup, "Gülünç. Çılgın adam. Neler de saçmalıyorsun sen. Saçma," diye söylenerek bardağıma biraz daha İspanyol şarabı doldurdum. O, bir çığ gibi büyüyen kendi konuşmalarının arasında, benim yaptıklarıma da söylediklerime de dikkat etmedi. Sonunda çaresizlik içinde gülmeye başladım, bu da onun lafı kısa kesmesine sebep oldu.

Utanarak, "Bana gülüyorsun ha!" dedi.

"Elbette gülüyorum. Çok komiksin Johnny."

Yüzü aniden parlak bir gülümsemeyle aydınlandı. “Ah, sen gülerken başka kadın oluyorsın, bir gül kadar güzel. Şimdi acıktın mı? *Coquilles* hazır. Johnny’nin ne biçim bir şef olduğunu görürsün şimdi. Masayı öbür odaya kurarız, ben tabakları içeri götüreyim, sen çatal bul, sonra ben şarabı şimdiden açayım ki biz tadına bakmadan şişe biraz nefes alabilsin.”

Kendinden son derece hoşnut, ışıltılar saçarak masayı kurdu ve tabaklara ilk servisi yaptı, adamın hakkını vermeliyim ki yemek enfesti. Şarabın, benim pasaklı bardaklarımın içindeyken bile, çiçek kokusuna benzer bir rayihası vardı. Güveç yumuşak ve lezzetliydi. Kısmen onu memnun etmek kısmen de bir kere yemeye başladıktan sonra artık hayır diyemediğim için, midem şişinceye kadar, yiyebileceğimden çok daha fazlasını yedim.

“Büyük aşçıyım ben, di mi?” diye sordu.

“Büyük aşçısın.”

“Artık böyle güzel yemekler yiyeceksin sık sık. Sen gülen ışıltılı gözlerinle bir kuş gibisin, bir kuş gibi de narinsin, bir erkek seni şımartmak ister. Seni şimdiki kadar pembe ve güzel görmedim hiç. Çok güzel cildin, tombul kadın cildin var, ama çok zayıfsın. Bir kadının her tarafında on santim kalınlıkta yağ olmalı, her yerinde, Venüs’ü yapan Yunanlılar biliyordu bunu. Biraz daha şarap al. Şurdaki duvara, ‘evim güzel evim’ yerine *Nos numerus sumus et fruges consumere nati* yazarız.”

“Ne demek peki?”

“Der ki, biz insanoğulları birer hiçiz, sadece dünyanın nimetlerini yemek için varız.”

“Ah.”

“Horace biliyorum diye şaşırdın ha? Ben beş yıl Pest’te üniversite okudum. Profesör olacaktım ama babam öldü, sonra evlendim ve çocuklarım oldu, sonra da çok geç oldu. Böylece insanların diplomayı bir kâğıt parçası olarak gördükleri bir ülkede

çocuklar için okul çantası diktim. Yaşam dediğin çılgın bir şey. Horace da bu konuda her şeyi biliyordu."

Bu noktada beni dehşete düşürerek, uzanıp elimi sıkıca kavradı. Elinden kurtulmaya çalıştım ama öyle sıkı tutuyordu ki kendimi gülünç bir hale sokmadan kurtulmayı başaramazdım. Bu yüzden durumu hafife alarak geçiştirmeye çalıştım. Zaten –benim gibi yaşlı bir kadın söz konusuyken– niyeti ciddi olamazdı.

"Şey, yemek çok güzeldi ve ben kendimi şimdiden birkaç kilo şişmanlamış gibi hissediyorum. Şimdi bir kahveye ne dersin, yapayım mı?"

"Yok yok, ben yaparım, kadınlar daima kötü kahve yaparlar. Sen burada bekle. Kahvenin yanında küçük bir de sürprizim var."

Sürpriz, çok da tatlı olmayan ateş gibi bir şurubun içinde bir ahududu öbeği bulunan, daha önce hiç tatmadığım pembe renkli bir likördü.

"Güzel, güzel bir bayan için," dedi bana bir bardak daha doldururken.

"İçmemeliyim, ama çok hoş."

"O zaman içmelisin. Niye kendini şımartmayasın? Ne kadar özel bir kadın olduğunu bilmiyorsun, ne kadar akıllı, komik ve sıcak olduğunu. Bazen de kimsenin partiye davet etmediği bir kız kadar üzgün. Kimse daha önce bunları sana söylemedi mi?"

Bardağımı alarak bir sandalyeye doğru ihtiyatlı bir biçimde çekildim ama o da yere inip, kafasını dizlerime doğru eğerek oturduğu yere iyice yerleşti. Bir sessizlik yaşandı. Yan sokaktaki kilisenin çanları duyuldu, tekdüze notalar sakin havada hoş bir ezgi gibi çınladı. Kıvırcık saçlarına hafifçe dokundum. Ah, içtiğim şarap konusunda ihtiyatsız davranmıştım, ondan önce bir sürü de İspanyol şarabı içmiştim, Doulce France'in tatlı ateşi içten içe direncimi kırmıştı; beni yere yanına sertçe çektiğin-

de bütünüyle savunmasız kalmamın nedeni de kuşkusuz buydu. Kafası karışmış ve dehşete düşmüş bir halde, kendimi aniden ayan beyan bir ön sevişmenin içinde bulmuştum.

"Evet, senin çok güzel bir cildin var, ipek gibi," diye mırıldandı, dudakları boynumdaydı. Altında, hareket edemez bir haldeydim. Kurtulacak gücümün olmadığını fark ettiğimde hayretten donakalmıştım.

"Hayır... bak... gerçekten... yapma..." dedim budalaca.

Aptal başım dönüyordu. Benimkinin üzerine kapanmış olan ağzı ılık, nazik ve ılık, tatlı ve sıcaktı. Vücudu yerde üzerime abanmıştı, sıcak ve sabırlı, sıcak ve sevecendi. Zevk ve şefkatle gözlerimin içine baktı. Orada beni, ben olan şeyi görmüş, zevkle selamlamış gibiydi; daha önce hiçbir erkeğin bana aynı anda hem tutkuyla hem de dostlukla bakmadığı, beni gerçekten görmediği gibi anlamsız bir hayale kapıldım. Başım dönüyordu, kanım sıcak akmaya başlamıştı. Seneler önce Burt'ün çirkinlik ve nefrete dönüştürdüğünden beri benim için varolmayan, hakkında her şeyi unutmuş olduğumu düşündüğüm tanıdık, tatlı bir hazzın içinde beni boğuyordu.

Bittikten sonra uyuşmuş bir biçimde yanında yattım, eski alışkanlıkların ve inançların çok azının gerçek olduğu ya da hiçbirinin gerçek olmadığı, uykuya yakın huzurlu bir yerde sürükleniyordum. Uzaktan kendimi memnun, sakin ve neşeli hissediyordum. Sadece iyiydim, aslında.

"Evet, senin hakkında haklıydım," dedi rahatça. "Sen, bir genç kız gibisin, utangaç, biraz yalnız, ama gizemlerle, sevgiyle dolu."

"Senin annen olacak yaştayım, biliyorsun."

"Benim için yeterince gençsin."

"Senin de şaşırtıcı yönlerin var. Gülünç adamsın."

"Sensin gülünç. Evet, sevmek için güzelsin sen, ilk gördü-

ğümde anladım bunu. Sana evlenme teklif ettim. Unuttum mu sanıyorsun? Sarhoştum elbette ama çok kere gelip senin arkadaşın olmaya çalıştım. Haklıydım. Benden hoşlanıyorsun, değil mi? Vücudumu da beğeniyorsun? Evet, beğeniyorsun biliyorum."

"Sanırım artık kalksam iyi olacak..."

"Yok kalkma, yanımda kal. Bu neredeyse en güzel kısmı, öylece yatmak ve konuşmak."

"Hım. Peki..."

"Rahat mısın?"

"Evet. Çok rahatım. Bir de korkarım biraz sarhoşum." Gizliden gizliye bundan memnundum da, çünkü yarının pişmanlıklarının, bir yabancıyla cinsel ilişkiye girmiş, yerde yarı çıplak yatan yaşlı ve utanmaz bir kadını cezalandırmak ve saldırmak üzere kapıda beklediğini biliyordum, ama sıcak ve derin bir uykuya dalmadan önce belli belirsiz kıkırdayarak, sadece, Bayan MacNab olayı duysa, ah ne der, diye düşünecek kadar zamanım oldu.

S. Yani onun sizinle şey yapmasına izin...?
C. Yardım bile ettim.
S. Nasıl yapabildiniz?
C. İki kez. Belki de üç kez oldu.
S. Olay sırasında sarhoştunuz elbette.
C. Ah evet ama çok da sarhoş değildim, aslına bakarsanız... her neyse bu bir mazeret değil. Sebep de değil. Onun bazı yönleri...
S. Polonyalıydı değil mi?
C. Hayır, Macar.
S. Neyse. İngilizcesi yarım yamalak.
C. Evet. Oldukça kötü.
S. Bir de oğlunuz olacak yaşta.
C. Evet.

S. Fabrikada çalışıyor?
C. Evet.
S. Bu da her nasılsa durumu daha da kötüleştiriyor, değil mi?
C. Ah evet, korkarım öyle. Sınıf sistemi hiç yok olmuyor.
S. Yani işlediğiniz suçlar...
C. Zina, evet doğru. Gayri meşruiyet de var, ona bakılacak olursa. Burt'e karşı ilk kez sadakatsiz davrandım. Yoksa son kez mi? Her neyse suçluyum.
S. Yerde.
C. Evet. İki-üç kez. Ayakkabılarımızı bile çıkarmadık.
S. Vay. Peki lütfen mahkemeye söyler misiniz, lütfen, bundan sonra ne halt etmeyi düşünüyorsunuz?
C. Bilmiyorum. Buradan gitmeyi herhalde. Ancak, benim yaşımdaysanız, aynı yıl içinde farklı iki erkekten iki kez kaçmak biraz çılgınca görünebilir.
S. Sizce kaçacağınız yer eviniz olabilir mi?
C. Hayır. Açıkçası, olamaz.
S. Peki şimdi ne olacak? Böyle bir şeyin devam etmesine izin veremezsiniz herhalde, değil mi?
C. Sanırım veremem.
S. Her şeyi bir kenara atsak bile (ki atamayız), o dayanılmaz bir herif, öyle değil mi? Ben merkezcil, tartışmacı, gülünç, sinir bozucu...
C. Evet, hepsi doğru. Dahası da var. İlkel ama aynı zamanda fazlaca zeki. İlgi çekici bir birleşim. Hırpalanmış ama merhamet duygusunu kaybetmemiş. Kaba ve zalim değil, sadece doğal. Buna bu kadar az rastlanması şaşırtıcı. Kalktığımda gitmişti ama kafamın altında bir yastık, üzerimde de bir battaniye vardı. Üstelik bulaşıkların hepsini de yıkamıştı.

S. Bana ne kadar yaşlı olduğunuzu hatırlatın.

C. Tamam, peki. Sonbaharda altmış altı olacağım.

S. Çirkin, yaşamın bu dönemi için aşırı duygular. Diğer soruma da cevap vermediniz... Şimdi ne olacak?

C. Bilmiyorum.

S. Bu tekrar olmamalı, tamam mı? Pis bir şey. Yakışıksız. Aklınıza geldiğinde utandığınızı kabul edin.

C. Ediyorum. Ama...

S. Öyleyse tekrarlanmamalı.

C. Hayır, herhalde tekrarlanmamalı. Haklısınız. Pis bir şeydi.

S. Ayrıca, önemli olan nokta şu ki, siz özgür kalmak istiyordunuz. Öyle değil mi?

C. Evet, önemli olan nokta bu. İstiyordum.

S. Hâlâ istiyor musunuz?

C. Evet.

S. Öyleyse ne zaman buradan çıkmayı düşünüyorsunuz?

C. Şey, şu durağanlıktan ne zaman kurtulursam. Diyelim ki önümüzdeki hafta.

S. Anlaştık o zaman. Sonuçta, öz saygınızı da kaybederseniz geriye neyiniz kalır?

C. Doğru. Sanırım.

S. Şimdi bakın. Bunun edepsizlik olduğunu kabul ediyorsunuz, sizin gibi yaşlı bir kadın...

C. Evet, evet. Benim sevilesi bir kadın olduğumu söylese de.

S. Bunu söylerken kendinde miydi?

C. Hayır, elbette değildi.

S. Ee, o zaman?

C. Aḥ, kapa çeneni.

S. Gazetede yüzlerce kiralık oda ilanı var.

C. Biliyorum.

S. Başka hiçbir şey mümkün değil. Bunu da biliyorsunuz.

C. Evet, evet. Kesinlikle. Suçumu itiraf ediyorum. Geçici çılgınlık. Düzeleceğime söz veriyorum. Derhal yeni bir yer aramaya başlayacağım. Şey, yarın. Artık *lütfen* def olup beni yalnız bırakır mısınız?

Olanlardan sonra yapmasını beklediğim son şey buydu; yani, hiçbir şey yapmaması. Fazlasıyla kafa karıştırıcı. Beni hazırlıksız yakalayan sessiz büyük bir boşluk. Günler geçti. Ses seda yok. Kapı çalmadı. Ara sıra dudaklarımı gıdıklayan bir gülücük ve butlarımdaki hafif hamlıktan başka o geceden geriye hiçbir şey kalmamıştı. Eşyalarımı ayıklarken isteksizdim, bazılarını attım. Bavulu çıkardım, bir süre baktıktan sonra ayağımla tekrar yatağın altına doğru ittim. Oda ilanlarını okudum, bazılarını bir kalemle çizerek büyük daireler içine aldım, sonra da kendimi dışarı çıkamayacak kadar yorgun hissettim. Sulusepken kar yağmaya başladı, tabuta çakılan çivi seslerine benzeyen sinir bozucu bir takırtı.

Her şey ortadaydı elbette. O da kendi kendine olayın artı ve eksilerini tartmış olmalıydı. Onun gibi fikirlerle ve yaşam suyuyla dolu bir adam hazır çorbalarla yaşayan, kendisine her anlamda yabancı ve hepsinden öte tam bir züppe olan yaşlı ve tuhaf bir çöpçü kadından ne isteyebilirdi ki? Biraz sarhoş olmuştu, hepsi bu. Şimdiye kadar her şeyi unutmuştu kuşkusuz. Çok da düşünceli bir adamdı. Yapılacak en iyi şey olan taşınmak bana anlamsız geliyordu... Ne gerek vardı ki? Daha önce aylarca yaptığımız gibi farklı yollardan binaya girip çıkabilirdik, biraz da şanslıysak hiç göz göze gelmeyebilirdik. Hem gelsek bile resmi bir selam, havadan sudan birkaç çift laf. Daha basit ne olabilirdi ki?

Bu biraz rahatlatıcıydı, ama gerektiği kadar değil. Her zamanki gibi kalkıp alışverişe gitmek ve bir şeyler aramak gerçek

bir gayret gerektiriyordu. Günlerce hiçbir şey de bulamadım... ustalığımı kaybetmiş gibiydim. Kaygan sokaklarda yürürken bacaklarım ağrıyordu. Doğu rüzgârı henüz olgunlaşmamıştı. Yollardaki buz siyahtı. Evde durmak, kitaplar ya da radyoda çalan müzikle sessizliği defetmek, kapıya kulak vermemeye çalışmak da aynı derecede kötüydü.

Tamam, neyse ne, diye düşündüm. Unut bunu, lütfen. Daha önce, bir tahtakurusu gibi mutluydun. Şimdi tekrar mutlu ol, lanet olası. Böylece biraz da çabayla, günleri tamamladım ve kendimi giderek daha da iyi hissettim. Epey az zaman aldı, şiddetli mart rüzgârı ve yağmuru da hiç yardımcı olmadı doğrusu ama sonunda gerçekten kendime geldim ve gezintilerimden yeniden biraz zevk almaya başladım. Oldukça kendini beğenmiş hissettim ve kendimle gurur duydum.

Sonra elbette, bir gece kapı çalındı ve kalbim yaltaklanan yaşlı ahmak bir köpek gibi takla attı.

Bir anlık kuşkudan sonra, pekâlâ da açabilirim, diye düşündüm. Onunla eninde sonunda karşılaşmak ve bazı şeyleri açıklığa kavuşturmak zorundaydım. Ne kadar erken olursa o kadar iyi olurdu gerçekten de. Böylece kapıyı açtım ve içeri girmesine izin verdim. Elinde, ağzından buhar çıkan bir kahve demliği tutuyordu ama onu içeri taşırken her zamanki canlılığından eser yoktu. Aslında o kadar sıkıntılı görünüyordu ki onu güçlükle tanıdım. Lüleleri bile kederle sarkmıştı. Tıraş olmamış, sert kılları ona kasvetli, sefil bir hava vermişti.

"Hey, neyin var *senin*?"

"Nem mi var, soruyorsun. Çok şeyim var. Çok şeyim var."

Demliği bir servis masasına dikkatsiz bir biçimde çarparak bıraktı ve kendini tek koltuğa attı.

"Peki, bu ne demek?"

"Geçen hafta işi kaybettim, hepsi bu. Sana önce anlatmadım

ama başka sorunlar da var. Patronla kötü kavga ettim ve artık iş yok."

"Aa."

"Adam Litvanyalı," diye de ekledi sanki bu her şeyi açıklarmışçasına.

"Seni niçin kovdu ki?"

Hareketlenerek ayağa sıçradı ve hiçbir şey anlamadığım uzun bir tirada başladı. Anlattıklarından çıkarabildiğim kadarıyla sorun, mesaiye kalmasının istenmesi ve bunu reddetmesi konusunun etrafında dönüyor gibi görünüyordu.

"Şey, bu çok kötü, ama sahip olduğun deneyim sayesinde daima yeni bir iş bulabilirsin. Aslında, neden öğretmenlik ya da çeviri işlerine girmeye çalışmadığını merak ediyorum; bunun eğitimini almışsın ve bu elbette çok daha..."

"Yok hayır, öğretmen bir köledir, tüm gece kâğıt parçalarını işaretler durur hep, mahkûmdan başka nedir öğretmen, birileri ne yapacağını söyler; sabahları kaçta kalkacaksın, saçının uzunluğu ne kadar olacak... Benim işimde insan özgürdür, makinenin başında şarkı söyleyebilir ya da düşünebilir, sonra gider elini kolunu sallayarak. Gerçi ne düşündün sen biliyorum. Böyle işte prestij yok. Meslek sahibi birini tercih edersin, makinede deri diken bir terzi parçasını değil. Benim ne olduğumun anlamı yok, sadece hangi pozisyona sahip olduğum anlamlı. Böyle mi hissediyorsun? Hayır, elbette böyle hissetmiyorsun, Eva, bunu düşünmeyecek kadar akıllısın sen, değil mi? Sen sadece *nazik* değil aynı zamanda..."

Hiçbir yorumda bulunmayınca, "Çok serinkanlısın," dedi.

"Öyle miyim?"

"O zaman sanırım Johnny'nin bir serseri olduğunu düşünüyorsun, herkes gibi sen de ona mesafeli davranırsın. Sonuçta nesi var ki? Hiçbir şeyi yok. Hem de hiçbir şeyi. Kırk sekiz yıl geç-

miş ve elleri hâlâ boş. Karısı yok, çocukları yok, ülkesi yok. Artık boktan işi bile yok. Sadece bir serseri işte. Beni elbette küçümsersin."

"Hayır," dedim, kendime rağmen, istemeden de olsa bu acıklı sahneden etkilenerek. "Al, biraz kahve iç."

O ise, başı ellerinin arasında, gözlerini acıyla yere dikmiş kıpırdamadan oturdu.

"Hiçbir şeyi dört gözle beklemiyorum," diye mırıldandı. "Geleceğim yok. Bir yuva sahibi olma ya da ailemi tekrar görme umudu da yok. Bazen, keşke Macaristan'dan hiç ayrılmamış olsaydım derim, hatta Sovyetler orada olsalardı bile. Macaristan'da ben birileriydim. Çok şeyim vardı. Annem hâlâ orada, çok yaşlı, belki de ölmüştür, iki mektup arasında ölmüş olabilir, bunu hiç bilemem, seslerini ya da evimizde odaların nasıl olduğunu bile zorlukla anımsayabiliyorum. Burada yalnızım. Burada ben hiçbir şeyim ve hiçbir şeyim yok."

"Kahveni iç Johnny."

Kara gözleriyle bana düşünceli bir bakış fırlattı. "Evet, benim gitmemi istiyorsun. Ben bir baş belasıyım. Sen soğuk, sevimsiz, bu gece *İngiliz*sin."

"Bak; hayır değilim, sadece..."

"Beni sen de dışarı atarsın, çünkü işim yok artık."

"Hayır, hayır, sen..."

"Hem de ben sana o güzel yemekleri yapmışken."

Yarı gülerek elimde olmadan, çökmüş omuzlarına dokundum. "Çok güzel bir yemekti. İşin için üzüldüm ama bu dünyanın sonu değil elbette, değil mi? Neden patrona gidip onun seni tekrar işe almasını istemiyorsun ki?"

"Asla."

"Eminim o senin gibi iyi bir adamı kaybetmek istemiyordur. Sonuçta sen yetenekli bir işçisin."

Sertçe, "Birinci sınıfım," dedi, "ama o Litvanyalı piç kurusundan özür dilemek için oraya dönmekten iyidir ölmek."

"Ah, özür dilemeni mi istiyor."

"Söylediğim gibi, bunun için sonsuza kadar beklemeli."

"Aman Johnny, niye dert ediyorsun ki bunu? Bağışlamak büyüklüktür biliyorsun?"

"Asla," diye tekrarladı. Eliyle saçlarını karıştırdı, ayağa kalktı, kahvesinden birkaç yudum aldı. Birkaç dakika sonra kupasını doldurmak için yanına gittiğimde, beni yakalayıp kucağına doğru çekmeye çalıştı.

Büyük bir ciddiyetle, "Hayır Johnny," dedim. "Şimdi bazı şeyleri anlamanı istiyorum. O gece olanlar, sen de biliyorsun ki, sadece, şey sadece, yani diyorum ki, tekrar olamaz. İkimiz de içkiyi biraz fazla kaçırmıştık... anlıyorsun işte, senden çok hoşlanıyorum, ama sadece bir komşu ve arkadaş olarak. Bunu berbat etmeyelim, olmaz mı?"

Gülünç olması bir yana bu minik söylev hiç de fena değildi. Sorun şu ki, tek kelimesini bile duymuş gibi görünmüyor, ben orada elimde kahve kupalarıyla dikilirken onun elleri bacaklarımda sertçe dolaşıyordu. Damarlarıma doğru insanı alt üst eden bir zevk dalgası yayıldı. Karşı gelerek doğruldum ve geri çekildim; ama aynı anda gözyaşlarının, dizlerime bastırılmış olan sakallı yanaklarda parlak izler bırakarak ilerlediğini gördüm.

Ondan sonra, hiçbir şeyin önemi yok gibi geldi. Birlikte kanepeye uzandık, bu kez her şey yavaş ve daha dostçaydı; utanmadan, düşünmeden ve hiçbir şey söylemeden, sadece nefes alıp vermek kadar doğaldı. Sonrasında birlikte battaniyelerin altında rahatça uyuduk. Giyinip çıkışını şafağın damarlı ışığında hayal meyal gördüm. Sonra tekrar uykuya daldım.

Kalktığımda, her şey kusursuz bir biçimde basitti. Hiçbir soru ya da cevap yoktu. Plan yoktu. Pişmanlık yoktu. Yaşlı elle-

rimde, yanaklarımda, göbeğimde ve tüm vücudumda güneş ışığı gibi kıpırdanan mutluluk duygusu vardı sadece.

"Şu iki tombul çocuğuyla üst katta yaşayan kadın kim?"

"Jean Leblanc'ı kastediyorsun."

"İçeri girerken az önce onunla karşılaştım; çocuklarından biri iğrenç bir şekerleme parçasını bana vermeye çalıştı, kadınsa çocuğu geri çekerken öyle pis bir bakış attı ki, sanırsın cüzamlıyım. Hem nesi var onun kuzum, suratı sapsarı."

"Zavallıcık, gene hamile. Kocası, kadının başına rahibi musallat edince o da hapları bırakmış işte, bilirsin."

"Aptal olmalılar, ikisi de. Çocuklardan biri biraz yavaş görünüyor zaten. Kadının bana nasıl baktığını görsen, her şeyin sorumlusunun ben olduğumu düşünürdün."

"Kıskanıyor, belki. Çünkü sen sevişebiliyorsun ama sonra karnın kocaman şişmiyor."

"Ne fark eder, ben de şişmanlamaya başladım. Bu korkunç bir şey. Senin yemeklerin beni bir balon gibi şişiriyor."

"Şişmanlık iyidir diyorum sana. Toparlak göbeğini seviyorum. Ne istiyorsun, şu MacNabler gibi bir deri bir kemik olmak mı? O ikisinin yedikleriyle fare bile doymaz biliyor musun? Tasarruf olsun diye hep iki günlük ekmek alıyorlar, poşet çayları ikişer kez kullanıyorlar, haftada bir kez et yiyorlar... Tüm bunlar evi besliyor; taksitlerini, vergilerini falan ödüyorlar böylece. Zayıf kalmak için ne gerekçe ama. Tamam tek sahip oldukları burası, bu ev ama aslında ev onlara sahip; bu evin kölesi gibi tüm yaşamlarını harcıyorlar."

"Sahi Bay MacNab nerede?"

"Kingston Hapishanesi'nde."

"Aa."

"Findlay üç yaşındayken adam, kadını terk etmiş ama ondan sonra da arada bir gelip kadının tüm parasını elinden almış durmuş. Biliyorsun o günlerde Quebec'de kadınların mülk, hatta bankada ayrı hesap sahiplik hakları yok, bu yüzden adama engel olamadı o. Gazetede, adamın on dört yıl hapse mahkûm edildiğini okuyunca, çocuklar gibi sevinmişti kadın. O güne kadar onun güldüğünü hiç görmemiştim, zavallı cadı."

"Hım."

"Zavallı Findlay ise hiç gülmez. Sadece annesinin bir gölgesi gibi dolaşır durur, zavallıcık. Otuz yaşında ve önündekinin sadece işemeye yaradığını düşünür, kız arkadaşı olmadı hiç, tatile çıkmadı hiç, yaşamı boyunca çılgınca bir şey yapmadı ama geçen kış ne yaptı biliyor musun? Onunla konuştum, geceleri bir yağlı boya kursuna gitmeye başladı, buna ne dersin?"

"Çok şaşırdım."

"Ben de aynı kursa dört-beş yıldır gidiyorum, koca tuvaller boyuyorum, sırf eğlence için şekillerle ve renklerle oynuyorum."

"Bana bundan hiç bahsetmemiştin. Resimlerini de göstermedin hiç."

"Çok kötüler."

"Senin utandığını görmek çok komik. Buradaki herkes hakkında ne çok şey biliyorsun."

"Şey, sonuçta sekiz yıldır burada yaşıyorum. Zavallı Findlay'i severim. Yarın, hastaneye bir yudum çavdar viskisi götüreceğim. Bazı kurallara karşı gelmek ona iyi gelir. Leblanclar zaten yan komşum. Dışarı çıktıklarında duvarı dinliyorum hep, çocukların iyi olduklarından emin olmak için. Taksi şoförü André ile bazen satranç oynuyorum, hani şu finosu olan adam, en üst katta arkadaşıyla kalıyor. Fino bir dişi, adı da Fleurette, bence hoş."

"Bence de."

"Bir de girişteki yaşlı Bayan Cooper var, kendisinin ördüğü bir atkı verdi bana yılbaşı için. O suratsız yaşlı herifle ne biçim bir hayatı olmuş, ama tabi ihtiyar oğlancığı seviyor kadıncağız. Marie de France Koleji'nde otuz yıl müzik dersi vermiş, o yaşlı elleriyle bile olsa onu Lizst çalarken bir dinlemelisin. Bir kızları var, zengin bir Amerikalıyla evli, hiç yanlarına gelmez, hediye falan da göndermez sadece ayda bir para gönderir, o da birazcık. Çocuklar işte, ha? Bayan Cooper'ın bir kez olsun şikayet ettiğini duyamazsın, bir kere bile."

"Johnny, sen gerçek bir dedikoducusun."

"Dedikoducu ha! İnsanlar hakkında bir şeyler bilmek kötü bir şey mi ki? Ben bunları öğrenmekten hoşlanıyorum. Hangi konuda konuşmayı tercih edersin? Fırındaki kızarmış tavuk hakkında mesela! Evet, yemeği seviyorsun, değil mi? Yanında sakatat haşlamasının suyundan mı istersin, yoksa sos mu? Yoksa yatak ve Johnny'nin nasıl da birinci sınıf bir âşık olduğundan mı bahsedelim? Aha, utanıp kızarmana bayılıyorum..."

"Asıl utanıp kızarması gereken sensin, seni kabadayı. Her gece ayakkabılarını çıkarıp burada oturuyorsun ve gevezelik ediyorsun. İşini geri almak için şu Bay Litvak'ı görmeye ne zaman gideceksin?"

"Tamam, evet haklısın. Pazartesi giderim. Hadi bir şeyler içelim."

"Çok az kaldı geriye. Dün çoğunu içtin. Çok içiyorsun."

"Dır, dır, dır. Ne kadınsın be."

"Şey bu günlerde ben de çok fazla içiyorum aslında. Kötü etkiliyorsun sen insanı. Tamam neyse, hadi şişeyi bitirelim."

"Tabi ya, neden olmasın? Hâlâ bankada on dolarım var benim."

"Zengin ve vurdumduymaz Bay Horvath."

"Evet, evet, gül biraz. Kahkahanı duyayım."

Pazartesi, güneşin altında masmavi akan suyun ışıltısıyla dolu, aydınlık ve açık bir gündü. Evin etrafındaki pis kar birikintilerinin kıyılarında ıslak yeşil bir çimen tutamı parıldıyordu. Hava o kadar berraktı ki, Jacques Cartier Köprüsü'nün kırmızı uçlarını görebilir, körfeze, mavi denize doğru, altında hızla akan yer yer buzla kaplanmış yeşil renkli suyu hayal edebilirdiniz.

Sam'in dükkânının yakınlarındaki küçük bir Çin lokantasında kendime öğle yemeği olarak yumurta ve çay ısmarladım. İçeri girmiş olmaktan memnundum; güneşin tüm azametine karşın rüzgâr şiddetliydi, burnu kızarmış olan ben hırpani paltom ve tenis ayakkabılarımla yanlarından geçince, etsiz bir yemeğin etrafına üşüşmüş bir grup kız ağızlarını hayretle açarak kıkırdadılar. Uzakdoğulular ya daha kibardılar ya da yüzleri eğlendiklerini saklamaya daha uygundu; bir kraliçe gibi selamlandım ve küçük bir masaya oturtuldum.

Birileri sandalyede bir *Gazette* bırakma inceliğini göstermişti ama açıp okuma zahmetine katlanmadım. Gazetede pek önemli bir şey olmuyordu. Acaba Johnny'nin Bay Litvak'la konuşması nasıl geçiyordu. Çok kötüydü, kuşkusuz. Konunun bütününü düşündüğünde artık eskisine oranla çok daha az ahmaklık ediyordu, morali de çok daha iyiydi. Bu yüzden işi biraz daha kolay olabilirdi. Bir de elbette daha umarsız ve kendine güvenir bir tavırla yola çıkmıştı. "O benden özür diler, ben de ondan özür dilerim," demişti bana rahat bir ifadeyle, açıkça ortadaydı ki akıllıca davranmanın özünün bu olduğunu düşünüyordu. Öyleydi belki de.

Öğleden sonrası için, genelde çok şey bulabildiğim tren istasyonunun aşağısına doğru oldukça uzun ve çok hevesli bir gezin-

ti planladım, özellikle de trafiğin sıkışık olduğu saatlerden sonra, çalışan selinin azaldığı zamanlarda orada çok şey bulunuyordu. Başlangıçta oraya gitme konusunda titiz davranmıştım, şehir halkının tamamının kullandığı yolların kesiştiği bir yerdi, ama bir gün baykuş gözlerine benzeyen koyu renkli kocaman bir gözlük buldum ve bu gözlüğün ardında güvende olduğumu anladım, dünya üstünde ya da dışındaki hiç kimse beni tanıyamazdı. Kafamın da kanarya sarısı bir fularla sarılı olmasını bir yana (onu da Woolworth'de bulmuştum), gözlüğüm de biraz dikkat çekiciydi ama bu gibi şeyleri umursamamayı artık iyice öğrenmiştim.

Gene de bugün, bir konuya yoğunlaşmak biraz zordu. Dikkatimin ve hayal gücümün bir şeyler bulmaya odaklanması gerekiyordu, ancak benim dikkatim ve hayal gücüm Johnny'ye, onun işine ve bu iki konudaki tahminlerime kayıp duruyordu. Sırtım ağrımaya başladığında artık akşam saatleri yaklaşıyordu, eve dönmeye karar verdim. Tek bir eşya bile bulamamıştım, üstelik otobüs bileti için para da harcamıştım ama olsun, Johnny eve erken gelebilirdi. İyi niyet göstergesi olarak mesaiye de kalabilirdi. Ne olursa olsun olanları duymak için sabırsızlanıyordum. Dolapta bir parça hamburger ve birkaç soğan vardı, onları kullanarak akşam yemeği için lezzetli bir şeyler hazırlayabilirdi. Yani görüşmeden eve yenilgi içerisinde somurtarak dönmemişse...

Akşamın gölgeleri tembel tembel ve ipince uzanıyordu. Güneş madeni kırmızı bir para gibi, bulutların arasındaki bir yarıkta aşağı doğru ilerliyordu. Sokak lambaları, mavimsi alacakaranlıkta kocaman yuvarlak gözlerini açtılar. Johnny'den hiçbir işaret yoktu henüz. Açtım ama o gelmeden yemek istemiyordum. Huzursuzdum, bir o pencereye bir bu pencereye koşturdum ama, pencerelerin en ufak yardımları dahi olmadı. Hava hepten kararmıştı ama hâlâ ondan bir haber yoktu. İlerleyen saatlerde parlak ay ve evin sessizliği. Sırtım ağrıyordu. Surat asa-

rak hazır çorba kutularından birini açtım ve biraz yedim. Çılgın herif, kafadarlarıyla bir yerlere olayı kutlamaya gitmişti kuşkusuz. Binlerce insanı tanır gibiydi, çoğu da görebildiğim kadarıyla, can sıkıcı insanlardı. İşe geri döndüğü gün körkütük sarhoş olmak tam da ondan beklenecek bir şeydi. Adamın ilkel, hatta vahşi yanları vardı. Her şeye münasip bir etiket yapıştırdığım, Notre Dame de Grace günlerimden birinde olsam mülteci nevrozu derdim herhalde. Başlangıçta çok basit görünüyordu, neredeyse tam bir palyaço; şimdi onu biraz daha iyi tanıyınca bana sanki daha önce onun kadar karmaşık bir insanı, böylesi bir paradokslar –tuhaf ve akıllı, komik ve bilgili, hayvanın teki ve bir düşünür– bütününü hiç tanımamışım gibi geliyordu. Adamın duygu durumu bile karışıktı, ışığın değişimi gibi, bir anı bir diğerini tutmuyordu. Yaratığın, uykudayken bile canlı ve hayat dolu olan bir yönü vardı. Tamam, hangi duygu durumunda olursa olsun merdivenlerimden aşağı sarhoşken gelmese iyi ederdi doğrusu. Kilitli olduğundan emin olmak için yukarıdaki kapıyı kontrol ettim, önce sessizce kilidi açtıktan sonra etrafa kulak verdim. Sadece her zamanki sesler vardı. Bayan Cooper piyanoda "To A Wild Rose" adlı parçayı tıngırdatıyor, Leblanc'ların çocuklarından biri ağlıyor, TV'den silah sesleri geliyor, arka koridordan Findlay'in yeni terliklerini yatak odasında yavaşça sürüdüğü duyuluyordu. Kapıyı hızla kilitledim ve aşağı inip yatağa girdim. Uyku vakti. Işığı söndürdüm. Kısa bir dua okudum. Muhterem Beyefendi: Bugün sokakta hiçbir şey bulamadım. Lütfen her şey daha iyi olsun. Johnny'yi gece boyunca çılgına çevir. Beni de iyi bir kız yap, tabi mümkünse. Minnetle. Amin.

Sırtım feci sızlıyordu. Lanet olası. Rüzgâr şiddetleniyor... artık kar yok – dip not: Tanrım: Lütfen artık kar yağmasın.

Korkacak bir şey yoktu, Johnny kısa sürede gene ortaya çıkardı ne de olsa. Son zamanlarda o ardı arkası kesilmeyen ve ge-

nelde insanı deli eden gevezeliğiyle ayak altında ne kadar çok dolaştığı düşünülürse ortalığın bana kalmış olması hoş bir değişiklikti aslında. Sudaki florun kelliğe –yoksa kısırlık mıydı?– yol açması konusunda geçenlerde ne demişti? O gençken Macaristan'da sulara flor katmıyorlardı, anlarsın ya? Mars'ta hayat olduğundan da, cebe konan patatesin romatizmaya iyi geleceğinden de emindi. Güneş sisteminin tamamındaki en gülünç adam işte.

Uzun süren bir siren, felaketin sesi. Sırtım daha iyi değil. Ev boş bir kutunun yankılı sessizliğine bürünmüş. Açım; akşam yemeğinde bir kutu çorbadan daha fazlasına alıştım. Kötü bir uyku uyudum, bu yeni bir şey değildi. Bugün hiçbir şey bulamamış olmanın can sıkıntısı. Paralar suyunu çekiyor, adam tüm bu pahalı yeme ve içme alışkanlıklarıyla beni zevk ve sefa düşkünü biri haline getiriyor. Yarın şansım daha iyi olur, umarım. Sırtım daha iyi olacak... tabi eğer kar yağışı durursa. Dışarıda kafayı çekmek için güzel bir gece var bunu itiraf etmeli. Onun yaşında insan bunu benden daha iyi anlar herhalde. Tekrar kovulmadığı sürece... Bir süre mesai saatlerine sadık kalsa, ben de kendi işlerimle oyalansam ne iyi olur. Yarın kafası davul gibi olacak, aptal. Peki, ona iyi şanslar, her nerede yatıyorsa. Tez zamanda inanılması güç hikâyenin tamamını dinleyeceğime şüphe yok. Üstelik uzun uzun. Artık uyu bakalım.

Ertesi gün boyunca rüzgâr kadar neşeli ve özgürdüm. Sonuçta kar durmuştu, sırtım da daha iyiydi. Bir çocuğun parçalanmış cebir kitabını buldum, kitabın baştaki boş sayfasına bir beyit yazılmıştı: "At konusunda bildiğim şey iki / Ve oldukça bayağı bunlardan biri." Bir de çamura dönmüş kara saplanmış ağır gü-

müş bir kaşık buldum, çocuğun biri onu kürek olarak kullanmak için evden gizlice çıkarmış olmalı. Sam, bana kaşık için seksen beş sent verdi; o parayla bir taze gevrek göbek marul ve küçük bir buket fulya satın aldım, bu çiçeklerin fırfırlı boynuzları ve yumuşak taç yaprakları bana büyük haz veriyor. Pis sebzeci önlüğü takan şişman Çinli kadının yüzü bir aylağınki kadar ifadesizdi ama çiçekleri sarıp bana verirken aniden, vahşi kahkaha dürtüsünü gizlice bastırdığını anladım. Bilmiyorum neden ama bu içimi gıcıkladı. Neyin komik olduğu –belki de benim hakkımda olması– önemli değildi, komik bir şey olduğu ortadaydı.

Eve alacakaranlıkta döndüm, üzerimde tatlı bir yorgunluk vardı. Fulyaları bir bardağa koydum. Mutfak penceresinden kara kediye bakarak suratımı buruşturdum, hayvan kibarca ayağa kalkıp ayaklarını gererek beni hafifçe selamladı. Sonra banyo penceresini zorla açıp bir parça sosis artığını ona uzatma zahmetine katlandım. Radyoyu açtım, program yönetmeni tarafından seçilen Franz Liszt'in, hoparlörden sapıkça taşmasına karşın kapatmadım. Sarı eşarbı yıkadım, yıkanması gerekiyordu, çamaşır yıkama işi fazlaca bulaşıcı olduğundan çoraplarımla bir kazağımı da yıkayıp süzülmeleri için astım.

Defalarca kapıda bir tıkırtı duyduğumu düşünerek merdivenlerin dibine kadar gittim ama kimse yoktu. Fazlasıyla hak ettiği sarhoşluktan sonra kuşkusuz değişiklik olsun diye geceyi erken bitiriyordu bugün. Ben de elimde *Cranford*'un bir eseriyle erkenden yatağa girdim ve kısa süre sonra da uyuyakaldım.

Karanlık çekilmeye başladığı anda aniden uyandım, tüylerim diken dikendi, kalbim hızla çarpıyordu. Etrafta çıt yoktu. Rüya gördüğümü de anımsamıyordum. Dışarıda her şey normal ve sakindi ama içeride adı konamayacak kadar belirsiz, insanın silkeleyip üzerinden atamayacağı kadar güçlü, tuhaf ve giderek artan bir kriz duygusu hakimdi. Tekrar uyuyamadım. Okuyamadım:

Kitabın "Panik" adlı kısmı artık hiç de komik gelmiyordu. Hava aydınlandığında üstümü giydim ama bir türlü herhangi bir şeye başlayamıyordum. Bir süre sonra dışarı fırladım; geri döndüm; tekrar çıktım, ama her seferinde hiçbir şeye yoğunlaşamadan huzursuz bir tür tedirginlik beni kovalıyordu. Bu tedirginlik arada bir azalarak bulanık bir tür keyifsizliğe dönüşüyor; genelde bir şeytantırnağı kadar rahatsız edici oluyordu. Hangi gerekçeleri sunarsam sunayım, kaşlarımı ne kadar çatarsam çatayım, duygu bir türlü uzaklaşmıyordu.

Daha önce hayatımda sadece bir kez buna benzer bir şey hissetmiştim, o da May'in bana –her zamankinden anlaşılmaz haldeki yazısıyla– merdivenlerden düştüğünü yazdığı bahardı. Başının döndüğünden ve gözleriyle ilgili de ufak bir sorunun olduğundan bahsetmişti. Neşeyle, biz kadınların uğursuz bakışlarla "Değişim" dediklerinden başka bir şey değil, demişti. Lorne, diye de eklemişti, onun çok içtiğini söylemiş, bu sebeple o da ona Albany'ye gitmesini ve orada kalmasını önermişti. Sayfanın kenarına, "Üzülme," yazmıştı, "ben fazla içmiyorum ve o da gitmeyecek." Bunda ortalığı özellikle velveleye verecek bir şey yoktu ama onun için içimi kemiren, mantıkdışı bir endişe duymaktan kendimi alamıyordum. Haftalarca ondan başka haber alamadım. Gecelerce ona telefonla ulaşmaya çalıştım ama dairesindeki telefona kimse cevap vermiyordu. Sonunda, Burt'le sıkıntılı bir fikir alışverişinden sonra onu görmek için bir gece otobüsle New York'a gittim.

Haziran başları olmasına rağmen şehir nemli bir orman sıcağıyla kavruluyordu. Sabahın beşinde bile sıcaklık otuz dereceyi buluyordu. Hava plastik gibi yoğundu, sıcaktan yumuşamış asfalt yollar asit kokuyordu. May'in kapısını çaldığımda kimse açmayınca kapıcının ziline bastım, aşağıdan koyu renkli yüzü terden parlayan uzun boylu siyahî bir kadın nefes nefese çıkageldi.

"Ah, o bayan bayağıdır hastanede," dedi. "Bir gece ambulansla gelip onu götürdüler, çok hasta sanırım."

"Hangi hastaneye?"

"Şey, arkadaşının Doktor Hastanesi'nden bahsettiğini duymuştum, özel bir yer olmalı, ama nerede olduğunu bilmiyorum..."

Haberlerin kötü olması beni şaşırtmamıştı; hatta sonu gelmez otobüs yolculuğunun haklı bir gerekçeyle yapılmış olduğunu düşününce acımasız bir memnuniyet bile hissettim. Cayır cayır yanan güneşin altında, deri koltukta şehre doğru yapılan uzun taksi yolculuğundan sonra May'in görünüşüne hiç de hazırlıklı değildim. Kat hemşiresi bana profesyonel bir bakış atarak, "Evet, hasta on gün önce bir tümör ameliyatı oldu," dedi.

"Beyin tümörü müydü?"

"Evet."

"Peki kötü huylu muydu?"

"Durumu iyiye gidiyor," dedi hemşire ruhsuz bir edayla. "Onunla konuşabilirsiniz, uyandırılması onun için iyi olur. Oldukça sersemlemiş durumda. Bayan Clark, bir ziyaretçiniz var. Bu bayanın kim olduğunu biliyor musunuz? Bana onun adını söyleyebilir misiniz?"

Önce, "Burası yanlış oda olmalı," diye düşündüm. Çünkü yataktaki şekil May olmadığı gibi, herhangi biri de değildi gerçekten. Hastane çarşaflarının altındaki uzun vücudun bir şahsiyeti yoktu; koyu renk kıllarla kaplı kafatasının, çapraz duran uzun ve çelimsiz kolların, hafif, narin ve anlamsız hareketler yapan ellerin cinsiyeti ya da yaşı yoktu. Uykulu ve boş gözler benimkilerin içine dikkatsiz bir biçimde baktı.

"Bu Blossom Hendry," dedi. Sonra hafif bir esnemeyle üst dudağı kalktı ve gözleri kapandı. Hemşire hışırtıyla uzaklaştı. Yatağın yanına oturup May'in elini tuttum – hafifçe çarpık ke-

miklerden yapılma bir yelpaze, kuru, sıcak ve duygusuz.

"Tatlım, nasılsın?"

Sonra gözlerini açtı. Beni tanıdığına dair bir ifadeyle bakışları bir an dalgalandı. Bir anlık duraksamadan sonra zorlukla, "Tanrım, teşekkürler Eva," dedi.

"Çok iyi olduğunu söylüyorlar," dedim ama yalan, gösterişli kelimelerimle dehşete kapıldım ve başka bir şey söylemedim. Gözleri tekrar kapandı. Birkaç dakika sonra ayağa kalktım ve yüksek yatağın yanında öylece kalakaldım. Ölmekte olan biri için anlamı olacak ya da onu ilgilendirecek bir şey söylemek mümkün müydü ki? Değildi, elbette. Kesinlikle.

"Hoşçakal canım," dedim, duygusuz yanaklara bir öpücükle dokundum ve çıktım.

Neyse ki o benim şu ana kadarki tek önsezi deneyimim olmuştu. Bubi tuzaklarıyla örülü bu dünyada bu kadar daha kolay vazgeçebileceğiniz bir yetenek olamaz. Ertesi gün gene de (hâlâ Johnny'yi gören ya da ondan haber alan yok) bir şeylerin ters gittiği konusundaki o inatçı duygudan kurtulamadım, bir kaşıntı gibi ısrarcıydı. Kurtulmak için, tenis ayakkabılarını fırçalamak gibi (hiç olmadıkları kadar kötü görünüyorlardı) akla gelebilecek her türlü enerjik şeyi yaptığım halde düşünce beni bir an olsun rahat bırakmadı. Gece yaklaştıkça daha da derinlere battığımı hissettim; bu tıpkı zamanın dondurucu ve karanlık kuyusunun dibine doğru inmeye benziyordu. Sonunda, çok geç saatte, ıslak ayakkabılarımı ayaklarıma geçirdim ve bir telefon kulübesi bulmak için titreyerek karanlık sokakta yürüdüm. Konu Neil, Kim, hatta Burt bile olsa – bunu bilmek istiyordum. Bilmek zorundaydım. Bozuk paraları bulup çıkarmak, sert, titrek parmaklarla defalarca yanlış numara çevirmek can sıkıcıydı. Sonra hattın diğer ucunda telefon çaldı çaldı... Kader tanrıçaları ya dışarı çıkmış ya da ölmüşlerdi. Başka da kimse durumu umursamıyor görünüyordu.

Sonunda bir tıkırtı. Oğlumun uykulu sesi.

"Neil? Ben annen. Geç saatte aradığım için üzgünüm... Nasıl olduğunu öğrenmek için arayayım dedim sadece. İyi misin?"

"Tanrı aşkına anne. Saat gece yarısını çoktan geçmiş! Evet elbette iyiyim. Neredesin?"

"Bir telefon kulübesinde. Huysuzlanma tatlım. Sadece sana bir merhaba diyesim geldi aniden. Kim'le karşılaştığımızda senin endişeli olduğunu... işte ben de seni bir arasam iyi olur diye düşündüm. İyi olup olmadığını anlamak için."

"Evet, iyiyim. Yani bu şartlar altında ne kadar iyi olabilirsem." Ahizeye doğru nefesini bıraktı. "Kim bana her şeyi anlattı. Senin o kadar... ihmal edilmiş görünmen onun canını feci halde sıkmış. Bunu duyunca ben de kahroldum elbette. Anne, ne zaman eve döneceksin?"

"Ah, seni arama sebebim bunları konuşmak değildi Neil. Sadece sesini duymak istedim."

"Ama bu şekilde yaşamaya devam edemezsin, anne..."

"Lütfen. Bana nasıl olduğunu anlat sadece. Ayrıntılarıyla."

Kahkahaya benzer minik bir hırıltı çıkardı. "Ne olsun işte, orta yaşlı. Trafik sıkıştığında nefesim daralıyor. Kahvaltı saatlerinde midem yanıyor. Gelir vergisi son ödeme tarihi yaklaşırken soğuk terler döküyorum. Her zamanki zayıflıklar işte. Bu, senin sorunu cevaplıyor mu?"

İroni onun için alışılmışın dışında bir sanattı; ironikleştiğinde insana yeni ve eskisinden çok daha ilginç biri gibi geliyordu.

"Neredesin? Yatakta değilsin sanırım."

"Hayır, çalışma odamda uyuyakalmışım. Vergilerimle uğraşıyorum."

"Anlıyorum. Kim ve çocuklar iyiler mi?"

"Hepsi iyi. Kim, kendi yaşıtlarının tipik bir örneği. Şirret, güzel, somurtkan, pis deriler giyen pasaklı bir ahmağa aşık. Anne-

si onu ilçedeki St. Helen's Okulu'na göndermek istiyor."

"Sakın," dedim.

"Hayır, izin vermeyeceğim. Gözüm kızımın üzerinde olsun istiyorum. Rosemary uyku hapı aldı. Bugünlerde pek iyi değil. Sinirleri bozuk."

"Hı. Tahmin edebiliyorum."

"Anne, şaka yapmıyorum, iyi misin? Bunu –bu yaptığın her neyse– yeterince uzattığını neden artık kabul etmiyorsun? Artık geri dönmeye hazırsın değil mi? Babamın canı çok sıkıldı, onu öyle görmek tam bir ıstırap. Bir köpek bile aldı."

Dışarı çıkma savaşı veren gürültülü bir kahkahayı saklamak için dudaklarımı ısırdım.

Kuşkuyla, "Ağlamıyorsun, değil mi?" dedi.

"Hayır. Ağlamıyorum. Eklem iltihabı nasıl oldu?"

"Ah, aynı işte. Sonunda –aklının alamayacağı bir sürü ahmağın ardından– eve bakması için çok nezih bir kadın bulduk, kadın bir dul, Ontario'dan Bayan Pratt diye biri. Ellilerinde falan işte. Babam kadınla iyi anlaşıyor gibi, gerçi ufak tefek bir kadın ve ağır işler için haftada iki kez bir başka yardımcı daha getirmek zorunda kaldık."

"O zaman her şey oldukça yolunda yani."

"Babam pek böyle demiyor."

"Zaten her şey yolunda olsa bile o böyle demezdi."

"Belki. Ya sen? Sen peki anne, doğruyu mu söylüyorsun? Eve dönmek istiyorsun, değil mi?"

Nefesimi bırakma sırası bendeydi. "Hayır, istemiyorum."

"Biliyorsun dönebilirsin, elbette. Ne zaman olursa. Sadece dön."

"Tabi ama dönmeyeceğim. Her şey bitti. Bunu artık anlamalısın. Kabullenmek istemese de, Burt de anlamalı. Böyle olduğum gibi iyiyim, ben iyiyim, gerçekten. Hayatımı böyle seviyorum."

"Anne, açıkçası, buna inanmakta zorlanıyorum. Kim de zorlanmış."

Acı veren bir duraksamadan sonra, "Söylediklerimin çoğu doğru," dedim. "Elbette bazen biraz kötü oluyorum. Bunu bugünlerde sen de yaşıyorsun, değil mi? Ne yaparsan yap mutlaka bir bedeli var... eksilen yerler acıyor. Bunu kabul ediyorum. Bu gece senin için endişelendim durdum örneğin, seni bu çılgın saatte aramak zorunda kaldım ama bence bu, bazı yönleriyle, seninle bugüne kadar yaptığımız en iyi konuşma, hem şimdi daha iyiyim. Benim geri dönmem konusu ihtimal dahilinde bile değil; bunu böylece kabul etmek zorunda kalacaksın tatlım."

O, bu sözleri içine sindirirken bir sessizlik oldu. "Sana yardımımın dokunabileceği herhangi bir konu yok mu?" diye sordu sonunda. "Para ya da ihtiyacın olan herhangi başka bir şey?"

"Hiçbir şey yok, teşekkürler. Sadece arada bir seninle konuşmak, özellikle de böyle senin yalnız olduğun ve her şeyin, şimdiki gibi, kendi kendine geliştiği zamanlarda."

"Seni görmeyi isterim. Neden buluşup..."

"Olmaz tatlım. Açıklaması gerçekten çok zor. Arada bir seni arayacağım, tabi başına bela olduğumu düşünmezsen. Senin iyi olduğundan emin olmak isterim sadece."

"İyiyim, anne."

"Ben de iyiyim. O zaman sana iyi geceler, tatlım."

"İyi geceler. Tanrı seni korusun."

Şiddetli bir gece rüzgârının sivri dişlerinin arasında yürürken, sokak lambalarını titrek ve bulanık bir hale getiren gözyaşlarımı sildim; ama o can sıkıcı endişe duygusu azalmıştı, eve varınca sekiz saatlik deliksiz bir uyku çektim.

Nankör domuz. Macar pislik yığını. Zerre kadar –bırak iyi huyları– görgü yok, dırdırcı; baş ağrısısız geçirilen altı gün. Bir de ona karşı hoşgörülü davrandığımı düşünmek! Ortalıkta kabadayılık etmesi, bol bol içmesi, domuz gibi yemesi, Shakespeare, süpermarketler ve Siyam kedileri hakkında atıp tutması. O ve onun gurme yemekleri! Birileri yıllar önce onun salamurasını yapmış olmalıydı, belki hâlâ yapabilirler, yumuşak bir lapa haline getirip üzerine dereotu serpmeli. Tamam, itikatla hastalıkların iyileşebileceğine ve erkek üstünlüğüne inanan bir deliyle arkadaşlık etmek konusunda bunlar işe yarar şeyler. Kraliçe Elizabeth'in erkek olduğundan *emin* olan herhangi biriyle beş dakika harcadığınızı hayal etsenize... gerçek bir soytarı demek istiyorum, bir an Heine okurken bir bakıyorsunuz ki az sonra kediye büyü yapıyor. Hiçbir sebep yokken ortadan kaybolacak türden bir ahmak işte, kurdeşen kesesi gibi.

İnsanlar bana meraklı gözlerle bakıyorlar. Yüksek sesle mi konuşuyorum? Peki, ne olmuş konuşuyorsam? Bırak duysunlar. Sözlerimi bir kenara yazın. Bir halta yaramaz Balkanlı işçi, büyücü, kapımdan uzak dur. Sonsuza dek, yani. *Yokluğunda* bile beni tiksindiriyorsun.

Bunca yıllık deneyimden sonra, birinci kalite sirke olduğunu onu görür görmez anlamış olmam gerektiğini düşünebilir insan. Bir ayrılıkçı. Cadılara inanan biri. Mussolini âşığı. El falı bakan bir adam. Ahçı. Onun için yaptıklarımdan sonra lütfedip de bana...

Tamam benim için –ve tüm insanlık için– yapacağı en iyi şey kötü bir koku gibi ortadan kaybolması. Bir kene olmaktan vazgeçip sırtımdan inmesi. Bugün çamurun ortasında yarım koçan otobüs bileti buldum. Yolculuk yapıp unutacağım. Ne tarafa bayan? Montreal'in batısına bir safari ya da Henri Bourassa Caddesi'nin kuzeylerine doğru romantik bir metro yolculuğu... herhangi bir yere. Göç. Daha iyi bir delik bul. Muhteşem bir fikir.

Öylece ortadan kaybolamam. MacNab evi ve çevresinden sıkılmaya başladım. Manzarası fena değil ama sakinleri fazlaca huzursuz. Özellikle de mülteciler çok sorun yaratıyor. Nasıl davranacaklarını bilmiyorlar hiç. Bir bakıyorsunuz merdivenlerinize kusmuşlar, bir sonraki saniye ortadan kaybolmuşlar, üstelik bir hoşça kal osuruğu bile atmadan...

Size de iyi akşamlar bayan. Sorun nedir, daha önce hiç güneş gözlüğü görmediniz mi? Ahmak inek.

Aptal herif. Sonuçta, bir erkekte, aptallıktan daha rezil bir şey yoktur. Bir tüysiklet. Suda yaşayan böcekler kadar kararsız. Bugün burada, yarın orada, bir elveda yok. Cicili bicili bir kartpostal bile yok. Yani, kimseye yollamamıştır demek istiyorum. Onun gibi bir çatlak söz konusuysa hiçbir şeyden emin olamazsınız elbette.

Ah işte, hamile Bayan L. Sallow peynir suyu renginde, bir o kadar da tatsız. Sorun nedir, siz de mi onu görmediniz?

Iyy, midemde bir yangı.

Ortalık küf mantarı kokuyor.

Boş ver çorbayı. Belki sonra. Aşağısı soğuk. MacNabler yakıttan tasarruf ediyorlar kuşkusuz.

Buradan çıkma zamanım gelmiş tamam. Yarınki ilk işim otobüse atlamak. Ciddi ciddi oda aramak. Bu kez bir çatı katı – bu karanlık delikten sonra biraz ışık alan bir yer en azından. Bir de etrafta kesinlikle Macar istemiyorum. Öküzlerinizi kapının dışında bırakınız.

Solunuzda gördüğünüz yer, Bayanlar Baylar, Notre Dame de Grace, cehennemin çok nezih bir banliyösü. Şu parlak, çirkin, ucuz dükkânlara -kuru temizlemeci, ayakkabı tamircisi, Yunan

Restoranı, kuyumcu, eczane- bir bakın, bunun anlamı; insan ruhunun ihtiyaçlarının sonuçta ne kadar sınırlı olduğu. Uyuşturucu bataklarına ve kaldırılmamış kara bir bakın: Meryem Ana'nın yuvasında ne büyük şehir yolsuzlukları dönüyor.

Tozlu otobüs penceresinden dışarı bakarak, demek kayıp zevkler diyarı burasıydı, diye düşündüm. Her bir binanın her bir tuğlası tanıdıktı... ben burada büyüdüm, o zamanlar Notre Dame de Grace Parkı'ndaki ağaçlar daha yeni dikilmiş çelimsiz fidelerdi; tüm evlilik hayatım boyunca da başka bir yerde yaşamadım. Heybetli bir düşünceydi bu. Dev bir ağacın üzerindeki ülkede; Okur Özeti Kasabası'nda; iki katlı bir krallıkta yaklaşık yetmiş yıl. Son zamanlara kadar hiç Fransızca konuşulmayan ve insanların akşam saatlerinde kapı önlerinde oturamayacak kadar saygın olduğu Draper, Wilson, Harvard ve Koru Tepesi adlı caddelerde. Üstelik oradayken kendimden oldukça memnundum. Hatta, birkaç yıl boyunca mutluydum. Bu da işin en acı yanı elbette.

Monkland Caddesi'nde indim ve batıya doğru yürüyüşüme başlamadan önce gözlüklerimi düzelttim. Erkeklerin hepsi iş güç peşinde; sadece kadınlar geziniyor, ciddi ve samimi yüzleriyle mağazalara girip çıkıyorlar. Benim her bir kutusunu tanıdığım, her bir kutusunun da beni tanıdığı bir süpermarketin önünden geçtim. Aradıklarım, lanet kafamdakiler beni başka şeyler yapmaktan alıkoydu; ama beni karşı konulmaz bir biçimde Burt'le benim yaşadığımız -onun halen, Birleşik Krallığın Kızı ve köpeğiyle yaşamakta olduğu- caddeye çeken şey sadece meraktı. Kalbim ağır ağır gümbürdüyordu. Bu yaptığım çılgınca bir şeydi. Ayakkabılara ve kara gözlüklere rağmen birileri beni tanıyabilirdi. İstediğim şey bu muydu; tanınmak ve tekrar yakalanmak?

Ev tamamen farklı görünüyordu. Hayır, tamamen değil elbette; ama gözlerimi şaşkınlıkla kocaman açacak kadar farklıy-

dı. Ön kapının camlarında yeni perdeler vardı – ipek dantel. Cumbadaki çiçeklerimin hepsi gitmişti. Karlı araba yolunda köpek patisi izleri. Pek âlâ! Başka değişikliklerin farkına varacak kadar yavaşlamaya cesaret edemeyerek evin yanından koşar adım geçtim. Pazar çantasıyla –benim Pazar çantamla– eve girmekte ya da çıkmakta olan yardımcı kadınla, titiz Bayan Pratt'le karşılaşmak istemiyordum. Cüzdanımda bir anahtarın olması, ama gene de evin yanından geçip gitmek çok tuhaftı. Çok tuhaf.

Burayı satın aldığımızda Neil iki yaşını daha yeni doldurmuştu, tam dört bin dolar ödemiştik. O günlerde büyük paraydı. Üstelik peşinatın çoğunu borç almıştık. Ondan sonra evin taksitlerine ve vergilerine para yetiştirebilmek için her ay endişeyle saatlerce hesap yapıyor, sürekli kemer sıkıyorduk. Şimdi ev özgürdü, bunlardan kurtulmuştu elbette. Bugün verdiğimizin en az dört katı ediyordu; yani iyi bir yatırım, bu da Burt'ü çok tatmin ediyordu. O, evi başka sebeplerden dolayı da çok seviyor, onunla gurur duyuyor, bir insanmış gibi evi bağrına basıyordu. Eklem iltihabından önce, tüm tamirat işleriyle kendisi uğraşmış ve o zamana kadar kişisel zevklerine göre üç senede bir evi yeniden dekore etmişti. O ev, onun gözle görülür başarısıydı, aslında kendisinin bir uzantısıydı ve bu sebeple de küçümsenecek bir şey değildi.

Taşındığımızda hamileydim ve düşük yapmama sebep olan şeyin, taşınma sıkıntısı ve yorgunluğu olduğunu düşündüm hep, bu yüzden de ilk andan itibaren evi hiç sıcak bulmadım. Biraz sıkıntı verici olduğunu düşünürdüm, ön cephedeki pencerelerden ya da dik merdivenlerden asla hoşlanmadım. Gene de, o zalim Bunalım yıllarında bir ev sahibi olmak ve şehrin üçte ikisinin yaşamak için daha ucuz bir yer bulmaya çalıştığı o Mayıs ayı yıllık taşınma zamanından hiç etkilenmemek iyi bir şeydi.

Ne zaman onun o kıymetli evini eleştirsem ya da evden şika-

yet etsem, Burt'ün repliği hep aynıydı, "Minnettar olmalısın." Ben de ona inandım. Minnettar olmaya çalıştım, yıllarca bunu başardım da. Evin hiçbir suçunun olmadığı iki diğer hayal kırıklığına rağmen hâlâ çocuk istiyorduk. Gene hamileyken bu kez ciddi bir böbrek sorunu yaşadığımda Neil sekiz yaşındaydı, doktor çocuğu aldırmamı tavsiye etti.

"Ah, ama ben bunu yapabileceğimi sanmıyorum..."

"Bakın, çok fazla risk var; gününe kadar beklerseniz kendi yaşamınızdan olabilirsiniz. Sonuçta bir çocuğunuz var Eva, onun size ihtiyacı var. Bunu kocanızla konuşun elbette, ama... Sizi bir uzmana gönderiyorum, gerçi onun size ne diyeceğini biliyorum. Yapılacak şey hastaneye gelip tüplerinizi bağlatmanız."

O kış, bir sürü çıban ve maaş kesintisi yüzünden sıkıntılı olan Burt, bana doktorun tavsiyesini dinlememi söyledi, sonunda ben de öyle yaptım. Ameliyattan sonraysa o kadar neşesiz ve sıkıntılıydım ki, o da benim için daha önce hiç olmadığı kadar endişeliydi. Vesvesesi hiç peşimi bırakmadı. Tatil yapmak için elbette yeterince paramız yoktu, o bunalımlı zamanlarda mümkün değildi; ama o sigarayı bıraktı ve tramvay masrafından kurtulmak için yaz boyunca her gün evden ofisine dokuz kilometrelik yolu yürüdü. Bu yolla parayı arttırarak evin arkasında güneşlenmek, çiçeklerimi yetiştirmem ve kitaplarımı koymam için bir balkon yaptı.

Evet, minnet duyacak kadar terbiyem vardı ama bizim minnet duygusunun ne kadar verimsiz olduğunu fark etmemiz çok uzun sürdü. Ancak sonlara doğru bunun farkına vardık; paylaştığımız başlıca şey o nezih, küçük, orta sınıf eviydi. Dostane bir tavırla üzerinde tartışabildiklerimiz, eve yeni bir kat boya yapılması ya da alüminyum pencere gibi şeyler satın alma konularından ibaretti. Böylelikle ben de kendi hapishanemin inşa edilmesine yardımcı oldum.

Bu anılar düşüncelerimi kovaladıkça, kendimi Monkland Caddesi'nde buluncaya kadar gittikçe hızlanarak koşar adım yürüdüm. Biraz nefessiz kalmıştım. Kelimelerle anlatamayacak kadar üzgündüm. Ben artık cennetten kaçma pasaklı bir Havva'yken, hangi halt beni alıp buraya geri getirmişti ki. Cidden tekrar bu bölgede yaşamayı düşünüyor muydum? Neil haklı olabilir miydi... Gerçekten eve dönmek mi istiyordum?

Güneş tepeye varmıştı, koşuşturmaktan hararet basmış, sıkıntıyla terlemiştim; caddeler öğle yemeğine çıkmış, sağa sola omuz atan, sohbet eden öğrencilerle doluydu. Taşkın enerjileri ve her şeyden emin oluşları başımı döndürüyorlardı. Güçlükle de olsa otobüse binmek ve oradan uzaklaşmak büyük bir rahatlamaydı.

O gün öğleden sonra, Pie Neuf Bulvarı'nda bir tuhafiyecinin üstündeki iki odalı küçük şirin bir daireyi görmeye gittim ve mayısın ilk günü boşaldığında tutmak için küçük bir depozit ödedim. Bunu yapmak bana insanın erdemli bir amacının olması ve ilişkilerini uygun şekilde idare etmesine iyi bir örnekmiş gibi geldi – bunlar Notre Dame de Grace'den alınacak güzel şeylerdi, hatta başlangıç için akla yatkın bir ziyaret sebebi olduğu bile düşünülebilirdi.

Kafadaki soğuk algınlıkları, fiziksel olmaktan çok psikolojiktir, gerçi bendeki N.D.G'nin bana bir hediyesiydi, ziyaretten bir ya da iki gün sonra üstümden bir türlü kalkmayan huysuzluk ve melankoliyle kendini göstermişti. Hiçbir sebebi yoktu. Oraya gitmek niyetinde değildim. Gerçekten de Burt'ü görmek için içimde en ufak bir istek dahi yoktu. O lanet yardımcı kadınıysa aklımdan çıkaramıyor gibiydim. Sabah lapasının içine yeterince

tuz koyuyor muydu? Kendi kendine çıkarabilsin diye, çoraplarının boğazını içeri doğru kıvırıyor muydu? O fahişe benim bitkilerime ne yapmıştı? Rastgele bir çöp torbasının içine atılmış oldukları düşüncesi öfkeden kızarmama sebep oluyordu. Peki şu ahmak Johnny nereye kaybolmuştu? Kesin hastanede ya da hapisteydi. Tam anlamıyla görünmez olalı artık dokuz gün olmuştu. Tamam, onun gibi bir adam için en ideal durum. Evrenden elini ayağını çekmişse ilgili herkes için bu çok daha iyiydi. Büyük şanslar diliyorum ona buradan.

Bulduğum küçük bir manikür makasıyla Sam'in dükkânında dikkat çekmek için sonsuza dek beklemem gerekti, çünkü günlerden cumaydı ve ortalık gürültü, duman ve insanla tıka basa doluydu. Boynuzlarının arasına çıplak bir kızın oturmuş olduğu bronz bir geyik heykeline, tamamı kürdanlardan yapılmış Bonsecours modeline, modası geçmiş daktilolara, yazarkasalara, trombonlara, yerdeki yürüme alanını daraltarak birkaç dar geçit yaratan üçayaklara bakarak kederli düşüncelere daldım. Oraya çöküp bir süre beklesem, kuşkusuz beni de satın alacak birileri mutlaka bulunurdu. Bu arada defalarca hapşırdım. Neredeyse kapanma vakti gelmiş, zifiri karanlık olmuştu, dışarısı oldukça rüzgârlıydı.

"Sam, bu değerli makas için bana ne kadar verirsin?"

Bana bakmadan, makası hatırı sayılır ölçülerdeki burnuna yaklaştırdı. Profilden, öfke, kuşku ve korkuyla dolu Giritli bir tirana benziyordu. Makası umursamaz bir edayla geri verdi.

"Beş para etmez. Sende kalsın."

"Saçma. Tutacak yerleri gümüş kaplama."

Gözüne taktığı bir mercekle, bir yüzüğü incelemek üzere çoktan başka tarafa dönmüştü.

"Sam, bu iyi bir makas."

"Tamam, tamam. Yirmi beş sent olur."

"Elli."

"Hayatta olmaz. Bir çeyreklik."

"Aman, tamam." Yaşlı cimriyle tartışmanın ne anlamı vardı? Küçük gözleri boncuk gibi. Şu şişman adamların hepsinin kaygısız, iyi niyetli ve eğlence düşkünü olduklarını kim uydurmuş ki?

Bir şey söylemeden elime bir çeyreklik tutuşturdu, sonra arkasını döndü ve yolunun uzun boylu oğlu tarafından kesilmiş olduğunu gördü. Florasanın parlak ışığında, tüm o gürültü ve karmaşanın arasında, yüzü aniden değişti; gülmediği halde aydınlanarak sevgiyle parladı.

Mide bulantısına benzer bir şey tüm vücudumu yalayıp geçti. Sabırsızlıkla kalabalığı yardım ve dışarı çıkarak rahatladım. Şiddetli rüzgâr, bir dizi sert aksırıkla beni dövüp gözlerimin yaşla dolarak kor gibi yanmasına sebep oldu. Eve dönüş yolu, tepeye tırmanan eğimli cadde, olduğundan üç kat uzun görünüyordu. Yavaşça ilerlemek zorundaydım, çünkü kendimi berbat hissediyordum. Bu grip olmalıydı. Kimse sırf soğuk yüzünden aniden bu kadar kötü hissedemezdi.

MacNab'lerin ön kapısı zaten ağırdı, rüzgâr da onu öyle zalim bir biçimde zorluyordu ki içeriden biri çekmemiş olsa ben tek başıma açamazdım. Kafası bir kukuletanın içine iyice gömülmüş, yakası yukarı kaldırılmış uzun paltolu bir şekil. Johnny Horvath.

"Tanrı aşkına! Ne oldu *sana* böyle?" dedim. Çünkü, saklamak için derhal arkasını dönmüş olmasına karşın gördüğüm suratı tam bir felaketti... Gözlerinin ikisi de morarmış, burnu sargıların arasında kalmıştı.

"Ne halt oldu... Kafana otobüs mü çarptı?"

"Evet, bir kaza geçirdim," diye mırıldandı.

"Şey, başına neler geldiğini merak ediyordum."

"Şimdi daha iyi," dedi, yüzünü diğer tarafa çevirerek. Onda

beni feci halde sinirlendiren alçakça bir şey vardı. Mümkün olan en vakur halimle (akan burnumun görüntüsü pek kolaylaştırmasa da), ona aldırmadan yanından geçtim.

"Bekle, lütfen bekle," diye mırıldandı.

"Ne için?"

"Eva, yapma... Bana bir fincan çay verirsin ha belki? Kırılan dişim yüzünden henüz pek bir şey yiyemiyorum, ama biraz çay..." sesi ne kadar çirkindi, göğsünden hırıltılı, alçı yüzünden de boğuk geliyordu.

"Hayır, sana çay falan vermeyeceğim," dedim duygusuz bir biçimde.

"Bak, sadece seninle konuşmak istiyorum..."

"Tamam, ama ben seninle konuşmak istemiyorum. İyi geceler."

Bu oldukça vakurdu, diye düşündüm, hem sonsöz de söylenmişti. Çevik hareketlerle kendi kapıma doğru ilerledim ve kapıyı açtım, ama ben kapıyı kapatmadan o da peşimden gelerek merdivenleri indi.

"*Hayır*," dedim.

"Sadece beş dakika, sana bir şey soracam, Eva."

Orada öyle durup onunla tartışmak mümkün değildi, Cooper'lar tribündeki yerlerini almak için her an dışarı çıkabilirlerdi. "Kısa kes," dedim, "çünkü benim sana söyleyecek hiçbir şeyim yok."

Merdivenlerde durmaya karşı çıktı; beni aşağı oturma odasına doğru yönlendirdi, ışıkları açtı ve sanki misafir olan benmişim gibi iki sandalyeyi öne doğru çekti.

"Beş dakika," dedim sertçe.

"Sana sadece bir şey söylemek istiyorum."

"Peki, nedir?"

"Findlay haber verdiğini söyledi. Taşınıyormuşsun."

"Bu doğru."

"Niye ki? Burası kadar güzel başka yer bulamazsın, biraz tamir ederiz burayı. Taşınmak istemiyorsundur."

"Hayır, istiyorum. Şimdi gider misin? Pek iyi değilim."

"Ben de değilim," dedi kederle.

"İyi geceler, o zaman."

"Bir fincan kahveyi geri çevirmezsin ya? Bak Eva, bunca zaman uzaktaydım, çünkü sana bu suratla görünmekten utandım. Başka şeyler de var canımı yakan, gururum gibi. Senin kızıp beni küçümseyeceğini de biliyordum."

"Bence utanmalısın zaten. Sarhoş oldun ve bir kavgaya bulaştın, değil mi?"

"Evet."

Konunun üzerinde uzun süre durmaktan kaçınmak için mutfağa seğirtti ve su ısıtıcısını ateşe koydu. Yavaşça oturarak burnumu sildim. Aman tamam, konuyu tartışmanın ne yararı vardı ki? Zaten tartışmak neyi değiştirirdi? Üç hafta içinde buradan kilometrelerce uzakta olacaktım. Bir daha birbirimize hiç rastlamayacaktık, ki bu da iyi bir şeydi.

Fincanları koyarken beni, "İşime geri döndüm, biliyorsun," diye bilgilendirdi.

"Ah, bu çok iyi."

"Evet, o benden özür diledi, ben de ondan. Her şey tamam şimdi. İyi ve sıkı çalışıyorum, bu durumdayken bile hem de."

"O zaman kavgayı Bay Litvak'la etmediniz."

Çayları doldurdu. "Bu tutacağın yeni yer nerede senin?"

"Boş ver. Hem tuttum bile."

"Feci nezle olmuşsun, sevgili Eva. Çayınla birlikte bu aspirini de al ki, kendini daha iyi hissedesin," derken uzun paltosunun cebinden çıkardığı büyük bir şişeden iki tane hap alıp uzattı.

Çay, çok sıcak ve şekerliydi ama müthiş de rahatlatıcıydı.

Hapları yuttum.

"Gerçek şu ki, sen de benden daha iyi durumda görünmüyorsun," dedi, sanki bu neşe verici bir düşünceymişçesine. "Bak, bu ayakkabılar ıslak, ayakların buz gibi." Ben onu durdurana kadar, o çoktan dizlerinin üzerine çökmüş, ayakkabılarımın bağcıklarını çözmüş, ayakkabılarımı ve çoraplarımı çıkararak ayaklarımı bir battaniyeyle sarmıştı.

"Sana bakacak birileri lazım."

Kuru bir sırıtış ağzımın çarpılmasına sebep oldu. "Öyle mi düşünüyorsun?"

O da bununla eğleniyor gibiydi, gülümseyince eskiden iki alt dişinin olduğu yerdeki boşluk ortaya çıktı.

"Ne yaygara kopmuştur ama. Polis seni gözaltına aldı mı?"

Gülümseme aniden kayboldu. "Eva, şimdi seninle konuşmak istiyorum, ama çok ciddi bir şey konuşmak. Buradan ayrılmayacaksın. Böyle bir yeri nerede bulabilirsin, geniş, sıcak... Şu yola açılan kapıyı onarırım, böylece kendi giriş kapın olur, ayrı. MacNab'lerin boya masrafını karşılamalarını sağlarım, bu odaları adam ederiz, burada cennette oluruz, sen ve ben."

"Ne! Bana bak Johnny..."

"Sözümü bitirinceye kadar sus. Şimdi benim tam bu odaya uyacak çok güzel kırmızı bir halım var. Gerçek Wilton halısı, yeni gibi. Buradaki şu şömine, biliyorsun, odun ya da kömür yakabilirsin orada, tüm kış sıcak tutar bizi. Bu ızgarayı onarabilirim. Tamir işlerinin hepsinde, marangozlukta iyiyimdir, her şeyi onarabilirim. Bunu bilmiyorsun. Bize yemek yemek için düzgün bir masa bile yapabilirim ve buraya, her iki tarafa kitaplar için raf yapabilirim, hem senin kitapların, hem de benimkiler..."

"Hayır, Johnny."

"Bak ne diyorum, ikimiz için burası cennet olabilir."

"Kümes de olabilir. Bak şimdi şunu açıklığa kavuşturalım.

Yanıma taşınmıyorsun. Ben mayısta buradan taşınıyorum. Ondan sonra, burası senin olabilir, hem senin hem de halının."

"Ne kadar soğuk ve acımasız olabiliyorsun," dedi sessizce. Yerden kalkıp boş fincanları mutfağa götürdü ve yıkadı. Bense kendimi oldukça şaşkın ve kelimelerle anlatılamayacak kadar yorgun hissederek sandalyede geriye yaslandım. Bir an sonra gözlerimi açtığımda onun tepemde durduğunu gördüm.

Gururlu bir biçimde, sargılı burnundan güçlükle, "Artık iyi geceler diliyorum," dedi.

"İyi geceler, Johnny."

"En azından arka kapıyı onarmama izin ver, buraya girip çıkarken evin ana girişini ve tüm o basamakları kullanmaktan kurtarmış olurum seni. Kapının sadece biraz zımparalanması gerekiyor. Bu hafta sonu senin için yaparım ben bunu."

"Ah, gerçekten hiç gerek yok..."

"Bu küçük şeyi yapmama izin ver. Uyu şimdi."

"Ah, peki."

Kapıdan çıkarken hâlâ kederli ve gururlu bir havası vardı, sanki tam bir yüz karası olan ve asil bir biçimde affedilmesi gereken asıl kişi bendim. Bu kadar sefil hissetmeseydim kıkırdayabilirdim. Tabiri caizse, yatağa sürünerek girdim, onu ve onun dışındaki başka her şeyi birkaç saatliğine unutmaktan memnun derhal uykuya daldım.

İşte böylece özel yaşamımdan oldum.

Pazar sabahı John H., tamamen sargılı burnu, bir kese kâğıdı ve Nuh'un Gemisi'ni inşa etmeye yetecek kadar büyük bir alet çantasıyla çıkageldi. Derhal kapıyı menteşelerinden çıkarma işine girişip, tahammül edilmez bir gürültü ve karmaşa yaratarak

çalışmaya başladı. Dışarı çıkıp, tüm bunlardan kaçmak için yanıp tutuşuyordum ama soğuk algınlığı yüzünden hâlâ kendimi kötü hissediyordum, üstelik kasvetli gri gökyüzüne bakılırsa yağmur yağacak gibiydi. Bir de en azından her zamanki taşkın gevezeliğiyle beni rahatsız etmeme inceliğini gösterdi. Tavrında gösterişli bir mesafelilik vardı. Sadece bir kez çekiç sesleri için özür dilemekten başka tek kelime etmedi.

Ortalık gürültüyle sarsılıyordu. Kurumuş eski boya parçacıkları, havada kurşun gibi vızır vızır uçuşuyordu. Toz kalktı, tozla birlikte Macarca küfürler de savruldu. Kara kedi pencere pervazına sıçrayıp şaşkın ve onaylamayan bir tavırla içeri şöyle bir göz gezdirdi.

"MacNab'ler bunu yaptığını biliyorlar mı?" diye bağırdım.

"Elbette."

"Peki. Sadece merak etmiştim."

"Menteşeler çok paslı, hepsi bu. Az sonra biter."

Paslı çivileri çıkarıp eski ağır kapıyı nihayet yere boylu boyunca yatırması öğleyi buldu. Gümüş renkli bir ışık seli, taşın ferahlatıcı mineral, toprak ve su kokusuyla birlikte içeri doğru aktı.

"Paltonu giy," dedi, "Hastasın. Kapıyı zımparalamam pek uzun sürmez."

Bu tahminin de oldukça hatalı olduğu ortaya çıktı sonunda. Kısa süre sonra kese kâğıdına uzandı, içinden bir şişe çavdar viskisiyle bir sandviç çıkardı, kapı sanki yere yıkılmış bir düşmanmışçasına üzerine oturarak yalnız başına yemeğini yemeye başladı. Davetkâr bir edayla şişeyi bana da uzattı ama ben çok yerinde bir tavırla, "Hayır, teşekkürler," dedim ve kimsesiz, patlamaya hazır sessizliğimde çorbamı içmek üzere mutfağa gittim.

Tüm öğleden sonra kapının üzerinde ter döktü, kapıyı sertçe bir o yana bir bu yana çevirerek onunla güreşti durdu, dibini bir testere ve zımpara yardımıyla keserek düzleştirdi, menteşelerine

taktı, sonra kapıyı tekrar çıkarıp yere yatırdı. Saat altıda, ışık loşlaşmaya başladığında hâlâ kapı üzerinde çalışıyordu.

"Baksana, niye boş vermiyorsun," dedim. "O kapı yüz yaşında olmalı. Onu yerine tak ve unut gitsin. Açılmıyorsa ne olmuş? Buraya asırlardır kimse gelmiyor ve aslında kimse de gelmek istemiyor. Bence de kapalı kalması daha iyi."

Bana düşmanca bir bakış attı. "Bütün gece uğraşmak gerekse de bu kapıyı onaracağım."

"Lütfen," diye mırıldandım.

"Şu ucu tutma zahmetine katlanırsan, işim kolaylaşabilir. Çok yorgunsan Findlay'i de çağırabilirim."

"Hayır, zavallıcığa zahmet verme. İşte böyle mi?"

"Evet, Dikkat et, şimdi, çok ağırdır. Şimdi bakalım..."

İki sıska kedi, kara pisinin akrabaları veya arkadaşları, içerideki dağınıklığa baktıktan sonra hızla uzaklaştılar. Kapıyı bir kez daha güçlükle menteşelerine taktık ve denedik. Sıkıştı. Tekrar çıkarıp yere yatırdık. Dışarıda bir yıldız, alacakaranlığı deliyordu. Hava soğuktu.

Johnny zımparalarken öfkeyle, "Vida yüzünden," diye mırıldandı. Soğuk havaya karşın flanel gömleği yer yer terden sırılsıklam olmuştu.

"Tanrı aşkına," dedim sonunda, "zatürree olmak istemiyorsan bir içki bari iç hiç olmazsa ya da o şeyi tak yerine ve unut artık, bu daha mantıklı bence gerçekten de."

"İkimiz de içelim," dedi. "Çok solgun görünüyorsun. Bu iş böyle uzadığı için gerçekten çok üzgünüm. İşte, şundan koca bir yudum al, içini ısıtır."

Bir saniye tereddüt ettikten sonra, kabul ettim. Ağır kapıyı kucaklamak için eğilmek beni birkaç dakikada tüketmişti. "İşte böyle," dedi neşeyle. "Üzülme, lanet olası şeyi daha yeni adam ettik, bu pezevengi onaracağım." Şişeden şifa niyetine sayısız

yudum içtik. Karanlık yoğunlaştı ve hava buz kristalleriyle metal gibi bir hal aldı. Nihayet kapıyı yerine takıp tekrar deneyerek menteşelerinde tatlı tatlı salındığını ve artık yere değmediğini gördüğümüzde çoktan gece olmuştu.

"Aha," dedi Johnny, şaşkın görünmemeye çalışarak. Zaferle kapıyı sonuna kadar açtı, sonra kapadı, sert bir tıkırtıyla kapı mandalını çekti. "Artık sana ait, senin gözetiminde iyi bir kapın var."

"Evet var. Çok teşekkür ederim."

Şişeyi uzattı. "İşte; bunu pekâlâ bitirebiliriz. Bardaklarla içsek daha iyi, artık işçi değiliz."

Elimde içkimle oturup paltoma iyice sarınmak büyük bir hazdı. Ortalık son derece soğuktu. Bana kısa bir bakış attıktan sonra Johnny, kafasını şömineye soktu ve bacayı kontrol etmek için bir sürü kibrit yaktı.

"Findlay bana geçen eylül baca temizleyicilerinin diğer bacalarla birlikte bunu da temizlediklerini söyledi. Sorunsuz çalışabilir şimdi. İyi görünüyor. Şu döküntülerin bir kısmını yakalım hadi. Su baskınında kazan dairesinde birkaç kütük görmüştüm. Kurusunlar diye bir yere koymuştum onları. Bekle."

Gazete, talaş, odun parçacıkları ve boya kırıntılarından oluşan döküntüleri toplayarak, üç paslı bacağının üzerine çökmüş gibi görünen ocak ızgarasının içine yığdı. İnsan bunca döküntünün nasıl yaratılabildiğini anlamıyordu ama alevler çok güzeldi – hareketli, parlak ve sıcak. Üşümüş ayaklarımı minnetle ateşe doğru uzattım.

"Ah, daha iyi şimdi, ha?" diye sordu Johnny. Bardaklarımızı tekrar doldurduktan sonra kazan dairesine gitti, kısa süre sonra kucak dolusu pis görünüşlü kütükle geri geldi.

"Görüyorsun ya kuru sayılırlar. Az sonra ısınırız."

Belli bir miktar tütüp buharlaşan nem yüzünden tısladıktan sonra, ateş hoş bir biçimde büyüdü. Üzerimize o kadar hoş bir

ısı dalgası gönderiyor, sürekli kıpırdayan kırılgan bir aydınlık yayıyordu ki lambayı yaktım gönülsüzce ama Johnny uzanıp serinkanlılıkla tekrar söndürdü.

"Hâlâ bana kızgın mısın?" diye sordu bastırılmış bir ses tonuyla.

"Ah, saçmalama." Aniden sözlerimi yanlış yorumlayabileceğinin farkına vardım, aceleyle ekledim, "Elbette kızgın değilim. Hiç değilim. Senin ne yaptığın beni ilgilendirmez. Sen kendi hayatını yaşıyorsun ben de benimkini. 'Kızılacak' bir durum yok."

"Ama kızmıştın sen. Hâlâ kızgınsın. Lütfen artık kızma."

"Peki, kendini böyle daha iyi hissedeceksen."

Ağır ağır iç geçirdi. "Sen çok zorlu kadınsın Eva. Kızmadım derken öyle İngiliz bir ses tonun var ki hâlâ kızgın olduğunu görebiliyorum. Tamam, sana üzgün olduğumu söylesem, sonra ne olacak? Sana karşı neler hissettiğimi biliyorsun. Sana deli oluyorum, doğruyu söylemek gerekirse. Bunu biliyorsun. Sen de beni önemsiyorsun. Yoksa hâlâ kızgın olmazdın. Yalan mı?"

Sezgisini dile getirişiyle yüzü anlayışla aydınlandı ve koca eliyle kolumu kavradı. Elinden kurtulmaya kalkıştığımda, o günkü çalışması yüzünden eklem yerlerinde taze sıyrıkların olduğunu gördüm. "Eve gidip yıkansan iyi olur, yoksa yaraların mikrop kapacak."

Gülümsemesi bir çocuğunki kadar geniş ve mutluydu.

"Ah, Eva, çok komiksin sen. Çok kadınsı. Seni çok seviyorum. Gelip burada seninle yaşamama izin ver. Kirayı paylaşır, güzel şeyler yeriz, yemek ve pişirme işleriyle ilgilenirim, burayı bizim için adam ederim... böylece bir evimiz olur. Hadi, evet de. Burası cennet olur bize, sana ve bana." Uzaktan, rüzgârın boğduğu kilise çanlarının sesi duyuldu.

Çavdar viskisi, soğuk ve ikisinin arasındaki sıcak karşı konulmaz bir biçimde uykumu getirmişti. "Johnny," diyebilmek

için büyük çaba sarf ettim.

"Evet, canım."

"Kesinlikle hayır, son sözüm bu. Birlikte yaşamayacağız. Burada ya da başka bir yerde. Bunu anladın mı?"

Sıcak ve ağır eli şimdi dizlerimin üzerindeydi. Ateş uyuşturucu gibiydi. Tartışmak artık gerçekten çok büyük çaba gerektiriyordu. Aman neyse, belki de iletişim denen şey fazlaca önemsenen bir sanattı.

"Ama ben bu gece burada kalacağım," diye fısıldadı, kollarını bana dolayarak, bense hayır deme zahmetine bile katlanamadım.

"Nedir yani, sen muhtemelen şu kadın özgürlükçülerinden birisin. Öyle mi?"

"Ne, göğüs sahibi olmaktan nefret eden şu çılgın kaltaklardan biri mi? Yanılıyorsun. Senin de çok iyi bildiğin gibi ben kadın olmaktan hoşlanıyorum."

"O zaman neden bir adamla birlikte yaşamak istemiyorsun? Bağımsız olmak istiyorsun, kendi kendinin patronu olmak. Aslında, sözünü çok geçiren bir kadınsın."

"Sence öyle, ha?"

"Bunu biliyorum. Sen çok akıllısın. Başka konularda kendine yeterince güvenmiyorsun. Daima mantıklı davranmaya çalışmak bir kadın için çok kötü."

"Kadın özgürlükçülerini yaratan senin gibi erkekler. Tamam bir keresinde ben de doktoramı vermek istedim ama herkes senin gibi düşünüyordu, bu yüzden de sonuna kadar gidemedim. Bu sana kendini daha iyi hissettirmiş olmalı."

"Bunu gerçekten yaptın mı?"

"Evet, uzunca bir süre yaptım ama artık yapmıyorum. O za-

manlar bile doktora araştırmasının dünyaya bir kap dolusu sıcak sidikten daha yararlı olmadığına dair bir önsezim vardı. Aynı şekilde..."

"Çok haklısın. Bu kadar zekân varken, burada birlikte yaşamamızın ne kadar iyi olacağını neden anlamıyorsun ki? Her şeyi paylaşmamızın? Yeterince paran yok, bunu bilmiyor muyum sanıyorsun? Ama ben iyi kazanıyorum, seni rahat ettirebilir, sana bakabilirim."

"Ah, kapat bu konuyu artık Johnny. Yalnız yaşamaktan hoşlanıyorum, hepsi bu."

"Ne zamandır dulsun bu arada?"

"Dul değilim ben."

"O zaman boşandın?"

"Tam olarak değil."

"Tam olarak nedir peki?"

"Geçen sonbahardan beri kocamdan ayrıyım. Bak, ben sana bir sürü soru sormuyorum; örneğin şu burnunla ilgili..."

"Haa, geçen sonbahar. Buraya da o zaman gelmiştin zaten."

"Evet."

"Şimdi anlıyorum."

"Anladığını pek sanmıyorum."

"Evet, şimdi anlıyorum."

"Neyi anlıyorsun, merak ediyorum."

"Senin için bu durumu biraz gülünç buluyordum hep... senin gibi bir kadının böylesi bir yere gelmesi. Ama şimdi, amacının asla uzun süre kalmak olmadığını anlıyorum. Hep ona geri dönmek niyetindeydin sen. Haksız mıyım?"

"Evet, kesinlikle haksızsın."

"Kavga ettiniz; seni aldattı belki de? Sinirlendin... çabucak geri dönemeyecek kadar içerledin ama kısa süre sonra döneceksin."

"Hayır. Asla dönmeyeceğim. Tamamen yanlış anlamışsın."

"Ben de asla dönmeyeceğim, ama benim için durum farklı. Bilirsin işte, karım Anna'nın artık başka bir adamla olduğunu biliyorum. Bana yazacak ama çok sık değil. Artık bana söyleyecek çok fazla bir şeyi yok. On iki yıl uzun bir süre. Açıklama yapması gerekmiyor, biliyorum... Bu durumda, Macaristan'da komünistler olmasaydı bile, ben oraya dönemem artık. Her şey bitti. Ama sen, sen bir uçağa ya da trene atlayıp kocana geri dönebilirsin. Mayısta buradan ayrılacağını söylerken ona geri döneceğini kastediyorsun, öyle değil mi?"

"Değil."

"Gerçekten başka bir yer kiraladın?"

"Aslında yeni bir kontrat imzalamadım daha... Zaten burası için de kontrat falan imzalamamıştık. Ancak, daireyi bana ayırmaları için depozit verdim."

"Ne kadar verdin?"

"Neden bilmek istiyorsun? Beş dolar."

"Hepsi o kadar mı?"

"O kadar para ayırabildim. Kadın tatmin olmuş görünüyordu. Neyse, her şey ayarlandı. Kocasının küçük bir aracı var; birkaç dolara eşyalarımı taşımaya da gönüllü."

"Buradan çok uzak mı?"

"Oh, bayağı uzak sayılır."

"Tamam, o zaman ben de taşınırım. Senin yanına taşınırım."

"Ah, hayır taşınamazsın."

"Öyleyse sana beş dolarını geri vereyim de bu taşınma konusunu kapatalım. Bak, Eva, benden hoşlanıyor musun yoksa hoşlanmıyorsun? Burası sana özel olsun diye o kapıyı senin için onardım, bundan hoşlandın mı? Yaptığım şu raflardan, onardığım mutfak dolaplarından? Seninle birlikte bir şeyler yapmamdan hoşlanmıyor musun? İtiraf et ki çok hoşuna gidiyor. O zaman gitmek neden? Tamam, ikide bir yanına taşınmayı isteme-

yeceğim, eğer gerçekten istediğin –çılgınca bile olsa– buysa. En azından bu senin tası tarağı toplayıp taşınman kadar çılgınca değil. Bu şekilde ben seni sık sık görebilirim, bu arada sen de bir kadın özgürlükçüsü olmaya devam edebilirsin. Tamam mı?"

"Johnny, bilmiyorum. Bu konuda düşünmem gerek."

"Düşünmen gerekmiyor. Çok düşünmek..."

"Biliyorum. Kadına zarar verir. Bacağını kaldırır mısın lütfen? Kramp girdi."

"Yarın banyo zeminini onarırım. Bana ucuz fayans verecek birini tanıyorum. Sonra da parlak hoş bir maviyle orayı boyarız."

"Beyazla."

"Tamam, patron. Kocan nerede yaşıyor?"

"Boş ver."

"Buradan uzak mı?"

"Evet. Oldukça uzak."

"Gene de geri dönülemeyecek kadar uzak değil, ha?"

"Ay, kapa çeneni. Uykum geldi."

"Burada olmanı istiyorum. Bunu biliyorsun. Benimle mutlusun, değil mi patron?"

"Uyu artık."

"Evet. Bir dakika içinde. Yarın telefon açıp beş dolar olayını iptal ediyorsun, evet mi?"

"Bakarız."

"Şimdi söz ver. Yoksa."

"Ay, tamam. Tamam."

"Güzel. Terslenir gibi davran, bu şekilde çok memnun olduğunu biliyorum. Seni komik kadın. Seni sevimli, kocaman, sıcak, kadınsı kadın, burada benimle kal."

Bir hafta sonra güneş, nemli nisan havasını ısıtmaya başladı. Çıplak ağaçlarda koyu renkli tomurcuklar belirip semirmeye başladı, orada burada sarı ya da mor yapraklı birkaç çiğdem belirdi. Yeni boya kokusu dağılsın diye kapı ve pencereleri açtık; yaşlı pisi, artık ev kendisininmiş gibi içeri girip çıkıyordu. Maviye boyanmış banyoyu inceleyerek kaşlarını çattı, daha sonra anlaşıldı ki, Johnny'nin bacaklarını okşayacak kadar ileri gitmesini ve kendisiyle hışırtılı bir cıyaklamayla konuşmasını onaylıyordu.

"Bu korkunç bir kedi. Baksana şuna, hiç bu kadar pislik görmemiştim," dedi Johnny.

"Öyleyse onu dışarı yolla. Elbette korkunç. Bir de pire dolu."

"Zavallıcık, ona biraz et verelim. Bu haliyle bir pireye bile bakamaz. Biraz güzel et ister misin hayvan? Bak, bir gözü yaralı, yarı kapalı, kulakları da öyle. Sen şampiyon bir dövüşçüsün, ha kedi? Pasaklı eski güreşçi. Seni yıkayıp temizleyelim ister misin?"

Hamburgeri boğazından aşağı yuvarlarken, kedi tüm bunlara kaba hırıltılarla cevap verdi ve tek sarı gözüyle Johnny'ye bakarak göz kırptı.

"Görüyorsun ya, banyo istiyor."

"O canavarı bir küvete asla sokamazsın. Kediler yıkanmaktan nefret eder."

"Yok, hayır, bu onun hoşuna gidecek. Kendini muhteşem hissedecek."

Bu sözlerinin üzerine iki gözlü derin mutfak lavabosunun bir tarafını suyla doldurmaya başladı.

"Johnny, sana söylüyorum, bir kaplan gibi dövüşecektir. Neyse, tartışmak neye yarar ki? Tüm arkadaşları zaten pis. O pis olmaktan hoşlanıyor. Sonuçta dışarıda yaşıyor."

"Bence bizimle yaşama fikrine bayılacak. Baksana ne kadar terbiyeli ve arkadaş canlısı. Seni temizleyeceğiz kedi, dövüş işinden emekli olacaksın, bizimle kalacak ve şişmanlayacaksın."

"Johnny ben kedi *istemiyorum...*"

"Sorun nedir? Kedileri sevmiyor musun? Çok hoş bir kedi, sadece biraz pis. Temizleyip cici bir çocuk yapacağız seni."

"Sen çılgının tekisin. Onu o lavaboya sokmaya kalkışırsan seni paramparça eder."

Johnny her zamanki gibi, mantığın sesini soğukkanlılıkla duymazdan gelip sağır taklidi yaparak, ondan duymaya alışmış olduğum sıkıcı şeylerin gerçekten dinlemeye değer olup olmadıklarını sorgulamama sebep oldu. Her neyse, tuhaf bir çift deri eldiveni koleksiyonumdan bulup çıkararak ellerine taktırdım.

"Ne diye böyle bir zahmete girdiğini anlamıyorum," diye söylendim. "Aniden burnu havada bir kokonaya dönüştün. N'oldu, komşuların senin pis kedin hakkında dedikodu yapacaklar diye mi korkuyorsun?"

Bana, canını yakmışım gibi bir bakış attıktan sonra şampuanını ve havlusunu almaya gitti. O, suyun sıcaklığını kontrol ederken, yaşlı kedi güvenle guruldayarak onun bacaklarına sürtünüyordu.

"Peki, ben yürüyüşe çıkıyorum. Sen dağınıklığı toplarsın. Etrafta tentürdiyot bulundurmayı unutma, düşündüğünden daha zorlu bir kedi o. İkiniz tam birbirinize göresiniz."

Güneşte bir gezinti yapmak üzere sonra ben de çıktım. Johnny'nin yaptığı en ufak şeylere karşı bile duyduğum rahatsızlık, kaşıntı gibi oldukça uzun bir süredir giderek artmaktaydı. Banyo için boya almakta ısrar etmişti, elbette, artık duvarların öyle korkunç bir mavisi vardı ki aynadaki yüzler tavana asılmış gibi görünüyordu. Tüm öğleden sonrayı çorba yapmakla geçirmiş ve ortalığı iğrenç bir soğan kokusuyla doldurmuştu. Bir "izninizle" bile demeden lavabodan aşağı böcek ilacını boca etmiş; böylece tüm eski dostlarım ortadan kaybolmuştu. Her gün kırmızı halısını aşağı getirmeyi teklif ediyor ve her gün bu konuyu

baştan sona tekrar tartışıyorduk, ta ki bir gece sonunda sinirlenip ona halısıyla anatomik olarak pek mümkün olmayan bir şey yapmasını önerinceye kadar. Bunun üzerine sadece ağız dolusu kahve püskürtüp kahkahaya boğuldu, ama işte hâlâ buradaydı, Tanrı aşkına, mutfak lavabomda bir kedi yıkıyordu!

Yürümek konusunda, pazar günü asla en sevdiğim gün olmamıştır, özellikle de sıcak havalarda. Kiliseye giden, ortalıkta gezinen bir sürü saygın insan. Belli belirsiz hareket eden parmakları birbirine kenetlenmiş genç âşıklar, çocuk arabası süren ve bebek pusetlerini şefkatle iten genç çiftler. Hepsinin bir yeri var ve bulundukları yerde güvendeler. Herkes memnuniyet içerisinde gayet züppe görünüyor. Yıpranmış tenis ayakkabılarımla bana aralarında yer yok. Bir de üstüne o gün kalın paltomun içinde fazlasıyla sıcaklıyordum. Kendi özel sığınağıma bile dönemiyor oluşumu düşünmek beni derinden rahatsız ediyordu. Onu bir süre için saf dışı bırakıp evine dönmesini sağlayacak öfke dolu sayısız çirkin şey söylemeyi düşünerek nihayet biraz rahatladım.

Ne manzaraydı ama. En basit ifadeyle, mutfak su içindeydi. Duvarlarda su damlacıkları parlıyor ve damlıyordu. Johnny sırılsıklamdı. Köpüklü bir göletin ortasında kırılmış şampuan şişesi duruyordu. Johnny'nin kollarındaki korkunç tırmıklar kanıyordu ve havlular parçalanmış savaş bayrakları gibi görünüyordu. Yerde, silkelenen, ıslak ve öfkeli bir gelincik vardı.

"Eva, kuru havlu kaldı mı? Onu kurulamak lazım, yoksa donarak ölecek, zavallı yaşlı fıstık." Johnny ıslanmış dizlerinin üzerine çöküp gelinciğin üzerine eğilerek onu kuruladı, bu sırada sevgi dolu budalaca bir ses tonuyla sürekli kediyle konuştu. "Bak, bu yaramazın önünde kimsenin orada olduğunu bilmediği beyaz bir lekesi de varmış. Bu hoş, temiz şirin bir kedi o zaman. Bu sevimli kara kürkü kurutunca yakışıklı bir çocuk olacak..."

Kitap okumak için, söylenerek diğer odaya geçtim. İkisi de

beni tamamen görmezden geliyorlardı. Johnny, havludan sonunda kaba bir gurultu sesi çıkmaya başlayıncaya kadar kediyi kurulamaya ve ona yağ yapmaya devam etti.

Kısa süre sonra, "Eva! Gel de oğlumuza bir bak şimdi."

"Ahmak," dedim ama içeri gittim. Yaşlı kedi, eski haline oranla üç kat kabarık, kara ve gösterişli olan kürküyle orada yerde oturuyordu. Tüm bunlara rağmen, kulaklarından geriye kalan lime lime olmuş parçalar ve sağlam gözü ona; topluma henüz kazandırılmış, eski bir mahkûmun mahcup görüntüsünü vermişti. Bana yılışık bir bakış attı ve eski kaba hırlamasının yerine, dinî bir yakarışı andıran minik bir mırıltı çıkardı. Johnny bana öyle gururlu bir biçimde –çocuğumuz ilk kez konuştu dercesine– baktı ki o ikisinin erdemli, sorgulayan gözlerine karşın lavaboya yaslanıp bitkin düşünceye kadar onlara güldüm.

Cumartesi günleri öğleden sonra, Johnny daima opera yayınını dinlerdi. Birçok kez söylediğim gibi kendi evinde değil, benim evimde üstelik. Benim radyomda. Sesi sonuna kadar açık. Fazlasıyla kusurlu bas sesiyle Wotan ve Scarpia'lara sıkça da canı gönülden eşlik ediyordu. Bir şeker maşasıyla çimdiklenerek öldürülmekten azıcık daha can sıkıcıydı ama çok da fazla değil.

"Şunun en azından sesini biraz kısamaz mısın!"

"Sesi fazla değil," diye bağırıyordu. "Azıcık dinle. Ah, şu zavallı Tosca."

"Sesini kesersen dinleyeceğim."

"La la la la la la..."

"Ah, Tanrım, ne anlamı var ki." Böylece arka kapıyı açıp bir mutfak sandalyesiyle, ayaklarımı koymak için kullanacağım bir kutuyu dışarı çıkardım, sıcak sarı bir güneş şemsiyesinin altında

kitabımla oturdum. Kapının hemen dışında, yeni açmış ipeksi yapraklarıyla yerde kıpırtılı gölgeler yaratan devasa bir ginko ağacı vardı ve yıkık dökük çitlerle bir dizi pis çöp kutusuna oranla daha davetkâr görünüyordu. Hatta ağacın hemen altında var olmayı başarabilmiş bir parça taze çimen bile vardı. Hafif bir mayıs rüzgârı, uzamış yaban otlarının arasında zevkle gezindi. Güneş ışığı tenime bal gibi geliyordu. Gözlerim kapalı, kendi kan hücrelerimin şeklini ve rengini gördüm, alev kırmızısı beşgen ya da altıgen yıldızlar. Tosca'nın imkânsız ikilemi, her şeyi hoş gösteren bir uzaklığa doğru ilerleyerek yavaş yavaş yok oldu. Meltem, geçen senenin kuru yapraklarını nazik bir hareketle karıştırdı ve kimsesiz yaşlı bir leylak çalısının sert kanatlarını gıdıkladı. Rahatlayarak, bu sanattan daha iyi, dinden de daha gerçek, diye düşündüm ve kestirmeye başladım.

"Hey!"

Gözlerimi bir çırpıda açtım. Hafif bir rahatsızlık. Ufak tefek ve kir pas içinde küçük bir çocuk – belli ki Leblanc'ların çocuklarından biri, gerçi kışın giydiği uzay giysileri artık üzerinden olmadığında emin olmak zordu. Evet, zordu. Burnu akan, küçük, kayık gözler ve açık bir ağız. Şu biraz yavaş olan.

"Hı," deyip anlayacağını düşünerek gözlerimi tekrar kapadım.

Dizimde hissettiğim hafif bir dokunuş derhal bu umudumun icabına baktı. Yüksek, ifadesiz sesiyle gene "Hey," dedi ve pis bir çubuk gösterdi. Ona da sopasına da aynı hoşnutsuzlukla bir göz attım. Tuhaf bir biçimde şişkin göbeğiyle, kamburu çıkmış vücudunun yanında, kafası da kirli ve kötü kesilmiş saçlarıyla karmakarışıktı. Yürüdüğünde ayakları yüzgeç gibi çırpınıyordu. Kendi-kendine-yap kitabına bakılarak üretilmiş bir şey gibi baştan aşağı kötü yapılmış bir çalışmaydı. Her şeyin üstüne bir de altına kaçırmıştı.

Ona Fransızca olarak, "Annen nerede?" diye sordum.

Boş bir bakış, gözlerini yalayıp geçti. Sonra yere çömelip ayaklarımın yanında çubukla yere vurmaya başladı.

"Niye gidip anneni bulmuyorsun?" dedim yüksek sesle. Kafasını kaldırıp bakmadı. Zavallı yaratık, bir de sağır mıydı? Yere kuvvetle vurmaya devam etti, darbelerden biri ayağımın o kadar yakınına indi ki ayağımı hızla çektim. Kafasını olabildiğince koruyabilmek için bir kolunun altına sokarak aniden neredeyse yerle aynı seviyeye indi. Bu hareketindeki hız ve beceri benim mide bulantısına benzer bir huzursuzluk hissetmeme sebep oldu. Omzuna dokundum ve, "Burada bekle," dedim.

Bulduklarımın arasında, tekerlekli bir rüzgârgülü vardı, sürüldüğünde tekerleklerindeki renkli tahta çubuklar parlıyordu, ona, daha bir gün önce parkta rastlamış ve orada bırakılamayacak kadar sevimli olduğunu düşünmüştüm. Operanın içinde kısa bir zaman kaybolarak oyuncağı buldum ve onu dışarı, çocuğa götürdüm.

"İşte," dedim. "Bununla oyna."

Anlamayarak oyuncağa baktı.

"Bak. Çek bunu. Şöyle."

Gösterdim. Oyuncak hafif bir tıkırtı çıkardı, dökülmüş boyası parladı. Çocuğun ıslak pembe ağzı koca bir sevinç sırıtışıyla aralandı ve elimdeki ipi kavradı. Yol boyunca, sakar ayaklarını sürüyerek yürüdü, arkasındaki tıkırtı birkaç saniyede bir duruyordu, çünkü koşarken oyuncağa bakamıyordu. Gözlerimi kapatıp güneşi tekrar davet ettim. Nefis bir uykuya daldım.

"Hey."

Rüzgârgülü kucağıma bırakılınca istemeyerek uykudan sıyrıldım. Çamurlu yolda işler oyuncak için pek yolunda gitmemişti. İpi tekerleklerinin birine feci halde dolaşmıştı. Eğilip çocuğun gök kadar parlak bir mavisi olan tuhaf şehla gözlerine baktım. O kadar da yavaş bir çocuk değildi, belki de. Belki de o kadar çir-

kin de değildi. O gözlerin, zekâ ya da deneyim tarafından lekelenmemiş ilkel algılı bakışlarıyla neredeyse egzotik bir yanı vardı. Ondaki başkalığın kendine has bir büyüsü vardı. Çocuğun insafsız noksanları, kişiye, insan olmanın anlamını hatırlatıyordu.

İpi çözüp oyuncağı geri verdim; çocuk sarsak adımlarla çabucak uzaklaştı. Belki on dokuz kez geri geldikten sonra ipin tekerleklere takılmasını nasıl engelleyeceğini öğrendi. Güneş, altından gümüşe dönüşerek yavaşça belirsizleşti. Okunmamış kitabı, ayaklarım için aldığım kutuyu toparlayıp kapıyı açtım ve içeri girdim. Zavallı Tosca'nın müzikal ıstırabı bitmiş olmalıydı artık. İşte çocuk burada dirseğimi dürtüyordu gene, hiç olmadığı kadar pisti, ıslak önünde rüzgârgülünü sıkıca tutuyordu. Ne olduğunu çıkaramasam da, sanki başka bir şeylerin olmasını bekler gibiydi.

Hafif bir kızgınlıkla, ihtiyatla dokunarak onu bodrum kat merdivenlerinin başına götürdüm ve dışarı çıkararak koridorda bıraktım. Ona, "Yukarı çık ve anneni bul," dedim ama bir türlü ikinci kata çıkmıyordu. Onunla birlikte bütün merdivenleri çıkmak zorunda kaldım. Kapılarını çaldığımda bir de ne göreyim, evde kimse yoktu. Kapı kilitliydi. Tekrar aşağı indik, Bayan MacNab'i bulduk.

"Bu çocuk dışarıda kalmış. Annesi nerede?"

"Ah, yolun aşağısındaki bir arkadaşına kahve içmeye gider bazen, hava güzelse dışarıda oynaması için çocuğu burada bırakır."

"Böyle bir çocuğu saatlerce yalnız mı bırakıyor? O yolun aşağısından kamyonların geçtiğini bilmiyor mu?"

Bayan MacNab'in üzüm gözleri fark edilir bir acıma ya da endişe belirtisi olmadan, çocuğun lekeli yüzünde bir an durdu. "Şey bilirsiniz," dedi, "annesi bu ufaklığı pek umursamıyor, işin aslı bu. İnsan bunu anlayabilir gerçekten de. Çocuk sahibi olmaları ta baştan beri yanlış elbette. Sadece beraber yaşıyorlar bilir-

sin işte. Annesi yakında gelir. Belki de babası gelir. Ben çocuğu yukarı çıkarırım. Sen, gel bakalım. Baksana her tarafı çamur etmişsin. Tanrım, şu çocukların yarattığı pisliğin bir sonu yok. Adam kira konusunda bu kadar dikkatli olmasa, bir gün bile beklemez, ertesi gün hepsini hemen kapının önüne koyardım. Hadi gel, çocuk."

O kabahatli ayakları, merdiven üçgeni boyunca ardı sıra sürüklemeye başlamadan hemen önce, Bayan MacNab'in dürtükleyen eline rağmen, çocuk kirli beyaz ay şeklindeki yüzünü çevirip bana bir bakış attı.

Büyük ölçüde rahatlayarak aşağı indim ve diğer şeyleri düşündüm. Uzak durulması gereken bir durumdu, orası kesin. Her neyse, çocuğun adını, o çarpık anlayışın "beraber yaşıyorlar"dan ve kendisini sevmeyen bir anneden ne anladığını merak ettim.

Yeni yeşillenmiş, güneşli havalarda artık sıkça açık tutulan o kapı, bir sürü mütecavizin içeri girmesine fırsat veriyordu – artık resmen evin sakinlerinden sayılan yaşlı pisiden başka bir de onun kabilesinin yılışık bir soytarısı daha gelip gidiyordu, Johnny bu yeni müdavim için yemek kaplarına koyduğu artıkların mutfakta yerde tutulmasında ısrar ediyordu. Bir sincap ve korkmuş bir fare de ziyaretçilerimiz arasındaydı. Hatta bir akşam üstü, yarasanın biri etrafa şöyle bir göz atmak için bizi ziyaret etme gafletinde bulundu, kafasına sarılı (yarasalar insanın saçlarına saldırır) pembe bir banyo havlusuyla Johnny ona saldırdı ve elindeki spatulayı kullanarak hayvana kılıç çekti. Bana, işte maceranın bu kısmı yarasanın fazlasıyla hoşuna gitmiş gibi geldi.

Mesleklerini sevmenin bir yolunu bulmuş olan çöp toplayıcılarının neşeli çetesinin gürültüsü gibi başka şeyler de, pek anlaşıl-

mayan boğuk bir gürültü halinde içeriyi dolduruyordu. Bahar rüzgârında havada uçuşan billur karahindiba yaprakları. Egzoz kokusu, çan sesleri, üst kat pencerelerdeki kavga ya da kahkaha sesleri. Mahallenin durmuş, parmaklarını emen, içtenlikle evi seyreden çocukları. Bugüne kadar görülmüş en büyük Adem elmasına sahip olan ve dünyanın sonunun geldiğine dair kanıtı olduğundan acil reform çağrısı yapan bir Yehova Şahidi. (Ona bunu dört gözle beklediğimi söyledim.) Bir de elbette sarsak adımlarla arada bir girip çıkan Jean-Paul Leblanc. Johnny, genelde Fransızca ya da Macarca, çığ gibi büyüyen sohbetler etmek için sık sık bir iki arkadaşını getiriyor, konuştukları tercüme edildiğinde mahçup bir biçimde gülümsüyorlardı. Onlar da Johnny kadar şaşırtıcı ve değişken tuhaf insanlardı. Biri Université de Montreal'de felsefe profesörüydü, biri konserler hakkında eleştiriler yazan yeniyetme bir gazete muhabiriydi, bir diğeri ise fabrikada Johnny'yle birlikte çalışan ufak tefek, dişsiz, yaşlı bir Macardı. Onların uzun, çekişmeli konuşmalarının hiçbirine katılmamam ne onları ne de beni rahatsız ediyordu. Bahar beni, Johnny'nin en can sıkıcı şeylerini bile merhametle kabul edecek mülayim, yumuşak ve uyuşuk bir hale getirmişti. Bazen, o sessizlik ve gizlilik içinde geçen kayıp kış günlerini bir tür şaşkınlıkla düşünüyordum. O günleri artık bu kadar nadiren özlemem garipti.

Ama bir ziyaretçim oldu ki ona hiç hazır değildim; sabahın erken saatlerinde kalbim ağzıma gelerek karşıladığım bir ziyaretçi. Açık kapıda dikilen kocam Burt, baştan sona bambaşka bir hikâyeydi. Kestirmekteydim ve doğrulmaya çabaladım, dehşet ve suçluluk duygusuyla vücudum kaskatı kesilmişti. İşte sonunda korktuğum karşılaşma gerçekleşmişti. Sarı saçları neredeyse tamamen beyazlamıştı.

"Ee, Eva."

"Evet, tamam benim. İçeri girmek ister misin?"

"Pek istemem." Johnny'nin eski terlikleri, onların yanındaki rüzgârgülü ve yatağın yanında yerde duran bir şişe çavdar viskisi de dahil her şeyi izleyen soğuk soluk gözleriyle titizlikle etrafa bakındı. Tekrar doğrulmaya çalıştım ama olmadı. Burt'ün yüzünde hiçbir ifade yoktu – rötuşlu bir fotoğraf gibi donuktu, kelimelere dökülemeyecek bir rahatlamayla bunun bir rüya olduğunu ve loş odada yanımda Johnny'nin yatmakta olduğunu anladım. Tek sorun uyanamamamdı.

"Ee, beni bekliyordun, değil mi?" diye sordu.

"Evet, bir bakıma... burayı nasıl bulabildin?"

"Beni neden terk ettin Eva?"

"Bilmiyorum, gerçekten. Kalmak anlamlı gelmedi bana, sanırım. Sana göre bu pek iyi bir sebep değildir elbette. Bunun için üzgünüm, bir anlamı varsa."

Uyanamamam beni feci halde korkutmuştu. Başlangıçta bir bastona dayanmış, hastalığıyla iki büklüm olmuş görünüyordu ama şimdi bir mızrak gibi dimdik duruyordu, vücudu evlendiğimiz zamanlardaki gibi hafif ve çevikti.

"Neden intihara teşebbüs ettin?" dedi. "Yaptığının anlamı bu biliyorsun."

"Hayır, Burt, yanılıyorsun. Tam tersi."

Beni duymamış gibi, "Sana asıl sormak istediğim şey şu," diye sözlerine devam etti, "bence bana net bir cevap borçlusun."

"Evet. Ne sormak istiyorsun?"

"Baksana, tüm bunların anlamı *ne*? Yatağında sefil bir göçmen işçi. Kucağında ağzından salyalar akan bir ahmak."

" –teneke kutunun kenarı yaraladı– "

"Onu evlat edindin. Besledin."

"Hayır, hayır, sadece bir bardak süt ve birkaç kuru üzüm verdim. Çok kötü beslenmiş. Bu da bir parça..."

"Senin bir kocan var, bir oğlun, torunların, ama sen onları bu

ikisi için terk ettin. *Neden?* Tanrı aşkına, neden?" Bastonunu hafifçe kaldırarak yatağın ucunda uyuyan kediyi dürttü. Hayvan ona tıslayıp sıçrayarak uzaklaştı.

"Sen bir insan olarak kimlere karşı sorumlusun Eva, bu iki çatlağa mı yoksa kendi kanından canından olan bizlere karşı mı?"

"Herkese karşı," demeye çalıştım ama boğazıma bir şey tıkandı. Soluk gözleri bana, o çok iyi anımsadığım soğuk, açgözlü şehvetle baktı. Nefes almak için müthiş bir çaba harcayarak sonunda sözcükleri bulup çıkarabildim: "Lütfen beni affet."

Aniden ifadesi değişti. Gözleri artık masumdu, Jean-Paul'ünkiler kadar saf ve donuk. Elini tuttuğumda teni ölüm kadar soğuktu; ısıtabilmeyi canı gönülden istedim.

Neredeyse aklı başında değilmiş gibi gelen bir ses tonuyla, "Ah, evet, affediyorum..." dedi. "Artık hepsi geçti. Boşanmak istiyor musun?"

"Hayır, hayır bunun ne anlamı var ki?"

"Bir seçim yapmak istemiyorsun işte. Tam senlik. Evaca, kaçamak. Asla doğrudan değil. Fazlaca kurnaz. Peki ya ben? Komşular?" Sesi öfkeyle tizleşerek yükseldi. "Bana acıyorlar, çok normal. Birilerinin mongol kılıklı herifiyle sen buralarda vakit öldürürken –herkese karşı sorumluluklarının olduğu gibi deli saçması laflar ederken–" Solgun teni korkunç bir öfkeyle kabarıyor gibiydi. İçindeki hava sıkışmış ve patlamaya hazır gibiydi. Ondan korkuma kıpırdamaya ya da bir şey söylemeye cesaret edemedim. Bastonuyla havada keskin bir kılıç hareketi yaptı, güneş ışıklarıyla baston çelik gibi ışıldıyordu, Jean-Paul'ün hantal hantal koştuğunu duydum, ağlamaklı acı çığlığı o uzaklaştıkça kayboluyordu.

"Yapma! Yapma!" diye bağırdım ve ışıltılar saçan silahını savuran elini yakalamaya çalıştım. Asıl korktuğum şey, silahı ele geçirip Burt'ü yok etmek için kullanmak zorunda kalmaktı,

bu benim bulduğum gümüş şeritli bastondu. Burt ise ağlıyordu, geçen yılların teskini ya da telafisi mümkün olmayan kuru hıçkırıklarıyla iç çekiyordu.

"Eva! Eva!"

Şaşkın, kafam karışmış bir halde, kalbim gümbürderken Johnny'nin yüzüne baktım.

"Bir kâbus görüyordun, 'Yapma' diye bağırıyordun. Komşular ne düşünür? Sana bir şey yapıyorum sanır onlar." Terden ıslanmış saçlarımı eliyle geriye doğru tarayarak düzeltti. Sabahın erken saatlerinin mavi-yeşil ışıkları odayı dolduruyordu. Kedi gerindi ve tekrar uyumak için sandalyenin üstüne sıçradı. Kuşlar pencerede cıvıldamaya başlamışlardı.

Gözlerimi kapadım. Evet o kapıyı açma kararı ta başından yanlıştı.

Benim gibi mülksüzlerin asıl yaşam alanlarının parklar olduğunu bir süredir neredeyse unutmuştum ama bu sabah hiç düşünmeden doğruca Lafontaine Parkı'na gittim. Burası, sürgünlerin, yurtsuzların, küskünlerin gök kubbe altında gezindikleri ya da yüzlerini güneşe dönüp banklarda oturdukları yerdi. Burası benim ait olduğum yerdi.

Park müdavimlerinden bazılarını biliyordum; örneğin, frak paltosuna iğnelenmiş bir dizi madalyası olan yiğit yaşlı beyefendi ya da daima, çalılıklardan topladığı boş içki kutularıyla dolu tekerlekli bir kutuyu çekeleyen zenci kadın. Adam acelesi olmayan bir beyefendiydi, altın çerçeveli gözlükleriyle gazetesini okurdu, kadınsa zorlu ve enerji dolu bir iş kadınıydı ama ikisi de aynı görüntüye sahiplerdi. Parkta oturmaya gelen herkes aynı görünüme sahipti; yaşamak eylemini tamamlamış bir görünüm. Onlar tefek-

kürcüler, gizemlilerdi. Her biri hafifçe çatlak. Seke seke ya da telaşla okula giden öğrenci grupları da parkı kullanırlardı, topuklarını tıkırdatarak işe koşturan büro çalışanı sevimli hanım kızlar da, bebek arabasını iten anneler de, ama onların hepsi bakışlarını başka tarafa çevirir, tuhaf giyimli biz okul kaçkınlarının yanından aceleyle geçerlerdi. Onlara gıpta etmek nasıl bizim işimize gelmiyorsa bizi anlamak da onların işine gelmezdi.

Rüzgâr, hızla hareket eden bulutların arasındaki boşlukları sürüklerken güneş ışıkları, sanki arada bir flaş gibi patlıyordu. Kol ve bacakları nemli havada kapkara görünen ağaçlarda taze ve sık yaprak öbekleri yemyeşil parlıyordu. Bir bank bulup yavaşça oturdum. Bölünen gece ve gecenin rüyası yüzünden yorgunluk içime işlemişti.

Bankın diğer ucunda baştan aşağı simsiyah giyinmiş ufak tefek bir kadın oturuyordu. Onu da daha önce görmüştüm, kafasında, üzerinde kirazlar olan yıpranmış hasır şapkasını, yanında da ayaklarına yaslanmakta olan küçük titrek köpek bulunurdu. Daha önce parkta onunla ya da bir başkasıyla hiç konuşmamıştım ama bugün nedense, "Güzel, serin bir gün," dedim.

"Öyle," dedi, şapkasını hafifçe eğerek. Kuru ve buruşmuş yüzü bir bebeğinki kadar ufaktı ama kararmış derin çukurlara kaçmış gözleri insanlık kadar yaşlıydı.

Aniden, "Hiç rüya görür müsünüz?" diye sordum.

Soru onu şaşırtmamış gibiydi. "Ah, evet. Herkes görür. Mimi de sık sık görür, değil mi canım? Bazı insanlar rüyalarımızda Tanrı'nın bizimle konuştuğunu düşünür."

"Öyleyse umarım yanılıyorlardır."

"Sizin rüyalarınız kötü müdür?"

"Dün geceki kötüydü. Korkunçtu."

Hiçbir yorumda bulunmadan titreyen küçük köpeğe sadece, "Annesinin kuzusu," diye mırıldandı.

"Erkekler olmasa yaşam çok daha basit olurdu – rüyalarda bile insanın canını sıkmaya başlamaları, lanet olsun, bu da bardağı taşıran son damla oluyor işte."

"Bir keresinde Siyam ikizlerim olmuştu – iki oğlan."

"Sorun şu ki, ona bir açıklama borçlu olduğumun ayırdına gerçekten de ilk kez varıyorum. Bu açıklama tatmin etmezse geri dönmek zorunda kalacağım. Bu fikirden ne kadar nefret edersem edeyim. Buna dayanamam – acıma duygusu öfkeden ya da nefretten daha kötü; insanı öyle güçsüzleştiriyor ki ölmekten beter ediyor."

"A hayır, acıma duygusu insanı güçlendirir. Hem de çok. Benim dört köpeğim var –buraya yalnız bu küçüğü getiriyorum, diğerleri çok zorlu hayvanlar– ama sosyal görevli sürekli aynı şeyleri söylüyor. Onları beslemeye gücünüz yetmez, Bayan Angelini. Aslında siz kendiniz de *açlıktan ölüyorsunuz,* bunu yapamazsınız. Bu gibi insanların sürekli dırdır eden sinir bozucu seslerini bilirsiniz ama ben bunu yapabilirim işte. Kolaylıkla. Ne yemem gerekiyor? Gereksindiğim şey onları beslemek. Kadın bunu anlayamaz. Doktor daha akıllı. Bana iğne yapıyor, sırtımı sıvazlıyor, münakaşa yok. O bir erkek işte. Yok, erkekler iyidir. Neredeyse köpekler kadar iyidirler. Bu doğru değil mi, tatlım?"

Gülümseyerek, "Doğru sayılır," dedim. Serin, nemli havadan derin bir soluk aldım. Can sıkıcı, vesveseli yorgunluğun birazı üstümden kalkmaya başladı.

"Şey, karara varmak da bir şeydir, sanırım. Bugün oğlumu arayacağım... sonra, eğer o beni geri istiyorsa, her şeye rağmen... öylece ortadan kaybolmak en iyisi olacak. Johnny'yle uzun bir çekişmeye girmeyi göze alamam, orası kesin. Jean-Paul'ü de görmemeyi tercih ederim, zavallı velet. Böylesi daha iyi, bana bağlanmaya başladı." Belli belirsiz, bir yabancıyla bu biçimde konuşuyor olmanın hiç de bana göre bir şey olmadığını düşün-

düm, ama her nedense onu bir yabancı olarak görmüyordum.

"Dört tane kelimeyi öğrendi," dedim ona. "Hem de sadece bir ya da iki haftada. Bir kulağı oldukça iyi; sorun diğerinde... annesi onunla hiç konuşmuyor, sebebi kısmen çocuğun asla... Johnny, kadının bir manastırda yetiştirilmiş olduğunu söylüyor. Çocuğun boynunda iki tane dini madalyonu var. Tanrım, insanlar ne kadar tuhaf değil mi? Gezegenin tamamında böylesi bir kaos olmasına şaşırmamak lazım. Zavallı yaşlı tanrı her şeyden vazgeçmiş, yukarıda öylece oturuyor. Nelere sebep olduğunu düşündüğünde yapabileceği tek şey homurdanmak, kahkahalar atmak ve elini alnına götürmek. Şey sanırım, Neil'i aramak için bir çeyreklik ve bir telefon kulübesi bulsam iyi olacak. Müptezelin geri dönüşüne ne kadar da sevinecek! Umarım karşılama töreninde boğulmam. Yerleşip de parmaklıklara alışınca kendime gelirim. Burt nasıl da haklıymış. Şimdi –etrafımda sürekli konuşan John ve gündüzleri de çocuk varken– ne kadar özgürüm ki, sizinle konuşmak bir zevkti, Bayan Angelini."

Kafasını köpekten kaldırıp kaşlarını çatarak baktı – benim orada olduğumu unutmuştu. Sonra yer yer bozulmuş hasır şapkasıyla beni cana yakın bir biçimde hafifçe selamladı ve "Tanrı sizi korusun," dedi.

Yeşillenmiş titrek su birikintileriyle dolu patikayı bir çırpıda yürüdüm. Tomurcuklanan ağaçlarda patlayan kırmızı kedikuyruğu çiçekleri serin havaya zengin bir koku yaymıştı. Rahatlayarak kendimi hafiflemiş hissettim ve içim ısındı. Nihayet bu sürgün sona ermişti. Rüya, acılı ve korkunç olmuştu ama aynı zamanda kangrenli bir uzvun kesilmesi kadar iyileştiriciydi de. Artık başka seçim yoktu.

Gene de, sonunda her şey yerli yerine oturduğunda, artık acele etmeye gerek olmadığını anladım. Saat daha dokuz bile olmamıştı; Neil, henüz ofisine varmış olamazdı. Telaşsız bir gezinti,

hatta belki son birkaç şey bulmak için hâlâ vakit vardı. Gerçi parklar, yırtık gazeteler ve çocuk toplarından başka bir şey bulunmadığı için genelde pek iyi avlanma alanları değildi. Gene de, Jean-Paul'a uygun bir şeylere rast gelebilirdim. Ona küçük bir şeyler bırakmak güzel olurdu.

Oldukça uzun bir süre şansım yaver gitmedi, sadece plastik bir oyuncak bebek kafası buldum. Sonra, nihayet, terk edilmiş bir bankın altında küçük kırmızı bir kamyon gördüm. O parlak rengi, çocuğun koca ağzının o nadir rastlanan, neşeli gülümsemesiyle yayılmasını sağlayacaktı. Yere çömelerek, kolumu uzattım ve oyuncağı yerinden çıkardım; üzerindeki çamuru temizleyinceye kadar orada durdum, ta ki kıkırdayan iki liseli çocuk kafalarını uzatarak oradan geçinceye kadar.

Gücenmeden, "Tamam çocuklar," diye düşündüm. "Siz bir şeyler bulmak konusunda hiçbir şey bilemeyecek kadar gençsiniz. Benim bulduğum şey benim ve herkesindir; herhangi birine aittir, gökyüzü gibi, bu sebeple de siz ona çöp deseniz bile sahip olmaya değer bir şeydir – sadece bulduğum için bile ona sahip olmaya değer. Bana verilmemiş, satın almadığım, sadece bulmuş olduğum bir şey. Ah peki, bunu bilmeniz için yeraltında yaşayan benekl yaşlı bir yaratık olmanız gerekir. Böceklerin, ahmakların, Macarların ve Bayan Angelini'nin arkadaşı ve hatta akrabası olmalısınız. Notre Dame de Grace'de bunu aklımdan asla çıkarmayacağım. Çünkü bu önemli bir gerçek, değil mi hayatım?" Küçük kamyonumla hâlâ yere çömelmiş dururken, tüm bu bilgileri ve Old Orchard Sokağı'na döndüğümde onlarla ne halt edeceğimi düşününce kıkırdamaya başladım. Ardından, dizginleri bu son düşünceye fazlaca kaptırmadan Neil'i aramak için bir telefon kulübesi bulmak üzere ayağa kalktım.

" Üzgünüm, Bay Carroll şehir dışında ve pazartesi öğleye kadar da gelmeyecek. Size ben yardımcı olabilir miyim acaba?"

"Hayır, kibarca söylemek gerekirse... olamazsınız ama sorduğunuz için teşekkürler. Başka bir zaman tekrar ararım."

"Bir mesaj bırakmak ister misiniz?"

"Sadece annesinin aradığını söyleyin. Bir de, kafasındaki iyi düşünceden vazgeçmezse, pazartesi günü tekrar arayacağını söyleyin."

"Mesajınızı mutlaka ileteceğim," dedi ses titreyerek. "Size iyi bir hafta sonu dilerim, Bayan Carroll."

Montreal baharı alışıldığı gibi hiddetle bir gecede sıcak yaza dönüştü. Pazartesi günü hava sıcakla ağırlaşmıştı; bütün yapraklar tamamen açmış, parlak güneş kuru kaldırımlarda ışıldamaya başlamıştı. Telefon açmak için tepeyi inerken, elbisem ince olmasına rağmen yol boyunca sıcaktan nefessiz kalmıştım; ayaklarım da tenis ayakkabılarımın içinde pişmişti. Renkli gözlük camlarının ardındaki gözlerim bile yanıyordu. Telefon kulübesinin kapısını hava girsin diye hafifçe aralık bıraktım ve yavaşça tuşlara basmaya başladım, bir yandan da kendimi bu kadar uyuşuk ve ağır hissetmemeyi diliyordum. Johnny'yle geçirdiğim hareketli bir gecenin yan tesirleri, çok iyi biliyordum ki, asil bir kararı açıklamak için pek de uygun koşullar yaratmıyordu.

"Şey, sağ salim geri dönmüşsün, Neil."

"Nasılsın anne? Evet, pek alışıldık bir şey değil ama uçak rötar yapmadı. Her şey yolunda mı?"

"Evet, tatlım, her şey yolunda. Aslında sana, şey diyecektim..."

"Bak, aramana gerçekten çok sevindim. İşin aslı, son zamanlarda seni çok düşündüm... Yani, her zamankinden çok demek istiyorum. Şimdi geçen sonbaharda haklı olarak, evden bazı eş-

yalarını –kıyafetlerini, mücevherlerini falan– sana göndermemi istemiştin. Bense babam ve onun dertleriyle o kadar meşguldüm ki söylediğini yapamadım. Bu seni oldukça rahatsız etmiş olmalı. Bu sebeple geçen hafta şehir dışına çıkmadan önce, senin eşyalarınla –tüm ayakkabıların, paltoların, gümüş dolabın ve bu gibi şeylerinle– dolu iki koca bavul hazırladım. Şimdi bana sadece bunları sana nasıl ulaştıracağımı söyle ki ben de..."

"Neil bunların hiçbirine artık ihtiyacım yok, işin aslı..."

"Keşke beni daha sık arasan anne, birbirimizden çok az haber alıyoruz, eşyalarını istersin herhalde."

"Hayır, istemem. Söylesene, baban son günlerde nasıl?"

"Şey, söyleyeceklerimden biri de bu zaten, yani, babam birkaç haftadır fark edilir derecede iyi. Bu kadar iyi olması şaşırtıcı aslında."

Uykulu tenim hafifçe uyanarak ihtiyatla ürperdi. Neil'in sesinde ne vardı –bir tür utanç mı yoksa?– ama niyetimin ne olduğunu daha ona söylememiştim ki.

"Daha iyi, ha? Şey, bu çok iyi. Sanırım sıcak hava sonunda işe yaramıştır."

"Ee... Evet. Bir de daha neşeli artık."

"Öyle mi?"

Neil duraksadı, bense bekledim. Sonra ikimiz aynı anda konuşmaya başladık. "Büyük bir değişiklik. Artık dışarı çıkıp küçük gezintiler yapıyor..."

"Son zamanlarda çok düşündüm ve bana öyle geldi ki en azından ona bir açıklama..."

"Ne oldu anne?"

"Üzgünüm Neil. Babanın artık dışarı çıktığını söylüyordun."

"Evet, hava güzel olduğunda arabayla küçük gezilere çıkıyor. Bayan Pratt ve köpekle."

"Öyle mi?"

"Bir de bu yaz bahçeye küçük bir veranda inşa ettirmekten bahsediyor. Açık havada yemek yemek için."

"Gerçekten mi?"

"Evet. Oldukça şaşırtıcı, çok daha iyi yürüyor ve hareket ediyor. İyi uyuyor. Bir ay önceki haline bile oranla çok büyük bir değişiklik."

"Gerçekten öyle mi?"

"Peki anne, sen nasılsın? İyi misin?"

"Çok iyiyim."

"Sesin komik geliyor. Hattan mı kaynaklanıyor, yoksa üşüttün mü?"

"Boğazım gıcıklanıyor."

"Şimdi anne, şu bavullar konusunda. Onları sana bugün gönderebilirim eğer..."

"Hayır, zahmet etme, Neil. Artık orada istediğim hiçbir şey yok. Unut gitsin. Gene de teşekkürler."

"Peki, dinle anne. Aylar önce bir ayrılık nafakasından bahsettiğini de hatırlıyorum. Gerçi o konuda babamla uzlaşamamıştık. Son günlerde böyle bir şey yapması gerektiğini söyledim ona üstü kapalı, bunun üzerine o hiçbir yorumda bulunmadı, aslında bugünlerde sana düzenli bir ödeme yapmaya razı olabilirmiş gibi geldi bana. Onu tekrar gördüğümde konuyu açacağım. Sonuçta senin ihtiyaç duyduğun..."

"Hayır, hayır. Neil demek istediğim şu. Artık ondan gelecek hiçbir şeyi kabul etmeyeceğim. Konuyu ona tekrar açma."

"Anne... Baksana, sen bana bu yüzden gücenmedin, değil mi? Çünkü biliyorum ki pek..."

"Hayır, tatlım, elbette gücenmedim. Dediğimi yap ve para konusunu unut. Para istemiyorum. Ayrıca kimseye de gücenmedim. Ne Burt'e, ne sana, ne de Bayan Pratt'e, hatta ne de köpeğe gücendim. Seni daha sık aramam gerekirdi elbette. Biraz ken-

dime kızdım, hepsi bu. Tarihi geçmiş bir kâbus gördüğünü düşün. Kötü bir sahne, hani hep söylendiği gibi. Senin seçtiğin bir görüntü değil, sorun zamanlaması sanırım, bu da insanın gururunu kıran bir düşünce."

"Söylediklerinden bir şey anlamıyorum anne."

"Evet, Tanrı'ya şükür ki anlamıyorsun."

"Bak, sen başta bana bir şeyler anlatacağını söylememiş miydin? Konu neydi?"

"Önemli bir şey değil tatlım. Evde durumlar nasıl? Oğlanlar iyi mi? Kim, nasıl?"

"Odasında tütsü yakıyor."

"Bunda büyütecek bir şey yok ki. Şanslısın, ne çocuklar var, dua et Kim şehri yakmıyor. Neşelen. Benimle ilgili de canını sıkma. Ben iyiyim. Çok iyiyim, aslında."

"Hep böyle söylüyorsun. Ama bu doğru mu?"

"Elbette doğru."

"Her neredeysen, şimdiki hayatının nasıl olduğunu sık sık düşünüyorum anne."

Sesindeki aşina sevgi titreşimlerini duyduğumda, sakıngan sözcüklerimize karşın, nihayet aramızda değerli bir iletişim kuruluyormuşçasına içten bir huzur duydum. Doğrusu, konuşmamız, neredeyse dayanamayacağım kadar komik bir palyaçonun maskaralığıyla daldan dala atlıyordu.

"Bir şeylerle meşgul oluyorum," dedim. "Biraz ev temizliği yapmayı planlıyorum. Zaman öylece geçiyor işte." (Evet, Johnny'nin dudakları tenimde geziniyor. Jean-Paul'ün burnunu siliyorum.)

"Bu güzel. Herhalde şimdiye kadar birkaç yeni arkadaşın olmuştur."

"Evet, bir sürü." (Dişsiz Macar, profesör Spinoza. Bayan Angelini ve annesinin kuzusu. Kendim.)

"Çok iyi."

Gülümsedim. "Beni meşgul eden bir de hobi edindim. Ah, iyiyim."

"Bunu duyduğuma çok sevindim. Beni daha sık ara anne. Senden haber alamamaktan nefret ediyorum, endişeleniyorum."

"Haftada bir arayacağım. Ne dersin?"

"Harika. Bunu söz sayıyorum. Önümüzdeki pazartesi mutlaka." Sesinde bir rahatlama. Karşılıklı klişelerle yaptığımız bu gülünç ve içten konuşmayı bitirdiğimiz için o da benim kadar memnun muydu acaba?

"Elbette. Kim'e sevgilerimi ilet. Au revoir[14], tatlım."

Telefon kulübesinden çıkmadan önce paramı saymak için duraksadım. Neyse ki hâlâ biraz param vardı. Evde likör kalmamıştı, insanı sarhoş edecek koca bir şişe içki almanın belli bir vakti varsa, o vakit gelmişti. Telefonun bozuk para haznesini kontrol edip kendi on sentimi bonus olarak kazandıktan sonra en yakın içki dükkânına girmek üzere hızla yürümeye başladım. Sonuçta insan, hayatını feda etmeyi teklif edip de teklifini hiç kimsenin umursamayışına her gün tanık olmuyordu. Böylesi bir utanç, büyük bir sarsıntı yaratabilirdi. Juliet, Romeo'nun hançer tutan elini durdurup "Saçmalama tatlım," deseydi ya da Tanrı, Azize Theresa'ya, "Hayır, istemem evlat," deseydi benim şu anda ne hissettiğimi ve bu şişenin ne kadar gerekli olduğunu onlar kesinlikle anlarlardı.

"Sen misin, Johnny? Girsene, seninle konuşmak istiyorum. Ciddi bir konuşmayı kastediyorum. Lanet kedileri de dışarıda tut."

---

[14] Fr. Görüşmek üzere. Ç.N.

Çok geç. Dört ya da beş kedi Johnny'nin bacaklarının etrafında çoktan içeri akın etmeye başlamışlar, o da içeri akan kedi selini durdurmak için yalandan bir girişimde bulunmaktan başka bir şey yapmamıştı. İçeri girmeden önce ayakkabılarını çıkarmak için duraksadı ve mutfaktan içeriye doğru konuşurken kendine soğuk bir bira aldı.

"Dışarısı kaynıyor sanki, ama burası çok şirin ve serin. Sokakta şu zavallı kaltak Jeanne'ı gördüm, karnı kocaman, ikiz doğuracak galiba. Doğum ne zaman acaba? Biliyorsun kızı olsa..."

"Evet, biliyorum. O kötü veletleri her zamankinden beter olacaklar. İçeri geliyor musun? Seninle konuşmak istediğim..."

"Yok, her şey iyi olacak o zaman. O zaman annesi umursamaz, Jean-Paul bizimle daha çok kalır."

"Ah, harika. Bak konuşmak istediğim şeylerden biri de..."

"*Journée*'deki Bill bana önümüzdeki hafta verilecek ikinci Rubinstein konseri için iki bilet verdi, ne dersin? Gitmek ister misin? Ah, içki mi içiyorsun Eva? Çok güzel. Yeni şişe almışsın, güzel!"

"Sen biranı bitirsen iyi edersin. Bundan pek hoşlanmayacaksın. Bir de ayakkabılarını giy gene."

Çoktan bir sandalyeye gömülmüş, kalın, harap olmuş bir kitaba dalıp çıkıyordu. "Dinle Eva, bunu kütüphaneden aldım, Glanville'den bahsediyor, Oxford bilginlerinden ve Kraliyet Tebaasından bir adam ve o da benim gibi cadılara inanıyor. Dahası da var, bak onun şu sözlerini dinle: 'Başıboş orta sınıfın ve felsefeyle ya da bilimle yalandan ilgilenen insanların çoğu, cadılar ve hayaletlerle genelde dalga geçerler.' Buna ne dersin?"

"Glanville üç yüz yıl kadar önce ölmemiş miydi? Neyse boş ver şimdi bunu. Sorun şu ki, Johnny, daha fazla –hık– kişisel mahremiyete ihtiyaç duyduğuma karar verdim. Sen etrafta oldukça fazla dolaşıyorsun. Buna bir son verilmeli, yoksa taşın-

mak zorunda kalacağım. Yani, bu çok gülünç, ayağımın altında sürekli kediler, insanlar var, bir de lanet şarkılar, gevezelikler, yemek pişirme seansları, sürüp giden tartışmalar. Bir dakika olsun huzur bulamıyorum. Benim buraya geliş sebebim bu değildi. Evle ilgili her şeyi terk ettim. Epineti ve birlikte takıldığım insanları, hepsini. Anlıyorsun, değil mi?"

"Elbette," dedi kendine güvenen bir edayla. "Eva, hayatım, o yeni şişeyi açalı çok oldu mu? Yüzün pembeleşmiş gibi."

"Yüzümü boş ver. Mesajı anladın mı? Senin burada benimle yaşaman sadece çok gülünç, buna derhal bir son verilmeli. Senin de bildiğin gibi senden ve tüm bunlardan hoşlanıyorum, ama sonuçta senin gidip kalabileceğin –hık– kendi evin var. Bu yüzden oraya gideceksin. Belki arada bir seni yemeğe davet edebilirim, ama sık değil, eğer mümkünse. Benim de kendimle ilgili yapacak, düşünecek bir sürü şeyim var." Konuyu açıklamış olmaktan müthiş bir rahatlık duyarak içkimi kafama diktim. İçindeki buz parçaları hızla akarak ustalıkla burnuma dokundular.

Johnny bacaklarını uzatarak rahatça, "Sorun değil," dedi.

"Tamam, öyleyse –hık– artık gidebilirsin." Nasıl yapacağını göstermek istercesine doğrularak içine gömüldüğüm koltuktan kalktım. Kalkar kalkmaz, sanki duvarları hareket ederek oda genişledi ve bir gemi faciasının resmedildiği bir sahne manzarası gibi çok ilginç bir biçimde değişti. Sıcaktan, kuşkusuz.

"Bir de lütfen çıkarken, o kedileri dışarı at."

Gülümsemesi hoş gören ve eğlenen birininki gibi neredeyse şefkatliydi. "Bak, tatlım, önce sana güzel, sert bir kahve yapayım."

"Komik olma, kahve falan istemiyorum. Sadece git. Benden haber alıncaya kadar da gelme."

Birasını zorla içip ayağa kalktı. "Tamam, git diyorsun, giderim. Sen neden biraz uzanmıyorsun?" Ayakkabılarını ayaklarına

geçirdi. Neşeli bir sırıtışla, "Hem böylece sabah kendini çok kötü hissetmezsin." Bu sözlerin ardından hâlâ sırıtarak ayağa kalktı.

Kapı güvenli bir biçimde kapandığında, tekrar oturdum – aslında sandalyenin, uzanıp bana tekrar sahip olmasına izin verdim. Bardağımı kaldırarak işleri idare etme biçimime, dakikliğime, taktiğime, etkinliğime ve bilgeliğime içtim. Kavga çıkarmamıştı. Duyguları incinmemişti. O ve kediler bundan sonra sadece arada bir seviyeli ziyaretlerde bulunacaklar, geri kalan zamanda da kutsanmış bir huzur içinde yaşayacaktım.

"İşte –hık– özel hayat," dedim. "İşte ben. Sonunda cennette tek başınayım."

Bundan çok kısa bir süre uzandım ve uzanır uzanmazda uykuya daldım.

Sabahleyin epey geç kalkmış olsam da kendimi fevkalâde hissettim. Viski şişesinde o kadar az içki kalmıştı ki, Johnny'nin çıkmadan önce biraz içtiği sonucuna vardım. Sakar hödük.

Rüzgârlı güzel bir gündü, berrak ve rahatlatıcı. Kendimi, Montreal'in tepesindeki parka doğru uzun bir gezintiye çıkarmaya karar verdim, yeşil tepeden aşağıdaki puslu vızır vızır şehre bakabiliyordu insan. Böylesi bir günde parlak nehrin ötesi, Amerikan sınırından Vermont dağlarının soluk mavisine kadar geniş bir alan görülebilirdi.

Orada, o güzel ferah alana ulaştığımda mutluluktan kendi kendimi kucaklayabilirdim. Etrafta hiç kimse yoktu. Hafta içi sabah saatlerinde buraya kimse gelmezdi. Aşağıda yayılmış olan şehrin varlığı sadece uzaktan gelen boğuk bir mırıltıydı. Etraf o kadar sessizdi ki, kuşların konuştuğunu, yapraklarla kovalamaca oynayan rüzgârın sesini rahatlıkla duyabiliyordu insan.

Bozuk yürüme yollarında gezinmeye başladığımda, güneş sırtımı okşayan kocaman, sıcak bir el gibiydi. Bastonumla çalılıkların diplerini dürtüp kaldırarak aranmaya başladım; daha akşam olmadan gerçekten değerli bir şey bulmuştum – kırmızı İskoç kumaşından yapılmış, sadece bir düğmesi kayıp olan bir İngiliz yağmurluğu. Böylesi bir şeyin nasıl kaybedildiğini hayal edebiliyordum. Kadın son dakikada hayır demiş ya da yanlış bir zamanda gülmüş olmalı. Yağmurluk biraz kirli ve buruşuktu ama iyice bir yıkandığında bunlar sorun olmayacaktı. Erkek yağmurluğu olmasına rağmen bana göre çok büyük de değildi. Bahar paltosu sorunu çözülmüştü. Öyle memnundum ki elimde olmadan sürekli gülümsüyordum ve yanlışlıkla oralarda gezinen sıkıntılı bir polise de gülümsedim, adam sanki gülümsemek yasadışı bir şeymiş gibi bana ters ters baktı.

Tepenin güneşi ve rüzgârı bana o kadar iyi geldi ki tüm öğleden sonrayı orada geçirdim. Sonunda bir bank bulup uzanarak kısa bir şekerleme yaptım. Akşam trafiğinin karmaşasında eve doğru zorlukla ilerlemeye çalışırken acıkmıştım, bacaklarım bitap düşmüşlerdi ve tüm arama-bulma gezintilerimde yanıma aldığım alışveriş çantasının ağırlığı yüzünden kollarım ağrıyordu. Çantada; palto, kırmızı tutacakları olan bir atlama ipi, yün bir eşarp, üstünde Süpermen resmi olan bir yemek çantası ve yağmurda ıslanarak biraz kabarmış bir Riviera Gezi Rehberi vardı.

Evime kutsal bir sükunet ve huzur hakimdi. Kapıda birkaç kedinin içeri girmek için bağırdıklarını duydum ve onlara mutlulukla, "Cehenneme kadar yolunuz var," dedim. Akşam yemeği için haşladığım iki tane lop yumurtayla yatağıma girdim ve bir yandan Riviera Gezi Rehberi'ni okurken bir yandan da yemeğimi yedim. Kısa süre sonra çocuklar gibi derin bir uykuya daldım.

Ertesi sabah, arka kapının hemen önünde Jean-Paul'ün minik ayakkabılarının bereli ve şişmiş tekini buldum. Annesi, kırık cam parçalarının arasında oynaması için onu dışarı gönderecek ya da güneşli bir hafta boyunca onu eve kilitleyecek kadar akıllıydı. Bu sebeple ayakkabıyı vermek için yukarı çıkıp kapılarını çaldım. Jeanne'ın solgun yüzünde cılız bir gülümseme görmek beni oldukça şaşırttı.

"Şey, teşekkürler, bu lanet ayakkabıyı bulmak için her yere baktım, ama çocuğu biliyorsunuz işte, bir türlü ayakkabılarını giymiyor, onunla ne yapacağım bilmiyorum. İçeri gelin, kahve için su kaynatmıştım."

Beni öyle hızla içeri aldı ki pek de seçim yapma şansım olmadı. İsteksizliğimi kibarca gizleyerek alışveriş çantamı dayayacak bir yer bulduktan sonra oturdum.

Oda, uzun metal bacaklar üzerinde duran devasa bir TV'ye göre düzenlenmişti. Ekranda büyük bir enerji ve coşkuyla spor yapan kaslı bir adamı izleyen yere çömelmiş iki çocuğa kadar, odadaki hiçbir şeyin birbiriyle ilgisi varmış gibi görünmüyordu. Kirli tabaklar, bir rulo tuvalet kâğıdı, altı tane dolu küllük, *'Allo Police* ve *Movie Mirror*'ın kenarları kırışmış birer sayısı, iskambil kâğıtları, rugan bir fino köpeği, bir kavanoz soğuk krema ve yıpranmış bir çocuk tişörtüyle üstü tıka basa dolu olan yuvarlak bir masada Jeanne, kahve tozunun üzerine kaynar su döktü. Şöminenin (benim aşağıdakinin ikiziydi) üzerinde bir kutu bezelye, Papa 23. John'un çerçeveli resminin yanındaki şömine rafının üzerinde de bir lazımlık vardı.

Fincanları bir çatalın sapıyla şöyle bir karıştırdıktan sonra, ev sahibesi bir sigara yakıp sohbet etmek üzere oturdu.

"Çocukların ikisi de isilik oldu, son zamanlardaki sıcaklardan herhalde. Tanrım önceki gün yerde yumurta kızartacak kadar sı-

caktı hava." İngilizceyi iyi konuşuyordu ama düz ve renksiz bir ses tonu vardı, hani kadınların başlarının ağrıdığını söylemek için kullandıkları şu ses tonundan. Çocuklara bakmıyordu ama ben bakıyordum. Jean-Paul, bacaklarını iki yana açıp uzatmış, yüzü göz yaşlarından sümüksü bir sıvıyla kaplı, ağzında bir zamanlar pembe olan bir emzikle oturuyordu. Öteki çocuk otomatik hareketlerle, koca bir torbadan patates cipsi yiyordu.

"Kaç yaşındalar? Beş ve üç falan mı? Benimki o yaşlarda her fırsatta kıyafetlerini, ayakkabılarını –her şeyi– üstünden çıkarıp atardı. Bir keresinde kilisede pantolonunu çıkarmıştı."

Bir duman bulutunun arasından bana ilgiyle baktı.

"Kaç çocuğunuz vardı?"

"Yalnızca bir tane."

"Siz şanslıymışsınız." Bir elini beline dayayarak kendini sandalyeye attı.

"Bebek ne zaman doğacak?"

"Haziran sonunda."

"Bu kez kız bekliyorsunuz sanırım."

Bu beylik söz, kadının solgun ve ifadesiz yüzünü harekete geçirince oldukça şaşırdım.

"Ah, evet, kız çocuğum olsun diye deli oluyorum. Hep bir kız istedim. Bu kız olmak zorunda. Gel, neler hazırladığımı göstereyim sana." Büyük oğlanı sanki bir sandalyeymiş gibi kenara iterek yanındaki yazı masasının bir çekmecesini açtı ve oradan şeker pembesiyle çağla yeşili renklerinde ucuz naylondan, ince fırfırlı iki minik elbiseyi özenle çıkardı. Elbiselere uyan, gene fırfırlı şapkalar ve bir kedi yavrusu resmiyle süslenmiş beyaz plastik bir de çanta vardı.

"Şirin," dedim çaresiz.

"Evet. Hep bir kızım olsun istedim."

"Şey erkek evlatlar da fena sayılmaz." Bir an duraksadıktan

sonra tehlikeli bir dalış yaptım. "Bakın, Jean-Paul konusunda sorunlarınızın olduğunu biliyorum; ama, bilirsiniz, bugünlerde arka sokakta hep bizimleydi ve ben onu biraz tanıma fırsatı buldum... o hoş bir küçük adam... benim gibi yaşlı bir büyükannenin küçük bir öneride bulunmasına aldırmazsınız ya? Bir doktor, çocuğu baştan aşağı bir kontrol etse, bence bir çok işe yarar şey yapılabilir, bilirsiniz işte küçük şeyler, örneğin lenf bezleri iyileşirse bu kadar çok üşütmeyebilir , bir de işitme cihazı mesela. Çocuğun sadece bir kulağı... "

Ama kadının yüzü derhal öyle bir asıldı ki sesim yavaşça alçalarak sonunda duyulmaz oldu. Bununla birlikte bu kadar ileri gitmişken sözümün sonunu getirecek kadar da inatçıydım.

" Çocuk Hastanesi gibi yerlerde çok iyi hizmet ediliyor artık. Çocuğu orada iyice inceleyebilir, gerekli testleri falan yapabilirler ve ona bir çok konuda yardımcı olabileceklerini düşünüyorum. Aslında çocuğun müthiş bir potansiyeli var."

İfadesiz bir sesle, "Hayır, ben o züppe İngiliz doktorlara inanmıyorum," dedi. "Onu nereye götürürsem götüreyim alıp St. Jean de Dieu'ya koyacaklar, onun gibi çocukların yeri orası."

Jean-Paul'ü, gelişimi yavaş ve sorunlu binlerce çocuğun birer ölü gibi yaşadığı o büyük gri kent kışlasında düşününce ağzımdaki kahvenin tadı acılaştı. Yavaşça doğruldum ve çantamı topladım. "Şey, teşekkürler; sanırım ben artık gitsem iyi... "

Jeanne arkasını dönüp büyük oğlunun pipisini tutan eline vurarak ruhsuz bir titizlikle eli oradan uzaklaştırdı. Çocuğun burnunu karıştıran diğer elini görmezden geldi. Bir sigara daha yakıp benim için kapıyı açtı.

Gözleri ilgiyle üzerimde gezinirken, "Son zamanlarda Johnny'nin sık sık sizin oralarda çalıştığını görüyorum," dedi.

"Ah, evet, oldukça iyi bir marangoz. Ufak tefek tamir işlerini yaparak MacNab'lere yardımcı oluyor, Findlay pek iyi değil."

"Bunu sizin için yapıyor demek istiyorsunuz herhalde. Marc'la ben, bu durumu oldukça romantik buluyoruz." Dudakları kurnaz bir gülümsemeyle inceldi.

"Ben romantizm yaşını oldukça geçtim," dedim kapıya iyice yaklaşarak ama kadın ısrarcıydı; gaddarlıktan gözleri öyle parlamış, dudakları öyle kıvrılmıştı ki neredeyse güzel görünüyordu.

"Ah, ama Johnny tam bir Romeo'dur, anlarsınız ya. Bunu bilmiyor muydunuz? Kötü bir çocuktur, tam bir seks makinesi. Benimle bile yüz göz olmaya kalkıştı, ikide bir asılmasına engel olmak için durumu kocama anlatmak zorunda kaldım. Bir de şu garson kızla olan korkunç kavgasını biliyorsunuzdur mutlaka, kızın erkek arkadaşı, Johnny'nin burnunu kırdı, bu da bir süre için onun hızını kesti, ama iddiasına varım bugünlerde o... "

"Üzgünüm ama benim artık gerçekten de gitmem gerekiyor. Kahve için teşekkürler. Bir ara gene görüşürüz. Au revoir Jean-Paul." Çok da acelem varmış gibi görünmemeye çalışarak oradaki iğrenç duman, yağ ve pis çocuk kokularından nihayet kaçtıysam da üstüme sinen koku ancak saatler sonra geçti. Dışarı çıkıp, arama-bulma işime dalıp da konuşmanın tamamını zihnimden atınca büyük bir rahatlık duydum. Sonuçta, bunların hiçbiri beni ilgilendirmiyordu.

O akşam kapımı açar açmaz, mutfaktan gelen cızırtıları duydum ve kızarmış pirzola kokusu aldım. Kapıdan Johnny'nin kıvırcık saçlı kafası göründü, samimi bir karşılamayla elindeki Fransız ekmeğini bana doğru sallıyordu.

"*Sen* burada ne halt ettiğini sanıyorsun?"

"Sana akşam yemeği hazırlıyorum. Güzel bir domuz pirzolası. Seversin."

"Johnny, sana buradan uzak durmanı söylemiştim."

"Evet ama durdum. Dün gece uzaktaydım ben. Çok yalnızdım. Düşündüm ki dün gece senin kafa belki de fazla doluydu, seni düşüncelerinle baş başa bıraktım."

Onunla tartışamayacak ve sıkıntı duygusuyla uğraşamayacak kadar bitkindim. "Akşam yemeğinden sonra hemen gidiyorsun. Erken yatmak istiyorum. Bir de çıkarken bana anahtarını bırak."

Mutfakta bir sürü başka takırtı. Beni dinlememekte kararlıydı. Kapıyı açıp oturup dinlenmek üzere sandalyemle kutumu ginko ağacının altına çektim. Akşam güneşi hâlâ sıcaktı.

Arka yolda çığlık çığlığa koşuşturan çocukların olmaması değişik bir şeydi. Yandaki evin arkasındaki çiçek bahçesine eğilmiş olan, bir deri bir kemik yaşlı adamdan başka kimse yoktu etrafta. Adamın orada, tüm o toz ve döküntünün içinde tropik kuşların rengarenk tüyleri gibi ışıldayan uzun kırmızı laleler vardı. Adamın yüzü kuru üzüm gibiydi; kuru, ince ve buruşuk; kötü bakışlı kızarmış küçük gözler. Bir yandan kazıyor bir yandan da, gözdağı vererek yaramaz çocukları hizaya sokmaya çalışan biri gibi huysuz, eleştirel bir edayla küçük bahçesinin yabani otlarını temizliyordu. Düşünmeden ve aklımı Johnny'yle meşgul etmemek amacıyla, "Çok şirin bir bahçe yapmışsınız orada kendinize," dedim.

Kademe kademe doğrulup kaşlarını çatarak bana baktı. "Bu yıl laleler çok güzel, çok. Fulyalardan pek bir şey çıkmadı. Kutularda olanlar var sadece. Çiçek soğanlarınızı nasıl saklayacağınız çok önemli. Şimdi siz..."

Böylece uzun ve boş bir konuşmaya daldı, söylediklerini takip etmek için hiç de çaba harcamadım. Hokey, ticaretin hassas dengeleri gibi konulardaki erkek monologlarına katlanma sanatında yaşamım boyunca ihtisas yapmıştım. Nadiren yaşanan sessizliklere şöyle rastgele bir, "A, gerçekten mi?" ya da, "Elbette,"

atıyor ve belli belirsiz bir şefkat ifadesi takınıyordunuz, hepsi bu. Asla anlamıyorlardı. Bu kez, çitin üzerinden paslı bir gülümsemeyle bana sunulan ve içinde üç tane lale olan minik bir buketle ödüllendirilmiştim üstelik.

Hava artık soğumuştu, bu yüzden çiçekleri içeri götürdüm.

"Baksana, ne kadar güzeller değil mi? Alev gibi."

Sanki kendisine hakaret etmişler gibi çiçeklere kaşlarını çattı.

"Neden o kadar uzun kaldın orada, gitmemi mi bekledin nedir? Benimle bir saat bile aynı odada duramıyor musun yoksa? Ben sadece yemek pişirmek, bir garson gibi masayı hazırlamak için mi buradayım ha?"

"Sakin ol, ben sadece biraz hava almak istedim. Burası çok havasız."

"Hem konuştuğun o yaşlı oğlancı da kimdi?"

"Johnny, adamın adını bilmiyorum. Artık başımı ağrıtma."

"Sırada o var sanırım ha?"

"Ay artık keser misin?"

Laleleri suya koydum, o ise oldukça koyu renkli içkiden bir yudum aldı.

"O yan binadaki adamın karısı olacak kaltak, koca bir domuz. Kadın tüm gün içiyor ve kedi köpek gibi kavga ediyor onlar, şimdiye kadar kavgalarına tanık olmadıysan yazın bol bol duyacaksın. Adam, çiçekleriyle senin peşine düşecek. Onun gibi bir cesetle flört edersin artık sen de."

"Johnny."

"Evet, peki sen orada adama sırıtarak öyle otururken..."

Bu kadarı da fazlaydı. "Tamam, sanki sen sütten çıkmış ak kaşıksın değil mi? Sen ve senin şu sevgili garson kızın?"

Yüzü aniden utançtan kıpkırmızı kesildi, öyle gülünç bir görüntüsü vardı ki beni hiç olmadığı kadar çok rahatsız etti.

"Kim anlattı sana bunu?" diye fısıldadı.

"Yani söylenenler doğruymuş ha? Burnunu kıran, o kızın erkek arkadaşıydı? Bu küçük ayrıntıdan bana hiç bahsetmemiştin."

"Kim sana söyledi bunu? Findlay söylemiş olamaz."

"O kadar merak ediyorsan söyleyeyim, Jeanne Leblanc söyledi. Senin hakkında çok şey biliyor gibi görünüyor. Senin ona bile bir ara asıldığını söylüyor."

İçkisinden bir yudum daha alarak telaşla, "Şey, ona hiç asılmadım. O bunu gerçekten istedi, o Jeanne denen kadın. Onun gibi birinin pis dedikodularını neden dinliyorsun ki?"

"Doğru ama, değil mi?"

"Bak, insanların senin hakkında ne dediklerini duymak ister misin? Her gün eve o büyük çantayla gelirken senin mağazalarda hırsızlık yaptığını söylüyorlar. Bu dedikoduya ne dersin?"

"Doğru dedim, değil mi?"

"Evet, şey, eski bir hikâye yüzünden kızma bana. Ben sadece... her neyse, onunla ilgili her şey iki hafta kadar önce bitti zaten, o yüzden şimdi bunu unutalım. Hadi akşam yemeği yiyelim."

"İki *hafta* önce mi?"

"Sessiz ol, Eva..."

"Yani bu kış her dakika burada benimle cennette olduğundan dem vururken, orospunun tekiyle yatıyordun, bunu mu demek istiyorsun?"

Söylediklerim onu iyiden iyiye afallatmış gibiydi, ama şu anda bunu eğlenceli bulamayacak kadar hiddetlenmiştim.

"Şimdi defol git buradan aşk çocuğu," diye devam ettim, sesimi alçaltma zahmetine bile katlanmadan. "Polis çağırmamı istemiyorsan sakın geri dönmeye de kalkışma."

"Evet, tamam gidiyorum," dedi ama mutfaktaki bir taburenin üzerine yığılarak kendini kötü hissediyormuşçasına içkisinden bir yudum daha aldı. Kötü görünüyordu, kanı çekilmiş, orta yaşlı ve çok yorgun görünüyordu.

"Keşke nasıl olduğunu anlayabilsen," dedi. "Kız, öyle güzel bir şey ki, daha yirmisinde, yarı Hintli, annesi Fransız, o kara şehla gözler; çok güzel, tam da bir şıllık. Sürekli bana ait olduğunu düşündüm, bu kızın benim olduğunu, bu kadar yaşlı, evi olmayan ve komik konuşan biri olmadığımı... Oysa o, hani şu otobüs garajının yanındaki gece kulübünde çalışan koca gorille yatıyormuş. Suratımı dağıtan oydu, o yağ tulumu. Görüyorsun ya, kızın onunla da görüştüğünü bilmiyordum ama o büyük kavgadan sonra bile kızı bırakamadım, benimle birkaç kez yattı, ama kısa zamanda anladım ki bunu biraz da bana acıdığı için yapıyordu. Bir de orospuluğundan tabi. Böylece onu bıraktım. Artık hepsi geçti. Her şey bitti. Çok uzun zaman yalnız kalmıştım, anladın? Bu kış sana geliş sebebim buydu, seninle birlikte yaşamayı isteme sebebim buydu. Çıplak gerçek bu. Hiç yalan söylemedim. Asla."

"Çık dışarı," dedim. Öfkem geçmişti. Geriye dondurucu bir hiddet ve ağzımda metal tadı kalmıştı. "O anahtarı da bana bırak."

Kısacık bir an bana baktı ve başka bir şey söylemeksizin ayağa kalktı. Anahtarı, mutfak masasının üzerine bıraktı. Kapı, arkasından sessiz bir tıkırtıyla kapandı.

Ertesi gün pazardı elbette. Ne zaman nahoş bir şeyler olsa ertesi gün hep pazar olur zaten. Yakıcı bir gün, beyaz gökyüzü göz kamaştırıyor, kıpırtısız hava ısıtılmış ipek gibi gergin. Sabahı ortalığı toplayarak geçirdim... Oturma odasında her nasılsa tonlarca karmakarışık gazeteler, dolu küllükler, oyuncaklar, boş şişeler, çeşitli dergilerin farklı sayıları ve daha bir sürü kalabalık eden şey birikmişti. Bu döküntüleri kese kağıtlarına bir bir doldurup hepsini evin arkasındaki koca çöp bidonuna tıkmak bana gaddarca bir zevk verdi.

"Tamam, işte bu kadar," dedim kendi kendime. "Artık hayatıma devam edebilirim." Attığım şeylerin arasında Johnny'nin Jean-Paul'ü eğlendirmek için parlak pastel boyalarla ucuz bir kağıda yaptığı resim vardı. Sarı bir tepenin üzerine tünemiş yamuk yumuk kırmızı bir ev; parlak yeşil gökyüzünde de kocaman beyaz bir kuş uçuyor. Renkler o kadar coşkun ve berraktı ki kağıdı buruşturmadan önce bir an tereddüt ettim; ama sonra onu da diğer döküntülerle birlikte insafsızca çöpe attım. Kedi mamaları için kullanılan tüm kapları da topladım, yıkadım ve attım. Tüm bu işleri bitirdiğimde daire düzenli ve bu düzene uygun olarak minnettar görünüyordu, ben de gerçekten erdemli davranmış olmanın tadını çıkarmak üzere oturdum.

Artık rahatlamış, Johnny'yle ettiğimiz dünkü ayrılık kavgasına dair kafamda tek bir soru işareti dahi kalmamıştı. Bitmişti; tamamen sona ermişti; bu konuda söylenecek başka hiçbir şey yoktu. Tüm gece öfkeyle yanıp tutuşmuştum; ama o da geçmişti ve beton gibi soğukkanlıydım artık.

Böylesi bir kendini kabullenişle ilgili tek sorun, aslında insanın bu kabullenişle ne yapacağına karar vermesiydi. Düzenli daire bana boş boş baktı. Kilise çanları geri kalan son imanlıları geç vakitte yapılan ayine çağırdı. Çağrıya karşılık veren ayaklar kaldırım boyunca sürüklenip takırdadı. Dışarı çıkmak istiyordum ama nereye gidecektim? Zor kazanılmış yalnızlığımı ve boş vakitlerimi nasıl değerlendirmeliydi? Zor kazanılmışlardı ve değerlendirilmeliydiler. Johnny'yi reddetmenin ne anlama geldiğini biliyordum, onsuz olmanın yalnız ve zor olacağını biliyordum. Bu, benim doğru ve uygun olan şeyi yaptığım inancını içimde biraz daha güçlendirdi. Nihayet kendi prensiplerime göre davranmıştım. Bu gerçek bir başarıydı ve bana öyle geldi ki alçakgönüllü bir mesaj göndererek haklı gerekçelerimi bildirmek...

"Efendimiz, saygılarımla, erdemli davranmak pek eğlenceli ol-

mayabilir ama bu tatmin edici bir şey ve Sizin kesinlikle onaylayacağınız bir değişiklik. En azından artık gerçekte niyetlendiğim şeyi yapıyor olacağım – katı bir yalnızlık içinde, hiçbir şey konuşmadan ve kimseye bir şey vermeden, sadece arama-bulma gezintilerimi yaparak, düşünerek, sadece var olacağım. Bu, başlangıçta istediğim şeydi, istediğim ya da ihtiyaç duyduğum tek şey."

"Size aslında bir özür borçluyum, gerçekten, şu son aylar, o aylardaki saf olmayan niyetler ve karmaşık tereddütler için. Bunlar Burt'ü terk etmemden çok daha fazla bağışlanma gerektiren şeyler. O terk etmemin bazı haklı gerekçeleri vardı, en azından biraz daha onurlu bir davranıştı. Her neyse, geri kalan her şey konusunda üzgünüm ve artık günah işlememek niyetindeyim. Arkadaşınız, Eva."

Sonunda uzlaşmış olmak güzeldi. Ah, huzur içinde ve tek başıma olmak iyiydi. Gönül rahatlığıyla uzun bir iç geçirdim. Günümü nasıl geçirecektim? Bir süre yürürdüm belki; Pazar günleri bir şeyler bulmak için pek umut yoktu ama genel olarak insanları ve etrafı izlemek mümkündü. Çantayı evde bıraktım, yanıma sadık bastonumu alarak öğleden hemen sonra dışarı yollandım.

Park kaçınılması gereken bir yerdi, hafta sonları neredeyse her adımda, iç içe geçmiş çiftlere rastlıyordunuz. Kısa süre sonra, kaldırımlarda yürümekten de ayaklarım pişti. Kapılarından, içerideki duaların hışırtı ve mırıltıları yayılan bir katedralin merdivenlerini çıkıp içerinin serin karanlığına dalmayı düşündüm bir an için, ama kendimi bunun için yeterince yenilenmiş hissetmiyordum. Her neyse, zaten Johnny'nin o her zamanki önemli bir şey ilan eder havasıyla bir defasında söylediği gibi, dinlemeye değer tek dua sessiz olanıydı.

Sıcaklık, devasa bir cam fanus gibi şehrin üzerine yerleşmişti. Kalabalık insan grupları, şehrin her tarafında pencerelerden sarkıyor, küçük balkonlarda yelpazeyle serinlemeye çabalıyor

ya da şaşırtıcı bir çeşitlilikteki sandalyelerle sokaklarda oturuyorlardı. Hep kalabalık vardı. Kimse yalnız değildi.

Havalandırması olan bir sinemada film seyretmenin iyi bir fikir olacağını düşünerek, kavurucu sıcakta Ste. Catherine Caddesi'ne gitmek üzere tepeye doğru zahmetle tırmanmaya başladım. Uzunca bir süredir tüm alışverişi Johnny yapıyordu, bu sebeple de geçen ayın maaşından kalan param duruyordu ve şu durumda sinema biletini aslında rahatlıkla karşılayabilirdim; ama sinemada da bulup bulabileceğim tek şey, *The Sound of Music* adında, çift yönlü açılıp kapanan kapıların savrulmasıyla ilgili çok şişirilmiş berbat bir film oldu. Hayır almayayım teşekkürler, bunu yeterince görmüştüm.

Müzeye gidip oradaki resimlere bakmak hoş bir şey olabilirdi, ama kirli tenis ayakkabılarım, bu düşünceyi sorgusuz sualsiz bugünün programından çıkardı. Aslında ayakkabılar, bu fikri sonsuza dek uzaklaştırmıştı. Artık bu ayakkabılara alışmış, hatta onlara karşı bir tür sadakat duymaya başlamıştım. Bu da beni, şehrin "şık" batı ucundaki hemen her halka açık yere girmekten, belki de sonsuza dek, alıkoyuyordu. Artık buna hiç de pişman ya da içerliyor değildim. Sadece kütüphanelerin, eski eşya satıcılarının ve sahafların –bu gibi ilginç yerlerin– pazar günleri de açık olmasını canı gönülden istiyordum.

Nihayet şehrin yeşil tacının çevresinde uzun bir otobüs yolculuğuna çıktım. Outremont'ın üç şeritli caddelerinde seyahat etmek yavaş yavaş yanaklarımı serinletti. Otobüsün telaşsız sarsıntısı rahatlatıcıydı. Kendimi sakin ve iyi hissediyordum. Hiç kimseye kızgın değildim. Rüzgârda dalgalanan uzun saçlarını düzeltmek için elini kafasına götüren genç bir kız, bana bir an için sevgiyle Kim'i hatırlattı. Otobüs tepeden aşağı, eve doğru daldığında şefkatle ve hatta biraz da ilgiyle, Burt'ü yeni verandada köpeği ve duluyla oturmuş zayıf kemiklerini güneşte ısıtır-

ken düşündüm. Hatta anlık bir acımayla, Johnny'nin Hintli kızın kısık gözlerine karşı duyduğu şiddetli, sefil tutkuyu bile düşündüm. Dünün ve dün gecenin o acı, yakıcı öfkesinden eser kalmamıştı. (Piç kurusu bana karşı baştan beri dürüst davranabilirdi gene de.) Aceleyle otobüsten indim ve geri kalan yolu, sıcak beni iyice yavaşlatıncaya kadar hızlı adımlarla yürüdüm.

Şey, her neyse, Johnny'nin gene ortaya çıkacağı, kapımı çalacağı ya da herhangi bir biçimde can sıkıntısı yaratacağı gibi korkularım yoktu artık. Ona söylediğim acımasız sözlerden sonra beni bir daha asla rahatsız etmezdi. Onun duygusal bağlarının ilkel, hatta masum bir yönü vardı; ya var ya yoktular. Ama adamın kendisiyle ilgili hiçbir şey basit değildi. Küstahlıklarının ve martavallarının altında, coşkusunun altında yatan derin mutsuzluğuyla aslında feci halde gururlu bir adamdı. Onu yok etmek hiç de zor olmamıştı.

Daha önce böyle bir şey yapmamıştım elbette. Sadece kendimi korudum. Aptalca, ama bunu böyle düşününce koltuklarım kabarıyor. Düşünmeye değmez aslında.

Sessiz, düzenli odama girince derin bir soluk alarak memnuniyetle oturdum. Limandaki bir geminin boru sesi kıpırtısız havada yükseldi. Ayaklarımı uzattım ve derin bir soluk daha aldım. Pek kitap okuyasım yoktu. Aç değildim. Bu sıcakta dışarıda oturmak anlamsızdı. Radyoda, kirlilik ve Orta Doğu Krizi'yle ilgili mühim meselelerin tartışıldığı kasvetli panellerden başka dinleyecek bir şey de yoktu. Yapacak hiçbir şey yok. Susuz değilim. Aç değilim.

Uzunca bir süre özel olarak hiçbir şeyi düşünmeden önüme bakarak orada öylece oturdum. Üzüntü ya da mutluluk duymadan. Hava yavaşça karardı. Aç değildim. İstediğim hiçbir şey yoktu.

Beyaz ısı her şeyi, zamanı bile felce uğrattı. Günler boyunca güneş göz kamaştırdı, durgun hava kavruldu; sonu gelmeyen gecelerde yaprak bile kıpırdamıyordu.

Karartılmış odamdan çıkmadan, elimde bir yelpazeyle serinlemeye çalışarak oturdum; gündüz ya da gece saatleri arasında gerçek bir fark yoktu. Arada bir elime bir kitap aldım ya da uykuya dalarak insanı hiç de dinlendirmeyen ağır şekerlemeler yaptım. Bu tıpkı, sonu gelmez bir rötar yapan treni ya da son derece ağır iş yapan bir diş hekimini beklemek gibiydi ama aslında hiçbir şeyi ya da hiç kimseyi beklemiyordum.

Gene de bir sabah erken saatlerde üst kattan gelen bir gürültüyle uyandım, bodrum merdivenlerini binbir zahmetle çıkarak neler olup bittiğini öğrenmek için kapının kilidini açtım. Üniformalı iki adamı bir sedyeyi ve ona kayışlarla bağlı yükünü kaldırıp yana yatırarak ön kapıdan çıkarmaya çalışırken, Findlay, annesi, üst kattaki taksi şoförü, üzerinde atletiyle Marc Leblanc ve üstünü giyinmiş olan Bayan Cooper koridorda dikiliyorlardı.

"Bekle," dedi Findlay. "Birisi yardım etsin de ben kapının şu kanadını açık tutayım. İşte böyle."

Bayan MacNab, "Boyaya dikkat edin," dedi.

"Kim o?" diye sordum.

"Kocam," dedi Bayan Cooper.

"Ah... hastaneye mi gidiyor? Geçmiş olsun."

"Hayır. Bu sabah gün doğmadan hemen önce öldü."

Ona bakakaldım. Sarsıntının insaflı uyuşukluğuyla sakindi, ama yüzü kâğıt gibi bembeyazdı ve güzelce toplanmış saçlarında sürekli ama hafif tuhaf bir titreme vardı.

Kan ter içinde kalan adamlar sedyeyi sonunda dışarı çıkardılar ve hazır bekleyen cenaze arabasına doğru uzun rahat adımlarla taşıdılar. Küçük bir seyirci grubu kaldırımda durmuş, has-

talıklı bakışlarla olanı biteni izliyordu. İçeride Findlay kapının kanatlarını kapatırken insanlar dağılmaya başlamışlardı. Mırıldanarak Bayan Cooper'a bir şeyler söylediler ve Bayan Cooper da karşılığına metanetle her birine, "Teşekkür ederim," dedi. Arkasında, boş odalarının açık kapısı esnedi. Biraz çaba sarf ederek, "Bakın, size bir fincan kahve yapabilirim belki, yalnız kalmak istemezsiniz..." dedim.

"İçeri gelin lütfen," dedi. Böylece onunla birlikte içeri girdim. İki gözlü bir ocağın yanındaki yuvarlak masaya, lekesiz bir keten kumaşın üzerine solmuş Crown Derby baskılı şeffaf fincanları koydu. Aklıma söyleyecek bir şey gelmiyordu, dilim de uykuya yatmış gibi görünüyordu; ama Bayan Cooper hemen konuşmaya başladı, daha çok kendi kendine konuşur gibiydi.

"Ölmek istedi, uzun zamandır istiyordu. Kalkıp da sesini duyunca olanı biteni anladım. Doktoru da çağırmadım. Sadece yatakta onun yanına oturup elini tuttum ve her şey bitinceye kadar bekledim. Hastanelerden çok korkardı, oraya tekrar götürülüp iğnelerle ve tüplerle kendisine işkence edilmesine izin vermeyeceğime dair bana söz verdirmişti. Sadece ölmek istedi, evde ölmek istedi. Bu yüzden ben de nefes alıp verişleri duruncaya kadar bekledim. Sonra doktoru çağırdım. Sadece birkaç saat sürmüştü, sonra gitti. Onun için yapabileceğim tek şey buydu."

Saygıyla ona baktım. Kahvesini içmek için ak pak bukleli kafasını eğmişti.

"Doktor bana bir bakış attı ama bir şey söylemedi. Bizi biliyor. Rupert'ın sıra dışı bir adam olduğunu biliyordu. Johnny Horvath da öyle. Yukarı çıkıp ondan doktor gelinceye kadar bizimle oturmasını istedim. Onu... onun değerini bilen birilerinin... yanımızda olmasını istedim... orada öylece yatarken o kadar yakışıklı görünüyordu ki. John önceki gece çok içmiş olduğu halde uykudan uyanıp hemen geldi – zavallı John. Beni öptükten son-

ra, adamlar gelip Rupert'ı götürünceye kadar burada oturdu."

"Demek öyle."

"Bir de bana ne dedi biliyor musunuz? Sözlerini asla unutmayacağım. Yani, hayatım boyunca demek istiyorum, ölümün gerçek olduğunu biliyoruz, uzun zaman önce inandığımız bir masal değil ölüm. Sonrasında bize ne olacağı konusu da büyük bir muamma. Nereye gidiyoruz? Rupert sıra dışı biriydi, fevkalâde bir adamdı gerçekten de. Ola ki tam bir Hıristiyan inanışa sahip değilseniz, yani dirilişe inanmıyorsanız, ne olacak? Böylesi bir adam öldükten sonra geriye düşünecek ne kalır?"

Ona bir çay daha koydum.

"John ne dedi biliyor musunuz? Burada Rupert'la benim yanımda oturmuş elimi tutarken. Bedenlerimiz, dedi, birkaç kuruş değerinde kimyasal ve birkaç litre sudan başka bir şey değil, gene de biz öldükten sonra bunun bir tek atomu bile boşa harcanmıyor. O zaman insan ruhu kadar muhteşem bir şeyin, dedi bana, boşa harcanabileceğini düşünmene sebep olan şey ne? Bu çok anlamlı, değil mi, üstelik işe de yarıyor. Rupert öyle eşsiz bir adamdı ki. Kontrpuan konusunda bir kitap yazmıştı bilirsiniz işte... çok uzun bir zaman önce bu evden asla ayrılmamaya karar vermiştim, burada çok mutluyduk. Rupert burayı çok seviyordu, her şeyimiz burada, birlikte geçirdiğimiz yaşamımızın hepsi..."

Cilalı, eski ağır kasvetli mobilyalara, püsküllü lambalara ve biblolara baktı. Solgun gözleri bir an için vahşileşti, sanki artık onları anımsamıyordu; ama orada sırtı bir yay kadar gergin, dimdik oturmaya devam etti.

"Yakında kızım gelecek. Burlington'dan uçakla geliyor."

"Bu çok iyi."

"Johnny, saat dokuzda beni cenaze işleriyle ilgilenen adama götüreceğini söyledi; imzalanması gereken belgeler falan var, işten izin alacak; çok iyi biri o."

"Evet. Şey, saat dokuz olmak üzeredir. Ben kaçayım. Benim yapabileceğim bir şey olursa lütfen söyleyin."

"Söylerim, teşekkürler."

Tekrar aşağı inip elime bir kitap alarak ağır ağır oturdum. Zavallı kadın. Ama hiçbir şey hissetmiyordum, gerçekten. Hiçbir şey. Zaman yavaşça ilerliyordu, yavaşça, sıcaklık bir nabız gibi atıyordu.

Bir gün, sırtında mavi yeşil bulutlarıyla şehrin üstüne bir tufan çöreklendi, sülfür gibi kokan teatral sarı bir ışık ve beyaz bir kırbaç gibi şaklayan şimşekler... Her şey bitip gök gürültülerinin son mırıltıları da şehre küsüp uzaklaşınca, yıkanmış hava tatlılıkla, berrak ve serin bir gülümsemeyle aydınlandı. Oysa ben hâlâ kurşundandım.

"Merhaba, Neil."

"Anne, sözünü tutmadın; beni en son aradığından beri üç hafta geçti."

"Üzgünüm. Zaman mevhumumu kaybetmişim sanırım."

"Sesin kötü geliyor. Ne oldu?"

"Bir şey olmadı. Sıcaktandır belki."

"Ama geçen haftaki o fırtınadan beri hava bir mağaranın içi kadar serin."

"Ya."

"Neden kötüsün?"

"Ah, önemi yok. Neler yapıyorsun son zamanlarda?"

"Pek bir şey yapmadım. Ev boş ve huzurlu. Rosemary ve çocuklar St. Sauvéur'dalar; ben de bu hafta sonu gideceğim."

Aniden aklıma bir yerlerde gördüğüm bir resim geldi – sarı bir tepede duran yamuk yumuk kırmızı bir ev ve üzerindeki par-

lak yeşil gökyüzünde uçuşan coşku. "Çok güzel."

"Senden bu kadar uzun bir süre haber alamayınca çok endişelendim. Bir gün öğleden sonra, belki sana rast gelirim umuduyla Kim'in anlattığı o rehinciye bile gittim, o civarda biraz takıldım."

"Tanrı aşkına Neil, bunu sakın yapma. Bana söz ver, bunu bir daha yapmayacaksın!"

"Tamam bu konuda gerçekten böyle hissediyorsan. Sesin kötü geliyor anne. Sorun nedir?"

"Ah, açıklaması çok zor. Sanırım biraz kendimden bıktım."

"Sen son zamanlarda neler yapıyorsun?"

"Ah, pek bir şey yapmıyorum. Bilgi ağacının altında oturuyorum. Sonunda lanet olası bitkinin bir sebze sepeti olduğu ortaya çıktı."

"Ne? Bak, sana da bu biraz çılgınca gelmiyor mu? Ben burada şehirde yalnızım, sen de orada tek başınasın; neden akşam yemeği için bir yerlerde buluşmuyoruz? Hem belki o zaman bana canını sıkan şeyi anlatırsın."

"Hayır, her şey yolunda, Neil. Her şey. Kötüyüm çünkü... şey, çünkü pek takdir ettiğim türden bir insan değilmişim gibi geliyor bana şu anda. İşte öyle bir şeyler. Her neyse, bu biraz can sıkıcı."

"Anlamıyorum seni, canım."

"Neyse ki anlamıyorsun. Benim hakkımda ne düşünüyorsun merak ediyorum? Yani, annen olarak değil de, bir insan olarak. Güçsüz, kafası karışık ve mantıksız biri olduğumu düşünüyorsun sanırım. Tam bir Havva."

"İşin aslı anne, kalkıp babamı terk edişinden bu yana seni hiç olmadığı kadar takdir ediyorum. Ahlaki öfkemi alt ettiğimden beri yani. Beni iyice bir sarstın. O günden beri bir çok konuda farklı hissediyorum."

"Demek istediğim şu anda... yani, işte artık babana geri dönemem. Böylesi bir faziletin beni aştığı ortaya çıktı sonunda. Ondan sonra..."

"İmkânsız olduğunu görüyorum. Yani sonunda anladım demek istiyorum. Seni suçlamıyorum... artık suçlamıyorum. Varmak istediğin nokta bu mu?"

"Tam olarak değil. Bilirsin işte... Şey, başlangıçta çok mutluydum. Tamamen yalnız olmak katıksız bir mutluluk anıydı. Hiç anlamı yoktu; yani öyle bir şey yaptıktan sonra böylesi bir mutluluğu hak etmiyordum. Şimdiyse..."

"Şey, şu anda sesin pek de mutlu gelmiyor. Neden? Neyi istiyorsun da sahip değilsin?"

"Ah, işte konu da bu. Görüyorsun ya, önceleri kimseden hiçbir şey istemiyordum. Tamamen saf olduğumu söyleyebilirdin. Ahlaki açıdan lekesiz, yani törel anlamda ne olursam olayım demek istiyorum. Ama her nasılsa bir takım bağlar oluştu... bazı şeyler değişti..."

"Her şey değişir. Peki şimdi neden bu kadar somurtkansın?"

"Şey, işin aslı, o kadar saf olmaktan hoşlandım ama buna daha fazla katlanabileceğimi zannetmiyorum."

"O zaman neden katlanmaya uğraşasın?"

"Hı?"

"Neden tatlı canını buna sıkasın? Neden canının istediği şekilde davranmayasın?"

"Evlat, sen bana kötü tavsiyelerde mi bulunuyorsun, hem de benim yaşımdaki bir kadına?"

"Neden olmasın?"

"Beni şaşırtıyorsun."

"Güzel. Sonuçta şaşırtma sırası bende."

"Haklı olabilirsin. Gerçekten ne fark eder, yani buna bir son veremiyorsam, sonuçta neyin doğru olduğunu bildikten sonra..."

"Bir saniye, keşke neden bahsettiğini bilsem. Bu kadar üstü kapalı konuşmak *zorunda* mısın canım?"

Dizlerim titriyordu, dudaklarım ve ellerim de.

"Hayatım şimdi telefonu kapatacağım. "

"Bir saniye... bekle... daha iyi misin şimdi?"

"Tam olarak değil. Paprika umurumda olmadı hiç ve Wilton halılarından da nefret ediyorum ama konu mutluluk değil, bilirsin işte, nasıl ki babanı terk ettiğimde konu erdemli olmak değildiyse."

"Hiçbir şey anlamıyorum, canım, sanırım beni işletiyorsun."

"Yok hiç de değil. Aksine çok ciddiyim. Ben lanetlenmiş bir kadınım. İnsanın kendini tanıması ve her şeye rağmen kabullenmesi de bir şeydir."

"Lanetlenmiş mi! Nasıl oluyor da sesin bu kadar neşeli geliyor o zaman?"

"Bana sorma. Şimdi gidiyorum tatlım. Akıldışı bir şey yapmak zorundayım, bu sebeple de yapacağım şey pek bekleyemez. Ararım seni, gerçekten arayacağım. Kulübede iyi bir hafta sonu geçirmeni dilerim."

Telefonu kapattım, hâlâ titriyordum, lastik tabanlarımla hızla hareket ederek eve doğru tepeyi tırmanmaya başladım. Ağaçların gece gölgeleri hafif rüzgârda hışırdayarak mırıldandılar. Trilyonlarca yıldız cennetten kafalarını aşağı eğip baktı, altın gözlerinde ışıldayan şey kahkaha olabilir pekâlâ.

Eve ön kapıdan girdim ve merdivenleri çıkarak doğruca Johnny'nin odasına yollandım. Yapılmamış yatakta elinde bir içkiyle yatıyordu, alışıldık dağılmış görüntüsü. Suratında koca bir gülümsemeyle bana söylediği ilk şey, "Jeanne Leblanc'ın bir kızı oldu,"ydu.

EVLİLİK
CENNETİNDEN KAÇIŞ

Eva Carroll bir gün, kırk yıllık kocasını terk eder, bu hareketi önceden planlamamış, olay kendiliğinden gelişmiştir. Ancak, Eva bu konuda ne suçluluk ne de pişmanlık duyar. Bunun yerine tekrar gençleştiğini ve özgürleştiğini duyumsar. Bir pansiyonda kendisine yeni bir yaşam kurarken, mutluluğu, bağımsızlığı ve hiç ummadığı bir anda da aşkı keşfeder.
Constance Beresford-Howe'un, evlilikten kaçışın hem keyifli yanlarına hem de bedeline çok insani bir bakış sunan, sevilen romanı; mayhoş, eğlenceli ve anlayışlı...

Çeviri: Gülcay Teniker

ISBN 975-308-650-4